BIHANG

Till

Samtliga Riks-Ståndens Protocoll,

Sjunde Samlingen

innehållande

Lag-Utskottets Betänkanden.

1. Band

STOCKHOLM,
ECKSTEINSKA Boktryckeriet, 1823.

LagUtskottets Betänkanden.

N:o 1.

Betänkande öfver Riksdagsmannen för Uddevalla Stad, Herr M. Bagges Memorial, angående föreslagen ändring uti 5 och 7 §§. af 24 Capitlet Rättegångs-Balken, så vidt de stadga böter för försummad inställelse af Parter till afhörande af Utslag och Dom, eller för underlåtande att sådane Expeditioner utlösa.

Uti Memorial, som Vällofl. Borgare-Ståndet den 10 dennes till LagUtskottet remitterat, har Riksdagsfullmäktigen för Uddevalla Stad, Herr M. Bagge, föreslagit upphäfvande af de, uti 24 Cap. 5 och 7 §§. RättegångsBalken, stadgade böter för Parter, hvilka antingen äro frånvarande enär Utslag och Domar vid Under- eller Öfverdomstolar afsägas eller utgifvas, eller ock försumma att inom stadgad tid utlösa de dem tillhörige Expeditioner. — Herr Bagge har ansett föreskriften uti 5 §. att Parter böra, antingen sjelfve eller genom ombud, vid bötespåföljd, vara tillstädes vid Doms afkunnande, öfverflödig, då det må-

ste bero på en Part, att sjelf pröfva om hans närvaro är nödig eller icke; och, till grund för upphäfvandet af böter för försummad Expeditionslösen, enligt så väl 5 som 7 §§., har Herr Bagge anförd: att enär stadgandet härom, igenom sista Expeditions-Taxan, förlorat all kraft och verkan hvad Hårads- och LagmansRätten angå, helst deri förordnadt blifvit, att alla Expeditioner böra hållas Parter tillhanda nära Tingsstället under loppet af 14 dagar från den dag Tinget aflystes, hvarefter Domaren eger afsända de då outlöste till Kronofogden, hvilken bör den åtecknade lösen hos vederbörande, vid felande godvillig betalning, gerom utmätning uttaga och för Domaren skyndsamt redovisa, så synes detsamma helt och hållet kunna upphäfvas, så väl för Underdomstolar, som HofRätten, i synnerhet som dermed ej uträttas annat, än att många personer, som genom fattigdom sakna tillgång att utlösa en Expedition och att utgifva derföre ådömde böter, måste afsitta de sednare uti fängelse, hvilket är betungande för Staten, både genom traktamenter och den ej obetydliga kostnad, som åtgår för dylika personers införande till ett från hemorten oftast 20 à 30 mil beläget Länshäkte; att, genom den åtgärd, som hittills varit iakttagen, att hvarje Expedition, som ej inom föreskrifven tid blifvit i HofRätten utlöst, afsändts till Konungens Befallningshafvande, som fogat anstalt om lösens indrifvande, vederbörande

Tjenstemän ega fullkomlig säkerhet att utfå sin rätt, utan betungande med särskilte böter, så framt tillgång ej saknas; att, om för bristande tillgång, Lagens bud icke blifvit efterföljdt, det vore hårdt att, stundom i en kall årstid, först föras till ett aflägse beläget Länshäkte och sedermera der tillbringa några dagar för det man ej haft tillgång utlösa en Expedition, om hvars tillvaro kännedom stundom saknats; samt att, enligt hvad Herr Bagge haft tillfälle inhämta, Kongl. Maj:ts Cancelli och i Stockholm varande Collegier, utan att belägga med böter, uppdraga åt Konungens Befallningshafvande att tillställa vederbörande deras Utslag emot lösen; äfvensom Kongl. Svea HofRätt låtit Lagens förberörde stadgande hvila.

Denna Herr Bagges motion har LagUtskottet behörigen öfvervägat och, lika med Herr Bagge, ansett: att, om en Part icke finner för sig nödigt, att, efter erhållen kallelse eller skedt anslag i den ordning 24 Capitlet 5 §. RättegångsBalken föreskrifver, komma tillstädes å den dag Utslag eller Dom afkunnas eller utgifves, hvilket ensamt bör få ankomma på hans egen mer eller mindre omsorg, att vårda sin derunder beroende rätt, särskilt bötesansvar för uteblifvandet icke bör äga rum; och då, enligt hvad Utskottet har sig kunnigt, hvarken Kongl. Svea HofRätt eller de fleste Underdomstolar med böter belägga försummad Expeditionslösen, utan be-

gagna den utväg, som för ändamålet synes vara den lämpligaste, att genom Konungens Befallningshafvande och UnderExecutorernes handräckning få lösen genom utmätning indrifven, hvarigenom vederbörande Expeditionshafvandes rätt är bevarad, och den medellöse Parten fredad från det oskyldiga lidande, som icke sällan egt rum, att, vid bristande tillgång till böter för det han icke mäktat utlösa en Expedition, bringas i häkte, hvarvid Kongl. Maj:t och Kronan får vidkännas kostnaden till fångskjuts och traktamente, eller, om han flyttat hemvist innan böterne hinna utfordras och detta på förra stället icke är kändt, blottställas för lika skymf med förbrytaren att allmänneligen i Riket efterlysas; så har Utskottet, med tillika fästad uppmärksamhet på nödvändigheten af enhet uti Lagskipningen, trott sig böra antaga den föreslagne ändringen uti 5 och 7 §§ af 24 Capitlet RättegångsBalken, så att de derutinnan stadgade böter vid HofRätter och Underdomstolar för Parter, hvilka icke inställa sig till Utslags eller Doms afhörande eller emottagande, eller försumma att sådane Expeditioner, ehvad de blifvit utbegärde eller eljest bordt uttagas, i rätter tid utlösa, hädanefter böra upphöra; hvarom författning till allmänt kungörande torde utfärdas; hvilket dock Rikets Höglofliga Ständers vidare pröfning vördsamt hemställes.

Genom Protocolls-utdrag får Utskottet

bifoga en Ledamots särskilte tanka. Stockholm den 13 Februari 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 25 Februarii 1823.

S. D. föredrogs:

Det af Herr M. Bagge i BorgareStåndet afgifne och derifrån till LagUtskottet remitterade Memorial, angående afskaffande af de uti 24 Cap. 5 och 7 §§. RättegångsBalken stadgade böter för uteblifvande från Domstolarne vid Doms och Utslags afkunnande, samt försummad utlösen af Expeditioner; hvilket Memorial af LagUtskottet bifölls, på sätt dess Betänkande under N:o 1 utvisar.

Härifrån var likväl Hr Håradshöfdingen Ribbing skiljaktig och yttrade:

"Det är en antagen Lagprincip, att en Domstols Beslut bör vinna lika stor offentlighet, som den föregående rättegången och ransakningen. I de Rätter, der sakerne skriftligen och genom Fullmåktige utföras, är offentligheten mindre, men större deremot vid de allmänna HäradsTingen, hvarest i menighetens närvaro hvar och en sjelf utförer sin talan; här bör ock den oskyldige, den fredligt sinnade, i folksamlingens närvaro njuta rättvisans hågn, den brottslige och vrångvise sjelf uppbära nesan af sina handlingars ogillande. Jag anser derföre att de råttsökande böra vara tillstädes vid Domarnes afkunnande eller vid den i Gö-

tha Rike så kallade Domslösen och att, hvad HåradsRåtterne angår, böterne för uteblifvande böra qvarstå."

"Då ett direkt emottagande af de vid TingsRåtten ingifne och derifrån utgående handlingar icke lemnar rum för de olägenheter att papper förkomma och bortslarfvas, som ofta förspörjes när Akterne gå genom tredje man, och då både den enskiltes och Domarens säkerhet är förenad i föreskriften för Domaren, att vid Tinget utgifva och för Parten, att utlösa Dom; så bör detta stadgande, som leder till ordning och skick, blifva oförändradt och i sednare afseendet ensidigt ej upphäfvas."

"Hvad slutligen angår befaradt lidande för medellösa Parter, som försumma att lösa sina handlingar, så emedan desse gratis skola utlemnas och ingen båttre kan känna personers förmögenhet, än just Domaren i orten, tror jag att detta lidande icke är att befara vid HäradsRätterne, för hvars expeditioners försummade lösen få exempel af fängelsestraff lära gifvas."

"1821 års ExpeditionsTaxa har icke upphäfvit något stadgande i ofvanberörde §§. af 24 Capitlet RättegångsBalken, och på enahanda grunder som jag ansett att 5 §. bör blifva oförändrad i hvad den rörer inställelse och lösen vid HäradsRätten, tillstyrker jag äfven att både 5 och 7 §§. blifva det i hvad de röra samma fråga vid KämnärsRätt och RådstufvuRätt, der KämnärsRätt ej är."

"I öfrigt delar jag Utskottets mening."
Ut Supra.

Ex Protocollo
Joh. Jac. Kleman.

N:o 2.

Betänkande i anledning af Herr Prosten Jacob Hagbergs Memorial om närmare bestämmande af den tid, inom hvilken hinder för lysning och ägtenskap bör anmälas och styrkas.

Af stadgandet uti Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 26 Oktober 1791: att den som ägtenskap bygga vill, men om sin hinderslöshet icke kan, enligt 15 Capitlet 19 §. KyrkoLagen, uppte tillförlåtliga och säkra bevis, må sitt förehafvande uti Inrikes Tidningen kungöra med anvisning hos hvilken Prest den sig anmäla bör, som det tilltänkta ägtenskapet hindra vill, inom en tid af tre till sex månader för den, som icke utom Riket vistats; har Herr Prosten Jacob Hagberg, uti till Högv. Preste-Ståndet ingifvit och derifrån till LagUtskottet remitteradt Memorial ansett villrådighet, vid tillämpningen, hos Presten uppkomma, huruvida med lysning och vigsel bör fördröjas sex eller endast tre månader från kungörandet; och då annoncerne i berörde afseende vanligen endast innehålla, att den som ägtenskapet vill hindra, bör anmäla sig inom den tid författ-

ningarne föreskrifva, samt Presten skall vara blottställd för obehagliga Rättegångar och deraf följande mer eller mindre ansvarighet, ehvad han efter tre månaders förlopp viger, och jäf emot ägtenskapet sedermera anmåles, med påstående, att sjette månadens utgång bordt afvaktas, eller vigsel vägras innan sex månader förflutit, i hvilket sednare fall beskyllning kan uppkomma, att en rättighet blifvit sökanden förnekad, som Lagen medgifvit; så har Herr Prosten hemställt, att någon ovilkorligt bestämd tid måtte fastställas, inom hvilken hinder för lysning och vigsel böra anmälas och styrkas, på det all tvekan om Lagens rätta tillämpning må upphöra.

Vid öfvervägande häraf har väl LagUtskottet funnit, att enär ändamålet med den uti Kongl. Brefvet den 26 Oktober 1791 föreskrifne tid af tre till sex månader, ofelbart varit att på Prestens egen pröfning borde ankomma, att vid förefallande frågor om lysning till ägtenskap för personer, hvilka icke förmå styrka deras hinderslöshet i den ordning 15 Capitlet 19 §. KyrkoLagen föreskrifver, i mån af olika omständigheter och aflägsenheten af den persons förra vistelseort, hvars hinderslöshet skall utrönas, och hvarom Presten då har tillfälle inhämta tillförlitlig kännedom, lämpa och bestämma den tid af minst tre och högst sex månader, inom hvilken, efter kungörandet uti Inrikes Tidningarne, jäf emot det tilltänkta ägtenskapet bör an-

mälas och styrkas, Presten jemvål från ansvarighet måste vara frikallad, då, efter förloppet af den längre eller kortare kungörelsetid han pröfvat nödig, utan att jäf under tiden blifvit anmäldt och styrkt, han låter det tilltänkta ägtenskapet genom lysning och vigsel fullborda; men då Lagbud, så vidt möjligt är, böra vara bestämde, på det olika begrepp vid tillämpningen och deraf härflytande Rättegångar må förekommas, samt Utskottet tillika ansett: att enär hinderslöshet till ägtenskap för person, som icke utom Riket vistats, måste genom kungörelse i Tidningarne utrönas, trenne månaders tid för jäfs anmälande från den dag kungörelsen första gången finnes införd, bör vara tillräcklig, på hvilken ort inom Riket Sökanden än må hafva sig förut uppehållit; så har Utskottet trott sig ega anledning till Riksens Hoglofl. Stånders vidare pröfning vördsamt föreslå, att, genom utfärdande författning, den rättelse uti Kongl. Brefvet den 26 October 1791 må förordnas: att man eller qvinna, som ägtenskap bygga vill, och icke utom Riket vistats, men ej, i enlighet med 15 Capitlet 19 §. KyrkoLagen, förmår sin hinderslöshet styrka, må anses hafva ett sådant åliggande fullgjort, då Sökanden uti Inrikes Tidningarne trenne gånger kungjort sitt förehafvande med alla dertill hörande omständigheter och anvisning hos hvilken Prest, med uppgift af addressen till honom, den sig anmäla bör, som det tilltänkta

ågtenskapet hindra vill, samt trenne månader, hvilken tid uti kungörelsen alltid bör beståmdt uppgifvas, derefter förflutit från den dag kungörandet första gången blifvit i Tidningarne infördt, utan att jäf emot det tilltänkta ägtenskapet blifvit behörigen anmäldt.

En ledamots särskilta tanka innefattas uti härhos bifogade ProtocollsUtdrag. Stockholm den 13 Februari 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Riksens Höglofl. Ståndets LagUtskott den 25 Februari 1823.

S. D. föredrogs:

Prosten Hagbergs af Högv. Presteståndet till LagUtskottet hänskjutne Memorial, deruti yrkas ett närmare bestämmande af den tid, inom hvilken hinder för lysning och ågtenskap böra anmälas och styrkas; hvaröfver Utskottet, efter öfverlåggning i ämnet, beslöt det yttrande, som innefattas uti Betänkandet N:o 2.

Hårvid yttrade dock Herr Häradshöfdingen Ribbing följande särskilta mening:

Enligt 1686 års KyrkoLag ålåg det Presterskapet såsom en samvetspligt, och vid äfventyr af lagligt tilltal, att förekomma ägtenskap, hvarå klander sedan kunde ega rum. Om än detta stadgande, å ena sidan för Presten innebar, ej mindre en obeståmd och äfventyrlig pligt, ån ett tillfälle för sjelftagen myndighet, så borde

det å andra sidan befria Församlingen från lättsinniga och otillbörliga giftermål. Imellertid frikallades Presterskapet från denna ansvariga pröfning, genom Kongl. Brefvet den 26 Oktober 1791, som bestämde tiden till lysning från 3 till 6 månader efter kungörandet i Tidningarne för inomlands och till ett år för dem, som utomlands boende varit, hvarförinnan klander borde anföras emot ägtenskap, som ej ansågs hinderslöst kunna för sig gå. Godtycket är tillräckligen inskränkt genom denna författning, hvars efterföljd icke kan gifva anledning till den för Presterskapet befarade inveckling i Rättegång; och skulle någon orättvist klandra hvad en Ämbetsman efter bästa vilja lagligen gör och låter, så kan slikt icke förekommas.

Ytterligare bestämdhet hårutinvan, yrkad i afseende på inom landet boende Contrahenter, leder väl för Presten till den beqväma sorglöshet, som, efter bokstafven uppfyllda föreskrifter kan medföra; men icke till den slags vård om Församlingen, som vidtager, der bokstafven upphörer och för hvars skull PrestÄmbetet egentligen är inrättadt.

De äro för väl kände för att behöfva upprepas desse skäl, som någon gång böra verka skyndsamhet vid vigsel, någon gång dröjsmål för väckte misstankars och anledningars tillförlitligare utrönande. För min del anser jag derföre alldeles olämpligt, att i förevarande ämne vidare binda Presten vid en mechanisk ledning; men om imellertid

så skulle ske, och viss tid bestämmas, synes mig valet af den kortaste icke vara riktigt, så mycket mindre, som den icke står i konseqvens med de prescriptions-tider Lagen i andra fall utstakar, t. ex. concoursmål är tiden för bevakandet af en fordran sex månader, hvilket förhållande sist fyra månader förut bör i Tidningarne kungöras. Anspråket på en make är åtminstone lika vigtigt, som det å en penningesumma.

Dessutom då man bestämt tiden till ett år, hvarinom anspråk borde göras å person, som vistats utrikes, tyckes mig tre månader vara otillräcklige för dem, hvilka vistats inom vårt vidsträckta land, som har orter, aflägsnare från hvarandra än flere utrikes orter äro derifrån belägne.

Jag tillstyrker således att 1791 års Kongl. Bref får blifva oförändradt och Presterskapet åläggas att i annoncen rörande hindersslöshet till ägtenskap uttryckligen tillkännagifva, att derest grundadt klander icke sker inom tre månader, så eger vederbörande Prestman rättighet låta lysning och vigsel för sig gå, men att han är ovilkorligen förbunden dertill om ett halft år, allt räknadt från kungörelsens första införande, förbigått, utan att laga hinder för ägtenskapet blifvit yppadt. Ut Supra.

Ex Protocollo
Joh. Jac. Kleman.

N:o 5.

Betänkande i anledning af Herr Prosten m. m. Doktor Palms Memorial, angående Förmyndares frikallande från skyldigheten att hvarje tredje år tillöka Myndlingens arfs-kapital med den derå under tiden upplupne räntan.

Genom Remiss af den 1 i denna månad, har Högvördige PresteStåndet till LagUtskottet öfverlemnat ett Memorial, hvaruti Herr Prosten och Theologiæ Doctorn Palm anfört, huruledes af allmänna Lagens stadgande uti 23 Cap. 1 §. ÄrfdaBalken: "Att Förmyndare skall författa rigtig räkning öfver thet han under händer hafver, så att han vid hvart års slut för närmaste Fränder må kunna redogöra om så fordras, och derest de det ej begåra, änthå vara skyldig att tillställa dem hvart tredje år en sluten räkning, med the bevis som then tillhöra, att de den öfverse måge;" den slutföljd uppstått, att Myndlingens primitiva ärfda kapital hvart tredje år bör förökas med den undar loppet af denna tid upplupna ränta, och Förmyndaren således ansvara för Myndlingens ränta å ett större kapital än denne sednare från början egt. Ehuru det icke vore Herr Prosten obekant, att, enligt 9 Cap. 7 §. RättegångsBalken, Skuldebref, med långifvares och låntagares samtycke må förnyas och

ränta läggas till hufvudstol, utan att sådant räknas för ocker, äfvensom att Förmyndare ansvarar Myndling endast fem procent, och att den vedergällning som kan fordras af en Förmyndare, hvilken väl och troligen sitt förmynderskap förestått, blifvit genom Kongl. Förordningen den 7 Mars 1669, §. 40, bestämd till 20:de penningen af årsräntorne, har Herr Prosten likväl ansett med billighet öfverensstämmande, att en Förmyndare endast bör stå i den förbindelse i afseende på redovisnings-skyldigheten, att han med fem procent ansvarar Myndlingens primitiva kontanta ärfda kapital, och denna öfvertygelse har Herr Prosten hämtat från det skäl: att förmynderskapet, så rättvist af Lagen förordnadt, och ofta så väsendtligen nödvändigt i afseende på uppfostringen, medförer för den af Domstolen utsedde personen, om just icke alltid, oftast omsorger och mödor, som ingalunda kunna ersättas genom lagens nu varande stadgande, i synnerhet i en tidpunkt sådan som denne, då en Förmyndare icke sällan är bragt till den ytterliga kollision med sig sjelf, att hellre skrinlägga sin Myndlings ärfda kapital med uppoffring af ränta af sin egen kassa, än att utsätta samma kapital med risk, att antingen icke återfå det, eller med svårighet, chikan och förlust, af hvilken orsak äfven flerfalldige gånger skall händt, att personer, kände för redlighet och berömvärd omtanka

på

på möjligheten att med iagttagande af Lagens föreskrift, i en framtid återbära det som blifvit dem till vårdande anförtrodt, undandragit sig allt förmynderskap, endast i anseende till den nu gällande ränteberäkningen, hvilken, åtminstone under den i sednare åren inträffade penninge-förlägenheten, medfört en ostridig förlust för Förmyndaren, då han icke erhållit eller kunnat påräkna ränteinbetalningen, och likväl varit skyldig för hvart Tredje år anse den för ett Capital, som med ränta af honom skall ansvaras.

Vid öfvervägande häraf, och enär de olägenheter, verkande till Förmyndarens enskildta förlust, Herr Prosten Doctor Palm ansett deraf uppkomma, att, under närvarande penningeförlägenhet, svårigheter skola möta, dels att få myndlingens ArfsCapital mot fullkomlig säkerhet förräntadt dels att vid bestämd tid kunna påräkna inbetalning af derå upplupen ränta; efter Utskottets tanka så mycket mindre torde förtjena afseende, som, enligt de uti 22 och 23 Cap. ÄrfdaBalken, till Förmyndares efterrättelse lemnade föreskrifter, det icke är förmyndare betagit, att vid tillfällen, då i och för Förmyndarevården hinder eller betänkligheter af hvad beskaffenhet som helst inträffa, anmåla förhållandet hos ÖfverFörmyndaren, som då icke underlåter meddela sådan föreskrift, hvarefter Förmyndaren må hafva sig att rätta; så finner Ut-

skottet inga skäl hafva förekommit, att understödja Herr Prosten Palms motion, eller tillstyrka en Lag, som skulle frikalla Förmyndaren från skyldigheten, att i möjligaste måtto förkofra myndlingens om händer hafvande Egendom, och tillskynda Förmyndaren en obehörig vinst på myndlingens bekostnad.

Detta hemställes dock vördsamt Riksens Höglofl. Ständers vidare skårskådande. Stockholm den 19:de Februarii 1824.

N:o 4.

Betänkande, i anledning af Erik Larssons från Södermanland Memorial om ändring uti 4 Cap. 5 §. Jord.-B. och Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800, angående hembud, då Frälse- SkatteHemman utom börd försäljas.

Hederv. BondeStåndet har genom ProtocollsUtdrag den 6 i denna månad, till LagUtskottet öfverlemnat ett Memorial af RiksdagsFullmägtigen från Oppunda och Willåttinge Härader Erik Larsson, hvarmed öfrige Fullmägtige från Södermanland och Erik Andersson från Westerås Län sig förenat, om upphäfvande af den i 4 Cap. 5 §. JordaBalken och Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800 stadgade hembjudningsskyldighet till Räntetagaren, då Frälse-SkatteHemman utom Börd försäljas.

Utom de flere olägenheter för Jordbruket, som detta stadgande skall föranleda, dem Erik Larsson ansett öfverflödigt uppräkna, har han i synnerhet velat fästa uppmärksamheten på den stridighet detsamma skall innefatta emot nu gällande Oeconomiska Lagar och Hushållsprinciper, helst desse särdeles göra afseende på besutenhet och omtankan i allmänhet är rigtad på medlen att förekomma alltför vida sträckte hemmansklyfningar; hvaremot den, som i ett Byelag eger en liten Hemmans-lott uti ett Skatte FrälseHemman, och till Säljaren icke eger bord, skall i afseende på möjligheten att genom köp blifva besuten, bero af en enskild Frälseräntetagares godtfinnande; och då Kongl. Maj:t i Nåder insett menligheten häraf, så väl för den fria egande rätten, som för landets odling och välstånd, samt derföre genom Kongl. Förordningen den 27 Februarii 1789 afskaffat hembjudnings-skyldigheten då Krono SkatteHemman utom Börd försäljas, har Erik Larsson förmodat, att samtelige RiksStåndens Resp. Ledamöter, ledde af ett sådant exempel och tänkesätt, icke skola af enskildte fördelar hindras från ett billigt afseende på Landets allmänna Intresse, såsom förenadt med den af Erik Larsson föreslagne Lagförändringen.

Hvad sålunda andragit blifvit, har LagUtskottet behörigen skärskådat; och som Frälse-rätts-egaren verkeligen innehafver en rättighet uti SkatteHemmanet

utöfver räntan, enär han för sig bibehållit dispositionsrätten af bärande träd, och tillsynen deröfver, att öfrige Skogen i allmänhet icke vanvårdas och förstöres, samt denna åt Frälserättsegaren uti 4 Cap. 5 §. JordaBalk. förvarade, och genom Kongl. Förordn. den 15 Junii 1800 ytterligare försäkrade rättighet, synes hafva till grund den afsedda möjligheten att omsider åter förena räntan med sjelfva jorden, och således consolidera Hemmanet; alltså har Utskottet icke funnit skäl styrka till bifall af den Lagförändring Erik Larsson föreslagit; hvilket dock, med bifogande af Ledamöternes af Hedervärda BondeStåndet skiljaktiga tanka, till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning öfverlemnas. Stockholm den 25 Februarii 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 25 Februarii 1823.

S. D. Då till handläggning åter företogs Riksdagsfullmägtigen från Södermanlands Län Erik Larssons från Hedervärda BondeStåndet remitterade och den 13:de dennes på bordet lagde Memorial, angående upphäfvande af Stadganderne uti 4 Cap. 5 §. JordaBalken och Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800 om hembuds-skyldighet till ränte-egaren vid försäljning, utom bord, af Frälseskattejord; uppläste RiksdagsFull-

mägtigen Börje Börjesson ett så lydande yttrande:

Bland de anmärkningar jag i Höglofl. Utskottet hört göras mot Erik Larssons Memorial, angående afskaffande af hembjudnings-skyldigheten då Frälseskattejord utom bord säljes, är en, som går derpå ut, att nämnde förslag icke kan bifallas utan att i och med detsamma all annan bördsrätt skulle afskaffas.

Jag har ansett mig föranlåten härvid anmärka, att stadgandet om bord *för slägtskap* alldeles icke hvilar på samma grunder som förordnandet angående *hembud då Frälseskattejord utom börd säljes*, och att således det förra gerna kan förblifva orubbadt, ehuru det sednare upphäfves. Den grundsats, hvarifrån man vid stadgandet om slägtskapsbörd utgått, har, ehuru icke rätt förenlig med närvarande tiders friare åsigter, i det hela blifvit bibehållen. Hvad deremot hembuds-skyldigheten, uti ifrågavarande fall, beträffar, så har grunden för densamma blifvit alldeles undergräfd genom den, af Erik Larsson åberopade, Kongl. Förordningen den 27:de Februarii 1789; ty då Kronan eftergifvit dess rätt till hembud, då Kronoskattejord utom börd säljes, har derigenom blifvit erkändt, att en sådan rättighet icke med Landets väl och en god Lagstiftning öfverensstämmer. Men frälseränta är ju icke annat, än räntan af ett Kronoskattehemman, som från Kronan kommit i enskild mans hand; och dermed

måste således samma förhållande onekelligen åga rum. Vidkommande börd genom Nabo- och Viderboenderätt, tillhör den endast Ståderne; och derom kan, i detta ämne, ingen fråga uppstå. Jag vågar således hoppas att, för bifall till Erik Larssons motion, den i ofvanberörde måtto gjorde invändning icke förorsakar något hinder. Stockholm den 25 Februarii 1823.

B. Börjesson.

Hvarmed förenade sig Utskottets öfrige Ledamöter af BondeStåndet. Ut Supra.

Ex Protocollo
Joh. Jac. Kleman.

N:o 5.

Betänkande i anledning af Lars Pehrssons från Westmanland Memorial angående Afgårda Bys rätt till Skifte i Skog och Mark.

RiksdagsFullmägtigen Lars Pehrsson från Westmanlands Län, har uti Memorial, som Hederv. BondeStåndet till LagUtskottet remitterat, andragit: huruledes Kongl. Förordningen den 10 April 1810, som, med upphäfvande af stadgandet i 19:de Cap. 4 §. ByggningaBalken, tillåter afgårda By att söka och erhålla Skifte i Skog och Utmark med så väl Bolby som andre

Hemman, ehuru stödd på en sund princip, likväl vid tillämpningen, på sine ställen, åtminstone i Lars Pehrssons hemort, föranledt till orättvisa emot Bolbys egare, derigenom, att ingenstädes i Lagen skall vara beståmdt, huru mycket, eller hvad af Afgärdes Bys område bör räknas till inågor eller såsom Utmark anses; hvaraf händt, att sedan Afgärda By, på den med Bolby gemensamma Skogen eller Utmarken inkråktadt och inhågnadt en betydelig del, har den sökt och vunnit delning, hvarvid allt det inhägnade fått räknas såsom Inågor, så att Afgårda Byn, utan afråkning derföre, bekommit fulla hälften emot Bolby, utaf det oinkräktade Skogs- och UtmarksOmrådet. Att sådant icke kan inståmma med Lagens mening, har Lars Pehrsson ansett vara klart, emedan eljest kunde hånda att Bolby, inom hvars Egovälde finnes en afgärda By, slutligen vid delningen komme i fullkomlig brist på Skog och Utmark; hvarföre Lars Pehrsson föreslagit en sådan förklaring öfver 4 §. uti 19:de Cap. ByggningaBalken, hvarigenom må stadgas: att vid delning af Skog och Utmark, Bolby och afgärda By emellan, för den sednare må beräknas all den Skog och Utmark densamma förut inhågnat, äfven om Odlingar till Inegor derå blifvit verkstållde; dock så, att vid ego taxeringen desse ej anses annorlunda ån efter det skick de egde före inhågnandet, och

det ej kan utrönas, uppskattas i likhet med den kringliggande markens beskaffenhet.

Vid prôfning af hvad Lars Pehrsson i fôrberôrde måtto föreslagit, har LagUtskottet ansett afgärda Bys rättigheter mot Bolby vara uti 19:de Cap. 2 §. Byggninga-Balken så tydeligen bestämde, och genom stadgandet, att afgärda By ej må af Bolbys Skog och Mark mer intaga, än thet han inom gård och vård eller visse råmärken af ålder haft, så begränsade, att enär, med anledning af Kongl Fôrordningen den 10 April 1810, afgärda By söker erhålla Skifte i Skog och Utmark med Bolby, frågan om det egovälde, hvilket såsom Inegor bör afgårda By beräknas, så mycket mindre kan vara tvifvelsmål underkastad, som i händelse obehôrige inkräktningar af den med Bolby förut gemensamma Skogen och Utmarken skulle hafva inträffat, bevisningsskyldigheten derom uppå serskildt utförande ankommer; och af sådane skäl, samt då den af Lars Pehrsson uppgifne olägenhet för Bolby, endast kunnat tillkomma genom uppenbar fôrtydning af bestämd gällande Lag, uti hvilken fôrtydning ändring i laglig väg kunnat sökas, och vid hvarje sådan än ytterligare inträffande händelse bör kunna erhållas, finner LagUtskottet icke något behof påkalla den af Lars Pehrsson ifrågaställde Lagfôrklaring; hvilket likväl till Riksens Höglofl. Stånders vidare prôfning ôfverlemnas. Stockholm den 4 Mars 1823.

N:o 6.

Betänkande öfver den af Herr J. H. von Strokirch föreslagne ändring uti 25:te Cap. 5 §. RättegångsBalken, att UnderDomstolars Utslag i Mål, rörande Fångespillning och Hustjufnad, icke böra ÖfverDomarens pröfning underställas.

Till LagUtskottet har Höglofl. Ridderskapet och Adeln remitterat ett af Herr J. H. von Strokirch ingifvit så lydande:

Memorial.

Till vinnande af en säkrare och efter *tidens anda* mera lämpad Lagskipning, är väl en ny LagBok under beredning, och skulle det således kunna synas vara en umbärlig handläggning, att partielt föreslå förändringar uti vår ännu gällande Lag; men då förstnämnde vidlyftiga och granlaga arbete troligen ej kan inom kortare tid bringas till fullkomlighet och efterlefnad, så skulle det, efter min tanka, medföra mycken nytta, om, under tiden undanrödjas de anledningar, hvilka Lagen nu gifver till onödigt uppehåll och mera omgång än nödvändigheten synes påkalla, och häribland räknar jag:

Det betydliga antal mindre vigtiga mål, som 25 Cap. 5 §. RättegångsBalken upptager, och hvilka öfverflödigt under-

ställas Hof- och ÖfverRätters pröfning, såsom isynnerhet.

1:o *Fångspillning*, enär den ej är af svårare egenskap, som utmärker Fångens värjande, eller uppsåtlig befordran på flykten, då svårare bestraffning kan komma att följa.

2:o *Hustjufnader*, ehuru desse förbrytares bestraffning ej öfverstiger den högsta kroppsplikt, som vanlige med och utan Inbrott begågne Tjufnader, i allmänhet åtföljer. Då nu mera så beskaffade förbrytelser i mårklig mon ökats, hvarigenom göromålen tilltagit ej mindre för Under-Domarne, genom Ransakningarnes utskrifvande och försåndande till ÖfverRåtterne, än för desse, att till Ransakningarnes granskinng använda en tid, som ökade Rättegångar och UndersökningsProtocoller i Brottmål af gröfre beskaffenhet, synes odelad behöfva; så anser jag denna af Lagen bestämda Undersökningspligt, så mycket hellre böra försvinna, som Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807 och Kongl. Brefvet den 25:te Januarii 1815 redan uteslutit flere Brottmål från Underställnings-egenskapen. Såsom ytterligare stöd för denna min vördsamma hemställan, anser jag mig böra jemvål tillägga, att sådane sakfällde, hvilka kunna finna sig belåtne med det af UnderRätten dem ådömde straff, få deruti vidkännas en tillökning, oberäknad af Lagstiftaren, att de oftast inemot Trenne Månader måste inneslutas uti fängelse, under af-

bidan på ÖfverRåttens beslut, och emellertid beredas de tillfälle, att sällskapa med andre Förbrytare, hvilka, under en längre fortvandring på Lastens bana, hunnit förvårfva ökade insigter till meddelande och uppmuntran för yngre stallbröder af en fortsatt efterföljd.

Jag öfverlemnar dessa mina vördsamme Anmärkningar till Höglofl. Ridderskapet och Adelns vidare omprövande, sedan Riksens Ständers LagUtskott deraf erhållit del, och med sitt Utlåtande inkommit. Stockholm den 10 Februarii 1823.

J. H. von Strokirch.

Detta Memorial har Utskottet till öfvervägande förehaft; och då ej mindre i afseende på Fångspillning eller då, enligt 19:de Cap. 3 §. MissgerningsBalken, Vaktkarl af försummelse eller vangömmo släpper Fånge lös; än äfven i hånseende till hustjufnader, straffen dels äro i Lag och Författningar tydligen bestämda, dels icke öfverstiga högsta kroppsplikt, den UnderDomaren, i flere andre fall eger ådömma, utan att behöfva underställa dess Utslag ÖfverDomarens vidare pröfning, samt det i öfrigt är ej mindre KronoÅklagaren än den tilltalade öppet lemnadt, att, i händelse af missnöje, i vanlig besvårsväg underkasta förste Domstolens Utslag ÖfverDomarens vidare pröfning; så har Utskottet, så väl i stöd häraf, som de flere af Herr von

Strokirch andragne skäl, ansett sig böra, med antagande af dess gjorde hemställning, tillstyrka: att, genom utfärdande allmän Författning, den, enligt 25:te Cap. 5 §. RättegångsBalken, UnderDomstolarnes hittills åliggande skyldighet, att underställa deras Utslag, uti Fångespillnings- och HustjufnadsMål, ÖfverDomarens pröfning, innan Utslagen få gå i fullbordan, förklaras hädanefter böra upphöra; hvilket dock, uppå Riksens Höglofliga Ständers vidare pröfning ankommer. Stockholm den 4:de Mars 1823.

N:o 7.

Betänkande öfver den af Herr J. H. von Strokirch väckta fråga angående befrielse för Rådmän och Kämnärer att deltaga uti ansvaret för försummelse att till ÖfverDomaren insända Rådstufvu- och Kämnärs-Rättens Domböcker och Protocoller.

Herr J. H. von Strokirch har uti ett till Höglofl. Ridderskapet och Adeln ingifvet Memorial anfört: att det första anspråk på all Lagstiftning måste nödvändigt blifva gällande nemligen: att alla föreskrifter äro inom den lydandes förmåga att kunna dem uppfylla. Huruvida denna grund blifvit iakttagen uti 5 Cap. 2 §., 6 Cap. 6 §. och 7 Cap. 3 §. Rätteg.Balken, jemförde med allmän praxis och Kongl. Förklaringen den

28:de Februarii 1777, som ålägga Rådmän och Kämnärer att deltaga uti ansvaret för försummelse af Domböckers- och Lagfartsmed flere Protocollers och Ransakningars insändande till ÖfverRätterne, skall synas något tvifvelagtigt och torde hånda ljusligen obilligt, sedan anledningen till den tydning, som velat hämtas af 32 Cap. 3 §. Rätteg.Balken helt och hållit försvunnit genom Kongl. Förordningen angående ändring uti allmänna Lagens stadgande i åtskillige rum af den 20 Januarii 1779. Då man undantager ifrågavarande Rätters Ledamöter uti Rikets större Städer, der de utgöras af fullkomligen upplyste män, hvilkas kunskaper, enligt erfarenheten, kunnat till och med lysa vid utöfningen af högre värf, så skall det vara allmänt kändt, att Magistraterne uti de mindre Städer, der ock en mindre rörelse förekommer, med en aflöning af några få Riksdaler, ej möjeligen kunna förses med sådane Ledamöter, hvilka haft tillfälle att bereda sig till någon kunskap, hörande till detta yrke, utan måste de såsom en Borgerlig pligt åtaga sig en befattning, hvilken för ingen del varit förenlig med deras medborgerliga förhållande i andra afseenden; men sådant oansedt måste de umgälda den försummelse, som Ordföranden och Protocollisten, der sådan finnes antagen, kunna förorsaka, utan att de ega hvarken kunskap härom eller en verksam förmåga att den undanrödja. Herr von Strokirch har derföre ansett en förändring

häruti påkallas både utaf rättvisan och billigheten och således ansvaret för ifrågavarande försummelser, ensamt böra drabba Ordföranden jemte MagistratsSecreteraren och Notarien, på de ställen der sådane finnas; och på det icke dylika dagaböter må uppnå en gränslös höjd, borde de afstadna 3:ne månader från den dag försummelsen inträffat, derförinnan vederbörande Fiscaler ega tillfälle att få bristen anmäld hos ÖfverRätt, som då ej lårer underlåta att ingå uti någon allvarsam författning, hvarigenom ändamålet uppfylles; hvilken sednare omständighet äfven torde böra lämpas till UnderDomstolar i allmänhet, Consistorierne häruti jemväl inbegripne.

LagUtskottet, som, i följd af Höglofl. Ridderskapets och Adelns remiss, detta Memorial till pröfning förehaft, får nu deröfver aflemna följande Utlåtande.

Då Rådstufvu- och KåmnärsRätter utgöra Collegiala Domstolar, der så väl Ledamöter, som Ordförander, uti alla till DomareEmbetet hörande delar, enligt allmänna Lagen, hafva ansvaret för deras åtgärder gemensamt; och då Ledamöterne äfven dela lika rättighet med Ordföranderne att tillse, det underlydande MagistratsSecreterare och Notarier, der sådane finnas, fullgöra dem åliggande skyldigheter, samt att dem vid inträffande försummelser till ansvar befordra, så har Utskottet för sin del icke funnit lämpeligt understödja Herr von Strokirchs förslag till partiel befrielse för Råd-

män och Kämnärer från de påföljder, hvilka för försummadt insändande af Domböcker, Ransakningar och Protocoller uti Lag och Författningar äro stadgade; men deremot har Utskottet med Herr von Strokirch delat lika öfvertygelse om nödvändigheten, att till någon viss tid inskränka beräkningen af de Dagaböter som UnderDomstolarne i allmänhet för försummelse vid särskilde Protocollers insändande till ÖfverDomstolarne kunna sig ådraga, på det icke sådane Böter genom fördröjdt åtal af vederbörande Fiscaler, må uppgå till en öfverdrifven höjd. Utskottet, som ansett en sådan tid lämpligast kunna fastställas till Tre Månader från den dag försummelsen inträffat, hvarinom den bör kunna hinna att hos ÖfverDomstolen till laga påföljd anmälas, föreslår derföre, att en sådan allmän Författning må utfärdas, hvarigenom stadgas: att i alla de fall, der genom Lag och Författningar UnderDomstolar i allmänhet äro, vid påföljd af Dagaböter ålagde, att inom viss tid till ÖfverDomstol insända sine Protocoller, bör vid hädanefter inträffande försummelser, beräkningen af sådane Dagaböter upphöra, när Tre Månader förflutit från den dag, då Protocollerne sist bordt vara till ÖfverDomstol insända, ehvad försummelsen inom berörde tid blifvit till åtal anmäld eller icke.

Detta hemställes dock Riksens Hög-

lofl. Ständers vidare bepröfvande. Stockholm den 4 Mars 1823.

N:o 8.

Betänkande i anledning af Herr P. Winbladhs Memorial om upphäfvande af Nedre och Öfre BorgRätterne, samt upphörande af RiksMarskalks-Ämbetets befattning med SkuldfordringsMål.

LagUtskottet har till öfvervägande förehaft ett från Vållofl. BorgareStåndet remitterat, af Herr P. Winbladh ingifvet så lydande:

Memorial:

Det lärer finnas vara en sanning, som till dess verklighet ej fordrar bevisning, att en betydelig förmån för den rättsökande vinnes, ju mera de Instantier han vid utförande af en tvist har att genomvandra, för att deruti ernå ett ändteligt slut, förminskas, och Domstolsinrättningen återföres till dess ursprungliga enkelhet. De skillnader, som fordom söndrade Medlemmarne af vissa Stånd och Corporationer från menige man, hafva ock nu mera förlorat sin betydelse.

På grund af dessa förhållanden, har jemväl den Commité, hvilken fått sig uppdragit att öfverse Rikets nu gällande Lag,

och

och att uppgöra förslag till en ny och förbättrad, uti dess nyligen från trycket utgifne, och till allmän granskning lemnade förslag till RättegångsBalk, ibland annat antagit upphäfvande af den mängd särskilde Domstolar, som för närvarande finnes.

Då likväl längre tid lärer förlida, innan berörde förslag hunnit blifva i den ordning, att de efter föregången pröfning kunna af Kongl. Maj:ts och Rikets Ständer, såsom Rikets allmänt gällande, Lag antagas, och dessförinnan någon väsentelig rubbning uti nu varande LagskipningsSysteme, icke lärer, i anseende till de flere omständigheter och svårigheter, hvilka dervid torde uppstå, kunna tillvägabringas; har jag dock, ledd af förenämnde åsigter, trott mig finna, att ibland de nu varande särskilde Domstolar, Nedre och Öfre Borg-Rätterne äro af den beskaffenhet, att de skulle kunna upphöra, utan att derigenom någon ändring uti den RättegångsOrdning, som uti Rikets nu gällande Lag är stadgad, komme att erfordras; och jag kan icke inse, att de för det närvarande under bemälte Domstolar sorterande Ämbets- och Tjenstemän, samt andre personer, deraf tillskyndas något lidande, om de uti de dem rörande Rättegångsmål, samt i afseende å Bouppteckning- och ArfskiftesFörrättningar, komma att lyda, antingen i följd af deras Stånd, under HofRätten, eller under de vanliga StadsDomstolarne. Jag förmodar

ock, att något hinder ej bör kunna förefinnas, att ju RiksMarskalksÄmbetets befattning med de Skuldfordringsmål, som röra de personer, hvilka tillhöra Kongl. Maj:ts HofStat eller i öfrigt dertill räknas, må lika lått kunna upphöra, som den enahanda befattning, hvilken förut jemväl tillhörde hvarje ChefsÄmbete vid Garnizons-Regementerne ansetts böra förfalla, och alla executionsmål inom Stockholms Stad, beqvämligen kunna af ÖfverStåthållareÄmbetet skötas. Jag hemställer alltså i ödmjukhet, att omförmåldte förändringar må genast vidtagas.

P. Winbladh.

LagUtskottet, som funnit den af Herr Winbladh gjorde motion, ega oskiljaktigt sammanhang med den fråga, om förändring af Råttegångssättet i allmänhet, som utgör ett af föremålen för den, till öfverseende och förbättring af Rikets Civil- och CriminalLag, samt förslags uppgörande till dess förbättring, förordnade Committés omfattning, har, enär det nya Lagförslaget ännu icke kunnat fullbordas, eller under nu varande Riksdag blifvit till Riksens Höglofl. Ständers pröfning öfverlemnadt, ansett så mycket mindre lämpeligt, att nu på förhand ingå uti pröfning af Herr Winbladhs förslag till en partiel förändring härutinnan, som ett snarare vidtagande af de förändringar dermed åsyftas, icke synas påkallas af något oumgängeligt behof.

Utskottet, som likväl önskat, att detta hinder icke nu legat i vägen för dess åtgärd, anser sig således ej kunna för närvarande till Riksens Höglofl. Ständer hemställa bifall af Herr Winbladhs ifrågavarande motion. Stockholm den 4 Mars 1823.

N:o 9.

Ankom d. 22 Mars 1823.

Betänkande öfver Herr ContractsProsten, Doctor Stenhammars Memorial, om återupplifvande af den i 16 Capitlet 6 §. KyrkoLagen befintliga föreskrift, att äkta makar, som skola skiljas, böra personligen inställa sig i DomCapitlet.

Uti ett från Hogv. PresteStåndet till LagUtskottet remitteradt Memorial, har Herr ContractsProsten, Doctor Stenhammar anfört, huruledes af ordalydelsen i KyrkoLagens 16 Cap. 6 §. tydeligen synes följa, att ågta makar, som skola skiljas, böra personligen vara tillstädes i DomCapitlet; men att Kongl. Maj:t likväl genom Nådig skrifvelse till samtelige Consistorierne i Riket af den 12:te November 1812, frikallat dem derifrån; och ehuru Herr Doctorn icke ville undersöka på hvad grund denna ändring skett eller om föreskriften uti 87 och 88 §§. af RegeringsFormen blifvit dervid behörigen iagttagen, har Herr Doctorn anmärkt, att skonsamheten i detta fall synes mindre

vål betänkt och medförer, andra skadeliga följder att förtiga, åfven det onda, hvarpå exempel icke längesedan gifvits inom den Församling Herr Doctorn förestår, att nemligen ägta makar undfått skiljobref, änskönt de under Rättegångstiden aflat barn med hvarannan och då mera hvarken ville eller borde, enligt Lag, blifva åtskiljde.

Sedan LagUtskottet inhämtat kännedom af Kongl. Maj:ts Circulaire till Consistorierne af den 12 November 1812, hvarigenom makar, hvilkas ägtenskap blifvit af Domstol upplöst, äro vordne befriade från skyldigheten att personligen inställa sig i DomCapitlet till Skiljobrefs erhållande, och Utskottet, vid genomseende af de till de sedermera förflutne Riksmöten hörande handlingar, funnit, det någon uppmärksamhet då icke blifvit fästad, hvarken af Riksens Höglofl. Stånder eller deras JustitiæOmbudsman, vid ifrågavarande Circulaire; har Utskottet icke ansett sig tillständigt, att, med anledning endast af det tvifvelsmål Doctor Stenhammar synes hysa om laglighet af det sätt, hvarpå berörde förändring tillkommit, härutinnan uti någon vidare pröfning ingå.

Beträffande åter sjelfva motionen, eller frågan, huruvida af Domstol skiljde makar böra, till skiljobrefs emottagande, personligen infinna sig i DomCapitlet; så enär detta emottagande och DomCapitlets åtgärd dervid nu mera endast äro formaliteter, hvaraf så mycket mindre kan yäntas de

skiljde makarnes återförenande genom föreställningar, eller förmodas den goda verkan, att denna inställelse skall afskräcka oeniga makar från skillnads sökande, som, i förra hänseendet, allt hvad DomCapitlet och Presterskapet redan tillgjort innan skillnad inför verldslig Auctoritet fått sökas, varit utan verkan, och, i det sednare, skillnadens meddelande af den verldsliga Auctoriteten, redan förutsätter så många högtidliga förberedande åtgärder, att frugtan för den aflägsna sluteliga inställelsen för DomCapitlet ej rimligen kan förmodas medföra någon utmärkt afskräckande verkan; alltså och då uppfyllandet af den ifrågavarande formaliteten således endast medförer kostnad och besvär, utan väsendtlig nytta, samt hårtill kommer, att densamma icke i alla händelser kan uppfyllas, såsom då den ena makan är vansinnig eller rymd; anser Utskottet sig icke kunna tillstyrka bifall af Doctor Stenhammars i detta ämne väckte motion.

Dock varder detta, tillika med den särskildta mening några af Utskottets Ledamöter yttrat, till Riksens Höglofl. Ständers vidare skärskådande vördsammeligen öfverlemnadt. Stockholm den 4:de Mars 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 4 Mars 1823.

S. D. Föredrogs åter Herr Contracts-Prosten Doctor Stenhammars den 13 sistl.

Februarii på Bordet lagde Memorial om återupplifvandet af KyrkoLagens föreskrift i 16 Cap. 6 §. rörande skyldighet för makar, som skola tilldelas skiljobref, att för sådant ändamål personligen i DomCapitlet sig inställa, dervid Herr Öfver HofPredikanten Doctor Lilljenwalldh uppläste följande skriftligen författade yttrande:

"Då Höglofl. Utskottet, vid anförandet af Kongl. Maj:ts Nådiga Bref till samtelige Consistorierne, dateradt den 12 November 1812, som suspenderat verkan af KyrkoLagens förordnande i 16 Cap. 6 §. om äkta makars inställelse i DomCapitlet, när deras äktenskap måste upplösas, ej har någon anledning att utlåta sig öfver dess tillkomst, hvars tvätydighet Herr Doctor Stenhammar i det remitterade Memorialet endast i förbigående nämner, inskränker ock jag mig blott derhän, att på det ömmaste och alfvarligaste tillstyrka, att hvad KyrkoLagen häruti föreskrifver må i sin fulla kraft varda bibehållet. Att äktenskapets högtidlighet och helgd för Samhällsordningen är af yttersta vigt, och att således allt, som kan försvaga och nedsätta den, bör undanrödjas, allt, som kan vidmagthålla och stärka den, befrämjas, derom väntar jag mig bland Höglofl. Utskottets upplyste Herrar Ledamöter inga skiljaktiga tankar. I befordringsmedlen, dertill märker jag deremot desto större stridighet. Jag tror för min ringa del, att ju mera man eftergifver i de stadgars kraf, hvari-

genom våra fromma och kloka förfäder sökte vinna ett så värdigt och välgörande ändamål, desto vissare underhåller och utreder man ock den i sednare tider så bedröfligt tilltagande lättsinnigheten vid äktenskaps ingående, och den ofta af de uslaste småsaker, ofta af brottsliga och vanhedrande anledningar väckte benägenheten, att åter upplösa det. Mer än någonsin skall denna olycka beredas, om man, förgåtande samvetets och uppenbarelsens förenade försäkran: *att Äktenskapet är af Gud sjelf stiftadt*, anser de åtgärder, hvarigenom religiositet och Christendom påminna äkta makar om oryggligheten af deras förbund, såsom öfverflödiga ceremonier. Bland dessa åtgärder räknar jag, likasom vigseln, hvarigenom äktenskapet under böner och förmaningar knytes, äfven, då en olycklig nödvändighet den påkallar, dess upplösning inför DomCapitlet, der det allvarliga och rörande i sjelfva uppträdet, jemte de öma varningar och erinringar der gifvas, ofta icke utan önskad framgång verka på hjerta och sinnen, och efter behof meddela hugsvalelse eller bestraffning, om ej till ändring af hvad redan skett, åtminstone till någon ledning och rättelse för framtiden. En så verkställd upplösning af äktenskapet utgör den mest kraftfullt varnande förklaring på vår Gudomlige Frälsares egna ord: *af begynnelsen var det icke så.* Den uttrycker på ett så talande sätt hvarje rättsinnig Christens smärta öfver det brut-

na heliga förbundet, och åtankan deraf kan icke annat än hos hvarje maka med icke alldeles förhärdade känslor väcka den innerligaste önskan att aldrig nödgas göra ett så beklagligt steg, och den allvarligaste föresatts att sorgfälligt undvika allt, som möjligt dertill kunde föranleda. Jag har blott i allmänhet framställt min åsigt af detta vigtiga ämne och endast deraf gifvit ett ofullständigt utkast. Det vore mig icke svårt, så klar och öfvertygande den genom en nära trettiårig erfarenhet för mig är, att vidlöftigt i alla dess detailler utreda den, och än möta de invändningar som deremot kunna göras. Men för dem, som dela min känsla, hvaruppå lika mycket, om ej mera än på raisonnement, härvid beror, vore denna vidlyftighet öfverflödig, och för andra frugtlös."

Deruti instämde ej mindre öfrige Ledamöterne af PresteStåndet, ån Herr HäradsHöfdingen Ribbing, Hvaremot Utskottets öfrige Ledamöter tillstyrkte afslag å Herr Doctor Stenhammars motion på de uti Betänkandet N:o 9 upptagne skål. Ut Supra.

Ex Protocollo

Joh. Jac. Kleman.

N:o 10.

Ankom d. 22 Mars 1823.

Vördsamt Memorial!

Vid föredragning af RiksdagsFullmägtigen Anders Sandsténs från Jönköpings Län till Hederv. BondeStåndet ingifne, och derifrån genom ProtocollsUtdrag den 26 sistlidne Februarii till LagUtskottet remitterade Memorial, om upphäfvande af de uti Kongl. Förordningen den 4 Maji 1778 stadgade Fem R:drs Böter för Rusthållare, som underlåter, att inom Trenne Månader från tillträdandet af en Rusthållsdel, erlägga den fastställde afgiften till WadstenaKrigsmanshusCassa, har LagUtskottet ansett berörde Memorial åsyfta ändring uti en Oeconomisk författning och deri stadgade reglementariska föreskrifter; hvaröfver, såsom utom den uti 33 §. RiksdagsOrdningen bestämde gräns för Utskottets befattning, det icke lärer tillhöra Utskottet att uti pröfning ingå; i hvilken öfvertygelse LagUtskottet alltså härmed får Memorialet till det Hederv. BondeStåndet vördsammeligen återsända. Stockholm den 7 Mars 1823.

N:o 11.

Ankom d. 22 Mars 1823.

Betänkande i anledning af Herr Kongl. ÖfverHofPredikanten Doctor Lilljenwalldhs Memorial angående upphäfvande af förbudet uti 13 Cap. 2 §. KyrkoLagen, emot KyrkoMusiks begagnande under Fastelagstiden.

Till LagUtskottet har Högv. PresteStåndet genom ProtocollsUtdrag den 10 sistl. Februarii remitterat ett af Herr Kongl. Öfver HofPredikanten m. m. Doctor Lilljenwalldh ingifvit så lydande Memorial:

"KyrkoLagen bjuder i 13 Cap. 2 §. *Ifrån FastelagsSöndag intill Påskedagen innehålles med all musik.* Af Kyrkomusikens skick, då denna Lag utgafs, åtminstone ännu i vårt Fädernesland, torde den tillräckligt för denna tiden rättvisas och dess ändamål, en mera stilla och rörande andagt, må hända ej hafva varit förfelad. Nu åter äro omständigheterna i många afseenden förändrade; Musikkonsten har sedan gjort stora framsteg, och särdeles den andeliga, genom skickliga och värdiga mästare uppnått en sann och ädel bestämmelse. Der denne ihogkommes och iagttages, är det en verkelig förlust för känslan, för uppbyggelsen, för andagten, att vid Kyrkosången sakna Accompagnementet af Orgorna; och då man känner de öma, intagande melodier, som tillhöra vå-

ra flesta PassionsPsalmer, måste man finna denna förlust än större. Mera sammanhängande med andra var ock ännu den plågseden, att under Fastlagen upphöra med all musik i Kyrkorne, så länge den ej eller annorstådes var tillåten; men då sednare tiders lättare seder ända till dymmelveckans början medgifva Spectakler och Concerter och Piqueniquer, då på sjelfva Långfredagen en Concert för ett välgörande ändamål med allmänt bifall och fleres religieusa tillfredsställelse redan i många år varit anställd, huru vill man då försvara, att den allmänna Gudstjensten beröfvas en lyftning och ett behag, som de, hvilka ega sinne derföre, anse af ett så stort värde. Ett af de väsentligaste ändamålen med Orgors bruk, är ju dessutom Kyrkosångens styrande, som än mera visar sin nödvändighet vid de flere nya och obekanta Choralmelodier vi nu ega. I Fastlagen är detta ej blort lika nödvändigt som alltid, utan ock af större behöflighet PalmSöndagen och Långfredagen, som vanligen utmärkas af en talrikare samling åhörare, framför allt i de Kyrkor, der Ungdomen på dessa dagar gör sin första Nattvardsgång.

Det är på alla dessa grunder jag tror mig kunna stödja mitt ödmjukaste förslag, om den ändring af ifrågavarande Lagens rum, hvarigenom Orgornas nyttjande, äfven under Fastlagstiden må tillåtas. Jag anser öfverflödigt att härvid nämna något om Orgornas bruk i Adventet och på Bö-

nedagarne, emedan det genom ingen Lag någonsin varit förbudit, och på många ställen åtminstone under Adventstiden och fjerde Bönedagen begagnadt; och jag förmodar, att om mitt förslag vinner vederbörligt bifall, Orgorna äfven få höras vid de sorgligä tillfällen, då ett dödsfall inom det Kongl. Huset inträffat, helst som Musik alltid blifvit uppförd i den Kyrka, der den höga BegrafningsActen blifvit förrättad."

LagUtskottet, som tagit detta Memorial uti öfvervägande, har dervid, uppå de af Herr Öfver HofPredikanten Doctor Lilljenwalldh andragne skäl, dem Utskottet till alla delar godkändt, ansett sig böra tillstyrka den föreslagne förändringen uti 13 Cap. 2 §. KyrkoLagen, så att genom utfärdande allmän Författning må stadgas, att den vanliga KyrkoMusiken äfven under Fastelagstiden må fortfara, hvilket till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning öfverlemnas. Stockholm den 7:de Mars 1823.

N:o 12.

Ankom d. 22 Mars 1823.

Betänkande öfver Herr Ekstrands Memorial, angående upphörande af Stadgandet uti 4:de Cap. 2 §. JordaBalken om handsträckning vid Fastighetsköp i Staden.

Herr Ekstrand har uti ingifvet samt af Vällofl. BorgareStåndet till LagUtskottet remitterat Memorial, yrkat, att Lagens

Stadgande uti 4:de Cap. 2 §. JordaBalken, att handsträckning skall gifvas innan FasteBref å Egendom i Staden får utfärdas, måtte upphöra, af de skäl, att hinder derigenom ofta möter för verkställigheten af Lagens föreskrift, att Fasta å Lagfaren Egendom alltid skall tagas, enär Säljarne ofta äro boende på aflägse Ort och icke personligen infinna sig vid handsträckningen, samt försumma, att för sig ställa Fullmägtig; hvarförutan handsträckningen är blott en formalitet, utan allt ändamål och lika umbärlig i Stad som å Landet, der den aldrig funnits påbuden; äfvensom föreskriften för Stad och Land är lika, att Köpeskillingen skall i KöpeBrefvet vara qvitterad, hvarigenom säkerhet vinnes att den blifvit betald, innan köpet dömmes fast; och har Herr Bagge, enligt det från Vällofl. BorgareStåndet ankomne ProtocollsUtdrag, ansett handsträckningen vara desto mindre nödvändig, som KöpeSkillingen, enligt Kongl. Förordningen den 28:de Junii 1798, icke utan särskild Inteckning har förmånsrätt, sedan Laga Stånd åkommit.

Detta har LagUtskottet behörigen öfvervägat och som den i 4:de Cap. 2 §. JordaBalken, rörande handsträckning meddelade föreskrift är öfverflödig, enär Säljarens rätt och säkerhet, i afseende på bestämde KöpeSkillingen, genom gällande Lag och Författningar, nu mera finnes bevarad; alltså och uppå de af Herr Ekstrand i öfrigt anförde skäl, har LagUtskottet ansett sig böra tillstyrka den förändring uti nyss-

nämnde Lagens rum, att Stadgandet det Säljaren sjelf eller genom Fullmägtig, inför Rätten skall göra handsträckning och tillstå Köpeskillingen betald vara innan FasteBref må utgifvas i Staden, hedanefter bör upphöra; hvarom allmän Författning torde utfärdas; hvilket dock Riksens Höglofl Ständers vidare pröfning vördsammeligen hemställes. Stockholm den 10:de Mars 1823.

N:o 13.

Ankom d. 22 Mars 1823.

Betänkande, rörande RiksdagsFullmägtigen Gustaf Larssons från Stockholms Län Memorial, angående förändring af tiden för SommarTingens förrättande.

Genom remiss från Hederv. BondeStåndet har LagUtskottett emottagit RiksdagsFullmägtigen Gustaf Larssons från Stockholms Län Memorial, hvaruti han yrkat att tiden för SommarTingens förrättande måtte så förändras, att de hädanefter må hållas emellan den 15 Maji och 15 Julii hvarje år. Till grund för detta yrkande, har Gustaf Larsson anfört, att den korta tiden af allenast en månad, emellan Vinter och SommarTingen skall ofta medföra den största olägenhet helst, om uti en instämd Sak till ett i slutet af Mars månad utsatt VinterTing, Domaren

skulle förordna, att en person, hvilken utom Domsagan vore boende, borde höras, denna i anseende till SommarTingets inträffande innan medlet af Maji månad, icke kunde instämmas förr än till det derefter blifvande HösteTinget, hvarigenom Partens rätt uti ett mål som vore högst vigtigt och fordrade ett skyndsamt afgörande, skulle alldeles äfventyras; samt att tiden, inom hvilken Höst- och VinterTingen skola förrättas, dessutom är bestämd från Två och En half till Tre månader, men för SommarTingen till omkring en och en half månad, hvaraf händer att en Domare, som eger flera från hvarandra långt aflägsne TingsStällen, ej utan svårighet kan medhinna SommarTinget afsluta, i synnerhet då alla Expeditioner innan afresan från Tingsstället skola till Parterne utlemnas.

LagUtskottet, som vid öfvervägande häraf ansett: att vida betydligare olägenheter än de, af Gustaf Larsson till stöd för motionen, uppgifne, skulle föranledas genom SommarTingsTerminernes framflyttande till emellan den 15:de Maji och 15:de Julii, helst Tingen då kommo att infalla under den för Allmogen brådaste Slotter- och Hö Bergningstiden, har på sådan grund icke kunnat antaga den af Gustaf Larsson föreslagne förändring, utan funnit lämpligast, att i afseende på tiden för SommarTingens förrättande, bör förblifva vid hvad 2 Cap. 1 §. RättegångsBalken derom före-

skrifver; hvilket dock på Riksens Höglofl. Ständers i vidare prôfning ankommer. Stockholm den 10:de Mars 1823.

N:o 14.

Ankom d. 22 Mars 1823.

Betänkande angående Jonas Gråbergs och Daniel Nordqvists från Carlstads Län Memorial om Domares skiljande från befattning med vårdering å Fastighet, som pantevis Lagfares.

Uti ett till Hederv. BondeStåndet ingifvet, till LagUtskottet remitteradt Memorial, hafva RiksdagsFullmägtigarne Jonas Gråberg och Daniel Nordqvist från Carlstads Län anfôrt, huruledes det fôr Allmogen uti Elfvedahls och Frycksdahls Härader skall vara betungande, att värderingar å fastigheter, som fôr Lån blifvit pantsatte och lagfarne, fôrrättas af Håradshôfdingen i Orten jemte Ländsman och tvänne Nämndemån, vid hvilke värderingar, som uti berôrde fattiga Ort ofta inträffa, Håradshôfdingens resekostnad, som af den gäldskyldige måste ersättas, uppgår till femton à tjugo R:dr; hvarfôre Gråberg och Nordqvist yrkat, att dylike vårderingar hådanefter måtte fôrrättas utaf tvänne Nåmndemån, som af HåradsRåtten fôrordnas; att VärderingsInstrumenterne

derefter,

derefter, på en dertill uti Håradets kyrkor kungjord dag, vid HäradsRåttens SommarTing ingifvas, att granskas i så väl Borgenärens, som Gåldenårens närvaro, innan vidare Lagfart beviljas, då den, som åt Värderingen ej nöjes, genast bör gifva sitt missnöje tillkänna, för att erhålla ny värdering, om han dertill eger fog, hvilken värdering då borde af Domhafvanden och Nämnd under Tinget förrättas, på det pantelagfarten vid samma Ting måtte gå i verkställighet.

Då ifrågavarande Memorial har afseende på sådan värdering, som, enligt 6 Cap. 1 §. UtsökningsBalken, bör å Landet af Häradshöfding med tvänne Gode Män förrättas å jord, hvarmed enligt 9 Cap. JordaBalken, pantevis lagfares; så har LagUtskottet, vid öfvervägande deraf, funnit, att enär sådan värdering bestämmer det värde, för hvilket fastigheten frångår egaren, denna förrättning är af så vigtigt inflytande på Gåldenårens och Fordringsegarens rätt, att verkställigheten deraf icke lämpeligen kan uppdragas ensamt åt tvänne Nämndemän; hvarföre ock LagUtskottet ansett, att vid stadgandet uti 6 Cap. 1 §. UtsökningsBalken bör förblifva.

Detta hemställes vördsamt Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 10 Martii 1823.

N:o 15.

Ankom den 23 Mars 1823.

Vördsamt Memorial!

Ibland de flere förändringar, så väl uti Allmänna Lagens stadganden uti åtskillige rum, som särskildte författningar, hvilka RiksdagsFullmågtigen C. F. Berg yrkat uti ett till Hederv. BondeStåndet ingifvet och till LagUtskottet under den 5:te dennes remitteradt Memorial, har fråga åfven blifvit väckt, om afskaffande af den pligt, 12 sk. Banco, som år stadgad för den, som icke vid andra uppbördsmötet sig infinner och anmäler sin oförmögenhet att utskylderne erlägga; men då denna fråga står i sammanhang med de i öfrigt för KronoUppbördens indrifvande vidtagne reglementariska föreskrifter, och således efter LagUtskottets tanka, icke lårer kunna hänföras till de ämnen, hvilka enligt 33 §. RiksdagsOrdningen tillhöra detta Utskotts befattning; så har Utskottet, som så fort medhinnas kan, åmnar till pröfning företaga de öfrige uti Bergs Memorial framställde ämnen och deröfver meddela dess utlåtande, ansett sig i denna del icke kunna något vidare tillgöra, än att detta förhållande hos Hederv. BondeStåndet vördsammeligen anmäla. Stockholm den 10:de Martii 1823.

N:o 16.

Ankom d. 25 Mars 1823.

Betänkande, i anledning af Herr J. A. Broms's Memorial, om befrielse för Parter från skyldigheten, att, genom ombud, hos Kongl. Maj:t, Öfver-Rätter och Collegier ingifva och till communication uttaga sine Skrifter och Besvär.

Herr J. A. Broms har, uti Memorial, som Vålofl. BorgareStåndet under den 5:te dennes till LagUtskottet remitterat, andragit, huruledes, vid ändrings sökande i Konungens Befallningshafvandes och UnderDomstolarnes Beslut, Provincernes Innevånare erfara en icke obetydlig olägenhet och kostnad då de nästan oundvikligt nödsakas, att, genom ombud, hos Kongl. Maj:t, ÖfverRåtter och Collegier ingifva och till communication uttaga sine Skrifter och Besvär; hvilket nödtvång i synnerhet år bekymmerfullt och ofta ledande till fullkomlig förlust för menigheten, för mindre bemedlade personer och sådane, som i Stockholm, Jönköping och Christiansstad sakna bekantskaper, ty, jemte det ombudet måste särskildt betalas, åfventyrar den ändringssökande att antingen erhålla ingen fullmägtig, eller ock möjligtvis en mindre pålitelig, och blottställes således i begge fallen, att oskyldigtvis frånkännas fatalier och med dem, hufvudsaken, ehu-

ru rättvis den må vara. Då ändamålet af Råttegång, så väl i egenteliga Råttsfrågor, som i oeconomiska mål, bör vara icke blott ärendets afgörande, men ock dess skyndsamma afgörande, och detta ändamål bör ernås, utan andra hinder eller kostnader, än som för Parternes egen tryggbet och sakens utförande äro alldeles oumgänglige, har Herr Broms alltså föreslagit följande ändring i nu gällande Lag och Författningar angående Måls fullföljd i högre Instantier:

1:o Att till det LandshöfdingeAmbete eller till Ordföranden i den UnderDomstol, uti hvars Beslut sökes rättelse, må missnöjde Parten ega råttighet att, emot Bevis, inom i Lag utsatt tid, som, hvad vädjade mål angår, torde kunna förkortas, ingifva sine till Kongl. Maj:t, ÖfverRätterne eller Collegierne ställde Libeller eller Besvärsskrifter, allt efter sakens beskaffenhet.

2:o Att förstbemälte Auctoriteter, inom viss föreskrifven tid och vid visst förelagdt vite, infordra vederbörandes förklaringar; och

3:o Att all förberedande Skriftvexling utföres hos desse samme Auctoriteter, hvilka derefter skyndsamt öfversända handlingarne till deras bestämmelseort. Likasom hitintills varit öfligt, borde det åliggа Parterne att ombesörja Communications-Resolutionens delgifvande, så framt icke lämpligare kunde stadgas, det hvarje Part

egde hos Konungens Befallningshafvande eller UnderDomstol, hos hvilken öfverklagadt Utslag eller motvädjad Dom fallit, till besvarande uttaga vederpartens skrift, och sådant dagen efter fatalie-tidens slut, vid åfventyr att eljest vara sin talan förlustig; och då Besvär öfver Konungens Befallningshafvandes Utslag, så väl i Enskiftes som i Brännvinsmål, få, enligt Författningarne, ingifvas på LandsCancellierne, hvarifrån de communiceras och, sedan skriftvexlingarne äro fulländade, öfversändas till Kongl. Maj:t och Kongl. HofRåtten; har Herr Broms ansett, att med alla öfriga mål, som dragas från lägre till högre Instantier, kunde på enahanda sätt förfaras, utan hinder af LandUnderDomstolarnes nu varande organisation, helst de från dem vädjande eller besvärande kunde hos Konungens Befallningshafvande ingifva sine till ÖfverRåtterne ställde Libeller och Besvärsskrifter, och LandsSecreterarne, genom lämpelig communicationslösen, erhålla vedergällning för deras härigenom ökade möda.

I afseende på hvad Herr Broms sålunda föreslagit, har LagUtskottet hos sig stadgat den öfvertygelse: att de af Herr Broms uppgifne ÅmbetsVerk desto mindre böra åläggas den föreslagne befattningen med enskilde Parters Besvärs- och Vadetalan, som de dermed förknippade göromål skulle för dessa Åmbetsverk medföra en sysselsättning, lika främmande för de-

ras egenteliga, redan vidt omfattande kall, som möjeligen ledande till oreda och osäkerhet uti frågor, vigtige för enskilde medborgares rätt, för hvars bevakande vid behörige Ämbetsverk och Domstolar särskildt ombud i allt fall måste anlitas; och något skäl, verkande till ändring af denna öfvertygelse, har LagUtskottet icke funnit uti anmärkte förhållandet med Enskiftes, Fylleri- och Brännvinsförsäljningsmål, helst, hvad de förstnämnde beträffa, deras allmänna vigt skäligen påkallat förändrade former för behandlingen, och de sistnämnde åter blifvit ansedde att ega det nära inflytande på allmän ordning och sedlighet, att, i afseende på dem, en afvikelse från vanliga Rättegångsordningen likaledes funnits skälig och lämpelig.

På dessa skäl har Utskottet ansett sig böra tillstyrka afslag å ifrågavarande motion; dock öfverlemnas detta vördsammeligen till Riksens Höglofliga Ständers vidare beprövande. Stockholm den 13 Martii 1823.

N:o 17.

Ankom d. 25 Mars 1823.

Memorial om arfvode för en Cancellist.

LagUtskottet har vid dess första sammanträde den 31 sistlidne Januarii i lik-

stämmighet med 24 §. i RiksdagsOrdningen, endast kunnat antaga en Secreterare och en Cancellist; men sedan det nu visat sig till hvad betydligt antal remisserne till Utskottet denne Riksdag uppgår, har Utskottet funnit, att den redan antagne Betjeningen icke kan medhinna göromålen, helst Cancellisten nåstan ensamt är sysselsatt med Protocollets förande, och får Utskottet af denna anledning vördsammeligen till Riksens Höglofl. Ständer hemställa, om det icke må vara Utskottet tillåtet, att antaga ytterligare en Cancellist, och att arfvode för densamma må från denna dag få beräknas. Stockholm den 18 Martii 1823.

N:o 18.

Ankom d. 23 Mars 1823.

Vördsamt Memorial!

Pastor Primarii Herr Doctor J. O. Wallins Memorial, hvaruti hemställes, att Terminen för Civile Ämbetsmäns Afskeds erhållande med rätt att bibehålla sine Lönefördmåner oafkortade, måtte nedsättas ifrån 70 till 65 års ålder, då, efter vid pass 40 års tjenstgöring, lagligt Läkare-betyg styrker deras sjukliga eller försvagade helsotillstånd, har, enligt ProtocollsUtdrag af den 12 nästlidne Februarii, utaf Högv. PresteStåndet blifvit till gemensam behand-

ling af Stats- och LagUtskottet remitteradt; men vid föredragning af berörde Memorial har LagUtskottet ansett detsamma innefatta ett ämne, hvarmed, vid jemnförelse af 33 §. uti RiksdagsOrdningen, det icke lärer tillhöra LagUtskottet att taga befattning; och Utskottet får således Herr Doctor Wallins Memorial härmed till Högv. PresteStåndet vördsammeligen återlemna. Stockholm den 18 Martii 1823.

N:o 19.

Ankom d. 29 Mars 1823.

Betänkande i anledning af Riksdags-Fullmägtigen Anders Anderssons från Calmare Län Memorial, angående afvittringsbevis för efterlefvande Maka, i händelse af nytt Giftermål.

Hederv. BondeStåndet har till LagUtskottet remitterat ett af RiksdagsFullmägtigen Anders Andersson från Calmare Län ingifvet Memorial, deruti han ansett hindren i afseende på Afvittringsskyldigheten för Enka eller Enkling, som vill träda i annat gifte, icke vara fullkomligen undanröjde genom Kongl. Förklaringen den 15 Junii 1818 öfver 12 Cap. GiftermålsBalken, helst, ehuru nu mera endast Bouppteckning efter den aflidne makan, samt

Arfskifte, underskrifvit af samtlige Sterbhusdelegarne, eller deras Bevis att delning af qvarlåtenskapen skedd är, behöfver i nämnde afseende företes, samt om tvist uppkommer, borgen ställas för hvad som omtvistas, detta stadgande likväl skall medföra olägenheter, då antingen arfvingarne äro okände eller aflägse boende, hvarigenom Communication ofta blir omöjlig, eller ock Testamente är uppråttadt till den efterlefvande Makans fördel, i hvilket fall Arfskifte icke är af nöden; hvarför Anders Andersson föreslagit en sådan ytterligare förklaring: att Prest må ega förrätta vigsel, då för honom uppvises Bouppteckning efter den aflidne Makan, samt endera Testamente, som i behörig ordning blifvit bevakadt och Medarfvingarne communiceradt, eller ock bevis derom, att Sterbhusdelegarne erhållit laglig kallelse till arfskiftes öfvervarande, jemte det vid samma skifte förde Protocoll, utan behof af Arfvingarnes underskrift derå.

LagUtskottet har vid öfverläggning häromicke funnit skäl, af hvad Anders Andersson anfört, att tillstyrka någon förändring uti Kongl. Förklaringen den 15 Junii 1818, hvarigenom tydelige och för ändamålet tillräcklige föreskrifter blifvit lemnade, om hvad Enkling eller Enka, som vill träda i nytt gifte, har, att till bestyrkande af skedd Afvittring efter förra makan, iakttaga; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröf-

ning vördsammeligen öfverlemnas. Stockholm den 18 Martii 1823.

N:o 20.

Ankom d. 29 Mars 1823.

Betänkande öfver ContractsProsten Doctor Stenhammars Memorial, rörande tjenlige Författningars vidtagande emot allmänna förbrytare.

Till LagUtskottet har Högv. PresteStåndet, under den 5 i denna månad, remitterat ett af Herr ContractsProsten m. m. Doctor Stenhammar ingifvit, så lydande Memorial:

"Det är ej utan bedröfvelse hvarje Religionens och Fäderneslandets vän gjort den anmärkning, att under framfarna år, brotten tilltagit i ofantlig mängd, icke blott i de nedrigare Folkclasserne, utan äfven bland de mera bildade. Ingen tid var så utmärkt af allmänna tillgrepp, svek, oredor och bedrägerier, som den vi senast öfverlefvat, för att börja med DiscontDirectionen i Malmö och sedan påminna oss allt hvad som händt i Götheborgs, Linköpings, Nyköpings, Carlstads, Skaraborgs och kanske ännu flera Län, der Tjenstemän, som egt befattning med Spannemåls- eller PenningeUppbord, blifvit actionerade, och mer och mer förvundne till oredligt och brottsligt förhållande. Tillgrepp- och BalanceMål voro väl fordomdags icke eller okände, men de voro

sällsynte, och der de inträffade var Processen åtminstone korrt, då undersökning och utredning nu medtaga flere år och ingifva, genom tidsutdrägten, så mycket större vågsamhet. Jag tror det skulle ej vara öfverflödigt, både för att hos den enskildte minska frestelserna till försnillning, och att förekomma allmänna förluster för Riket, dels att äldre hit hörande Författningar öfversågos, dels att nya vidtogos, så att om också ansvarigheten icke skärptes, åtminstone controllen blefve enkel, och rättegångssättet vid dessa tillfällen påskyndadt med all den fart, som rättvisan någonsin medgifver, på det hvarken å ena sidan den oskyldige eller blott i ringa grad felaktige må i arresten försmägta, och under tiden förlora allt, hvad som ännu för honom kan vara öfrigt af medborgerlig existence, ej eller å den andra, förbrytaren hinna gråna under Lagens overksamhet, uppnå kanhända sitt naturliga lifsmål, eller vinna tillfälle att annorledes undkomma onäpst, till uppmuntran för andra öfverträdare.

I sammanhang härmed ville jag ock gerna göra både Rikets Höglofl. Ständer och deras LagUtskott uppmärksamme på ett annat slag allmänna förbrytare, och för hvilka jag rädes, att knappt något namn, än mindre ett straff finnes stadgadt i Svenska Nationens urgamla Lag. I Rom kallades de Delatores, i vårt Språk hafva de intet rum fått, och jag vet ej, huru de skulle utmärkas, om jag ej får begagna det

fremmande ordet *Alarmist.* Tvänne högst märkvärdiga Rättegångar upplysa tillräckligt hvad Folk jag menar härmed, sådane nemligen, som af oförstånd, öfverilning, lycksökeri och många andra än sämre afsigter, icke allenast förnedra sig sjelfva med föregifven kunskap om upproriska stämplingar, utan beflåcka med sådana hopspunna dikter hela Nationen, sprida oro till alla samfundsclasser, vända Regeringens uppmärksamhet från värdiga föremål och ingjuta misstankans förgift i hvarje öppet och lättrörligt hjerta, allt ifrån Konungens Borg, in i den mest förtroliga umgängskrets.

Omöjligt är att beräkna summan af allt det onda, som denna Sect af lågtänkta själar åstadkommit i verlden; men de okloka, förhastade, våldsamma steg, som Historien på goda grunder förebrår de från skådeplatsen redan bortgångna Styrelser, månne de ej oftast härledt sig från inflytelser af dessa personer, hvilka sjelfva utan förtjenst, bemöda sig framför allt, att göra hvar och en annan misstänkt, tillskapa mången gång himmelskriande brott af ett enda obetänksamt eller illa valdt uttryck, och ega i sjelfva verket ingen annan utväg att visa sin oumbårlighet och göra sig gällande än genom de faror de uppställa, icke ens efter sin inbillning, utan efter sina enskildta egennyttiga beräkningar. Jag vet, det är icke möjligt, att upptäcka och förebygga alla de dolda anläggningarne af dessa föraktliga varelser; men när de nå-

gon gång allt för uppenbarligen begå ett omisskänneligt brott emot både Samhället och dess högsta Vårdare, då förtjente de att, genom något lämpligt Correctiv, åtminstone sättas ur stånd att vidare skada; och till utfinnande och stadgande deraf ber jag att detta mitt anförande må med de öfrige RiksStånden communiceras och till Höglofl. LagUtskottet varda hänvist.

M. Stenhammar.

Hvad Herr Doctor Stenhammar sålunda andragit, har LagUtskottet öfvervägat; och hvad angår förra delen af Memorialet, eller den af Doctorn föreslagne granskning af de Författningar, som hafva afseende på Ämbetsmäns ansvarighet för förskingring af allmänna medel, samt nya Författningars vidtagande, hvarigenom, om icke ansvaret skärptes, controllen åtminstone blefve enkel och rättegångssättet förkorrtadt; så emedan Herr Doctorn hvarken bestämdt uppgifvit, i hvad delar allmänna Lagen, eller de Författningar, hvilka å förbrytelser af denna art hafva afseende, anses tarfva förbättring, ej eller något förslag dertill framställt; har LagUtskottet ansett sig icke vara i tillfälle, att öfver Doctorns motion i denna del något vidare utlåtande meddela.

Vidkommande åter sednare delen af Memorialet, har Utskottet icke funnit någon ny Lag, i anledning deraf vara af nöden, enär 6 Cap. 5 §. Missg.Balk., sådan

den genom Kongl. Förordningen den 20 Januarii 1779 blifvit förändrad, samt 4 §. uti 60 Cap. samma Balk, efter Utskottets tanka stadga bestämt ansvar för brott af den beskaffenhet, som blifvit ifrågaställd.

Dock hemställes detta Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 18:de Martii 1823.

N:o 21.

Ankom d. 29 Mars 1823.

Betänkande i anledning af Riksdags-Fullmägtigen Johan Jacob Rutbergs Memorial, om stadgande af lika ansvar för utprångling af falska sedlar, ställde antingen på Banken eller RiksgäldsContoiren.

RiksdagsFullmägtigen Johan Jacob Rutberg har, uti ett från Hederv. BondeStåndet till LagUtskottet remitteradt Memorial, fästat uppmärksamheten derpå, att fastän, genom Kongl. Kungörelsen den 8:de Julii 1818, belöning för upptäckten af efterapare eller förfalskare utaf Bankens eller RiksgäldsContoirets Sedlar, eller af dem, hvilka de efterapade eller förfalskade Sedlarne utprånglat, blifvit fastställde till lika belopp antingen upptäckterne rörde Banco- eller RiksgäldsVerken, den skiljagtighet likväl i afseende på bestraffningen af sjelfva

brotten, ännu eger rum, att, enligt Kongl. Förordningen den 10 December 1741 §. 1, den som utpränglar en förändrad eller eftergjord BancoSedel, som han vet vara falsk samt emottager derföre penningar eller varor, skall vara ärelös, stå två timmar i halsjern vid en påle utanför Bancohuset, samt derefter straffas med fyratio par spö och sedan arbeta tre eller flere år vid någon Kronans Fästning eller Smedja, samt att den, som låter bruka sig att utprångla en sådan Sedel, som han vet vara falsk, men bedrägeriet varder yppadt innan någon derigenom blifvit skadad, skall ändock vara ärelös och stå en timme vid en påle i halsjern utanför Bancohuset, samt sedan slita trettio par spö eller sitta tjugofyra dagar i häkte vid vatten och bröd; hvaremot, vid bestraffningens bestämmande för verkställd eller försökt utprångling af veterligen falska RiksgäldsSedlar, i saknad af särskild Författning, som stadgar högre ansvar, 7 Cap. 2 §. MissgerningsBalken blifvit tillämpad, lydande: "Pränglar någon ut det mynt han vet falskt vara, ändå att han till myntningen ej rådt eller hulpit, fylle skadan och plikte med fängelse vid vatten och bröd, eller med spö eller ris, eftersom bedrägeriet är till;" hvilken olikhet i bestraffning af likartade brott Rutberg alltså yrkat måtte upphöra, samt genom allmän Författning stadgas samma ansvar för utprångling af falska Sedlar ehvad

de äro ställde på Banken eller Riksgälds-Contoiret.

LagUtskottet har tagit detta Memorial i öfvervägande; och då Utskottet, i anledning deraf, icke eger yttra sig öfver lämpligheten af den, genom Kongl. Förordningen den 10:de December 1741, för utprångling af Bankens Sedlar stadgade bestraffning, utan måste inskränka sitt Utlåtande till frågan, huruvida icke lika bestraffning bör ega rum för utprångling, vare sig af Bankens ellar RiksgäldsContoirets Sedlar; så ock, emedan genom Kongl. Förordningen den 5 Junii 1792, lika ansvar blifvit stadgadt för den som eftergör eller förfalskar Riksgälds-Contoirets Sedlar, med hvad för enahanda förbrytelser i afseende på Bankens Sedlar eger rum, har Utkottet ansett skillnad i straffet för utprånglingen af desse Verks eftergjorde eller förfalskade Sedlar icke böra föreſinnas; hvarföre ock då bestämd Lag saknas huru utprånglare af falska Riksgälds-Contoirets Sedlar böra straffas, Utskottet, till vinnande af enhet i Lagstiftningen rörande enahanda brott, trott sig böra till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning föreslå: att samma ansvar, som uti Kongl. Förordningen den 10 December 1741, §. 1, är fastställdt för utprångling af eftergjorde eller förfalskade BancoSedlar, må genom utfärdande Författning, stadgas för utprångling af RiksgäldsContoirets eftergjorde eller förfal-

förfalskade Sedlar. Stockholm den 18:de Martii 1823.

N:o 22.

Ankom d. 29 Mars 1823.

Betänkande i anledning af Herr M. Bagges Memorial, om upphäfvande af de Författningar, som afse att förekomma öfverflöd och kostnader vid Begrafningar.

RiksdagsFullmägtigen för Uddevalla Stad, Herr M. Bagge, har uti till Vålofl. BorgareStandet ingifvet Memorial hemställt, att sedan de Författningar, som afse att förekomma öfverflödiga och kostsamma begrafningar, nu mera förlorat all kraft, i anseende dertill, att sällan något åtal för öfverträdelser deraf anställes, det kunde berörde författningar helt och hållet upphäfvas.

Detta till LagUtskottet remitterade Memorial, har hos Utskottet till öfvervägande förekommit, och som de emot kostsamma Begrafningar, uti KyrkoLagen eller särskilde författningar meddelade stadganden, blifvit vidtagne i ändamål att förekomma misshushållning hos enskildte medborgare, och således, om än lämpelige för en förfluten tid, nu mera ej mindre till deras

grund, än åfven i afseende på den inskränkning de göra i hvars och ens rättighet att, efter behag, använda välfången egendom, äro oförenlige med närvarande tiders fordringar; alltså och då härtill kommer, att den allmänna böjelse för öfverdrifvet kostsamma begrafningar, som föranledt dessa stadganden, i sednare tider märkeligen aftagit; har LagUtskottet ansett sig böra, i anledning af Herr Bagges motion, tillstyrka utfärdandet af en författning, som upphäfver hvad uti ofvanberörde Lag-rum och dermed gemenskap egande förordningar blifvit emot kostsamma begrafningar stadgadt; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsammeligen öfverlemnas. Stockholm den 18 Martii 1823.

N:o 23.

Ankom d. 4 April 1823.

Betänkande, angående RiksdagsFullmägtigen Johan Myrins, från Elfsborgs Län, Memorial om bestämdare AnsvarsLag för slagsmål med doldt tillhygge af nycklar, dosor, knifvar m. m.

Uti Memorial, som Hederv. BondeStåndet till LagUtskottet remitterat, har RiksdagsFullmägtigen Johan Myrin, från Elfsborgs Län, hemställt, att bestämd AnsvarsLag måtte stadgas för dem, som vid

oljud och slagsmål nyttja doldt tillhygge af nycklar, dosor, knifvar och mera dylikt; till grund för hvilken hemställan Myrin andragit: att då 8 §. af 25 Cap. MissgerningsBalken stadgar Tjugo Dalers böter för den som, oträngd, i vredesmode, drager knif eller svärd, spänner bössa eller reser annat vapen mot annan, ändå att skada derigenom ej sker; men detta Lagrum ej alltid kan tillämpas vid de af Myrin uppgifne händelser, hvilka skola förtjena desto mera afseende, som begagnandet af sådane dolde tillhyggen alltid medföra större svårighet för den ofredade att värja, och hos den brottslige utvisar mera öfverläggning, samt inbunden elakhet, än då han af öfverilning emot annan blottar vapen; så har Myrin ansett bestämd AnsvarsLag hårutinnan vara nödvändig, och att den brottslige, då han ej eger bötestillgång, i stället bör hållas till arbete, å viss tid, på närmaste Fästning.

Vid öfvervägande häraf och som det uti 8 §. af 25 Cap. MissgerningsBalken stadgade särskildte bötesansvar för den, som, oträngd, i vredesmod, drager knif eller svärd, spänner bössa eller reser annat vapen emot annan, ändå att skada derigenom ej sker, har sin grund uti möjligheten, att, genom sådane vapens ovarsamma behandling, lif kan spillas eller eljest svårare skada inträffa, utan att minsta uppsåt att skada göra varit för handen; men ett olika förhållande inträffar med de af Myrin upp-

gifne tillhyggen, hvilka, utan särskild handaverkan, icke kunna medföra någon skada, och för hvilkas begagnande något särskildt ansvar således icke är lämpligt utöfver den påföljd, som allmänna Lagen bestämmer för de mer eller mindre svåra åkommor, hvilka med dem kunna tillskyndas; alltså har LagUtskottet icke funnit skäl, att för sin del tillstyrka bifall af motionen; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsammeligen hemställes. Stockholm den 18 Martii 1823.

N:o 24.

Ankom d. 4 April 1823.

Betänkande, i anledning af Herr Borgmästaren Arvidssons Memorial, om rättighet för UnderDomare, att enär någon Lag eller Förordning, anses tarfva förbättring, derom hos Riksens Ständers Justitiæ Ombudsman göra anmälan, för att genom dess Ambetsåtgärd den nödige förklaringen erhålla.

Herr Borgmästaren Arvidsson har uti Memorial, som Vällofl. BorgareStåndet till LagUtskottet remitterat, andragit: huruledes icke sällan klagas öfver Lagars och Författningars olika tillämpning af Domstolarne; att sådant väl stundom föranledes af

Domarnes olika åsigter och omdömes förmåga; men också af Lagarnes otydlighet: att, vid ny Lags stadgande, Lagstiftaren icke möjeligen kan förutse eller beräkna alla de händelser, hvilka sedermera uti tillämpningen kunna ingå: att, enär det otydliga och tvätydiga säkrast upptäckes af Domaren, som skall handhafva Lagen, det äfven är nödigt, att han vid slika upptäckter sättes i stånd att verka till snar förklaring öfver Lagens rätta mening, så väl för råttvisans jemna befordrande, som till eget fredande från ansvar och förebråelser; men att, efter hittills vidtagen ordning, vägen till sådan förklarings utverkande är nog otillgänglig, i synnerhet för UnderDomaren, heldst förfrågningar från honom ej blifva på högre ort besvarade; att ehuru otydlig den Författning kan vara, hvarefter skall dömas, UnderDomaren likväl måste fatta sitt Domslut, och om det sedermera passerar högre Instantierne igenom och sluteligen blifver helt och hållet håfvet eller förändradt, derom icke erhåller underrättelse till egen ledning vid andra förekommande mål af samma beskaffenhet, samt att dessutom Kongl. Maj:ts Nådiga Förklaringar öfver en otydlig Lag, följa sällan förr än skiljagtig tillämpning från flere håll hunnit der blifva känd till dess skadliga verkningar, hvar emedlertid månge parter kunnat få lida till deras rätt och flere Domare blifvit oförtjent tadlade.

Af desse sammanlaggde anledningar har Herr Arvidsson hemställt: att hvarje Do-

mare må berättigas, att, då han finner någon Lag och Förordning vara af den beskaffenhet, att förklaring deröfver i någon del är nödig, han, utan att likväl i afvagtan derpå innehålla med något Domslut, må sådant, med sine skäl dertill, skriftelig en anmäla hos Riksens Ständers Justitiæ Ombudsman, hvilken bör, om han finner den sökte förklaringen behöflig, derom göra underdånig framställning hos Kongl. Maj:t; men i motsatt fall, förvara skriften till påföljande Riksdag, och då, i sammanhang med sin Ämbetsberättelse, framlägga den för Ständerne, till den upplysning de om förhållandet vilja taga.

Vid öfverläggningen härom, har Lag-Utskottet ansett det icke vara UnderDomare betaget, att till Riksens Ständers Justitiæ-Ombudsman inkomma med anmälanden, om afhjelpande af möjeliga brister i Lagstiftningen, eller om Förklaring af Lagar och Författningar i de delar, desse genom otydlighet kunna föranleda olika tillämpning vid särskilde Domstolar; och då Utskottet tillika funnit med grunderna uti 14, 15, 16 och 20 §. §. af nu gällande Instruction för JustitiæOmbudsmannen öfverensstämmande, att JustitiæOmbudsmannen, vid så beskaffade anmålanden, fästar dess Ämbetsåtgärd, i mån af frågornas olika beskaffenhet, antingen genom framställning hos Riksens Ständer, om angelägenheten af en fullkomligare Lagstiftning, eller ock genom underdånig hemställning hos Kongl.

Maj:t, då Lagförklaring af Konungen kan meddelas; har Utskottet trott något särskildt stadgande i anledning af Herr Arvidssons Memorial, icke af behofvet påkallas, eller något vidare för Utskottet i denna fråga vara att tillgöra; hvilket dock Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsammeligen hemställes. Stockholm den 24 Martii 1823.

N:o 16.

Ankom d. 17 April 1823.

Betänkande i anledning af Herr Friherre Christer Posses Memorial, att alla, så väl af allmänna Lagen föranledde Edgångar, som andre uti särskilde Författningar föreskrifne Edsformulairer må varda granskade och rättade uti de delar, der felagtigheter kunna förefinnas.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har till LagUrskottet remitterat ett af Herr Friherre Christer Posse afgifvet så lydande:

Memorial!

Jag önskar att få fästa Höglofl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på Edgångars vigt i allmänhet, deras aftagande helgd, och orsakerna dertill.

Dessa orsaker ligga dels i sjelfva E-

dernas innehåll, dels i deras nötning genom öfverflödigt och ofta vårdslöst användande, samt ändteligen i det ringa straff Lagen för MenEd utstakar.

I de bildade classerne är StudentEden den, som först kommer i fråga. Denna Ed påböds år 1655, är författad på Latin och ålägger lydnad för Akademiens stadgar, hvilka, utom mycket annat, föreskrifva skyldighet att inställa sig vid begrafningar, dit man kallas, att efter Lag och i rättan tid betala sina skulder, att icke göra onödiga kostnader, städse bivista Gudstjensten, ej dröja på Källaren öfver klockan nio om aftonen, icke lossa skott o. s. v. Hvilken Student har någonsin hållit allt detta? Emedlertid den som lofvar utan uppsåt att hålla, föraktar sitt löfte, och det föraktade löftet bekräftas vid Gud och allt heligt, med afsägelse af Allmagtens Nåd och evig välfård.

Så börjar ynglingen sin bana, med en MenEd, och framgent fortfar han likaledes, för hvarje ny grad vid Akademien, vid hvarje befordran, ja, vid blotta inträdet i ett Verk. Han är icke allenast Edbrytare ostraffadt, utan han måste aflägga dessa Eder för att vinna befordran. Eller, hvad vittna dessa brutna löften, att icke uppenbara de rådslag Rätten inom lyckta dörrar håller, desse afsvurna, men begångna olagligheter vid Prestval.

Flere exempel kunde anföras; men de nämnde torde tillräckligen vitsorda behofvet af en förändring.

För att få en rigtig kännedom om alla dessa slags förpligtelser, blir det nödvändigt, att LagUtskottet, från vederbörande Collegier, Ämbets- och Tjenstemän, Skrån m. fl. Autoriteter genast infordrar alla nu brukliga Edgångs-formulairer, vid hvilkas insändande, vederbörande borde ega att utlåta sig huruvida Eden antingen kunde alldeles försvinna, eller undergå någon förändring; och torde vid den derefter af LagUtskottet företagande granskningen antagas såsom regel, att, uti EdgångsFormulairen, främmande språk undvikas, och att ingen ålägges svärja på sådant, hvarom han icke rimligen kan ega kunskap.

De i Lagen beskrifna Eder, såsom Vittnes-, Värjemåls-, Bördes-, Urtjufva-, Vita-, Vrångs-, Våda-, Bouppteckning-, Fattigdoms-, och Concours-Ederne m. fl. fordra äfven sträng granskning, så i afseende på deras innehåll, som sättet för deras aflägganden.

VittnesEdens idkeliga upprepande vid de allmänna HäradsTingen, gör, att den invande Domaren sluteligen, utan själsnärvaro, mechaniskt förestafvar dessa ordformer, under det ofta en mängd vittnen eftersäga dessa ljud, eller kanske stundom endast göra några rörelser med läpparne. Och hvem, om än med bästa vilja, kan höra eller märka detta under det allmänna sorlet.

Domaren skall undersöka om vittnet har god fräjd, och när så sker, verkställes det oftast, genom en till bifall framställd

fråga, som af Nämnden eller någon annan i Tingssalen bejakas, hvarefter vittnet är färdigt att med tu finger belägga en Lagbok eller Lagsamling, ty Bibeln ser man sällan på Dombordet.

Domaren är ålagd, att ej allenast varna, utan jemväl noga undervisa vittnet. Detta sker gemenligen så, att sedan Ed är gången, Domaren yttrar, att vittnet noga skall påminna sig Edens vigt och värde. Och dermed är undervisning och förmaning all.

Om än man nu ursägtar Domaren, som tröttnar vid detta myckna enahanda, så får man likväl icke dervid stanna. I tvistemål och mindre Brottmål anser vår Lag gifven Ed, så gild som gången, eller att vittnesmål får ske utan Ed. Genom ett sorgfälligt användande af denna tillåtelse kan största delen af VittnesEden undvikas; hvilket förhållande jag känner vara af erfarenheten bestyrkt.

Jag vågar öfverlemna till Ridderskapets och Adelns beprövande, om icke följande föreskrifter skulle vara användbara.

Sedan Vittnets fräjd på ett mera bestämdt sätt, till exempel, genom Prestbevis vore utröna eller vitsordad af trovärdig man, hvilkens namn i Protocollet skulle intagas, och varnande undervisning mot falskt vittnesbörd blifvit meddelad, efter ett gifvet formulaire, som väl kunde utsträckas, men ej utan ansvar inskränkas; så skulle vittnet utan Ed afgifva sin berät-

telse — funnes Edgången derefter nödig finge den ske. Mera än två gångor om dagen borde icke vittneseden få förestafvas, nemligen vid för- och eftermiddags-sessionernes slut, då alla de, med hvilkas obesvurna berättelser, parterne icke ville eller finge åtnöjas, på en gång skulle Ed fästa, och om det fordrades, rätta sina vittnesmål. Hårvid borde vittnen med tu finger å den Heliga Skrift, hvar i sin ordning, särskildt efterstafva den upplästa strophen ur Edsformulairet. Skulle vittnen vara så många, att två omgångar för Edens aftagande blefvo otillräckliga, kunde Domaren omstafva Eden så ofta behofvet fordrade.

Vår nu gällande Lag, gör ingen skillnad i bestraffningen för falskt vittnesbörd, som blifvit besvuret eller icke besvuret; men denna bestraffning bestående af 13 Rd. 16 sk. böter, och att icke mer vara vittnesbar, borde ökas med ärans förlust.

VärjemålsEd, och de flere dermed beslägtade Eder, borde högst sällan, om möjligt vore, aldrig tillåtas. Man har afskaffat pinliga förhör och sträckbänkar, men icke själstorturen.

Man tyckes förgäta eller illa beräkna den våda, som är å färde, när en till hälften förvunnen, ettdera skall afstå från yrkande fördelar, och blygas öfver orättfärdig sak, eller med bibehållande af gods och anseende afsäga sig Guds hjelp till Lif och Själ. Mig synes att detta brott, så vida

möjligheten af dess begående skall qvarstå, borde äfven med fästningsarbete umgållas.

Om MenEdaren år brottslig, så är ej eller LagStiftaren utan förebråelse, om han fordrar Eder, som ej kunna hållas, eller med ovarsamhet behandlar Edgångssättet.

Mine Herrar! dessa frågor äro af högsta vigt, ty hvartill tjena dessa fina bestämmelser mellan rätt och orätt, dessa noga afvägningar mellan brott och straff, när sjelfva grunden, hvarpå Domslutet hvilar, är falsk och osäker.

Jag anhåller ödmjukast, att dessa motioner måtte med den skyndsamhet behandlas, att de vid denna Riksdag kunna afgöras, och torde detta Memorial till LagUtskottet blifva remitteradt.

Christer Posse.

Vid den öfverlåggning, som i anledning af detta Memorial inom Utskottet egt rum, har Utskottet ansett några andre Edsformulairer ej böra komma under dess granskning, än de, som uti allmän Civil- och Criminal- samt Kyrkolag, med till dessa Lagar hörande särskilde författningar finnas föreskrifne; hvarföre ock, under förmodan, att granskningen af alla de Eder, som för öfrigt kunna anses vara åsyftade uti Memorialet, ligger utom gränsen af den befattning, som enligt 33 §. RiksdagsOrdningen, LagUtskottet tillkommer, Utskottet i

afseende på dem, anser sig icke hafva vidare yttrande att meddela.

Beträffande dernäst de uti ofvannämnde Lagar och Författningar omnämnde Eder, hafva väl en del af dem blifvit uti Memorialet uppräknade, med tillägg att de fordra sträng granskning, så i afseende på deras innehåll, som sättet för deras afläggande; hvarjemte särskildt blifvit anmärkt, den förmente olämpligheten af Edsförpligtelserne, att icke uppenbara de rådslag Rätten inom lyckta dörrar håller, och att icke begå olagligheter vid Prestval; men då denna framställning icke innefattar bestämdt förslag till förändring af ett eller flere uppgifne Lagrum, utan synes åsyfta, att Lag-Utskottet skulle på egen hand företaga granskningen af en hel väsentlig del af Lagstiftningen, för att deruti föreslå ändring och tillägg; hvilket icke med Stadgandet i 33 §. RiksdagsOrdningen öfverensstämmer, har Utskottet ansett motionen i denna del, såsom endast innefattande anmärkning om en förment brist i Lagstiftningen, men ej förslag till afhjelpande deraf, icke kunna till vidare pröfning upptagas,

I afseende nu på förslaget, att Vittnes-Eden ej borde mer än en, högst 2:ne gångor, hvarje Rättegångsdag få vid HäradsRåtten förestafvas, och att alla de, som på en och samma dag skulle aflägga Vittnesmål, borde vid det ena eller andra af dessa tillfällen gå densamma, finner Utskottet, att utom det svårighet skulle uppstå, att då

tiden för en sådan allmän Edgång inträffade få alla vittnen på en gång samlade, genom ett sådant sätt för Edens aflägganden, det stora ändamålet, som är den högtidliga Edens inflytande på vittnets berättelse, skulle alldeles förfelas, då vittnet, i stället, att på sätt nu sker, afgifva sin berättelse, med tanken ännu uppfylld af de förbindelser Eden innefattar, och af den varning för MenEd Domaren honom meddelat, skulle aflägga den flere timmar efter eller före Eden, hvilka bägge händelser efter Motionairens förslag kunna inträffa, och i förra fallet, efter det en mängd andre ämnen varit föremål för hans tankar och borttagit hugkomsten af den vigtiga förbindelse han åtagit sig, samt i det sednare, utan att helgden af en redan aflaggd Ed med dess högtidlighet, verkade på vittnets sinne.

På dessa skäl, och då förslaget i denna del, om ej alldeles overkställbart, åtminstone skulle verka mångfalldiga hinder i ärendernes behöriga och skyndsamma gång, afstyrker Utskottet bifall, jemväl till denna del af motionen; äfvensom Utskottet icke anser andra föreskrifter än de nu gällande, i afseende på utrönande af vittnens fråjd och framställande till dem af varning för MenEd vara af nöden, enär de för ändamålet äro tillräckliga, om de med nit och samvetsgrannhet handhafvas.

Hvad vidare angår den skärpning, som blifvit yrkad i straffet för falskt vittnesbörd; så enär allmänna Lagen, för detta brott,

utom böter utstakar påföljden att icke vidare vara vittnesbar, och denna påföljd i anseende till den vanheder den innefattar, efter Utskottets tanka, nåra kan jemföras med ärans förlust, har Utskottet icke funnit anledning, att den härutinnan föreslagne Lagförändring för sin del bifalla.

Beträffande åter yrkandet, att VärjemålsEd, och de flere dermed beslågtade Eder, borde högst sällan, och om möjligt vore, aldrig tillåtas; så emedan allmänna Lagen stadgar, att VärjemålsEd endast må ålåggas i nödfall och då sanning ej annorledes utletas kan, anser Utskottet Lagen i detta fall hafva gifvit den beståmda ledning för Domaren, som LagStiftaren förmår meddela.

Sluteligen och vidkommande den påföljd af fåstningsarbete, som ansetts böra stadgas, utöfver det ansvar 17 Cap. 19 §. Rätteg.Balken för MenEd i allmånhet bestämmer; så har Utskottet ansett det nu gällande stadgandet vara mera öfvensstämmände med gradationerne i StraffLagarne i allmånhet, ån det af Herr Friherre Posse uppgifne förslag, och kan på sådan grund icke eller i denna del tillstyrka bifall af motionen.

Detta allt, tillika med några Utskottets Ledamöters skiljaktiga meningar, hemställes dock vördsamligen Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 24 Martii 1823.

Utdrag af Protocoll, hållet hos Riksens Höglofl. Stånders LagUtskott den 24 Martii 1823.

S. D. Föredrogs Herr Friherre Christer Posses af Höglofl. Ridderskapet och Adeln remitterade, den 20 dennes på bordet lagde Memorial, deruti yrkas, att alla så väl af allmänna Lagen föranledde Edgångar, som andre uti särskilde Författningar föreskrifne Edsformulairer må af LagUtskottet varda granskade och råttade uti de delar, der felaktigheter kunna förefinnas.

Då nu denna motion kom under öfverläggning, voro Utskottets fleste Ledamöter af den tanke, att endast de Edgångar, som finnas föreskrifne uti allmänna Lagen, KyrkoLagen och SjöLagen, samt dermed sammanhang egande Författningar tillhörde Utskottets granskning; och då Herr Friherre Posse icke afgifvit något förslag till ändring uti desse Edsformulairer eller anmärkt de felaktigheter uti dem, som Herr Friherrn önskade få råttade, så ansågo dessa Ledamöter Utskottets åtgärd böra inskränkas till yttran, derörande hvad som borde iakttagas vid vittnesedens aläggande, samt angående ansvaret för falskt vittnesbörd och MenEd, uti hvilka ämnen Herr Friherrn sine åsigter bestämdt meddelat.

Herr

Herr Häradshöfdingen Ribbing uppläste följande, skrifteligen författade anförande:

Jag anser att LagUtskottet icke kan från sig skilja någon väsendtlig del af Baron Posses motion, utan att iakttaga den derföre i 44 §. RiksdagsOrdningen föreskrifne tid.

Om än flere af de Eder motionen upptager icke kunna hänföras till Civil, Criminal- eller KyrkoLag, kunna de likväl innebegripas under hvad RiksdagsOrdningen kallar: *I sådane ämnen väckta frågor*, och hvilka, enligt samma Författnings 33 §., oss tillhöra. Formen för edsförbindelsers afläggande, bör icke vara mera än en, fast ämnena för dess tillämpning äro flerfaldige. Bevakandet af formens lagenlighet tillhörer LagUtskottet — ämnet kan föranleda till annat Utskotts biträde på sätt 43 § RiksdagsOrdningen medgifver. Nu må den ena eden anses tillhöra allmän Lag, och dess förändring såsom Lagförslag framställas, den andra vara reglementarisk, och dess förändring, såsom önskningsmål, framföras: för båda fordras sluteligen Kongl. Maj:ts bifall. Och således hade, efter min tanka, hela motionen kunnat och bordt i ett sammanhang upptagas; något hinder derföre anser jag icke eller hafva legat deruti, att motionairen icke utfört ett särskildt detailleradt för hvarje Edsformulaire. Sådant är möjligt endast

då man innehar sjelfva EdsFormulairen, som böra ändras; och Utskottet, men ej motionairen, är för det närvarande i tillfälle att dem anskaffa. Motionairen har derföre genast begärt, att Utskottet skulle med möjligaste skyndsamhet infordra formulairerne, hvarefter det först skulle blifvit möjligt att bestämma de ändringar, som böra ega rum. Då Motionairen emedlertid föreslagit en allmän Lag för Eder, den nemligen, att man icke borde ålåggas svärja på det, hvarom man saknade kunskap, och att främmande språk skulle uteslutas; så synes utarbetandet och tillämpningen af denna allmänna Lagprincip just vara en befattning, hvartill Utskottet, enligt 33 §. RiksdagsOrdningen, är bestämdt, och för min del skulle jag icke anse mig behöfva Motionairens ytterligare biträde dervid. Sedan jag således utsagt min mening, om origtigheten af Utskottets hufvudsakliga åtgärd att frånskilja sig en större del af motionen och vägrandet att infordra EdsFormulairen, nödgas jag ytterligare reservera mig mot hvarje särskildt beslut, hvari Utskottet derefter stadnat. Äfven i de fall, då bestämda förändringar föreslagits i Eder, dem Utskottet ansett sig tillhöra, har all åtgärd uteblifvit, såsom i DomareEden, der man svär att hemliga hålla rådslag inom lyckta dörrar, ehuru GrundLagen ålägger OmröstningsProtocollernes utgifvande till hvem som det begär. LagCommitteen har äfven uteslutit denna strof

utur Eden. Motionairens förslag till ett förändradt sätt för vittnens afhörande, är verkeligen på sätt han uppgifvit, prôfvadt och godt funnet: vid ett allmänt Härads-Ting, som under flere veckor fortvarade, afgåfvos, med få undantag, vittnesmålen utan Ed; endast en allvarlig varning från Domaren föregick Vittnenas berättelse, och Parterne ansågo sällan Edens afläggande nödigt. De Eder, som gingos, vunno derigenom i högtidlighet, och edgångarne spildes icke onödigtvis, som ofta är händelsen, äfven derigenom att Vittnen, hvilkas jäfvighet man först under sjelfva Vittnesberättelsen erfar, förut måst gå Eden. Att jag icke blir varse de omöjligheter och den overkställbarhet, som för LagUtskottet sig framståldt, torde mig ursäktas, efter jag vet att intetdera i verkligheten finnes. I frågan om tillåtelse för vanfräjdade personer att vittna, åberopar sig LagUtskottet på Domarens samvetsgrannhet; jag åter tror, att både Domare och Rättsökande äro bäst belåtne, att icke sakna laglige föreskrifter, der de, utan att utestånga samvetsgrannhetens inflytande, hvilket här är händelsen, kunna och böra ega rum, och jag anser lämpeligt, att i Protocollet intages den persons namn, på hvars intyg om god frägd ett Vittnes afhörande beror.

Jag delar fullkomligen Motionairens tanka, om afskaffande eller inskränktare bruk af värjemåls och öfrige likartade Eder, och till stöd för denne mening, får jag fram-

ställa en närmare utveckling af förslaget i denna del.

49 Capitlet 2 §. MissgerningsBalken föreskrifver UrtjufvaEd. Stöld synes mig vara ett brott af den beskaffenhet, att edgång i slikt mål ej borde vara den anklagade tillåten, så mycket mindre som, i händelse af framdeles yppade anledningar, bevisningen derigenom är försvårad.

24 Cap. 2 §. ByggningaBalken innehåller följande stadgande: "Vet man ej huru eld är kommen lös; vite då med sjelf sins vådaed, att det ej af hans vangömo eller vållande skedt är." Tillämpningen af denna ed, om den skulle bibehållas, borde bero på Domarens pröfning af förekommande omständigheter, hvilka endast kunna bestämma huruvida en person möjligen kan veta huru eld kommit lös eller icke.

VrångaEd i 14 Cap. 9 §. och den i 31 Cap. 3 §. RättegångsBalken beskrifne ed äro, efter min tanka, fullkomligen olämplige; ty hvilken Part anser icke sin egen sak vare rättvis och de skäl han anförer vigtiga, och sällan lärer en tappande, som söker ändring i högre Rätt, kunna besvärja att han icke söker uppehålla vederparten i sin Rätt. LagCommittéen har uteslutit den förra Eden hel och hållen och det anmärkta orimmeliga i den sednare.

FattigdomsEd, föreskrifven i 30 Cap. 6 §. RättegångsBalken, för Revisionssökande, synes också mindre tjenlig för ändamålet, hvilket säkrare skulle vinnas genom någon

slags taxering af Domaren eller Konungens Befallningshafvande, i likhet med andra vederhäftighetsbevis, hvilka af dem utfärdas.

VärjemålsEd i Lägersmål och borsbrott kunde äfven gå bort, om den i dessa mål af Domaren tämmeligen allmänt antagna knappare bevisning blefve af Lagen godkänd, då, genom detta förfarande, grundadt i naturen af slike mål, ett bland de mest allmänna och vådliga missbruk af Edgång skulle försvinna.

Denna, visst icke fullständiga, framställning af motionens användbarhet torde åtminstone visa, att förslaget varit förtjent af en annan behandling, än den Utskottet meddelat.

Partiel Lagförändring borde visserligen undvikas; men den allmänna Lagförändringen är ännu så aflägse, att tiden derföre icke ens kan bestämmas, och emedlertid fortfara de menliga verkningarne af edgångars missbruk, till skada för Nationens moralité och enskildes rätt.

Om återremiss af LagUtskottets Betänkande skulle ske, är skyndsamhet dervid visserligen af nöden, för att nu mera kunna medhinna både EdsFormulairens infordrande och granskning. Det sednare anser likväl icke jag för ett så vidlyftigt arbete, att icke LagUtskottet, på egen hand, det skulle kunna företaga, blott vi af Riksens Höglofl. Stånder erhålla bestämdt förelåggande att sådant är vår skyldighet.

Herr Lagmannen Danckwardt åter trodde, att då Herr Friherre Posse, ehuru han icke afgifvit något bestämdt förslag till ändring uti nu gållande EdsFormulairer, likväl, genom allmänna omdömen i ämnet, utmärkt visse omständigheter, som vid en ny Redaction af EdsFormulairen borde iakttagas, skulle en på sådant sätt gjord framställning af olämpligheten utaf Lagarne om Edgång, föranleda till pröfning af Memorialet, så vidt detsamma hade afseende på de uti allmänna Lagen, KyrkoLagen och SjöLagen stadgade EdsFormulairer; och ansåg Herr Danckwardt någon annan rättelse häruti icke vara af nöden, än att, enär det nu mera är hvar och en öppet, att, emot lösen, ifrån Domstolarne utbekomma och genom tryck allmängöra RättegångsHandlingar och deribland äfven Domstolarnes OmröstningsProtocoller, den uti DomareEden intagne förpligtelse att icke, sedan Dom är afsagd, uppenbara dem som till Rätta gå eller andre de rådslag, som Rätten inom lyckta dörrar håller, måtte, såsom ändamålslös, från berörde EdsFormulair uteslutas.

Herr Prosten Doctor Rönbeck, Herr Borgmästaren Cederborg och RiksdagsFullmägtigen Anders Larsson deremot yttrade, det de ansågo Herr Friherre Posses anmärkningar emot Preste- och DomareEderne påkalla Utskottets granskning af Memorialet i desse omständigheter; hvaremot bemälde

Ledamöter i öfrigt biträdde den mening Utskottets fleste Ledamöter yttrat.

Som nu, i följd af Pluralitetens yttrande, Utskottet endast borde ingå i granskning af de omständigheter, som böra iakttagas vid VittnesEdens aflägganden, samt rörande ansvaret för falskt Vittnesbörd och MenEd, beslöt Utskottet det utlåtande, som innefattas i Betänkandet N:o 25.

Härifrån var RiksdagsFullmägtigen Anders Larsson i så måtto skiljaktig, att han ansåg bestraffningen för falskt vittnesmål böra ökas med ärans förlust. Ut supra.

Ex Protocollo

Joh. Jac. Kleman.

N:o 26.

Ankom d. 17 April 1823.

Betänkande öfver RiksdagsFullmägtigen Johan Olsson Longbergs Memorial, angående ändring uti 3 och 4 §§. i 21 Capitlet RättegångsBalken.

Till LagUtskottet har Hederv. BondeStåndet remitterat ett Memorial af RiksdagsFullmägtigen Johan Olsson Longberg, deruti han andrager, huruledes uti RättegångsBalken är införd en grundsats, som gör Parters rätt beroende af Domstolars misstag, genom den så kallade qvittningen

af Expenser. För vederläggning af denna besynnerliga Lagstiftning vore, efter Longbergs tanke, tillräckligt erinra, att en Part, som orättvist förlorat hos en Domstol, icke derigenom förtjent att ån ytterligare lida för de misstag Domaren begått, hvilket likväl sker då Lagen föreskrifver, att den, som tappat i UnderRätt och sedan får Domen i ÖfverRätt ändrad, icke njuter någon ersättning för sine utgifter. Om en sådan Lagstiftning skulle kunna försvaras, måste, efter Longbergs tanke, antagas, att en högre Rätts Dom icke gifves för att meddela rättelse i begångne misstag, utan endast för att låta det ankomma på slump, hvem som sluteligen skall få rätt, erkänna den ene Domaren så god som den andre, och låta kostnaden af denna ödets lek drabba den som varit lika blottställd på möjligheten att komma till korrta på det sista afgörande kastet; men vill man åter stifta Lag, för att befrämja rättvisa, bör eftersinnas, att den Domstol, som är tillförlitelig nog att afgöra hufvudsaken, för att stifta rätt, äfven med upphäfvandet af en annan Domstols mening, ännu lättare är tillförlitelig nog att bevilja den lidande ersättning för hvad saken kostat honom, genom vederpartens förvållande eller den andre Domstolens misstag; och för den sluteligen tappande Parten bör det på intet sätt kallas hårdt eller obilligt, att han ej skördar någon frugt af hvad han med orättvisa vunnit, hvilket blott gör honom försigtigare,

och minskar lättsinnigheten i Rättegångars tillställande, samt bidrager till det önskade ändamålet att minska tvisternes mängd, hvaraf Domstolarne nu besväras. På desse grunder har Longberg föreslagit, att af 3 och 4 §§. i 21 Cap. RåttegångsBalken endast må bibehållas början af den 3:dje och slutet af den 4:de, så lydande: "Then Saken tappar gälde sin Vederdeloman thet allt åter, som han trängd varit therå kosta; äro i Saken åtskillige käromål och vinna eller tappa Parterne theri ömsom, tå stånde hvar sin skada;" — men allt det öfriga i desse §§. borde försvinna.

Vid öfvervägande häraf har LagUtskottet till alla delar godkänt de grunder, som uti motionen blifvit anförde och funnit förändringen af den nu gällande Lagen, i det af Longberg åsyftade ändamål, vara af nödvändigheten påkallad, såsom ledande til det råttvisa slut på Rättegångar i allmänhet, att den som saken vinner och således måste anses hafva lidit förfång af sin Vederpart, blifver skadeslös för detta förfång; hvarjemte, genom antagande af de grunder Longberg föreslagit, den förmån, enligt Utskottets tanka, vinnes, att hågen för Rättegångar troligen kommer att betydligen förminskas; men som detta ändamål icke fullkomligen kan vinnas endast genom den af Longberg föreslagne förkorrtning af 3 och 4 §§ i 21 Cap. RättegångsBalken, har LagUtskottet ansett sig böra till Riksens Höglofl. Ständer hemställa, om icke LagComit-

téens förslag i fråga om Rättegångskostnad och skadestånd, såsom hvilande på de grunder Longberg anfördt och LagUtskottet för sin del nu gillar, måtte, med en obetydlig förändring i Redactionen, blifva såsom Lag antaget; och kommer, i händelse af bifall härtill, 21 Cap. RättegångsBalken att hädanefter lyda som följer:

§. 1.

Hvad den, som saken vinner, trängd varit att å Rättegången kosta, skall den, som tappar, gälda honom åter. Ej må någon från den kostnads-ersättning befrias, utom i de fall, som i 2, 3 och 4 §§. säges.

§. 2.

Har någon vunnit derigenom, att han Vårjemåls- eller FyllnadsEd gått; då vare Vederparten ej skyldig, att hans kostnad gälda. Samma Lag vare der någon vunnit befrielse för thy att Ed honom ej anförtros kunnat, då han eljest pligtig varit att den aflägga.

§. 3.

Nu kunna Parterne ömsom vinna och tappa: pröfvas vinst och förlust i det närmaste jemnlik vara, stånde hvar sin kostnad. Vinner den ene betydligen mer än den andre, gånge ersättning ut till honom, som mest vunnit, dock med minskning efter som skäligt pröfvas, i mon af hvad han i Saken förlorat.

§. 4.

Har Svaranden, vid Rättegångens början eller sedan, medgifvit hvad Käranden sluteligen vunnit, och har denne ändock Saken uppehållit, då skall han ej ersättning njuta för den kostnad, som efteråt använd blifvit; utan vare han pligtig att gälda Svaranden den kostnad åter, som, genom Sakens uppehåll, den sednare ädragen är.

§. 5.

Ehvad Räkning ingifven är eller ej, pröfve Rätten till hvad belopp den kostnad skåligen uppgått, som Parten använda måst på resor och hvad mera för Rättegångens utförande nödigt varit.

§. 6.

Är Urtima Ting i Saken hållet, vare dock den, som Saken tappar, ej skyldig att större kostnad gälda, än som åtgå skolat, om Saken vid Lagtima Ting behandlad varit.

§. 7.

Finnes den som hufvudsaken vinner hafva särskildt lidit, vare sig af det förfång Vederparten i sjelfva Saken honom tillskyndat, eller deraf att denne hans rätt oskåligen uppehållit, eller genom qvarstad eller förskingringsförbud, hvarmed hans egendom belagd varit, eller derigenom att Dom i verkställighet gått, innan den laga kraft vunnit, eller på annat dylikt sätt, då skall

den som tappar dömmas att skadestånd gifva efter hvad Gode Män bestämma.

Dock öfverlemnas detta vördsammeligen till Riksens Höglofl. Ståndens vidare pröfning. Stockholm den 5 April 1823.

N:o 27.

Ankom d. 22 April 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags-Fullmägtigarne Nils Insulins och J. J. Rutbergs Memorialer, dels om antagande af LagComitéens Förslag till RättegångsBalk, dels om offentlighet vid Domstolar och PolisKamrar i Städerne.

Med framställning deraf: att ehuru den för utarbetande af Förslag till ny Civil- och CriminalLag förordnade Committé icke på långre tid torde medhinna fullborda detta vigtiga arbete, nödvändigheten likväl synes påkalla en tidigare förändring af denna gamla RättegångsBalken med deruti införde RättegångsOrdning, som icke skall vara förenlig med närvarande tids fordringar; har RiksdagsFullmägtigen Nils Insulin, uti till Hederv. BondeStåndet ingifvit Memorial, yrkat, att åtminstone LagCommittéens utkomne Förslag till ny RättegångsBalk, genast må komma under så skyndsam granskning, att samma Balk, vid nu-

varande Riksdag må kunna antagas och varda påbuden till efterlefnad från och med 1824 års början; och har Insulin uti berörde Memorial tillika föreslagit, att, uti Brottmål, alla undersökningar och förhör, vid UnderDomstolar och PoliceKammrar uti Städerne måge hållas för öppna dörrar, lika som hos HåradsRätter och Domstolar på Landet helst ingen Lag eller Författning gifves, som tillåter en KämnärsRätt tillsluta sina dörrar, under det förhör med Parterne föregå; ock enär, genom Kongl. Förordningen den 13 Februarii 1776, fullmägtigs begagnande inför Stockholms Police-Kammare är förbudet, det skall för Parters säkerhet vara nödigt, att förhören äfven der ske för öppna dörrar; hvilken sednare motion RiksdagsFullmgtigen J. J. Rutberg genom särskildt Memorial utvidgat derhän: att uti RättegångsBalken må införas stadganden, som föreskrifva offentlighet i alla Domstolar, från och med Konungens Högsta Domstol till och med alla UnderRätter, så att vid alla tillfällen, då Parter erhålla företräde, en hvar må stå fritt, att från anviste platser i Domstolens sammanträdesrum, afhöra hvad som talas och svaras, samt af vittnen beråttas.

Desse till LagUtskottet remitterade Memorialer hafva hos Utskottet till öfvervägande förekommit; och beträffande först den af RiksdagsFullmägtigen Insulin väckte fråga, om skyndsam granskning och antagning af LagCommitteens förslag till ny Rätte-

gångsBalk; deremot den anmärkning inför Hederv. BondeStåndet, enligt derom meddeldt ProtocollsUtdrag, blifvit af Riksdags-Fullmägtigen Anders Danielsson framstäldt, att det vore mindre lämpligt, att af Lagförslaget antaga en enda Balk på förhand, innan förslaget i sitt oafbrutna sammanhang blefve färdigt, hvaruti flere Ståndets Ledamöter instämt; så emedan en hufvudsakelig del af förslaget till nya Lagstiftningen ännu återstår, enår CriminalLagen och dertill hörande RättegångsOrdning icke hunnit af LagCommittéen utarbetas, samt denna RättegångsOrdning i många afseenden kommer att stå i sammanhang med den uti tvistemål redan föreslagne; hvaraf följer, att granskningen af den sednare icke bör företagas, innan den på en gång äfven kan omfatta RättegångsOrdningen i Brottmål; alltså och då förslaget till nya RättegångsBalken så nyligen utkommit, att det icke hunnit undergå den allmänna granskning, som bör föregå dess pröfning af Riksens Höglofl. Ständer; men Utskottet förmodar, att hvad af LagFörslaget återstår så tidigt kan hinna utarbetas, att hela förslaget till nya Lagstiftningen vid nästa Riksdag må kunna i ett sammanhang komma under Riksens Höglofliga Ståndens pröfning; har Utskottet ansett det vara både för tidigt, och mindre lämpligt, att nu företaga den granskning af förslaget till nya RåttegångsBalken, som Insulin yrkat; hvadan Utskottet till motionen i denna del icke kan tillstyrka bifall.

Då likväl Utskottet häraf icke funnit sig hindradt, att ingå uti sådane partiele, antingen tillägg eller förändringar uti gamla RättegångsBalken, hvarom motioner blifvit väckte och till Utskottet remitterade, hvilkas snarare vidtagande af omständigheterne påkallas, utan att leda till hufvudsaklig rubbning i RättegångsOrdningen i det hela, har Utskottet granskat Nils Insulins och J. J. Rutbergs hvar för sig väckte motioner om offentlighet vid alla Under- och ÖfverDomstolar samt PoliceKamrar i Städerne.

Dervid har Utskottet, med antagande af den grundsatts, att tillfälle för hvarje Medborgare bör vara öppet att sjelf inhemta kännedom om Lagskipningens gång, hvarigenom aktningen för Lagarne och förtroendet till DomareMagten måste ökas och befästas, ansett offentlighet vid Domstolar utan undantag destohellre böra tillåtas, som, hvad UnderDomstolarne angår, Rättegången derstädes, efter urgammal sed, hållits för öppna dörrar; och, då i samma mån en rättegång fortgår och, ju högre den fullföljes, den påkallar större uppmärksamhet, något skäl icke eller förekommer, hvarföre icke samma offentlighet äfven skulle ega rum vid de högre Domstolarne, så ofta Parter och Vittnen der muntligen höras.

Utskottet, som anser enahanda offentlighet böra ega rum vid PoliceKammare i de fall, då sådane mål der förehafvas, i hvilka PoliceKammaren eger Domsrätt, har der-

fôre trott sig böra tillstyrka att, genom utfärdande allmän Författning, må, i likhet med hvad 3, 4 och 5 §§. uti 7 Cap. af Förslaget till nya RättegångsBalken innehålla, följande stadganden meddelas.

"Vid alla UnderRätter samt vid PoliceKamrar då sådane mål der förehafvas, i hvilka PoliceKammaren eger domsrätt, skall rättegång för öppna dörrar hållas; och vare förthy, så länge det ske kan, utan trängsel för dem, som till Rätten höra, eller med sakerne hafva att skaffa, ej någon förment, att inne vara, medan Rätten sitter, der ej Rätten nödigt finner, att öfverlägg-ning till beslut inom lyckta dörrar hålla. Så skola ock, vid andre Rätter, alla muntliga förhör med Parter eller Vittnen för öppna dörrar hållas."

"Hvar som Rättegång åhöra vill, skall sig tyst och anständigt skicka. Gör någon annorlunda; varde först varnad, rättar han sig ej deraf, då må han från rummet afvisas; pligte ock för oljud och varnvördnad mot Rätten, efter Lag."

"Den, som i Rätten fôrer ordet, ege, till ordningens bibehållande, nödige föreskrifter gifva, utan att med de öfrige, som i Rätten sitta, derom öfverlägga. Hvad han i thy fall bjuder, varde genast åtlydt; och svare han sedan för åtgärd sin, som för annan Ämbetsutöfning, om deröfver klagas."

Detta

Detta hemställes dock, tillika med en Ledamots särskilda tanka, vördsammeligen Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 5 April 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 5 April 1823.

S. D. Föredrogos RiksdagsFullmägtigarne Nils Insulins och J. J. Rutbergs till Utskottet remitterade Memorialer, dels om antagande af LagCommittéens förslag till RättegångsBalk, dels om offentlighet vid Domstolar och PoliceKamrar i Städerne; hvarvid Herr Häradshöfdingen Ribbing uppläste följande skrifteligen författade yttrande:

"Att bland de flere nya förslag i vår RättegångsOrdning, det af en utvidgad offentlighet vid ÖfverRåtter just skulle vara så särdeles vigtigt, att dermed icke kunde anstå, intilldess den nya ordningen i det hela tillåfventyrs blefve antagen, är icke förenligt med mina åsigter, De inskränka sig till det bedömande: att då, enligt 27 Cap. 7 §. RättegångsBalken, offentlighet i gröfre brottmål och sådane, som äro af allmännare intresse, eger rum i ÖfverRätterne, så innehar man redan egentligen hvad man söker, ty fördelen af, att i högre Rätt, der sakerne i sitt sammanhang skriftligen förekomma, få afhöra ett derifrån abstraheradt eller

lösryckt mundtligt eller vittnesförhör, måste för alla andra, än dem det angår, vara liten eller ingen. I den härom väckta motionen finner jag således intet å färde vara, som den begärdte uppmärksamheten förtjenar." Hvaremot Utskottets öfrige Ledamöter förenade sig i det utlåtande, som innefattas i Betänkandet N:o 27. Ut supra.

Ex Protocollo.

Joh Jac. Kleman.

N:o 28.

Ankom d. 22 April 1823.

Betänkande, i anledning af Herr Professoren J. P. Fröbergs Memorial om förslag till en förbättrad RättegångsOrdning.

Högvördige PresteStåndet har till LagUtskottet remitterat ett Memorial af Herr Professoren J. P. Fröberg, deruti föreslås: att LagUtskottet måtte inkomma med förslag, till afhjelpande af den tryckande och oerhörda långsamheten i visse Rättegångar, beroende till det mesta af den latitud, som, efter Herr Professorns egne ord, skall vara lemnad åt Advocateriets förslagna konstgrepp, samt afgifva detta förslag, utan något afsedt sammanhang med LagCommitténs mogna, men så mycket mera betänkta och derigenom äfven långsammare

utarbetning af en ny RåttegångsOrdning, på det att den närvarande generationen måtte åtminstone få se ett slut på sådane, för Nationen och Medborgares känsla, så högst vidrige, vidlyftige och ovanligt behandlade processer, hvilka börjat i mångens ungdom, men hvilkas ändtliga afgörande man, under de närvarande formernes tröga, nötta och derföre så ofta återfallande skrufgång, knappast som döende Gubbe kan vänta sig uppleſva.

Detta Memorial har LagUtskottet till granskning företagit; men då detsamma afser fullkomlig förändring af hela nu gällande RättegångsOrdning, och Utskottet, i anledning af särskildt väckt motion, om antagande af LagCommittéens förslag till ny RåttegångsBalk, uti till Riksens Höglofl. Ständer redan afgifvet Betänkande, under N:o 27, ansett sig icke kunna vid nu varande Riksdag företaga granskning af RåttegångsOrdningen, i hela sin vidd; så har Utskottet, på de uti nämnde Betänkande upptagne skäl, dem Utskottet åfven nu åberopar, ansett sig hindradt, att ingå uti den granskning Herr Professor Fröberg ifrågastållt; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers vidare beprôfvande vördsammeligen hemställes. Stockholm den 10 April 1823.

N:o 29.

Ankom d. 22 April 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags-Fullmägtigarne Eric Pehrssons, från Gefleborgs Län, och Herr J. H. Ekstrands Memorialer, angående dels ändring, dels förklaring af 12 Cap. 2 §. RättegångsBalken.

Till LagUtskottet hafva blifvit remitterade, från Hederv. BondeStåndet, ett Memorial af RiksdagsFullmägtigen Eric Pehrsson från Gefleborgs Län, hvaruti, under anmärkande deraf, att de uti 12 Cap. 2 §. RättegångsBalken stadgade böter, af En Daler, vid Härads- och KåmnårsRätt, och i Lagmans- och RådstufvuRätt, Två daler för Parts uteblifvande, då han af Rätten ropas fram att kära eller svara, skola för ändamålet vara otillräcklige, enär Parter, hvilka åsyfta tidsutdrägt med Rättegångar, icke göra afseende på desse Böters obetydlighet, hemställes, att desse Böter, hvad HäradsRätter angå, måtte till dubbelt belopp för uteblifvande, så kärande som svarande Parter, fastställas; samt från Vällofl. BorgareStåndet, ett Memorial af Herr J. H. Ekstrand, hvaruti föreslås den förklaring af 2 Mom. uti ofvan åberopade §., att stadgandet af dubbla böter för kärande eller svarande, som ej kommer tillstådes innan Tingets slut, åfven måtte blifva gäl-

lande för Part, som vid StadsRätt icke sig inställer innan Rättegångstimmans slut, hvarom tydelig och bestämd föreskrift nu saknas.

LagUtskottet har ansett det icke vara Uppropsböternes större eller mindre belopp, som skall förmå Parter till inställelse att kära och svara, då lagligen stämdt är, utan hufvudsakligast den i tvistemål, med det förfallolösa uteblifvandet, förenade påföljd för kåranden, att gälda den tillståndeskomne Svarandens Rättegångskostnad, och för denne sednare, att dess uteblifvande icke uppehåller sakens afgörande på de skäl käranden företer.

Genom Lagens bestämda stadgande härutinnan är således utvägen, både för den ene och andre Parten, betagen, att genom uteblifvande bereda uppehåll i Vederpartens rätt, och då det följakteligen icke leder till något ändamål, att enligt Eric Pehrssons förslag, fördubbla de uti 12 Cap. 2 §. RättegångsBalken stadgade Uppropsböter, har Utskottet icke funnit skäl, att för detta förslag tillstyrka bifall.

Deremot har Utskottet, i anledning af Herr Ekstrands motion, funnit, att eburu med stadgandet uti 2 Mom. af nyssnämnde §. "*kommer hvarken Kärande eller Svarande innan Tingets slut, Böte dubbelt,*" LagStiftaren tillika afsett enahanda tillökning i Böterne för Part, som vid StadsDomstolarne sig icke infinner, inom Rättegångstimmans slut, helst berörde Moment eger sam-

manhang med det föregående, hvaruti så väl Landt- som StadsDomstolarne äro uttryckligen nämnde, detta Lagbud likväl icke innefattar den tydlighet och bestämdhet, att ju olika tillämpning deraf vid StadsDomstolarne kan ega rum; hvarför Utskottet, till befordrande af enhet i LagSkipningen, trott sig böra föreslå, att genom utfärdande förklaring öfver 12 Cap. 2 §. RåttegångsBalken, Andra Momentet må erhålla denna lydelse:

"*Kommer hvarken Kärande eller Svarande, å Landet, innan Tingets slut, eller i Stad, innan Rättegångstimman ute är, böte hvarthera dubbelt.*"

Detta hemställes dock Riksens Höglofl. Ståndens vidare pröfning vördsammeligen. Stockholm den 10 April 1823.

N:o 30.

Ankom d. 25 April 1823.

Betänkande, i anledning af RiksdagsFullmägtigen, för Stockholms Stad, Herr Johan Westins Memorial, angående HuseSyner å ÖfverOfficersBoställen.

RiksdagsFullmägtigen för Stockholms Stad, Herr Johan Westin, har uti Memorial, som Vällofl. BorgareStåndet till LagUtskottet remitterat, hemstäldt att Kongl. Huse-

Syns Författningarne af åren 1752 och 1770, som ålägga Häradshöfdingarne, hvar i sin Ort, att förrätta Af- och Tillträdes Huse-Syner å ÖfverOfficersBoställen, måtte i så måtto förändras, att denna för Domaren alltid lönlösa och tidödande befattning, blefve en RegementsAuditeurerne åliggande skyldighet, helst desse sistnämnde, innan de till denna Syssla befordras, i alla fall böra innehafva alla de kunskaper, som erfordras för en slik förrättning; emedan de, enligt ofvannämnde Kongl. Författningar, äro förpligtade och berättigade, att, i samma ordning och, efter samma föreskrifter, som för Syner å ÖfverBefälets Boställen blifvit lemnade, sådane å UnderOfficerares Boställen med Domaremyndighet verkställa; hvartill Herr Westin ansett äfven såsom skäl böra komma, att då ofvannämnde förrättningar, så väl å Öfver- som UnderBefäls-Boställen, med Regementets Oeconomie ega en nära gemenskap, hvarmed väl Auditeuren, men ej Landets Domare tyckes ega befattning, så skall detta värf, att reglera om MilitiæBoställenas framtida vidmagthållande, snarare åligga en Regementets medlem, än Ortens Domare, som dessutom vid de tider, då desse Syner böra förrättas, vanligtvis äro sysslosatte med andra deras Ämbete närmare förenade värf, såsom vanlige SommarTing, HåradsSyner, Urtima Ting och dylike, af föregångne rättegångar uppkomne befattningar, som fordra en mera bestämd tolkning af Lagen, än en Huse-

Syn, som oftast blott upptager ett facit öfver befunna och sammanräknade bristfällen; men likväl borttager en för egentlige Domare-göromålen mycket kringskuren och angelägnare tid.

Detta Memorial, med hvad Herrar Bagge, Hegardt, Hjertström och Ullberg, i anledning deraf, uti Vällofl. BorgareStåndet yttrat, har LagUtskottet i öfvervägande tagit, och som den Domsrättighet, hvilken vid Af- och Tillträdes HuseSyner å ÖfverOfficersBoställen, uti förekommande tvistige frågor eger rum, är af enahanda beskaffenhet, med andre rättsfrågor, och nu mera, genom de fleste Boställens utarrenderande på längre tider, angår personer utom Regementet, hvilkas rättigheter, icke mindre i dessa än andre fall, synas böra af vederbörande Domare pröfvas; alltså och enår hinder och uppehåll för ifrågavarande Syners förrättande i föreskrifven tid, kunde inträffa, om denna befattning Regements-Auditeuren uppdrogs, vid sådane tillfällen, då han med Regementet vore i Rikets tjenst commenderad till annor ort och långe bortovistande; har Utskottet icke funnit skäl att bifalla motionen, eller tillstyrka någon förändring uti hvad Kongl. Husesyns och BoställsOrdningen, den 15:de September 1752 och Kongl. Förklaringen deröfver, den 23 Januarii 1770 i detta fall föreskrifva; hvilket dock tillika med en Ledamots särskildta tanka, Riksens Höglofl. Ständers vidare

pröfning vördsamligen hemställes. Stockholm den 14:de April 1823.

Utdrag af Protocollet hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 14 April 1823.

S. D. Föredrogs Herr Johan Westins af Vällofl. BorgareStåndet remitterade Memorial, angående HuseSyners hållande å ÖfverOfficersBoställen.

Denna motion blef af Utskottets fleste Ledamöter afslagen, på sätt Betänkandet N:o 30 utvisar; men Herr Borgmästaren Hjertström förklarade det han, på de af honom i Vällofl. BorgareStåndet anförde skäl, ansåg densamma böra tillstyrkas, helst förhållandet icke kan vara annorlunda med Syner å Officers- än UnderOfficersBoställen, hvilka senare förrättas af Regements- eller MönsterSkrifvare. Ut supra.

Ex Protocollo

Joh. Jac. Kleman.

N:o 31.

Ankom d. 25 April 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags-Fullmägtigen Anders Larssons, från Elfsborgs Län, Memorial om rättighet för Syskonebarn, samt med hvar-

annan på sidan i Svågerlag varande Personer, att ingå ågtenskap, utan att behöfva söka Konungens tillstånd.

RiksdagsFullmägtigen Anders Larsson ifrån Elfsborgs Län, har, uti till Hederv. BondeStåndet ingifvet Memorial, andragit: att en del af de stadganden, uti nu gällande Lag, som icke skola vara förenlige med nu varande tids upplysning, blifvit förändrade; andre åter endast mildrade; af hvilket sednare slag Anders Larsson ansett vara, förbudet uti 5 §. af 2 Cap. GiftermålsBalken, emot Giftermål emellan dem som äro i Svågerlag å sidorna, hvilket sedermera genom Kongl. Förordningen den 10 April 1810, blifvit ändradt till likhet med stadgandet i 3 §. af samma Cap. angående Giftermål med Syskonebarn, i thy att man i begge desse fall måste söka och erhålla Konungens Nådiga tillstånd till ägtenskapets fullbordan; men då ett sådant tillstånd sällan eller aldrig nekas af Högsta magten, utan desto vigtigare skäl, och detta medförer en omgång och kostnad, som icke synes nödvändig; så har Anders Larsson yrkat fullkomligt upphäfvande af ifrågavarande stadganden, samt att ågtenskap i förenämnde Skyldskaps och Svågerskaps leder må varda lofgifvet, utan behof af särskildt Nådigt tillstånd.

Detta Memorial har blifvit remitteradt till LagUtskottet, som detsamma till pröf-

ning förehaft; och vidkommande först frågan, huruvida det vilkor af Konungens Nådiga tillstånd, som för Giftermåls ingående emellan Syskonebarn, uti 3 §. af 2 Cap. GiftermålsBalken är föreskrifvet, må kunna upphöra; så emedan Konungen, till de om sådane Giftermål gjorde underdåniga ansökningar, alltid lemnat sitt Nådiga bifall, och allmänheten derigenom redan vunnit öfvertygelse om deras tillåtlighet; vid hvilket förhållande, tillståndssökandet hos Konungen endast bereder omväg och onödige kostnader; så har Utskottet, med bifall till motionen i denna del, ansett sig böra tillstyrka, att genom utfärdande författning, 3 §. uti 2 Cap. GiftermålsBalken må helt och hållet upphäfvas, och Giftermål emellan Syskonebarn hädanefter varda tillåtet.

Hvad åter angår de genom Svågerskap å sidorne beslägtade personer, emellan hvilka, enligt hvad Kongl. Förordningen den 10 April 1810, med ändring uti 5 §. af 2 Cap. GiftermålsBalken föreskrifver, Giftermål ej eller får ingås, utan att Konungen gifver ther lof till; så enår förhållandet emellan den ena Makan och den andras Syskon, lemnar rum för ett mera förtroligt umgänge, och en ovillkorlig tillåtelse till ägtenskap i detta Svågerlag, således icke kan stå tillsamman med den nödiga omsorgen för sedlighetens bevarande; har Utskottet funnit betänkeligt tillstyrka motionen, om det för dispence i sådane fall stadgade vilkor af Konungens tillåtelse.

Detta varder dock, tillika med en Ledamots särskilda tanka, till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsammeligen öfverlemnadt. Stockholm den 14 April 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 14 April 1823.

S. D. Föredrogs RiksdagsFullmägtigen Anders Larssons, från Elfsborgs Län, till LagUtskottet remitterade Memorial, om rättighet för Syskonebarn, samt med hvarannan på sidan i Svågerlag varande personer, att ingå ågtenskap, utan att behöfva söka Konungens tillstånd; dervid Utskottets Ledamöter förenade sig om det Utlåtande, som innefattas uti Betänkandet N:o 31; hvaremot Herr Häradshöfdingen Ribbing yttrade: "Jag kan icke dela den öfvertygelse, att giftermål emellan Syskonebarn bör till alla delar anses lika som ett annat ägtenskap, och lika obehindradt och fritt kunna ingås."

Det förtroligare umgänge, som emellan syskons barn eger rum, såsom en följd af det förhållande, hvaruti Föräldrarne stå till hvarannan, har behof af det stadgande: "att utan Konungen gifver ther lof till, må Syskonebarn ej taga hvarannan till ägta." De båda könens ömsesidiga böjelse för hvarannan återhålles mellan Syskonebarn, ehuru

i aflägsnare grad af samma slägtförhållanden, som ega rum emellan Syskon, och om hvilka sjelfva anletsdragen och andre yttre likheter ofta erindra den der möjligen skulle förgäta dem. Denna tygel af naturen synes, såsom vigtig och god, icke böra sakna sitt stöd uti yttre Lag.

Dessa äro de grunder, som förmodligen föranledt de i Lag stadgade hinder för ägtenskap emellan Syskonebarn. Erfarenheten torde visa, att dessa ej varit onyttige. Ehuru jag gerna medgifver att skiljagtiga begrepp, allt efter hvars och ens särskilda omgifvelse, kunna hafva uppstått, så tror jag mig likväl icke fela i det bedömande, att i allmänhet en lycklig sammanlefnad mera blifvit befordrad genom ägtenskap emellan oskylde, än emellan dem, som redan förut varit genom blodsband förenade. De ämnet upplysande exempel, hvilka man tror sig ega af vissa familjer, der omsorgen för yttre välstånd sammanfört slägtingar till hvarandras makar, (efter hvad man påstår, till skada för efterkommandes själs-förmögenheter) äro allmänt kände och behöfva derföre icke af mig upprepas.

Sluteligen får jag anmärka, att grundsatsen, det förening emellan Syskonebarn ej vore loflig, är uttryckt, ej mindre i stadgandet, om underdånig ansökning till bifall derför, än äfven i ett dertill särskildt egnadt Capitel i MissgerningsBalken, om Lägersmål emellan Syskonebarn. De högre straffbestämmelser, som detta Capitel inne-

håller hafva blifvit obemärkte och skulle, således oförändrade qvarstå, så att oagtadt ågtenskap voro Syskonebarn lika lofligt, som andra, komme de att umgälla kötslig beblandelse, med ett mångdubbladt högre ansvar. — Ett missförhållande, som jag ej kan gilla. Jag afstyrker sålunda den föreslagne Lagförändringen." Ut supra.

Ex Protocollo.

Joh. Jac. Kleman.

N:o 32.

Ankom den 25 April 1823.

Betänkande öfver Herr Israel af Ekenstams Memorial, om förbud för Ledamöter i HofRätt, att sig emellan byta Lottade mål.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln, har genom ProtocollsUtdrag den 5 sistlidne Martii, till LagUtskottet, remitterat ett Memorial af Herr I. af Ekenstam, deruti yrkas att LagUtskottet måtte föreslå någon sådan åtgård, hvarigenom rättsökande Parter vid HofRätterne hådanefter må betagas möjligheten att kunna, genom utbyte af Referent, bereda sig en mera gynsam Domare och föredragande, hvilken med ensidige åsigter och ändamål, kan i betydelig mån ega en partisk inflytelse, tvärt emot den

med lottningen åsyftade verkan; hvarjemte Utskottet fått del af de dels skrifteliga dels munteliga anmärkningar Herr L. H. Gyllenhaal och Herr Friherre Casper W. Ehrenborg emot berörde Memorial afgifvit, tillika med Herr af Ekenstams deraf föranledda sluteliga yttrande, deruti han närmare förklarar ändamålet med motionen endast vara, att för framtiden göra en tillfällighet omöjlig, som nu skall vara möjlig, utan ringaste afseende på förflutne händelser, och således äfven utan all tillvitelse eller personlig inblandning; samt anser hvad som nu är möjligt, tillräckligen uttrycka sig genom det förhållande, att, sedan den Scrupulösaste lottning är verkställd, ingen Contradiction skall häfta vid den omständighet, att Referenten, eller de genom lottning bestämde Domare, kunna godtyckligt genast derefter förvexlas emot andra.

Lag Utskottet har tagit denna motion, med de dervid gjorda anmärkningar uti öfvervågande; och som Lagen uti 27 Cap. 9 §. Rätteg. Balken uttryckligen bjuder, att då Skriftvexlingen uti de saker, som till HofRätt lagvadda eller instämda äro, blifvit slutad, HofRätten då utdelar dem till thess Ledamöter *efter lott;* hvaraf följer, dels att utbyte Ledamöter emellan af redan lottade mål, icke är tillåtet; dels ock, att i händelse vid lottning något mål skulle tillfalla en Ledamot, som befunnes jäfvig att sig dermed befatta, annan Referent icke annorledes än genom lottning bör utses; alltså

och enär genom Lagens sålunda bestämda föreskrift, det ändamål, hvilket med motionen åsyftats, redan är uppfyldt, har Utskottet ansett något ytterligare stadgande härutinnan, icke af behofvet påkallas; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsammeligen hemställes. Stockholm den 5 April 1823.

N:o 33.

Ankom d. 25 April 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags-Fullmägtigen Anders Joachimssons från Östergöthland, Memorial, angående påskyndande af LagCommittéens arbete och granskning deraf.

RiksdagsFullmägtigen Anders Joachimsson, från ÖsterGöthland, har uti Memorial, som Hederv. BondeStåndet till LagUtskottet remitterat, och hvarmed RiksdagsFullmägtige Anders Danielsson, Erik Broberg med flere af bemälde Stånds Ledamöter sig förenat, hemställt, det måtte af Riksens Höglofl. Ständer underdånig påminnelse hos Kongl. Maj:t göras, om påskyndande af LagCommittéens återstående arbete samt granskning deraf hos Konungens Högsta Domstol; till grund för hvilken hemställning Anders Joachimsson anfört, att ehuru LagCommittéen

téen jemväl för allmänheten framlagt rätt nyttiga arbeten, hvilka kunna blifva tjenliga för ändamålet, den del af arbetet, som skulle innefatta förslag till BrottmålsLagar, likväl, efter nära 14 års förlopp, ännu återstår, och kommit att försummas genom tillfälligheten af Ledamöters anställande, hvilka icke skola uppfyllt Committéens och allmänhetens fordringar, samt att det är af vigt för hvarje Medborgare, att med möjligaste första erhålla förbättrade Lagar.

LagUtskottet, som funnit behofvet af en förbättrad Lagstiftning ytterligare vitsordas af de mångfaldiga, under nu varande Riksmöte, från Resp. RiksStånden, till Utskottets handläggning remitterade motioner, angående dels ändring, dels upphäfvande af nu gällande Författningar, hvaribland åtskillige motioner funnits af den beskaffenhet, att, fastän deras ändamål synts af förändrade omständigheter påkallas, Utskottet likväl, i anseende till det samband de egt med grundprinciperne uti nu gällande Lag, och den rubbning deri skulle föranledas, ansett sig hindradt, uti partiel pröfning deraf ingå, förr än nya Lagförslaget i ett sammanhang, kan komma under Riksens Höglofl. Ständers pröfning, har af sådane anledningar, och då förslaget till Brottmåls Lagstiftningen ännu återstår, trott sig böra, med bifall till motionen, vördsamligen föreslå: att Riksens Höglofl. Ständer

uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga nödige mått och steg till påskyndande af LagCommittéens återstående arbete, så att hela förslaget till ny Civil- och Criminal-Lag, så tidigt måtte fullbordas och från Trycket utgifvas, att, efter föregången granskning uti Konungens Högste Domstol, det vid nästa Lagtima Riksdag må uti ett sammanhang komma under Riksens Höglofl. Ständers pröfning. Stockholm den 14 April 1823.

N:o 34.

Ankom d. 25 April 1823.

Betänkande, i anledning af Herr Domprosten Doctor M. Laméris Memorial, angående förrymd makas rättighet att ingå nytt gifte.

Uti Memorial, som Högvördige PresteStåndet till LagUtskottet remitterat, har Herr DomProsten Doctor Lamér andragit, hurusom den mer och mer tilltagande lättsinnigheten vid äktenskapsskilnader, i synnerhet visar sig, då oenige eller med hvarandra inbördes mindre väl belåtne ägta makar sins emellan i hemlighet öfverenskomma, att den ene af dem, under förbehåll af giftorättens bibehållande uti gemensamsamma Boet, bortrymmer, eller kanske al-

lenast på nog nära afstånd undangömmer sig, för att, sedan efterlysning skett och skiljobref, i grund af Domarens Utslag, blifvit utfärdadt, få hvar för sig efter behag träda uti annat gifte, som sedermera i samma ordning skulle kunna upplösas. — För att hämma detta onda, såsom stridande både mot Christi Lära, sund Moral och äfven emot sann Politik, har Herr Domprosten föreslagit, såsom det kraftigaste medel, ett Lagförbud för den förrymde eller undangömde makan, att få träda uti nytt gifte förr än, likasom vid horsbrott, den öfvergifne makan vore död eller gift eller Konungen dertill gifvit sin Nådiga tillåtelse.

LagUtskottet har, vid öfvervägande af hvad Herr DomProsten Lamér i berörde mätto föreslagit, funnit den påföljd 13 Cp. 2 §. 1 Mom. GiftermålsBalken bestämmer, för den som äktenskapet genom hor brutit, destomindre skäligen böra ega rum, i anseende till den maka, hvilken, derigenom att den egenvilligt öfvergifvit den andre, föranledt äktenskapets upplösning, som enahanda straffbestämmelse sämedelst skulle antagas för brott af helt olika beskaffenhet; hvarföre och då, vid noggrannt iakttagande af hvad, enligt Lag och författningar Domaren åligger, när äktenskapsskillnad för egenvilligt öfvergifvande sökes, utvägen för äkta makar, att genom sådane öfverenskommelser, som Herr DomProsten Lamér omförmält, kunna bereda äktenskapsskill-

nad, torde i möjligaste måtto förebyggas; Utskottet ansett sig icke ega anledning att tillstyrka bifall af motionen.

Detta hemställes vördsammeligen Riksens Höglofliga Ständers vidare pröfning. Stockholm den 12 April 1823.

N:o 35.

Ankom d. 25 April 1823.

Betänkande, i anledning af Herr Prosten Magister Johan Wijkman Caspersons Memorial om Förklaring af 9 §. uti Kongl. Förordn. den 5 Junii 1739, angående Prestval.

Herr Prosten Magister Johan Wijkman Casperson har uti, till Högvördige Preteståndet, ingifvet Memorial andragit, att ehuru 9 §. uti Kongl. Förordningen den 5 Junii 1739, angående Prestval, endast lemnar egare af Bruk eller Mas-Ugn rösträttighet, hvarvid hvarje Härd och Mas-Ugn skall beräknas lika med helt Hemman, samt 2ne Kniphamrar skola räknas lika med en Stångjernshärd, skall likväl någon gång händt att äfven Spikhamrar, fastän uti omförmälde valförordning ej uppräknade, blifvit enahanda rösträtt tillagde som Kniphamrar, då likväl den skillnad, som finnes uppdragen emellan Spik- och Kniphamrar, så väl i anseende till nyttan och sättet, hvarpå de

vid Bergshandteringen användas, som deras olika storlek, är märkbar, och Spikhammare dessutom är ett verk eller inrättning, som är vida skiljdt från Bruk; i anledning hvaraf och till förekommande af den oreda, som genom åberopande af ett farligt præjudicat, vid tillämpning af Prestvals Förordningar, möjligtvis kunde uppkomma, Herr Prosten föreslagit, att bestämdt måtte stadgas, att Spikhammare i enlighet med Kongl. Förordn. d. 5 Junii 1739, rösträttighet vid Prestval ej kunna tillerkännas.

Detta till LagUtskottet remitterade Memorial har Utskottet öfvervägat; och som uti 9:de §. af förenämnde Kongl. Förordning, der rösträttighet vid Prestval tillerkännes Bruk eller MasUgn och Kniphamrar, Spikhammare icke ens åro nämnde, hvaraf följer att denna rättighet icke blifvit de sednare, hvilka dessutom såsom Manufactur-inrättningar åro af helt olika beskaffenhet, tillagd; så har Utskottet ansett Stadgandet härutinnan vara så tydligt och beståmdt, att Förklaring deröfver, såsom icke af behofvet påkallad, ej kunnat af Utskottet tillstyrkas.

Dock varder detta till Riksens Höglofl. Ständers vidare granskning vördsamligen hemställdt. Stockholm den 12 April 1823

N:o 36.

Ankom d. 7 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af särskilde Memorialer af Riksdags Fullmägtigarne H. Strindlund, A. Danielsson och Nils Insulin, om upphäfvande af de Författningar, som hindra Sakegares fria val af Rättegångs-Ombud.

Från Hedervärda BondeStåndet, hafva till LagUtskottet blifvit remitterade trenne särskilde Memorialer, af RiksdagsFullmägtigarne H. Strindlund från Ångermanland, Anders Danielsson från Elfsborgs Län och Nils Insulin från Stockholms Län, hvilka gemensamt åsyfta upphäfvande af de Författningar, hvilka hindra Sakegares fria val af RättegångsOmbud; till grund hvarföre, hufvudsakligast blifvit framstäldt: att, då det är hvar och en Part obetaget, att sjelf vid Domstol utföra sin Sak, så godt han förmår, bör han äfven ega rätt sätta i sitt ställe den Person, till hvilken han har fortroende, utan att vid valet vara bunden af annat, än att den, som till Fullmägtig förordnas, är en oberyktad väl kånd Person: att Föreskriften uti Kongl. Förordningarne den 10 Martii 1749, och 9 Martii 1750 samt Kongl. Brefvet den 27 Maji 1801, om visse fullgjorde Akademiske Specimina af dem, som skulle ega föra andras talan, e-

huru hemtad från omsorgen, att enfaldige Parter icke blefvo förledde till oskälige rättegångar, eller deras rätt, genom Sakernas olämpliga utförande och vanvårdande, ginge förlorad, likväl, så vidt deri ligger ett Förmynderskap för Parter, skall innefatta en Lagstiftningsgrund, som ej kan efter rättsbegrepp gillas, hvarförutan denna föreskrift, med förfelande af ändamålet, skall beredt flere olägenheter för Parter, sårdeles i Orter, der Speciminerade RåttegångsOmbud svårligen kunna erhållas, och andre af Domstolarne icke godkännas. På dessa grunder har alltså blifvit yrkadt, af Strindlund: att för dem, som skola få såsom Fullmägtige begagnas, endast må gälla Stadgandet i 1:sta Momentet af 2 §. 15 Cap. Rättegångs-Balken: att the skola vara oberyktade, ärlige, redlige och förståndige Män, och alla andra föreskrifter upphäfvas; af Anders Danielsson: att alla stadganden, som hindra en Sakegares fria val af det Ombud, han vill anlita, må utur Lagarne försvinna och Domstolarne förlora all rätt, ej mindre att vägra tillåtelse för någon, att inför Rätta föra andras talan, än äfven att för vanvördeligt skrifsätt emot Domstolen eller Veder-Parten, eller inblandande i saken af hvad dertill ej rätteligen hörer, dömma någon förlustig rättigheten att, såsom Fullmägtig, gagnas, samt af Insulin, att det måtte stå hvarje Part fritt, att, vid Domstolar få sig till biträde i rättegång antaga den han hyser förtroende för, med rättighet för en sådan,

att Fullmägtigskapet antaga; dock att dervid iakttages hvad 15 Cap. 2 §. Rättegångs-Balken i moraliskt afseende fordrar hos Fullmägtig; äfvensom att sådant icke må göra någon inskränkning uti Lagens och särskilde Författningars föreskrifter, att skilja ett oskickligt Ombud från ett illa utfört Fullmägtigskap, samt frändömma det rättigheten att föra andras talan inför Rätta.

Hvad sålunda blifvit yrkadt, har Lag-Utskottet öfvervägat; och som Kongl. Brefvet den 27 Maji 1801, vid föreskriften: att ej någon utom KronoBetjent å Landet, som ej Uppbörd eger, samt Lands- och Stads-Fiscaler må till Fullmägtig låta sig bruka, som icke efter fullgjorde Akademiska Specimina, på sätt Kongl. Förordningen den 10:de Martii 1749, jemförd med Kongl. Förordningen den 9 Martii 1750 och Kongl. Brefvet den 9 April 1788 bjuda, af Rätten, der Saken drifves, lof dertill fått, uttryckligen tillagt de orden: med undantag af de händelser 15 Cap. 2 §. RättegångsBalken särskildt utstakar; och det således vid detta förhållande icke genom nämnde Bref blifvit någon betaget, att till Fullmägtig bruka sin skyldeman, eller then i hans tjenst är, eller han eljest hafver förtroende till, utan att andre vilkor dervid äro fästade, än att Ombuden skola vara oberyktade, ärlige, redlige och förståndige Män, och ingen till Fullmägtigskap må *Allmänneliga* brukas, som af Rätten, der Saken drifves, ej godkänd är och lof dertill fått; alltså och enär

all den frihet för rättsökande parter i valet af rättegångs-ombud, som LagUtskottet anser vara skälig och med god ordning förenlig, redan är uti Lag och Författningar medgifven, anser Utskottet någon förändring uti hvad härom för närvarande stadgadt finnes, icke erfordras; men då Utskottet har sig bekant, att vid åtskillige Domstolar, den i Utskottets tanka origtiga tillämpning af Författningarne i denna del egt rum, att endast KronoBetjenter, Lands- och Stads-Fiscaler och de som aflagt Akademiska Specimina, blifvit ansedde beråttigade att föra andras talan; så har Utskottet trott sig ega anledning, till Riksens Höglofl. Ständer hemställa, att, i öfverensstämmelse med den af Utskottet i förberörde måtto antagne tydning af 15 Cap. 2 §. RättegångsBalken och Kongl. Brefvet den 27 Maji 1821, en Förklaring må blifva utfärdad, med tillkännagifvande, att, genom 1801 års Bref, någon ändring af 15 Cap. 2 §. Rättegångs-Balken, eller någon inskränkning i de Stadganden, som deri finnas, angående rättigheten, att föra andras talan, icke blifvit meddelad.

I afseende åter på Anders Danielssons särskildta yrkande, att Domstolarne må förlora all rätt, ej mindre att vägra tillåtelse för någon, att inför Rätta föra andras talan, än äfven att för vanvördeligt akrifsätt eller inblandande af hvad till saken icke hörer, dömma någon förlustig rättigheten, att såsom Fullmägtig gagnas; så enär det ovill-

korligen måste tillhöra Domaren, att pröfva huruvida ett RättegångsOmbud eger de egenskaper Lagen föreskrifver, och att, i motsatt fall, skilja Fullmägtigen från saken, samt härtill kommer, i afseende på hvad Anders Danielsson vidare anfört, att den, enligt Utskottets tanka, icke kan kallas skickligt och förståndigt Ombud, som i saken inblandar hvad dertill ej rätteligen hörer, och, på ett oförståndigt och oredigt sätt sin hufvudmans talan utförer; äfvensom med Domstolens värdighet ej kan förenas, att en person, som brukar vanvördeliga ord eller åthåfvor mot Domare och Parter, vidare får såsom Ombud begagnas; alltså har Utskottet icke funnit skäl att Anders Danielssons Motion i denna del bifalla.

Dock hemställes detta tillika med en Ledamots särskilda tanka, vördsamligen Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 8 April 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 8 April 1823.

S. D. Föredrogos de af Hederv. BondeStåndet till LagUtskottets granskning remitterade, den 4 och 13 sistlidne Martii, på bordet lagde, Memorialer af Riksdagsfullmägtigarne H. Strindlund, från Ångermanland, Anders Danielsson, från Elfsborgs Län och Nils Insulin från Stockholms Län,

om upphäfvande af de Lagar och Författningar, hvarigenom Sakegares fria val af RättegångsOmbud inskränkes; hvarvid Utskottet stannade i det utlåtande, som innefattas uti Betånkandet N:o 36.

Herr Borgmästaren Hagander var derifrån skiljaktig och yttrade: "Vid jemförelse af 1734 års Lagstiftning, angående RättegångsOmbud, med den, som uti åtskillige författningar sedermera tillkommit, har jag för min del, funnit den förra, sådan den uti 15 Cap. RättegångsBalken uttryckes, ega ett utmärkt företråde."

"Uti berörde Lagrum stadgas helt enkelt: *Att man får begagna såsom Ombud hvar och en, som är oberyktad, ärlig, redlig och förståndig;* och att den *Fullmägtig, som förledt någon till oskälig rättegång, eller mot bättre vetande drifvit orättfärdig sak* m. m. skall *straffas med böter eller fängelse och förlust af rättigheten att föra andras talan.* Uti dessa enkla stadganden har jag trott mig finna en värdig omtanka för så väl Lagarnes helgd som enskild mans rätt, och en ädel hyllning af den hos en hvar naturliga önskan, att uti bevakandet af sina angelägenheter, biträdas af den person, för hvilken man hyser aktning och förtroende. Lagstiftaren insåg nogsamt, att denna önskan borde inför lagen gålla såsom rättighet; och då han, å ena sidan, fordrade ärlighet, redlighet och förståndighet, såsom oeftergiflige egenskaper hos RåttegångsOmbudet, och å den andra sidan lade

uti Domarens hand magten, att afvisa en hvar, som saknade dessa egenskaper, och att straffa den, som missbrukade sitt Ombudsmannaskap; så uppfylldes derigenom, efter min tanka, Samhällsordningens fordringar i afseende på så väl Lagarnes värdighet, Domstolens anseende, enskilde Parters rätt och ett fritt användande af goda medborgerliga egenskaper.

Så har jag, för min del, betraktat det ifrågavarande Lagrum; och jag står fast vid den öfvertygelsen, att det utgör en fullständig och tillfyllestgörande Lagstiftning, och att de författningar, hvilka detsamma förändrat eller förklarat, äro obehöflige, ändamålslöse, ja åfven oråttvise.

Nu har Utskottets pluralitet ansett sig böra tillstyrka utfärdandet af en förklaring öfver dessa författningar. Jag kan icke instämma uti denna åsigt, och då det måste antagas såsom obestridligt, att all lagstiftning bör vara enkel, att den följaktligen icke eller bör intrasslas uti en mängd onödiga och till en del arbiträra stadganden, och att lika straff icke böra bestämmas för olika brott; så synes mig Utskottets åsigt hafva tvänne hufvudsakliga fel, det ena: att derigenom uti Lagstiftningen qvarhållits ett aggregat af invecklade, onödiga stadganden, hvilka såsom sådane bordt utplånas; och det andra: att den med dessa författningars qvarhållande, jemväl bibehållit såsom Lag en uppenbar orättvisa: ty omöjligen kan det finnas rättvisa i ett Lagstadgande, som för-

klarar: att den som skrifver vanvördeliga mot Domaren eller Parter och inblandar uti skrifter hvad till saken ej hörer, skall straffas lika med den, som mot bättre vetande drifver oråttfärdig sak."

"På grund af det nu anförda, tillstyrker jag, för min del, med anledning af Riksdagsfullmägtigarne Anders Danielssons och Strindlunds Motioner, att alla de författningar, som ändra eller förklara allmänna Lagens stadganden om RåttegångsOmbud, må upphäfvas, och berörde stadganden dymedelst återfå deras fulla, oförtydda verksamhet." Ut supra.

Ex Protocollo.

Joh Jac. Kleman.

N:o 37.

Ankom den 7 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af Herr Prosten Magister Jacob Hagbergs Memorial, angående närmare bestämmande i hvad fall ProvincialMedici Besigtningar äro nödvändige, vid uppkommande tvifvelsmål, huruvida död person vådeligen omkommit eller icke.

Då uti LandtFörsamlingar gemenligen händer, att, vid fråga om drunknad, eller genom annan vådlig händelse omkom-

men persons begrafning, KronoBetjeningen icke håller någon undersökning för att erhålla nödige upplysningar, utan genast på Pastors tillkännagifvande af dödsfallet, anmäler målet hos Domaren; hvilken åter, åfven utan all föregående undersökning, påkallar ProvincialMedicus, ofta aflägset boende, hvarigenom många gånger onödiga utgifter af Statsmedlen åstadkommas; har Herr Prosten Magister Jacob Hagberg, uti Memorial, som Högv. PresteStåndet till LagUtskottet remitterat, hemställt, att på det Presten måtte befrias från en villrådighet, hvaruti han alltid skall stadna, så länge icke Lagen bestämdt säger, hvilken, antingen Domaren, Kronobetjeningen eller Presten är skyldig anställa första undersökningen, om det är *tvifvelaktigt* eller *icke*, att den döde af våda omkommit, bestämd föreskrift härutinnan måtte meddelas, till hvilken ända Herr Prosten föreslagit, att antingen Kronobetjeningen eller KyrkoRådet, i Kronobetjeningens närvaro, kunde den första undersökningen verkställa, och endast i det fall sådane omständigheter förekommo, som väckte minsta misstanka att den döde icke af våda omkommit, påkalla Domarens och provincialMedici åtgärder.

Denna Motion har LagUtskottet öfvervägat; och som stadgandet uti 28 Cap. 6 §. MissgerningsBalken: "Thär tvifvelagtigt är om then döde af sot eller handaverkan döden fått, låte Domaren eller Konungens Befallningshafvande den dödas kropp syna,

innan den begrafven varder;" förutsåtter, att tvifvelsmålet om dödssättet skall vara utrönt och anmält; men föreskrift saknas, hvilken denna föregående åtgård rätteligen åligga bör; alltså och på det villrådighet härutinnan och ett ofta onödigt uppehåll med den dödas begrafning må förekommas, har Utskottet ansett sig i så måtto böra tillstyrka bifall af Motionen, att, genom utfärdande Författning, må stadgas: att enär, utan vetterlig föregången sjukdom, någon finnes ligga död, närmaste Kronobetjent skall vara pligtig genast, vid härom erhållen kunskap, i närvaro af tvänne tillkallade trovärdige män, undersöka om den döde, af egen eller andras handaverkan omkommit, samt då minsta anledning dertill finnes, förhållandet skyndsammeligen inberätta till Konungens Befallningskafvande eller Domaren, som då, efter omständigheterne, förordnar, huruvida besigtning af Provincial-Medicus och undersökning vid Domstol må finnas nödig eller icke, innan den döda begrafvas må.

Detta hemställes dock till Riksens Höglofl. Ständers pröfning vördsammeligen. Stockholm den 10 April 1823.

N:o 38.

Ankom den 7 Maji 1823.

Betänkande i anledning af Herr Grefve H. Wachtmeisters samt Herr Prosten Forssanders Memorialer, om förändradt sätt för Författningars uppläsande i Kyrkorne.

Till LagUtskottet hafva blifvit remitterade, dels från Höglofl. Ridderskapet och Adeln, ett Memorial af Grefve H. Wachtmeister, dels från Högv. PresteStåndet, ett Memorial af Herr Prosten Forssander, begge åsyftande förändring uti det hittills brukeliga sätt, att uti Kyrkorne kungöra allmänna Påbud och Författningar.

Herr Grefve Wachtmeister har, med framställande deraf, att ett förbättradt sätt för publicerandet af allmänna Påbud vid flere Riksmöten varit ett af föremålen för Riksens Ständers öfverläggningar och att, efter Herr Grefvens tanka, endast svårigheten att uppfinna ett sådant bättre sätt men icke bristande öfvertygelse hos Riksens Ständer om olämpligheten af Kungörelsers upplåsande å Predikstolen och ofullständigheten af ett sådant kungörande, föranledt att någon förändring häruti icke vunnits, trott sig böra ytterligare framställa denna fråga till öfverläggning, och till sådan ända föreslagit:

1:o

1:o att all upplåsning på Predikstolen af Författningar och Kungörelser, af hvad slag de vara må, hådanefter må upphöra, och å Predikstolen endast tillkännagifvas, hvilka så beskaffade handlingar till Församlingen ankommit; 2:o att, efter Gudstjenstens slut, Klockaren eller en Fjerdingsman må på gången i kyrkan ugpläsa de ankomne Författningarne och Kungörelserne; och 3:o att desse, hvaraf ett exemplar skall till hvarje Kyrka eller Capell afsåndas, sedermera böra på något lämpeligt ställe inom Församlingen städse vara att tillgå för dem, som önska att dem genomläsa; och skulle till de mindre detaljerne af detta stadgande jemvål höra, att en förteckning på de sålunda kungjorde Påbuden skulle på nämnde ställe alltid finnas, och att det vore dens skyldighet, som dertill blifvit utsedd, att, för bibehållandet af ordning, inhålta dessa handlingar så fort de ankomma; och Herr Prosten Forssander har andragit, hurulides, genom allmänna Författningars och Kungörelsers uppläsande å Predikstolen, innan Gudstjenstens slut, densamma ofta och i synnerhet i de större Landtförsamlingar mer än en timme öfver den vanliga tiden uppehålles: att denna afvikelse från den offentliga Gudstjenstens syftning ofördelaktigt verkar på det till helig andakt stämda sinnet, hvilket är lätt att inse af hvarje from Christen, som önskar, att inom helgedomen, skiljd från alla timmeliga om-

sorger, sysselsätta sig med högre och vigtigare betraktelser, än de, som hafva hvardagslifvets händelser till föremål, samt att med odelad uppmärksamhet, af ordet väckt och lifvad, af bönen underhållen, få vid Nattvardsbordet begå sin heligaste Religionshandling: att ibland de flere Nattvardsgäster, som i de större Församlingar till två à trehundrade personer sig infinna, äro många Mödrar, hvilka boende två mil och derutöfver från kyrkan icke utan farhåga äro borta från deras hemmavarande späda barn, många gamle och bräcklige, som frukta, att, under de korrtare dagar, icke medhinna, att samma dag från kyrkan till deras hemvist återkomma; och dessa skola imellertid se sig föranlåtne, med oro och under afhörande af sådane ämnen, som dem oftast icke angå, afbida Gudstjenstens slut; af hvilka förenade anledningar Herr Prosten Forssander föreslagit: att, med undantag af Konungens eller Dess tillförordnade Regerings Nådiga Stadgar och Kungörelser, hvilka alltid borde efter Predikan och före Gudstjenstens slut från Prediksto-len upplåsas, så att ett troget Folk, som vid Gudstjensten i sina böner innesluter en huld och af Gud tillförordnad Öfverhet, må äfven der med undersåtlig vördnad få emottaga och höra sin Landsfaderliga Öfverhets visa Påbud och Författningar, alla andra Kungörelser, som icke hafva någon religiös syftning eller särskildt angå kyrkans œconomie och hvad till kyrkodiscipli-

nen hörer, må efter Gudstjenstens slut från Predikstolen eller på gången i kyrkan upplåsas; hvarigenom den förmån vunnes, att Kungörelserne bättre hördes och fattades, än då en del af åhörarne under upplåsningen utgå ur kyrkan och såmedelst förorsaka, att hvad af Presten upplåses, endast otydeligen kan höras; och har Herr Professoren Bexell med denna Motion sig åfven förenat.

LagUtskottet, som i anledning af hvad sålunda blifvit framståldt, tagit kännedom om det Betänkande Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott vid 1817 års Riksdag, den 17 December samma år, afgifvit uti då väckt enahanda fråga, om ett förändradt sätt för allmänna Författningars kungörande, har, med instämmande i de åsigter, hvilka uti berörde Betänkande blifvit anförde och dem Utskottet, till undvikande af vidlyftighet, trott sig nu icke böra åter upprepa, jemväl stadnat uti det beslut samma Utskott fattat; i öfverensstämmelse hvarmed Utskottet alltså får föreslå, att den ändring uti hvad 2 Cap. 5 §. Kyrko-Ordningen, angående Författningars upläsande i kyrkorne, föreskrifver, må meddelas: att, med undantag af sådane kungöranden, som hafva en bestämd religiös syftning, och med hvilka på lika sätt som hitintills skall förfaras, alla öfrige ankomna Författningar, Beslut och Underrättelser, komma, när Gudstjensten är fullåndad, att af Presten från Predikstolen kungöras; dock

att, efter Predikan och sedan Bönerne äro läste, menigheten bör af Presten underrättas, att den, till åhörande af sistnämnde författningar, — bör i kyrkan, sedan Gudstjensten är slutad, qvarstadna.

Hvad åter angår de af Herr Grefve Wachtmeister särskildt föreslagna föreskrifter, i afseende på ankomne Författningars vårdande efter kungörandet och tillgänglighet för dem, som önska att dem genomläsa; så enär, genom Kongl. Brefvet den 12 Junii 1747, Kongl. CancelliPresidents-Ämbetets Kungörelse den 26 November 1807 och 11 §. uti Kongl. Resolutionen på Allmogens Besvär den 10 September 1743, är föreskrifvet, dels att Landshöfdingarne skola foga anstalt, att de dem tillsände Exemplar af Kongl. Förordningar så tillräckeligen utdelas, att hvarje Kyrka kan förses med Ett Exemplar, som derstädes blifver qvarliggande; dels att Presten skall dem registrera, sammanbinda och förvara, samt till efterträdaren i Syslan aflemna, så att de alltid må vara på stället att tillgå; hvarigenom ändamålet med motionen i denna del redan är uppfyldt; så har Utskottet ansett något vidare utlåtande härutinnan icke erfordras.

Detta tillika med Ledamöternes af Hederv. BondeStåndet särskilda tanka, hemställes dock vördsammeligen Riksens Höglofl. Ståndens vidare pröfning. Stockholm den 14 April 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 14 April 1823.

S. D. Föredrogos Herr Grefve H. Wachtmeisters af Höglofl. Ridderskapet och Adeln remitterade Memorial, angående förändradt sätt för allmänna Författningars kungörande; samt Herr Prosten Forssanders i samma ämne afgifne Memorial, hvilket Högv. PresteStåndet remitterat.

Öfver desse Memorialer beslöt Utskottet det utlåtande, som innefattas i Betänkandet N:o 38; hvaremot Ledamöterne af Hederv. BondeStåndet sig reserverade, med förklarande, det de icke ansågo annat sätt för Författningarnes kungörande, än det hitintills brukliga, erfordas. Ut supra.

Ex Protocollo

Joh. Jac. Kleman.

N:o 39.

Ankom d. 7 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags-Fullmägtigarne Anders Hanssons och Eric Janssons, från Upsala Län, Memorialer, angående ändring uti 17:de Cap. 2 §. RåttegångsBalken och 2 §. uti Kongl. Förordningen den 28 Junii 1798.

Uti Memorial, som Hederv. Bonde-Ståndet till LagUtskottet remitterat, hafva RiksdagsFullmägtigarne för Upsala Län Anders Hansson och Eric Jansson anfört huruledes den rättighet 17 Cap. 2 § Rättegångsbalken, jemförd med Kongl. Förordningen den 28 Junii 1798, lemnar Handlande, att beediga handelsbok, då den finnes vara ordentligen förd och vederparten ej kan visa fel deruti, icke skall öfverensstämma med den Käranden i Lag ålagde skyldighet, att sitt käromål bevisa, dels ock kunna föranleda till menliga följder, emedan den händelse icke vore omöjlig, att den som eger rättighet, att låta föra och beediga Böcker, kunde påföra sina medborgare varor dem de aldrig erhållit, och genom rättigheten, att med ed styrka påföringens rigtighet, tillvinna sig en oråttmåtig betalning; till förekommande hvaraf, Anders Hansson och Erik Jansson hemställdt, om icke rättighet, att beediga en såsom Bevis åberopad HandelsBok, först måtte vidtaga, då skrifteliga Reqvisitioner eller Motbok med den, af hvilken betalning för varor fordras, kan uppvisas.

Detta har LagUtskottet öfvervågat; och då det uti 17 Cap. 2 § RättegångsBalken, jemförd med Kongl. Förordningen dan 28 Junii 1798, godkände Bevisningssätt, i afseende på Handlandens fordringar för utborgade varor, om än afvikande från de former Lagen i allmänhet för bevisning stadgat, icke saknar en gällande grund, så väl

uti den hos de Handlande påräknade noggranhet och redlighet, af hvilkas iakttagande, deras credit och Borgerliga anseende bero, som ock uti underlåttandet af handel och vandel medborgare emellan; och då icke eller någon köpare är betaget, att, der han anser sin rätt och säkerhet sådant påkalla, med den Handlande ingå aftal om Motboks erhållande, eller, för anställande liqvid, grundlägga vilkoret af skriftliga reqvisitioners uppvisande; så har Utskottet, med äfven fästadt afseende på den i Lag Handlande ålagde skyldighet, att vid hvarje års slut, till tälla Gäldenären räkning öfver utborgade varor; hvaremot klander inom viss tid eger anställas, desto mindre funnit skäl att tillstyrka bifall åt den uti motionen föreslagne ändring uti allmänna Lagens ofvanberörde Stadgande, som densamma tvifvelsutan skulle medföra hvarjehanda hinder och uppehåll uti dagliga hangelsrörelsen, och, enär enahanda bevisningssätt blifvit uti Kongl. Förordningen den 15:de October 1810 stadgadt för varutillverkare och förädlare, hvars rättighet, att beediga sina böcker, såsom icke genom motionen ifrågaställd, nu icke eller lärer kunna komma under pröfning, Utskottet nogsamt insett olämpligheten deraf, att det särskildta bevisningssättet för desse skulle blifva gällande; men deremot för de Handlande upphåfvas; dock varder detta tillika med 2:ne Ledamöters särskilda mening, till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning

vördsammeligen hemställdt. Stockolm den 10 April 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 10 April 1823.

S. D. Föredrogs RiksdagsFullmägtigen Anders Hanssons, från Upsala Lån, af Hederv. BordeStåndet remitterade, den 4 sistledne Martii på Bordet lagde Memorial, deruti yrkas den ändring i 17:de Cap. 2 §. RättegångsBalken, att Handlandes rättighet, att med ed besanna förd Bok, först bör ega rum när skriftliga reqvisitioner eller Motbok, med den som sökes, kunna företes och krafvet bestyrkas.

Herr Lagmannen Dankwardt och Herr Häradshöfdingen Ribbing yttrade, att de, med anledning af ifrågavarande motion, och uppå de af LagCommittéen vid 1 Cap. 28 och 29 §§. af dess förslag till HandelsBalk anförde motiver, tillstyrkte, att 2 §. i 17 Cap. RättegångsBalken måtte varda i likhet med nämnde §§. ändrad; hvarmed RiksdagsFullmägtigarne Pehr Andersson och Anders Larsson sig förenade.

Utskottets öfrige Ledamöter deremot ansågo sig, på de uti Betänkandet N:o 39 upptagne skäl, icke böra tillstyrka ändring uti hvad nu gällande Lag och Författningar härom stadga; dock trodde Herr Borgmästaren Hjertström och RiksdagsFullmägti-

garne Nils Håkansson och Börje Börjesson det tillägg uti 17:de Cap. 2 §. Rättegångs-Balken böra ega rum, att Handlande, som med Ed vill besanna Bok, deruti bör hafva gjort anteckning i det fall annor person än den hvarå räkningen lyder, uttagit de borgade varor, hvarom frågan vore. Ut Supra.

Ex Protocollo.

Joh. Jac. Kleman.

N:o 40.

Ankom d. 7 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af Herr Lectorn och Theologiæ Doctorn Häggblads Memorial, angående bestämmande af viss grund för Fastighetsvärde vid Bouppteckningar, hvareftter ⅛:dels Fattig-proCenten må beräknas.

Uti till Högv. PresteStåndet ingifvet Memorial har Herr Lectorn och Theologiæ Doctorn Häggblad andragit, huruledes allmänna Lagens Stadgande angående erläggande af En åttondedels proCent till de Fattige af Egendomsvärdet vid Bouppteckningar icke sällan till de Fattiges förfång illuderas derigenom, att Fastigheter vid Bouppteckningar antingen nedsättas ända

till Tiondedelen af deras värde, eller ock alldeles undanhållas, hvilket sednare isynnerhet skall ega rum, då Bönder afträda sina Hemman till Arfvingar, och förmena sig icke vara förbundne, att, medan de ännu lefva, hålla Bouppteckning öfver sin Egendom, och, när deras död inträffar, samma hemman kan vara i tredje eller fjerde mans ego; på grund hvaraf och då Domaren icke är vid ansvar ålagd att i denna del vaka öfver Lagens efterlefnad, utan endast tillser, att de fattiges andel är godtgjord för de Bouppteckningar hvilka till Rätten ingifvas; men icke huru dessa Bouppteckningar äro förrättade, och ännu mindre om de äro försummade, Herr Doctorn alltså, för att vinna ändamålet med Lagens stadgande i förberörde afseende föreslagit: att det fastighetsvärde, som vid nästföregående Taxering blifvit samma Fastighet åsatt, vid Bouppteckning uppföres: att Domaren öfver verkställigheten deraf vakar samt att Arfvinge, som af Fader i dess lifstid emottagit fastighet, sådan Fastighet till Bouppteckning anmäler, allt vid ansvar af böter till församlingens FattigCassa, i händelse af försummelse; och har Herr Prosten Doctor Frykstedt härvid anmärkt, att det med Memorialet afsedda ändamålet skulle vinnas, om Kronfogdar och Länsmän anbefalldes att noggrannt vaka öfver rigtigheten af fastighets värdering vid Bouppteckningar.

Vid den öfverläggning till utlåtande,

som, i anledning af detta till LagUtskottet remitterade Memorial, hos Utskottet förevarit, hafva skiljaktiga meningar sig yppat i frågan, huruvida viss grund borde bestämmas för upptagande af fastighetsvärde vid Bouppteckningar, i det en del Utskottets Ledamöter icke funnit lämpligt härutinnan meddela särskild föreskrift; utan ansett att, i afseende på så väl lös som fast Egendomsvärdering vid sådane tillfällen, Lag och Författningar, och de grunder i öfrigt, som i hvarje ort hittills varit följde, borde tjena till efterrättelse; hvaremot åter andre Ledamöter antagit: att då 1818 års ChartæSigillatæFörordning föreskrifver, att Testamenten å fast Egendom, hvilka till bevakande vid Domstol uppvisas, böra charteras efter det vårde, hvartill vid sista BevillningsTaxering, fastigheten blifvit uppskattad, samma grund äfven borde blifva gällande vid Bouppteckningsvärdet.

Vid den votering, som i följd häraf blifvit anställd, hafva af Höglofl. Ridderderskapets och Adelns Ledamöter, 2:ne bifallit den förra och 2:ne den sednare af dessa meningar; hvarmed ett lika förhållande inträffat hos Vällofl. BorgareStåndets Ledamöter; hvaremot Ledamöterne af Högv. PresteStåndet ansett, med anledning af 1818 års ChartæSigillatæFörordning, fastighet vid Bouppteckning böra upptagas till det värde densamma vid sista BevillningsTaxering blifvit åsatt; men åter pluraliteten af He-

derv. BondeStåndet ansett böra förblifva vid hvad Lag och Författningar, så väl angående värdering vid Bouppteckningar, som Domarens åliggande vid deras ingifvande till Domstolen, innehålla, och att någon vidare föreskrift i desse delar icke vore nödig.

Då således Ledamöterne af Höglofl. Ridderskapet och Adeln, samt Vällofl. BorgareStåndet i denna fråga blifvit inactive, och de öfrige 2:ne Stånden stadnat hvar emot annat i olika meningar, har Utskottet beslutit, att dessa skulle såsom alternativer till Riksens Höglofl. Ständers vidadare pröfning anmälas, med tillkännagifvande, att ehuru Högv. PresteStåndets Ledamöter bifallit motionen i denna del, de likväl icke funnit lämpeligt, att, i afseende på Domarens åliggande vid Bouppteckningars emottagande, tillstyrka andre föreskrifter, än de som nu äro gällande.

Hvad åter angår yrkandet, att arfvinge, som af Fader i dess lifstid emottagit Fastighet, måtte förpligtas, att sådan fastighet till Bouppteckning uppgifva; så har Utskottet destomera saknat anledning, att ett sådant stadgande tillstyrka, som det icke är Föräldrar betaget, att under deras lifstid till barnen lagligen öfverlåta deras fasta Egendom, samt vid Bouppteckning icke kan komma i fråga till upptagande annat, än hvad den afledne vid dödstimman egt och till delning arfvingarne emellan efterlemnat.

Detta hemställes dock vördsamligen Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 14 April 1823.

N:o 41.

Ankom d. 7 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags-Fullmågtigarne Göran Pehrssons, från Östergöthland, samt Herr Jacob Linströms och Herr M. Bagges Memorialer, angående Skärpning af Lagarne rörande tjenstledighet för Domare.

Uti särskildte, dels från Hederv. Bonde-Ståndet, dels från Vällofl. BorgareStåndet till LagUtskottet remitterade Memorialer, hafva RiksdagsFullmägtigarne Göran Pehrsson, från Östergöthland, Herr Jacob Lindström för Stockholms Stad, samt Herr M. Bagge för Uddevalla, yrkat Skärpning uti de rörande tjenstledighet för Domare nu gällande Författningar. Göran Pehrsson har framställt dels olägenheten för Parter att med fördubblad kostnad nödgas söka deras lagliga rätt hos ÖfverDomaren, hvilket oftare inträffat, då HäradsTingens förrättande blifvit anförtrodt unge och oerfarne Extra Domare; dels att kännedomen af folkets lynne och moraliska beskaffenhet i orten,

är en oundgänglig egenskap hos Domaren; hvilken likväl icke kan ernås, så länge de täta ombyten af Extra Domare få ega rum, som nu i många Domsagor skall inträffa; i anledning hvaraf Göran Pehrsson yrkat: att då tjenstledighet beviljas Häradshöfding, och någon till åren mera stadgad samt för erfarenhet och kunskaper känd man, ej är i hans ställe att tillgå, den som förordnas, bör minst hafva tjenstgjort Tvänne år uti någon af HofRätterne, andra rättegångsverk, eller hos någon Häradshöfdinge, eller ock förordnas på Ordinarie Domarens ansvar; hvarjemte det alltid borde i förordnandet utsättas, huru stort arfvode tillförordnade Domaren skulle åtnjuta. Herr Lindström har, af enahanda anledningar föreslagit: att derest någon Domare för eget nöje, beqvämlighet, eller sine affairers bedrifvande, får ledighet på långre eller kortare tid, det må ovilkorligen föreskrifvas, att den person som förordnas, skall under tiden uppbära den permitterades lön och sportlar, samt att enahanda förhållande borde ega rum emellan den, som för tjenstefel från tjensten afhålles och hans Vicarius; och Herr Bagge har tillagt det yrkande, att den Semestre HofRätterne hvarje år begagna, från den 15 Junii till den 15 October, måtte försvinna, såsom ledande till hinder i ärendernes gång, och ÄmbetsmannaCorpsens förökande.

Hvad sålunda blifvit yrkadt, har LagUtskottet behörigen öfvervägat; och då en-

ligt Kongl. Brefven den 11 Februarii 1774 och 19 Junii 1792 tjenstledighet icke får beviljas UnderDomare, derest han icke kan visa och styrka sådane förfall, som enligt 12 Cap 1 §. RåttegångsBalken befria lagligen stämd Part från inställelse vid Domstol, samt hvad HofRättens Ledamöter angår, det enligt Kongl. Förordningen den 15:de Februarii 1763 tillkommer Konungen att pröfva, huruvida de må njuta tjenstledighet, då fråga är om långre tid än 14 dagar; hvarvid PermissionsSökanden åligger, att visa giltiga skäl, dem HofRätten godkänner och anser tillräckelige, innan ansökningen lemnas till Konungen; så har Lag-Utskottet ansett någon skärpning uti de, angående tjenstledighet för Domare nu gällande författningar icke skäligen kunna ega rum; likasom i afseende på hvad Herr Bagge särskildt yrkat, angående afskaffande af den Semestre HofRätterne åtnjuta, Utskottet vid betragtande deraf, att, när en Division af HofRätten, åfven under Sommarmånaderne år i oafbruten verksamhet, Ledamöterne icke få begagna längre ledighet än som blifvit förunnad de fleste Civile och Militaire ÄmbetsmannaCorpser, uti hvilka ett gemensamt arbetssätt eger rum, ansett någon inskränkning häruti, så mycket mindre böra tillstyrkas, som dssse Ämbetsmäns trägna och oafbrutna tjenstgöring under de Tre Fjerdedelarne af året, synes fordra någon ledighet, utom hvilken, hälsa och arbetskraft ej i långden kunna bestå.

Genom Kongl. Förordningen den 15:de Februarii 1762, och Kongl. Brefvet den 5 Junii 1792, är stadgadt, att när Häradshöfding eller Lagman visar sådane förfall, att någon tids tjenstledighet ej med skäl förvägras kan, bör HofRätten, utan att binda sig vid den person, Häradshöfding eller Lagman föreslår, göra ett noga urval, af den, som till Domaresysslans bestridande förordnas; och då af berörde stadgande följer, att HofRätten, till DomareÄmbetets förrättande icke eger förordna någon, om hvars skicklighet HofRätten ej är genom egen kännedom förvissad; anser Utskottet mera säkerhet derigenom vara rättsökande förvarad, än om, på sätt Göran Pehrsson föreslagit, Tvånne års tjenstgöring uti något Rättegångsverk eller hos Häradshöfding, blefve vilkor för rättigheten att kunna till Domare förordnas, hälst ynglingar, efter hvad erfarenheten visar, mycket olika begagna och använda, särdeles de första åren efter inträdet på Ämbetsmannabanan, samt med olika naturgåfvor och arbetshåg, vinna olika förkofran.

Göran Pehrssons förslag: att Extra Domare kunde förordnas på Ordinarie Domarens ansvar för den förres åtgärder, har Utskottet destomindre kunnat understödja, som Extra Domaren derigenom skulle ställas uti ett med DomareÄmbetets värdighet icke förenligt beroende af Ordinarie Domaren, och ansvaret för en felaktig åtgärd, då

icke

icke komme att träffa den felande Domaren, utan en annan, som deri icke deltagit.

Hvad slutelígen angår Göran Pehrssons och Herr Linströms yrkande, att arfvodet för den person, som till Extra Domare förordnas, måtte uti förordnandet bestämmas; så är särskildt stadgadt huru med Domares lön bör förhållas, då han antingen i och för Concours, ej får sjelf förrätta sin tjenst, eller för tjenstefel, är på långre eller kortare tid suspenderad; och enär Domare, hvilken antingen på begäran erhållit Permission, eller i ofvannämnde fall, afhålles från utöfningen af sitt Ämbete, icke är i tillfälle att sjelf föreskrifva den vedergällning, som den tjenstförrättande Ämbetsmannen bör åtnjuta, emedan det på HofRåtten beror, att förordna Vicarier och att bestämma deras aflöning, samt de aftal, hvilka emellan Domare och Vicarier tilläfventyrs träffas, ej genom någon Lag kunna förekommas; så har Utskottet ansett föreskrift härom, uti förordnanden för Extra Domare vara i förra fallet öfverflödig, och i det sednare utan ändamål, och följagteligen ej funnit skäl, att något särskildt stadgande härom tillstyrka.

Dock hemställes detta vördsamligen Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 19 April 1823.

N:o 42.

Ankom den 7 Maji 1823.

Betänkande i anledning af Herr Bernhard Rosenblads Memorial, angående en Lag, i afseende på förbrytelser, begångne af åhörare inom Riks-Ståndens Plena eller Riksens Ständers Plena Plenorum.

Genom ProtocollsUtdrag den 3 innevarande månad, har Höglofl. Ridderskapet och Adeln till LagUtskottet remitterat ett af Herr Bernhard Rosenblad ingifvet, så lydande Memorial:

"Redan har ett RiksStånd stadgat offentlighet vid sina sammankomster och framdeles kunna de öfriga följa detta Borgare-Ståndets, efter min öfvertygelse, hedrande efterdöme. Jag delar visserligen icke den farhågan, att oordningar genom offentlighetens införande blefvo sannolika. Dertill är både det förflutna och det närvarande mig en för säker borgen; men jag tror, att en Lagstiftnings omsorg äfven bör sträcka sig inom möjligheternas gräns. Jag tror också, att 110 och 111 §§. Regeringsformen och den dem upprepande 77 §. Riksdags-Ordningen ej omfatta sådane mindre förbrytelser eller snarare förseelser, hvilka till en del endast, genom offentlighetens införande, blifva möjliga och hvilkas beifran NationalRepresentationens ära och säkerhet fordra. Det är äfven min öfvertygelse, att

Riksens Ständers värdighet kräfver en ändrad RättegångsOrdning för afdömandet af alla vid deras eller ett enskildt RiksStånds Plena, af fremmande personer begångna förbrytelser.

Med ledning af hvad jag nu anfört, får jag vördsammeligen föreslå, att LagUtskottet måtte, i öfverensstämmelse med 33 §. RiksdagsOrdningen, uppdragas utarbeta, för att sedermera, enligt 87 §. RegeringsFormen, till antagande anmälas, *en Lag, rörande förbrytelser under Riksens Ständers Plena Plenorum eller ett RiksStånds Plenum, begångne af ej till Riksens Ständer eller detta RiksStånd hörande personer.*

Såsom några grund-ideer till denna Lag, torde jag få uppgifva:

1:o Att den, som vid dessa tillfällen tillät sig oljud eller något buller, straffades med kortare eller längre Fängelse.

2:o Att ett strängare Fängelsestraff ålades den, som ej genast åtlydde en, å Riksens Ständers eller ett RiksStånds vägnar, lemnad befallning.

3:o Att den, som med våld satte sig emot verkställigheten af en sådan befallning, eller utfor i förolämpande utlåtelser emot Riksens Ständer, ett RiksStånd eller enskild Riksdagsman, eller våldförde någon af desse, bestraffades i enlighet med 110 och 111 §§. RegeringsFormen samt 77 §. RiksdagsOrdningen.

4:o Att Forum för afdömandet af de under denna Lag hörande förbrytelser, blef

Riksens Ständer, om de under Plenum Plenorum blifvit begångne, samt eljest det RiksStånd, under hvars Plenum de föröfvats. I förra fallet torde Actionen böra utföras genom JustitiæOmbudsmannen, i det senare, genom Ståndets Fiscal, eller om en sådan ej finnes, af särskild utaf JustitiæOmbudsmannen förordnad Actor.

5:o Att, då samtlige Stånden formerade Domstol, de sammanträdde på RiksSalen, der målet, inför dem samlade utagerades, men afgåfvo sina röster Ståndsvis; då trenne Stånds öfverensstämmande vota fordrades, för att fälla den åklagade.

6:o Att då ett Stånd utgjorde Domstol, målet utfördes inför detta Stånd, i dess vanliga SessionsRum, och att *då* dubbel pluralitet fordrades för den anklagades fällande.

Den vördnadsbjudande åsynen af ett RiksStånd eller alla fyra, dömmande icke Majoriteten öfver Minoriteten — icke ett politiskt parti öfver motsatta åsigters försvarare — utan höjde öfver ovidförde enskilda passioner, dömmande förbrytelser, begångne emot NationalRepresentationen, såsom sådan, och ej såsom en samling af enskilde, tror jag skulle, en gång framställd, djupt i Folkets minne inprägla aktning för sine Lagstiftares Sessioner och förekomma behofvet af förnyade upprepanden."

Detta har LagUtskottet i öfvervägande tagit; men enär Vällofl. BorgareStåndet, som medgifvit, att åhörare få vid Ståndets öfver-

läggningar vara tillstädes, icke begärt att någon allmän Lag måtte antagas, med utsättande af straff för de förbrytelser, emot fastställd ordning, som af nämnde åhörare kunna inom Ståndet begås och de öfrige RiksStånden ännu icke medgifvit åhörares inträde under öfverläggningarne; anser LagUtskottet för det närvarande icke lämpligt, att, i anledning af Herr Rosenblads Memorial någon så beskaffad Lag föreslå.

Beträffande åter förebrytelser, begångne i Riksens Ständers Plena Plenorum; så anser Utskottet erfarenheten, från förflutne tider, tillförlitligen ådagalägga, att de Stadganden GrundLagarne meddela till fredande af Enskilde Riksdagsmän och bevarande af friheten i Riksens Ständers öfverläggningar och beslut, i förening med påbuden Borgfred inom Konungens Slott, der Plena Plenorum å RiksSalen hållas, äro tillräckliga för det af Herr Rosenblad åsyftade ändamål, hvadan Utskottet ej eller i detta hänseende tror sig böra tillstyrka antagande af något nytt eller utvidgadt Lagförslag; hvilket, tillika med tvänne Ledamöters särskilda mening till Riksens Höglofl. Ständers pröfning vördsamligen öfverlemnas. Stockholm den 24:de April 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott, den 24 April 1823.

S. D. Föredrogs Herr Bernhard Ro-

senblads af Höglofl. Ridderskapet och Adeln remitterade Memorial, deruti yrkas, att LagUtskottet måtte utarbeta en Lag, i afseende på förbrytelser, begångne inom Riks-Ståndens Plena eller Riksens Ständers Plena Plenorum, af personer, som ej tillhöra Riksens Ständer eller detta RiksStånd. I anledning hvaraf Utskottet tillstyrkte det yttrande, som innefattas uti Betänkandet N:o 42.

Härifrån var Herr Häradshöfdingen Ribbing skiljaktig och yttrade:

"110:de §. RegeringsFormen bestämmer påföljderne för den eller de, som våldföra Riksens Ständer, deras Utskott eller någon enskild Riksdagsman, eller störa friheten i deras öfverläggningar och Beslut, och nästföljande 111:te §. stadgar ansvar för den, som under påstående Riksdag, med ord eller gerningar, Riksdagsman ofredar; och emedan Herr Rosenblads, motion i 3:dje puncten innehåller en föreslagen tillämpning af desse §§. vid bestämda tillfällen; då Riksens Ständer eller deras medlemmar ofredas med ord eller gerningar och i de öfrige puncterne af motionen, dels föreslås straff för mindre brott af samma natur, dels huru Riksens Ständer borde, efter vissa bestämda reglor, för omröstningen in Pleno eller Pleno Plenorum, domsrätt utöfva, så måste desse förslag anses åsyfta tillägg vid och förklaring af Grundlagarne, hvilka ämnen äro för LagUtskottets befattning from-

mande och derföre, meo voto, icke kunnat upptagas."

Uti hvilket yttrande Herr Borgmästaren Cederborg jemväl instämde. Ut Supra.

Ex Protocollo

Joh. Jac. Kleman.

N:o 43.

Ankom d. 7 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags-Fullmägtigarne Anders Danielssons och Herr M. Bagges Memorialer, angående rättighet för en hvar, att, utan behof af allmän åklagare, utföra talan emot Domare för Ämbetsfel.

RiksdagsFullmägtigen Anders Danielsson, från Elfsborgs Län, haruti Memorial, hvarmed Fullmägtigen Pehr Bengtsson, från Halland, sig förenat, och hvilket Hederv. BondeStåndet till LagUtskottet remitterat, anmärkt, hurusom den Lag, som förbjuder enskilde klagande, att sjelfve föra talan emot Domare, dem de finna sig befogade att för Ämbetsfel anklaga, icke skall leda till befrämjande af råttvisa och Domstolarnes tillhållande att uppfylla sina skyldigheter, samt till sin verkan blifvit ännu sämre, då bruket börjat tillämpa denna Lag åfven

till andre Embetsmän än Domare. Anders Danielsson har förment det vara uppenbart, att en fullkomlig ansvarsfrihet på detta sätt kan tillvägabringas, i fall den allmänna Åklagaremagten regeras af tillräckelig våld, för att icke lyssna till medborgares rättmätiga klagan, och att HofRåtternes åliggande, att inblanda sig i denna magts befattning, och föreskrifva åtal, skall vara en oformlighet, som gör dessa Domstolar i sjelfva verket jåfvige vid behandlingen af sådane mål, hvarå de anbefallt åtalet. För att göra denna, efter Anders Danielssons tanka, olämpliga Lag öfverflödig, och bringa hela utöfningen af Åklagaremagten uti behörigt skick, har han alltså föreslagit den utväg: att låta hvar man föra sin egen sak och till och med samhällets sak, eller, att anställa och fullfölja hvilken talan som helst, hvari den klagande antingen sjelf eger någon rätt att bevaka, eller ock kan visa sådant fel eller brott vara begånget, som är underkastadt allmänt åtal; hvarigenom HofRätterne kunde befrias från den i 8:de Cap. 1 §. RättegångsBalken och flere Författningar dem ålagde uppsigt och vård att i de Domstolar, som under dem höra, rätt skipas efter Lag och dess rätta förstånd; och att allmänna åklagare då äfven borde, efter JustitiæCancellerens och Ständernes JustitiæOmbudsmans eller Konungens befallningshafvandes förordnanden, vara skyldige att föra talan, samt i öfrigt uppfylla sina Ämbetspligter utan undantag; äf-

vensom de i alla mål, der Enskilt man förer talan öfver Brott och Ämbetsfel, som å det Allmännas vägnar kunna beifras, borde erhålla underrättelse om det anställda åtalet, för att kunna deri deltaga, när de dertill finna sig befogade, samt att Domstolarne då likasom nu borde vara skyldiga att åfven sjelfkrafdt lemna allmänna Åklagare underrättelse, om de brott och anledningar till allmän talan, som under Rättegångsärender, behandling yppas, utan att likväl befallning till åtal borde af någon Domstol gifvas.

Från Vällofl. BorgareStåndet har äfven blifvit till LagUtskottet remitteradt ett Memorial af RiksdagsFullmägtigen för Uddevalla Stad Herr M. Bagge, hvaruti likaledes yrkas råttighet för en hvar, att, utan behof af allmän Åklagare, utföra talan emot Domare för Ämbetsfel; och hafva alltså begge desse motioner på en gång till pröfning hos Utskottet förekommit; hvarvid Utskottet inhemtat, att ehuru Kongl. Förklaringen den 23:dje Martii 1807 föreskrifver, det ingen enskild Part må vara tillåtit, att taga Stämning å Domaren, och dymedelst grundlägga åtal emot honom för begångne fel eller brott under Ämbetets utöfning; är likväl öppen rätt lemnad hvarje Part, att anmäla Domarens förseelse och sitt lidande hos den HofRätt, hvarunder Domaren lyder, eller hos JustitiæCancelleren, hvilka äro lika pligtige som berättigade, att åt en slik anmälan lemna allt lagligt afseende,

och förhjelpa den klagande till upprättelse och ersättning; äfvensom denne, i händelse HofRätten eller JustitiæCancelleren, enligt hans omdöme, icke fästa tillbörlig uppmärksamhet vid hans anmälan, har lika öppen rätt, att framföra sin klagan och skålen dertill för Konungen uti Högsta Domstolen; hvartill kommer, att Grundlagen, till betryggande af Medborgares rätt, i hvad den beror af Domares eller andre Ämbetsmäns behandling, förordnat JustitiæOmbudsmannaÄmbetet, till hvars verkningskrets hörer, att vaka öfver Lagarnes efterlefnad, att förhjelpa enskilde Parter till upprättelse och ersättning, då orätt och skada dem tillskyndats af Ämbetsmän, och att befordra den felaktige eller brottslige till laga näpst.

Då således å ena sidan hvarje Medborgare, genom Grundlagen och gällande Författningar, på förenämnde sätt är beredt ett värn mot möjelig orättvisa och betryck af Domare, och en billig utväg, att af dem erhålla upprättelse och ersättning, helst det icke är den klagande betaget, att hos högsta dömande Instantien få befogenheten af sin klagan prôfvad, och att dessutom, då målet till utförande af Actor blifvit öfverlemnadt, särskildt afgifva ansvars och ersättnings-påståenden emot Domaren; synes det åter å den andra vara billigt, att Domaren fredas från de åtal, som af kitslige Parter eller Brottslingar kunna utan fog samt oftast utan möjlighet för Domaren till upp-

rättelse, anställas, och hvilka otvifvelaktigt skulle blifva en följd af en obegränsad frihet för hvar man, att genom antagande Stämning befordra Domaren till ansvar.

På dessa grunder har Utskottet alltså ansett sig icke böra tillstyrka bifall af motionen; hvilket dock Riksens Höglofl. Ståndets vidare pröfning vördsammeligen hemställes. Stockholm den 5 April 1823.

N:o 44.

Ankom d. 13 Maji 1823.

Betänkande angående de, uti särskildte, till Höglofl. Ridderskapet och Adeln och Hedervärda BondeStåndet, ingifne Memorialer, väckte frågor om ändring uti 30 Capitlet RättegångsBalken.

Hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln har Herr Ernst von Vegesach, uti ingifvet Memorial, yrkat, att Lagens stadgande uti 30 Capitlet 1 §. RättegångsBalken, om skyldighet för den, som vill söka att Konungen må öfverse och pröfva HofRätts Utslag eller Dom, som i hufvudsaken fallit, att i HofRåtten nedsätta Tuhundrade Daler eller så mycket i guld eller silfver som deremot svarar, måtte, såsom ledande till den rättsökandes oskåliga betungande, och då det

hvarken med billighet eller naturlig Lag kan vara öfverensstämmande, att man erlägger eller betalar en viss summa penningar för att få klaga, inför Konungen eller Högsta Domstolen öfver en kanske ofta orättvis Dom, helt, och hållet upphöra; — äfvensom, uti särskildte till Hederv. BondeStåndet ingifne Memorialer, Riksdags-Fullmägtige Ol f Månsson, från Blekinge Län, Nils Håkansson, från Kronobergs Län och C. F. Berg, från Götheborgs- och Bohus Län, dels gemensamt yrkat, att tiden för missnöjes anmälande emot HofRätts Utslag eller Dom, och Revisions-skillings nedsättande, måtte utsträckas ifrån Sjunde till Trettionde dagen ifrån det Utslag eller Dom föll; dels ock Nils Håkansson särskildt, att Revisionssökanden måtte, utan lösen, återfå de handlingar han Besvären till HofRätten bilagt, såsom, i UnderRåtterne utlöste, honom och icke HofRätten tillhörige.

Förrberörde Memorialer äro till Lag-Utskottet remitterade, som alltså företagit pröfning af hvad uti desamma blifvit anfördt, och nu får först utlåta sig i frågan om Revisions skillingens afskaffande.

Rättigheten att få sin talan pröfvad af högsta Domaremagten måste, efter all rättsgrund vara lika öppen för hvarje rättsökande. Lagen bör derföre vid denna rättighet icke binda sådane villkor, som, ehuru för den mera förmögne Parten lättare att uppfylla, likväl för den mindre bemedlade blifva betungade i den mån de i högsta måtto

försvåra, och såmedelst äfven kunna afskära möjligheten för honom, att af besvärsrättigheten sig begagna. Stadgandet att ingen må söka Konungen, att få HofRätts Utslag eller Dom pröfvad, utan att i HofRätten förut nedsätta Revisions-skilling, — hvarifrån undantag ej eger rum för någon, som i löst och fast gods, som för gäld ej häftar, eger Etthundradesextiosex R:drs 32 sk. tillgång, leder ofelbart till sådane följder; och fastän HofRätt icke eger behålla Revisions-skilling i annat fall, än då Konungen fastställer HofRätts Dom, finnes likväl icke något skäl hvarföre den sluteligen tappande Parten skall, ehuru Domaren af Staten njuter eller åtminstone bör njuta tillräcklig lön för det han samvetsgrannt förrättar sitt Ämbete, derutöfver lemna Domaren vedergällning för det han gifvit en Dom, som blifvit gillad.

På desse grunder och då Konungen, enligt 30 Cap. 16 § RättegångsBalken, eger att dömma den till ansvar, som emot bättre vett och klara skäl dräger en sak under Konungens pröfning, samt Utskottet, i anledning af inom Hedervärda BondeStåndet väckt motion, uti särskildt Betänkande, till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning föreslagit sådane förändringar uti 21 Cap. RättegångsBalken, angående Rättegångskostnad och skadestånd, att den som sluteligen tappar Saken icke kan undgå att godtgöra sin vinnande vederparts Rättegångskostnad, hvarigenom, efter Utskottets tanka, Rätte-

gångars obefogade fullfôljd rättare skall hämmas, än genom Revisions-skillings erlåggande, innan ännu är afgjordt om den klagande har orätt eller icke; har Utskottet, med bifall till motionen, ansett sig bôra tillstyrka: att stadgandet i 30 Cap. 1 §. RättegångsBalken, om Revisions-skillings nedsättande af den, som vill i HofRätts Utslag eller Dom sôka ändring, må upphäfvas.

Enär härigenom frågan om förändrad tid för Revisions-skillings nedsättning förfaller, återstår att prôfva Ola Månssons, Nils Håkanssons och C. F. Bergs yrkande, angående tiden för missnôjes anmälande emot HofRätts Utslag eller dom; och som Utskottet funnit, att den tid af Sju dagar, som 30 Cap. 1 §. RåttegångsBalken i detta afseende bestämmer, icke lemnar tillfälle för de från HofRättan aflägse boende Parter, att efter inhemtad kännedom om Domens innehåll, besinna sig huruvida de vilja Besvär fullfôlja eller icke, utom det att de genom denna korta tid kunna äfventyra att gå deras besvårsrättighet förlustige; så har Utskottet ansett tiden för missnôjes anmålande, emot HofRätts Dom, skåligen bôra förlängas till Tjugo dagar från den dag Dom fälls, samma dag oräknad.

Hvad sluteligen angår Nils Håkanssons särskilda motion, att, vid ändrings sôkande i HofRätts Dom, den klagande utan lösen må återfå sine till HofRåtten ingifne förut vid UnderDomstolarne utlôste Handlingar; hvilken motion Nils Håkansson in-

för Utskottet förklarat rätteligen åsyfta befrielse från all lösen för de så kallade Revisionshandlingarne, hvilka af HofRätten till Kongl. Maj:t insändas; så ehuru enligt Kongl. Brefvet den 31 Januarii 1777, vid Revisionssökande, Acten nu mera icke afskrifves, utan i Original till Kongl. Maj:t insändes, och det således vid första påseendet visar sig, som borde lösen icke ega rum för handlingar, som af Parterne blifvit inlemnade och hvaraf någon afskrifning nu ej ligger HofRättsBetjeningen till last; likväl och då denna lösen, ehvad den så eller annorlunda må benämnas, utgör en anslagen och påräknad löneinkomst för nämnde Betjening; och Parter ej mera i HofRätt, än vid andre Domstolar böra befrias från skyldigheten att lösa Protocoller och handlingar, på sätt Lag och Författningar föreskrifva, har Utskottet icke funnit lämpeligt Nils Håkanssons yrkande i denna del bifalla.

Då nu, till följe af det tillstyrkande Utskottet afgifvit, om Revisions-skillingens upphörande och förändrad tid för anmälande af missnöje emot HofRåtts Dom, Utskottet åligger att föreslå de deraf nödige blifne förändringar i 30 Cap. RättegångsBalken, har Utskottet ansett Vederpartens hörande öfver RevisionsAnsökningen och sedermera öfver de fullgjorde præstanda böra bibehållas såsom en underrättelse, att ändringssökande kommer att ega rum, och på det vederparten må emot Sakens dra-

gande under Kongl. Maj:ts pröfning kunna göra de anmärkningar, hvartill han kan finna sig befogad. Vidare har Utskottet för sin del trott, att oförmögenheten att utgifva lösen för HofRåttens Protocoller och Handlingarne, icke, i händelse Revisionsskillingen upphörer, borde, såsom hitintills, genom fattigdoms-ed bestyrkas, utan behörigt intyg härom i detta fall, såsom vid all annan fråga om befrielse från utgifvande af lösen för Domstolars Protocoller och Utslag, vara tillfyllest; och att, sedan Utskottet här ofvan föreslagit förlängning till tjugonde dagen af tiden för missnöjes anmälande mot HofRätts Dom, och den tid af en månad från den dag Revisions-sökandet blifvit beviljadt, som, enligt Kongl Förordningen den 24 April 1754, medgifves den tappande Parten, att i HofRätten insätta lösen och stämpladt papper för HofRåttens Protocoller, således kunde, åtminstone hvad Svea HofRätt angår, komma så nära inpå tiden för inställelsen hos Kongl. Maj:t, att utskrifningen af Protocollerne icke derförinnan medhunnos, har Utskottet, med fästadt afseende på det längre rådrum den tappande, enligt Utskottets förslag, vunne att bereda sig till Revisionssökandet, förmodat att lösen för så väl Protocoller som handlingar och stämpladt papper dertill borde inom fjortonde dagen från den, då RevisionsAnsökning senast skolat vara inlemnad, kunna i Hofrätten insättas,

sättas, vid den påföljd af talans förlust, i händelse af underlåtenhet, som uti ofvannämnde 1754 års Förordning omnämnes.

I följe af desse åsigter får Utskottet Riksens Höglofl Ständer föreslå följande förändringar i 30 Cap. RättegångsBalken, hvarvid 1, 6 och 7 §. §. komma att få följande lydelse:

1 §.

Hvar som söka vill, att Konungen må pröfva HofRåtts Dom eller Utslag, som i hufvudsaken fallit, gifve thet skrifteligen tillkänna i HofRätten, innan klockan 12 å Tjugonde dagen, then oräknad då Utslaget föll. Sedan Vederdeloman år therföfver hörd, gifve HofRätten svar huru thet tillåtas må. Ej må thet vågras.

6 §.

Säger någon att han så fattig är, att han ej kan fullgöra hvad i 3 §. föreskrifvet är, styrke thet med bevis af Presterskapet, Domaren eller KronoBetjeningen i then ort han eger sitt hemvist; och ställe för thet som dömdt är full borgen, i thy fall som sagdt är, så ock för kostnad och skada. Förmår han thet ej, sätte borgen för sig sjelf eller träde i fängelse till Sakens slut. Then som Vakten underhålla kan, må sitta hemma i hus sitt.

7 §.

Then i 3 §. stadgade lösen eller, i fall then ej kan fullgöras, fattigdomsbeviset, bör till HofRätten vara ingifven inom fjortonde dagen från den då RevisionsAnsökningen senast, enligt hvad i 1 §. sägs, bordt vara ingifven, och detta vid förlust af vidare talan i Saken. Allt hvad i öfrigt i thessa fall är stadgadt, varde i HofRätten fullgjordt inom then tid, att Parterne skola ställa sig hos Konungen in; brister något theri, må saken ej till Konungen komma, utan stånde vid HofRättens Dom. Är allt rätteligen fullgjordt &c.: — hvarefter det öfriga af §:n bibehålles oförändradt, och kommer 17 §. att alldeles försvinna.

Detta allt varder dock, tillika med några Utskottets Ledamöters, enligt bifogade ProtocollsUtdrag, skiljagtiga mening till Riksens Höglofl. Ständers vidare granskning och beprófvande vördsammeligen hemståldt. Stockholm den 5 April 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 5 April 1823.

S. D. Föredrogs å nyo Herr Ernst von Vegesachs, jemte RiksdagsFullmägtigarnes af Hederv. BondeStåndet Ola Månssons, från Blekinge, Nils Håkansons, från

Kronobergs Län och C. F. Bergs till Lag-Utskottet remitterade Memorialer: angående föreslagne ändringar i 30:de Cap. RåttegångsBalken; hvarvid Utskottet fattade det Beslut, som Betänkandet N:o 44 utvisar.

Herr Borgmästaren Arvidsson och Herr Håradshöfdingen Ribbing upplåste häremot deras, skrifteligen författade, så lydande meningar:

Herr Borgmästaren Arvidsson: "Den vise Stiftaren af 1734 års Lag har, utan tvifvel, stadgat RevisionsSkillingen dels för att motverka det en Part skulle uti ihärdig fortsättning af egennytta, hat eller elakhet, undanhålla sin vederdeloman den upprättelse, som merendels efter flerårig råttegång ändteligen blifvit denne sednare tillerkänd af HofRåtten, hvilken såsom sammansatt af flere och endast lagfarne Män, bör anses nästan ofelbar i Lagens rigtiga skipande; dels ock till förekommande deraf, att ej Kongl. Maj:t eller Dess Högsta Domstol skulle öfverhopas med tvister, onödigtvis och utan befogenhet dragne under Dess åtgärd.

Revisions-skillingens tillvaro synes mig också icke förfela desse, till upprinnelsen lika ädla, som i sine följder välgörande, syftemål; ty erfarenheten vittnar, att den nära nittioåriga tid ofvannämnde Lag varit gällande, en mångd Råttegångar stannat vid HofRätternes Domslut just derföre, att tappande Parter, hvilka ej inom sig varit öfvertygade, att hafva rättvisan på sin

sida, icke velat äfventyra förlusten af Revisions-skilling, för att få framlägga sine saker under Konungens skärskådande; och det år åfven kändt, att Högsta Domstolen medhunnit, att utan förstärkning af Extra Ledamöter, med erforderlig skyndsamhet afgöra de mål, som från Hof Rätterne dit inkommit.

Enär ej allenast den medellöse, utan äfven den, hvilken saknar det i 30:de Cap. 6 §. Rättegångs Balken bestämda förmögenhetsbelopp, äro frikallade från Revisions-skillings insättande, och Parter, som dertill åro skyldiga, återfå densamma så vida Kongl. Maj:t i någon del ändrar eller rättar Hof-Rättens Dom; finner jag ingen olägenhet, som förtjenar afseende, ligga uti Revisionsskillingens bibehållande, helst den, som utan befogenhet besvärat Kongl. Maj:t med sin saks pröfning och såmedelst jemväl en längre tid obehörigen uppehållit sin Vederpart i dess rätts utfående, tyckes mig böra, såsom en billig näpst för detta sitt otillständiga förhållande, plikta med Revisionsskillingens förlust.

Deremot, om Revisions-skillingen afskaffas, tror jag att deraf skola, jemte det att ett lättare sätt derigenom beredes till Rättegångars förlängande och Parters ofta dermed förenade lidande, tvånne för Staten betungande följder snart nog komma att rönas. Den första vore att emedan de Revisions-skillingar, hvilka i anseende till Konungens fastställelse å HofRåtternes Domslut,

tillfalla HofRättsLedamöterne, utgöra en icke obetydlig del i desses Löneförmåner, kunde Staten icke billigtvis undgå att gifva dem en motsvarande ersättning eller tillökning, i deras nu af Statsverket utgående löner; och den andra följden blefve den, att så många saker skulle dragas under Kongl. Maj:ts pröfning, att Högsta Domstolen med dess nu varande och hittills tillräckliga arbetsstyrka ej medhunne afgöra dem, utan snart ett fördubbladt antal Ledamöter blifva af nöden, hvilka måste förses med nya löner af Statens medel. På sådant sätt, enär hvarje Medborgare måste contribuera till Statens utgifter samt obestridligt är, det en stor del Rättegångar endast äro alster af egennytta, afvund och envishet, skulle den af redlighet, sämja och Mennisko-kärlek styrde innebyggaren komma att vidkännas, en förökad beskattning för dens skull, som afklädt sig desse för Samhällets trefnad så våsenteliga egenskåper; hvilket förhållande förefaller mig så mycket mindre med Rättsgrund öfverensstämmande, som, efter min öfvertygelse, den som med sine tvistigheter och krånglerier syslosätter Dommare-Magten, bör åtminstone i någorlunda lika mån bidraga till Dess aflönande".

Jag kan således icke tillstyrka bifall af Revisions-skillingens afskaffande. Men i öfrige frågorne delar jag LagUtskottets mening."

Herr Häradshöfdingen Ribbing: "Då jag klart inser, att genom Revisions-skillingens borttagande Högste Domstolens göromål

skulle till minst dubbelt ökas, men Högsta Domstolen redan är fullt sysselsatt, så anser jag för orimligt att fördubbla göromålen, utan att i samma mån öka de arbetande tjenstemännens antal. Då man öfverhopar ett verk, komma ämnena antingen oberedda derifrån eller gå en del väl och ordenteligen igenom, medan ett större antal ligga alldeles ovidrörde. Klokheten bjuder att beräkna följderne innan man besluter verkställighet af en principe, om den än vore aldrig så god. Huruvida den verkeligen är god blir en annan fråga. LagCommittéen har väl å ena sidan borttagit föreskriften om dess nedsättande, före målets fullföljd men å den andra föreskrifvit erlåggande, af 50 till 150 Rdr i Silfver för den, som i Högsta Domstolen fulföljde sak utan fog. LagUtskottet synes hafva omfattat det förra utan att betrakta det sednare och styckevis behandladt en partiel förändring. Jag anser att vid den närvarande RättegångsOrdningen bör få förblifva intill dess en ny i hela sin vidd antages."

Uti hvad Herr Häradshöfdingen Ribbing nu yttradt förenade sig RiksdagsFullmägtigen Nils Håkansson. Ut Supra

Ex Protocollo.

Joh. Jac. Kleman

N:o 45.

Ankom d. 13 Maji 1823.

Betänkande öfver Herr Grefve J. H. Gyllenborgs Memorial, angående åtskillige föreslagne Lagförändringar, till minskande af kostnader och besvär för Rättsökande vid rättegångars utförande.

Herr Grefve J. H. Gyllenborg har uti ett till Höglofl. Ridderskapet och Adeln ingifvet, till LagUtskottet remitteradt Memorial, med andragande deraf, att det bör vara LagStiftarens åliggande, att, så vidt möjligt är, inskränka kostnader och besvär för rättsökande vid rättegångars utförande, med hånsigt till olika förhållanden, äfvensom att undanrödja de svårigheter och hinder, som för desammas behöriga fullföljande uppstå, föreslagit följande ändringar uti den nu gällande Rättegångsordningen:

1:o Att uti Stämningar bör påståendet fullständigt innefattas.

2:o Att föreskrifterne till personlig inställelse eller Fullmägtigs ställande vid Domstolarne borde undergå en sådan granskning, att uti de fleste fall, inställelse för svarande Parter, personligen eller genom Fullmägtige, kunde undvikas, och Parterne vid HåradsRätterne vara berättigade, att efter af Svaranden vid uppropet afgifven Stämning, och skrifteligt eller muntligt ytt-

rande till besvarande deraf, kunna, utan ansvar, vara från Tinget frånvarande, med förbindelse likväl, att om HäradsRåtten, i afseende på vittnesmål eller nödige upplysningar, ansåg bägge Parternes närvaro nödig, för svarande Parten, att på HåradsRåttens kallelse och på kärandens förskjutande kostnad sig inställa.

3:o Att tiden för vads erläggande emot och besvår öfver HäradsRätts och LagmansRättsDomar, samt för anmälan i HofRätt, att få hos Kongl. Maj:t söka ändring i HofRätts Dom och Utslag, måtte förändras och den vinnande Parten i alla instantier vara pligtig, på lämpligt sätt, lemna vederparten del af meddelde beslut, samt Fatalietiden till vadepenningars erläggande och ändrings sökande, beräknas ifrån detta delfående ock icke blifva mycket inskränkt; äfvensom, att, i anseende till tidsutdrägten, förhöjde vadepenningar kunde i LandtRänteriet i Provinsen insättas, samt bevis, att denna insättning i föreskrifven tid skedt, bifogas de till nästa instantien ingifvande handlingar.

4:o Att den kortare tid, som i 25 Cap. RättegångsBalken är föreskrifven för ändrings sökande hos HofRätten, måtte beräknas från delfåendet af Dom eller Utslag, men icke från dagarne af dessas utfärdande.

5:o Att stadgandet uti 30:de Cap. 1 §. RättegångsBalken, om nedsättning af så kallad Revisions skilling, då man vill söka

att Konungen må HofRätts Dom öfverse, måtte försvinna.

6:o Att tiden för Besvärs anförande öfver Landshöfdingarnes Utslag i Enskiftesmål, måtte beräknas från den dag Parterne få del af Utslaget och

7:o Att skyldigheten, som åligger den, som öfver KammarCollegii Utslag vill hos Konungen söka ändring, att vid besvären bilägga bevis, när han af Utslaget erhållit del, måtte upphöra, och den vinnande Parten vara skyldig visa när Utslaget blifvit vederparten kungjordt och tillståldt.

Detta allt har LagUtskottet till pröfning förehaft; och sedan Utskottet i frågan om förändrad tid för missnöjes anmälande emot HofRätts Utslag eller Dom samt Revisionsskillingens afskaffande, redan i anledning af särskildte i samma ämnen väckte motioner, Betänkande till Riksens Höglofl. Ständer afgifvit, får Utskottet nu meddela Utlåtande öfver de Lagförändringar, Herr Grefve Gyllenborg i öfrigt föreslagit.

Dervid har Utskottet, i anledning af 1 och 2 puncterna i Memorialet, ansett andre Stadganden, än dem nu gällande Lag redan innefattar, destomindre erfordras, som 11 Cap. 1 §. RättegångsBalken tydligen innehåller, att uti skriftlig stämning, jemte andre dervid föreskrifne omständigheter, bör nämnas saken; samt det icke eller är någon i tvistemål svarande Part betaget, att skriftligen afgifva sitt svaromål och jemvål afsäga sig rättigheten att vidare varda i målet

hörd, och således undvika personlig inställelse, vid andre tillfällen än dem Motionairen sjelf afsett, eller då Domaren i och för vittnesmål eller nödige upplysningar, finner begge Parternes närvaro nödvändig; men att i sådane fall, Svarandens inställelse skulle ske på Kärandens förskjutande kostnad, har Utskottet icke funnit skäl tillstyrka, då sådant skulle leda till Kärandens betungande, och Svaranden, i händelse han från kåromålet frikallas, i alla fall tillägges ersättning för sitt Rättegångsbesvär.

Då det måste vara så väl kärande som svarande Parters åliggande, hvilka vid Härads- och LagmansRätter, der Utslag och Domar afkunnas, hafva Rättegångsmål anhängige, att sine rättigheter hvar för sig iakttaga och bevaka, hvarvid de hafva att ställa sig kallelser och anslag till efterrättelse. Så har Utskottet saknat anledning, både att tillstyrka förändring i den fastställde tiden för vads erläggande mot Härads- och LagmansRätts Domar, och att anse Käranden förpligtad lemna Vederparten, hvilken ofta kunde vara från honom aflägse boende, del af Utslag eller Dom; i hvilket fall besvärstiden skulle beräknas från detta delfående; men hvarigenom både ökade kostnader och besvär för kärande Parten och tidsutdrägt skulle uppkomma.

Härmed förfaller således åfven frågan om rättighet för svaranden, att nedsätta vadepenningar i närmaste LandtRänteri; och beträffande förslaget att vadepenningarne

borde ökas, har Utskottet ansett detsamma, såsom stridande emot de grunder, hvilka Utskottet antagit för dess tillstyrkande af Revisionsskillingens afskaffande, icke kunna bifallas.

Enligt Kongl, EnskiftesStadgan, åligger det Konungens Befallningshafvande att skyndsamligen, genom KronoBetjeningen låta kungöra och tillställa vederbörande de uti Enskiftes-frågor meddeldte Utslag; och som vid detta förhållande, den tid af Sextio dagar från Utslagets Dato, som är bestämd för underdånige Besvårs ingifvande till Lands-Cancelliet, synes lemna tillräckligt utrymme för klagande Parter, att iakttaga deras besvärs råttighet om ock åtta eller på sin höjd fjorton dagar från den dag Utslag gafs, skulle förlida, innan Utslaget medhinner kungöras; så har Utskottet icke eller funnit skäl, att någon förändrad besvärstid i desse mål tillstyrka.

Sluteligen och då föreskriften, att vid besvärs anförande öfver KammarCollegii Utslag, den klagande skall bifoga bevis om dagen, då Utslaget blifvit honom tillståldt, har sin grund deruti, att, i händelse Kongl. Maj:t icke skulle finna skäl, att öfver Besvären infordra vederbörandes förklaring, Kongl. Maj:t genast må inhemta, huruvida den klagande iagttagit råtter Besvärstid, och således vara i tillfälle, att Besvären utan vederpartens hörande, afgöra; har Utskottet jemväl ansett, vid detta Stadgande böra förblifva, och att klagande Parter,

vid besvårs anförande öfver KammarCollegii Utslag, böra stalla sig till efterrättelse, så väl denna, som de öfrige föreskrifter, hvilka uti Besvärs-hänvisningen meddelas.

Detta allt hemställes dock vördsammeligen Riksens Höglofl. Ständers vidare beprö fvande. Stockholm den 10 April 1823.

N:o 46.

Ankom d. 13 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af Herr Prosten Hagbergs Memorial, om upplifvande af Kongl. Senatens Bref den 23 November 1708.

Högv. PresteStåndet har till LagUtskottet remitterat ett Memorial af Herr Prosten Hagberg, hvaruti yrkas återupplifvande af Senatens Bref den 23 November 1708, som stadgar:

"Ingen Kyrkoherde, som hos vederbörande angifver de brott och förargelser, hvilka i dess anförtrodda Församling kunna förelöpa, bör såsom Actor framdragas för verldslig Rätt och stånda den brottslige till ansvar, — utan vederbörande Krono-Betjente böra vara rätte åklagare, samt noga underrätta sig om saken, och, så vida gerningen är uppenbar, eller med giltiga skäl bevislig göras kan, densamma för vederbörlig Domstol till slut befordra."

Herr Prosten har ansett detta stadgande af större vigt än mången må hända, vid en flygtig tanke derpå, föreställer sig: — att om detsamma upphäfves skola många anledningar, att brott blifvit begångne, lemnas oundersökte, och lasterna derigenom likasom uppmuntras och allt mer tilltaga i samma mån, som de blifva obeifrade och med stillatigande förbises; äfvensom den mest nitiske ReligionsLärare skulle utur-ståndsättas att befordra ordning och sedlighet inom sin anförtrodde Församling, om han nödgades uppträda såsom anklagare, eller, sedan han hos KronoBetjeningen oordningen eller brottet angifvit, inför Domstol stämdes och ålades bevisnings-skyldighet; och då exempel att sådant verkeligen skett, likväl icke torde saknas, skall orsaken dertill icke vara någon annan, än att ofvannämnde författning nu mera är okänd eller kommit i glömska.

Hvad Herr Prosten sålunda anfört har LagUtskottet behörigen öfvervågat; och finner, att det så väl genom KyrkoLagen, som flere sedermera utkomne Författningar blifvit Presterskapet ålagdt, att vaka öfver ordning och sedlighet inom Församlingarne, samt att, till beifrande vid Domstol, hos KronoBetjeningen anmäla sådane förbrytelser, som ej endast genom varningar eller näpst inför KyrkoRådet kunna försonas; och då det, i anledning af en sådan anmälan, endast åligger KronoBetjeningen, att om beskaffenheten af den sålunda hos dem an-

gifne förbrytelsen göra sig underrättad, utan att de ovilkorligen äro skyldige att förbrytelsen åtala, så vida de ej finna skål och bevis för handen, följer ock häraf, att en KronoBetjent, på hvars fria bedömande det berott, att förbrytelsen åtala, eller lemna Prestens anmälan derom utan afseende, icke kan, genom uppgift att Presten varit angifvare, vid Domstolen freda sig från reconventions-ansvar för ohemult tilltal, eller, på sådan grund, yrka, att Presten skall tillstädeskomma och sin angifvelse i bevis leda; men ehuru LagUtskottet, på desse skäl, fullkomligt instämmer med Herr Prosten Hagberg, i den tolkning af 1708 års Bref, som han uti motionen framställt, anser likväl LagUtskottet sig icke ega anledning tillstyrka återupplifvande af detta påbud, enär, LagUtskottet veterligen, något annat förfarande än det deruti föreskrifna vid Domstolarne i allmänhet icke eger rum; hvilket dock till Riksens Höglofl. Stånders vidare pröfning vördsammeligen öfverlemnas. Stockholm den 14 April 1823.

N:o 47.

Ankom den 15 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af Herr Prosten Hagbergs Memorial, angående skyldighet för Häradshöfdingarne, att,

vid hvarje Tings slut, meddela Presterskapet HäradsRättens Beslut, angående dem, som för begångne förbrytelser blifvit tilltalade och sakfällde eller under framtiden ställde, jemte SaköresLångds Extracter öfver de Kyrkan och de Fattige tilldömde Böter.

Herr Prosten Hagberg har, uti ingifvet Memorial till Högv. PresteStåndet, yrkat den färändring uti Kongl. Kungörelsen den 28 Martii 1811, hvarigenom KronoBetjente och LandsFiscaler blifvit ålagdt, att, efter hvarje Ting, lemna Presterskapet behörig del af HäradsRättens beslut, angående alla dem, som, för brott, blifvit sakfällde, eller under framtiden ställde, till rättelse för de Betyg, som af Presterskapet utfärdas, att, i stället för KronoBetjente och LandsFiscaler, en sådan skyldighet måtte Häradshöfdingarne åläggas. Herr Prosten har ansett Lagstiftarens, med berörde stadgande, åsyftade ändamål icke på annat sätt kunna vinnas, helst för Herr Prosten, under dess tjenstetid såsom Pastor, icke skall lyckats att få en enda dylik uppgift, utan skall KronoBetjeningen, till urskuldande åberopat, dels omöjligheten, att, vid Tinget göra sådane anteckningar, dels ock, att de icke hafva tillgång till DomBöckerne, för att af dem göra Utdrag; dock vore det af vigt för Läraren att känna sine åhörares

Moralitet, enär han, på sin ÄmbetsEd, skall utfärda Bevis om Personers fregd, hvilka Bevis icke sällan af HäradsRåtten infordras; i sammanhang hvarmed Herr Prosten äfven föreslagit, att, i enlighet med hvad Kongl. Instructionen den 12:te April 1815, för Malmöhus, Christianstads, Blekings, Hallands samt Götheborgs och Bohus Län särskildt stadgar, åfven för Rikets öfrige Län, måtte iakttagas, att å de böter, som Kyrkorne, vid HäradsRätten, blifva tilldömde, Kyrkoherden undfår Håradshöfdingens underskrefne SaköresLångd, som äfven borde innefatta de Böter, FattigCassan tillfalla, och hvilken SaköresLångd Håradshöfdingen, utan uppehåll och betalning, efter slutadt Ting, genom KronoFogden eller vid Tinget närvarande KronoBetjent skulle aflemna, eller ock, i fall inga Sakören för året blifvit Kyrkan eller de Fattige tilldömde, Häradshöfdingen derom vid Tingets slut meddela Bevis; hvarförutan det för Pastor skall vara omöjligt, att bevaka Kyrko- och FattigCassornas rätt; och har detta Memorial, tillika med de yttrander, Herr Professor Lundblad, Herr Doctor Leffler, Herr Prosten Almgren, Herr Professor Fröberg och Herr Biskop Faxe, i anledning deraf afgifvit, blifvit till LagUtskottet remitteradt.

Vid den öfverläggning LagUtskottet, i anledning häraf förehaft, har Utskottet, i afseende på förra delen af Herr Prosten Hagbergs motion, insett nödvändigheten deraf,

att

att vederbörande Kyrkoherdar, dels till rättelse för de FräjdeBetyg, hvilka af dem utfärdas, dels, i hänseende till den vård, dem i allmänhet åligger om Sedligheten inom Församlingarne, erhålla kännedom om de brott, för hvilka deras åhörare, vid Domstolarne, tilltalas och dömas; och då detta ändamål, efter Utskottets tanka, icke tillräckligen befordras, genom den uti Kongl. Kungörelsen den 28 de Martii 1811, KronoBetjente och LandsFiscaler gifne föreskrift, att, vid hvarje Tings slut lemna Presterskapet behörig del af HåradsRättens beslut, angående dem, hvilka blifvit för brott fällde, eller under framtiden ställde, helst icke allenast upplysningarna i denna väg blifva ofullständige, enär under Tingen Brottmål förekomma, hvilka, utan allmänna Åklagares biträde af enskildte Målsegander utföras, och om hvilka KronoBetjente och LandsFiscaler således ofta kunna sakna kännedom, utan äfven tillsynen huruvida Vederbörande fullgöra deras åliggande härutinnan, försvåras derigenom, att ett sådant åliggande är på flere Personer fördeladt; så har, med tillika fästadt afseende på angelägenheten deraf, att enär Personer blifva för brott dömde å annan Ort, än der deras hemvist är beläget, Presterskapet i den Församling, hvartill de höra, må derom erhålla kännedom, Utskottet ansett sig böra tillstyrka, att, med ändring af Kongl. Kungörelsen den 28 Martii 1811, genom utfärdande Författning, må stadgas: Att det hädanefter skall åligga Doma-

ren, vid hvarje Tings slut, meddela Krono-Fogden fullständig Förteckning på alla dem, hvilka under Tinget blifvit för brott dömde eller under framtiden ställde; hvarefter KronoFogden skyndsammeligen bör tillställa Vederbörande Kyrkoherdar Utdrag af berörde Förteckning och särskildt, i afseende på dömde Personer från annan ort, insända dylika Utdrag till Konungens Befallningshafvande, för att, genom dess försorg, komma Presterskapet i de dömdes hemort tillhanda; hvilket senare LagUtskottet anser åfven böra af UnderDomstolarne i Städerne iakttagas.

Hvad åter angår det stadgande, som blifvit föreslagit, på det Presterskapet må kunna iakttaga Kyrko- och FattigCassornas rätt, i afseende på deras andel uti Böter; så enär Häradshöfdingarne äro vid ansvar ålagde, genom Kongl. Brefvet den Febr. 5:te 1817, att tidigt, efter hvarje Tings slut, aflemna SaköresLängd till Kronofogden, som har sig viss tid föreskrifven för Böternes indrifvande och redovisande, hvilken redovisning äfven åligger honom, att, inför LandsContoiret, afgifva, och, genom Kongl. Resolutionen på Presterskapets besvär den 23 September 1741, att, vid hvarje års slut, lemna Consistorierne del af SakåresLängden i afseende på Kyrkors och FattigCassors Bötesandelar, har Utskottet, då sålunda å ena sidan någon osäkerhet eller obehörig tidsutdrågt för Kyrkorne och FattigCassorne, att komma i åtnjutande af deras rätt, icke bör vara att befara, och å den andra, Pre-

sterskapet, genom Consistorierne erhålla kännedom om beloppet af de Medel, som skola redovisas, ansett sig sakna anledning att å motionen i denna del tillstyrka bifall.

Detta öfverlemnas dock vördsamligen till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 19:de April 1823.

N:o 48.

Ankom d. 21 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse till Riksens Ständer om ändring uti 5 Cap. 1 §. MissgerningsBalken.

Till Riksens Höglofl. Ständer har Kongl. Maj:t täckts afläta följande Nådiga skrifvelse:

Kongl. Maj:ts

Nådiga skrifvelse till Rikets Ständer angående en förändring i 5 Cap. 1 §. MissgärningsBalken; gifven Stockholms Slott den 5 Martii 1823.

Oagtadt den tillförordnade Lag-Committéns arbeten blifvit med all verksamhet och nit utförde, har likväl förslaget till den nya Lag-Boken, som, i anseende till sin vigt, mer än något annat fordrar en mogen öfverläggning, grundad, så väl på theoriens upplysningar, som de beräkningar erfaren-

heten bjuder, icke kunnat underställas Riksens Ständers granskning vid innevarande Riksmöte. Då sjelfva CriminalLagen ännu icke hunnit författas, har Kongl. Maj:t trott sig böra i förväg kalla Riksens Ständers uppmärksamhet på nödvändigheten, att, vid bestämdt sådane brotts bestraffning, som i 5 Cap. 1 §. MisgerningsBalken i nu gällande Lag finnas upptagne, följa mildare åsigter, än de förra Lagstiftarne.

Ledd af sitt hjertas ingifvelse och af ett rättvist förtroende till Folkets tillgifvenhet och kärlek; vill Kongl. Maj:t, för att sätta ofvanåberopade Lagrum i öfverensstämmelse med grundsatserne för en mildare Lagstiftning, härmedelst uppmana Rikets Ständer, att till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt förslag, till en förändring af 1 §. 5 Cap. MisgerningsBalken, hvarigenom, jemte vissa bestraffningsgraders upprättande, det nu stadgade dödsstraffet i detta fall må alldeles uphäfvas.

Kongl. Maj:t hade, i kraft af 87 §. i Regeringsformen, kunnat till Riksens Ständer låta öfverlemna ett formeligt förslag, rörande detta ämne; men då frågan angår helgden af dess Konungavärdighet och Majestät, har Konungen heldre velat yttra den önskan, att Rikets Ständer sjelfva måtte afgifva det i sådant afseende nödiga förslag.

Kongl. Maj:t är öfvertygad, att Rikets Ständer, i denna dess nu tillkännagifne önskan, skola finna en ny borgen beredd för

de fassa band, som förena Kongl. Maj:t med ett ådelt och troget Folk.

De vid behandlingen af detta ämne i Högsta Domstolen och StatsRådet förde Protocoll bifogas; och Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest välbevågen.

CARL JOHAN.

M. M. Rosbeck.

Denna nådiga Skrifvelse, samt de uti Högsta Domstolen och i Kongl. Maj:ts StatsRåd hållne, detta ämne rörande Protocoll, hafva af samtlige Resp. RiksStånden, genom ProtocollsUtdrag, blifvit till LagUtskottet remitterade; hvarjemte LagUtskottet fått emottaga de yttranden i ämnet, hvilka inför Höglofl. Ridderskapet och Adeln af Herr Grefve F. B. von Schwerin, Herr Grefve A. G. Mörner och Herr P. G. Cederschjöld, samt uti Vällofl. BorgareStåndet af Herr M. Baggé blifvit afgifne; hvaraf Utskottet inhemtat, att Herr Grefve Schwerin framställt de betänkligheter vid behandlingen af den proposition Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse innefattar, att densamma innehåller en yttrad önskan, att Rikets Stånder måtte till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till ändring uti 1 §. af 5 Cap. MissgerningsBalken, men icke något nytt Lagförslag; att en Remiss till LagUtskottet skulle förutsätta råttighet hos detta Utskott, att väcka

frågor till afgörande i Ståndens Plena, eller att framställa förslag, en rättighet, som endast skall Constitutions- och BancoUtskotten tillkomma, samt att, vid jemförelse af 33 §. RiksdagsOrdningen, LagUtskottet icke synes kunna lemna annan åtgärd, än att utreda det närvarande förhållandet med ifrågavarande Lagrum och yttra sig, huruvida en ändring synes Utskottet behöflig; i anledning hvaraf Herr Grefven ansett den enda åtgärd, hvilken ifrån Riksens Ståndens sida kunde lemnas, vara den, att i underdånighet för Kongl. Maj:t anmäla, att hinder mött för uppfyllandet af Kongl. Maj:ts Nådiga önskan; hvaremot Herr Grefve Mörner anmärkt: att då Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse innefattar icke blott en önskan om ändring uti ifrågavarande Lagrum, utan ock en tillika bestämdt uttryckt begäran, att detsamma måtte förmildras; så skall deri ligga en tillräcklig grund för frågans behandlande; och då det är blott om gradationerne, som Kongl. Maj:t icke velat ingå uti en närmare utveckling, men dessa kunna af LagUtskottet föreslås, har Herr Grefven ansett något hinder icke möta för LagUtskottet, att, med anledning af den Nådiga Skrifvelsen, handla efter enahanda grunder, som uti andra fall der ändringar i §§ af allmänna Lagen äro i fråga.

Herr Cederschjöld har med andragande: att hvarje BrottmålsLag består af 2:ne särskilde delar, nemligen *Brottets uppgift* och sjelfva *Straffet*, samt med öfverlemnan-

de åt mera Lagkloke, huruvida det uti 1 §. 5 Cap. MissgerningsBalken bestämda straff är lämpadt efter Brottets beskaffenhet, uppgifvit det förslag, till ändring i den delen af §:n, som innefattat uppgiften på brottet, att i stället för den gamla bestämmelsen af brottet: "Hvar som lastliga talar eller skrifver något emot Konungen eller Drottningen, eller den, som till efterträdare i Regementet förordnad är" etc., bör antagas: "Den som lastliga talar eller skrifver något emot Konungens Person, eller enskildta gerningar, eller emot Drottningens eller Thronföljarens" etc. På detta sätt har Herr Cederschjöld velat utmärka, att det är Konungens *enskildta lif och lefverne*, men ingalunda *Kongl. Majt:ts Regerings-åtgärder och Författningar*, som skola fridlysas för klandret, och jemväl ansett sig hafva förtydligat det äldre stadgandet och deruti klart uttryckt Regeringsformens ande, samt satt detta Lagrum i närmaste öfverensstämmelse med det motsvarande 4 mom. i 3 §. af TryckfrihetsFörordningen, hvarest förbjudes det slags lasteligt yttrande, om den Regerande Konungens Höga Person eller gerningar, eller dess Gemål Drottningen, eller Rikets bestämda Thronföljare; och Herr Bagge har af anförde skäl ansett straffbestämmelsen uti 1 §. 5 Cap. MissgerningsBalken desto hellre böra bibehållas, som Konungen, genom Kongl. Brefvet den 25 Sept. 1777 och 25 §. Regeringsformen har ett öppet fält att låta brott af sådan beskaffenhet röna den

skonsamhet, som öfverensstämmer med dess mildhet och den åsigt, från hvilken han bedömer dylika Lagstridigheter.

LagUtskottet, som noga granskat hvad ej mindre Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse än de deraf föranledde, ofvananmärkte yttranden innehålla, går nu att deröfver sig utlåta

Det tillhör LagUtskottet, att upptaga väckte frågor i Ståndens Plena och de Konungens Propositioner, hvilka till Utskottet remitteras. I anseende till de förra, bör LagUtskottet anses utgöra ett urval af Lagkunnige män inom RiksStånden, hvilka, i många fall, med mera sakkännedom än den enskilde Motionären, kunna, i grund af anmärke brister, uppgifva och utarbeta förslag till ändringar i Lagen; men måste, i afseende på de lagförändringar, hvilka Konungen, efter Dess Högsta Domstols och StatsRådets hörande, föreslår, endast kunna betragtas så, såsom en beredning för RiksStåndens bifall eller afslag, enär 87 §. i Regeringsformen föreskrifver, att Rikets Ständer böra, efter LagUtskottets infordrade utlåtande, öfver Konungens Propositioner rörande Lagfrågor, besluta, och sedan öfverlemna Konungen deras svar uppå RiksSalen, om de bifallit Propositionen, men skrifteligen genom Talemännen, om de densamma afslagit.

Enär nu den Nådiga Skrifvelsen icke innefattar ett sådant förslag, som genom antagande af RiksStånden kunnat till Lag

förvandlas, utan i omvändt förhållande åsyftar ett Ständernas förslag till Konungens bifall eller pröfning, torde Remissen till LagUtskottet icke böra anses såsom en ovilkorlig följd af stadgandet i 44 §. RiksdagsOrdningen; men då samtelige RiksStånden en sådan Remiss bifallit, och flere deras Ledamöter tagit sig anledning af den Nådiga Skrifvelsen, att till LagUtskottets pröfning öfrerlemna deras enskildta förslag och meningar, lärer LagUtskottet icke böra undandraga sig, att ingå i pröfning af det lagstadgande, hvarå den Nådiga Skrifvelsen har afseende; och anser Utskottet sig härigenom hafva besvarat de af Herr Grefve Schwerin, hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln gjorde och Remissen bifogade anmärkningar.

En Ledamot, Herr Bagge, har på anförde skäl ansett något mildare bestraffningssätt, än det 5 Cap. 1 § MissgerningsBalken för deri omnämnde brott bestämmer, icke böra ega rum; likväl finner Utskottet för sin del, att detta slags brott kan ega så olika gradation, att, i många fall, dödsstraffet vore i strid med den i öfrigt gällande Lagstiftningen; men att dess upphäfvande deremot, för de svåraste fall, eller sådane förolämpanden, hvilka, under hot och bitterhet yttras inför sjelfva Majestätet, eller direct angå detsamma och innefatta de egenskaper, som i 5 Cap. 1 §. MissgerningsBalken omförmälas, icke öfverensstämde med andra bestraffningar i La-

gen, hvaribland må anföras, att, enligt 18 Cap. 8 §. MissgerningsBalken minsta våld å Ämbetsman i tjensten straffas med lifvets förlust, och rygtens utspridande i argt uppsåt, som röra medborgares ära, efter omständigheterna, med det ansvar, som kommer dödsstraffet närmast, eller landsflygt; hvilken bestraffning jemväl, enligt TryckfrihetsFörordningen eger rum för smådelser emot fremmande Öfverhet, framför hvilken det likväl synes, som borde Landets Egen vara af Lagen helgad. Vid betraktande häraf, och då denna jemförlighet icke bör af Lagstiftaren förbises, samt den Nådiga Skrifvelsen, ehuru åsyftande gradationer i bestraffningen, likväl har dödsstraffets afskaffande till hufvudföremål; anser LagUtskottet sig, af de betänkligheter, som möta för bifall till Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition i denna del, åfven vara hindradt, att tillstyrka lindring för de mindre förbrytelser, som kunna under ansvarighet inför det ifrågavarande Lagstället hänföras; i anseende till hvilka det correctif eger rum, att Kongl. Maj:t har öppet, dels att anbefalla anställande af åtal, enligt Kongl. Brefvet den 25 Sept. 1777, dels också att, genom mildring, af nåd ersätta det ofullständiga i Lagstiftningen.

Sedan LagUtskottet således trott sig sakna skäl att, med anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse tillstyrka förändring i LagParagrafen, synes det Utskottet icke lämpligt, att, på grund af en enskild

Motionärs, Herr Cederschjölds, i följd af den Kongl. Skrifvelsen uppgjorde förslag, dervid bereda ett förtydligande, hvartill, så vidt Utskottet har sig bekant, någon olikhet i Lagskipningen icke torde gifva anledning; utan tillstyrker Utskottet, att 5 Cap. 1 §. MissgärningsBalken må oförändrad bibehållas, till dess MissgärningsBalken i hela dess vidd, må varda öfversedd och förbättrad.

Dock varder detta, tillika med en Ledamots särskilda mening, Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning, vördsamligen hemställdt. Stockholm den 14 April 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet i Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 14 April 1823.

S. D. Föredrogs Kongl. Maj:ts af samtlige Resp. RiksStånden till LagUtskottet remitterade Nådiga Skrifvelse till Riksens Ständer af den 5 sistlidne Martii om ändring uti 5 Cap. 1 §. MissgerningsBalken.

Herr Häradshöfding Ribbing yttrade:

Sedan Kongl. Maj:t, med den rätt 87 §. Regeringsformen Konungen tillägger, i nåder meddelat Riksens Ständer den, från dem samteligen hit remitterade, Proposition om mildring i straffet för lasteligt tal emot Konung, Drottning eller Thronföljare, och åfven finnes, att en Ledamot af Ridderskapet och Adeln, Herr Cederschjöld, föresla-

git huru ändring, efter hans tanka, borde ske, så anser jag för min del, att LagUtskottet, i grund af 33 och 56 §§. RiksdagsOrdnin en, åligger att detta ärende upptaga och utarbeta.

Vid jemförelse af 1812 års TryckfrihetsFörordning och allmänna Lagen finnes en betydlig skillnad i fråga om yttranderätten. 5 Cap. MissgärningsBalken och 28 Cap. RättegångsBalken bestraffa hårdt, ej mindre lasteligt tal och skrift om Konungen och om Riksens Råd i och för Ämbetets skull, än äfven tadel af Konungens Dom; deremot medgifver TryckfrihetsFörordningen, i slutet af 2:dra och början af 3:dje §§. rättighet för hvar och en, att i tryck, gransknings- och reflexions-vis, göra anmärkningar och påminnelser öfver Högsta Magtens Beslut, utan att detta får, såsom tadel eller klander, straffbart anses. Och då på detta sätt allmänna Lagen för brottsligt upptager, hvad som i *tal* och *skrift* är lasteligt och tadel, anser GrundLagen i *tryck* straffbart endast det, som kan komma under namn af smädeligt och skändeligt; enär nu härtill kommer, att obehörigt tal och skrifvande i vanlig rättegångsväg af allmänna Domstolar dömes efter denna strängare Lag, men förbrytelser emot den lindrigare TryckfrihetsLagen icke ens få af Domstol upptagas till afgörande, förr än efter pröfning af en, till betydlig del af den tilltalade sjelf vald Jury, der minst tvåtredjedelar af rösterne skola förklara ho-

nom skyldig, under iakttagande af den föreskrift att, "hellre fria än fälla, alltid me-"ra fästa sin uppmärksamhet på åmnets "och tankans, än på uttryckets Lagstridig-"het, på skriftens åsyftning än på fram-"ställningssättet;" så visar sig en uppenbar orättvisa och missförhållande i vår Lagstiftning, desto märkeligare, som det måtte vara ett större brott, att låta trycka, än att tala och skrifva, hvad som otillbörligt anses.

Men som en ytterligare utveckling af hvad jag nu i förbigående anmärkt, ehuru i närmaste sammanhang med åmnet, likväl skulle sträcka sig längre, än som med Lag-Utskottets befattning vore förenligt, så måste jag, för det närvarande inskränka mig, att, i afseende på det framstäldte förslaget, till en särskild Lagförändring yttra: Att då det i 5 Cap. 1 §. MissgärningsBalken utsatte dödsstraff för "hvar som lasteliga "talar eller skrifver något emot Konungen, "Drottningen, eller den, som till efterträ-"dare i Regementet förklarad är," icke kan bortgå, utan att derigenom uppkommer ett missförhållande i Lagstiftningen, som förnärmar Konungavärdigheten, då för ringare brott qvarstå straff, vida hårdare än de, som följa för Majestätets förolämpande, och det af Herr Cederschjöld föreslagne uttryck: Konungens Person i stället för Konungen, hvarigenom Regerings- och Styrelse-åtgärderne Konungen, såsom enskild frånskiljas, vore vådeligt att antaga, förr än man

tillika närmare bestämt betydelsen af och straffet för smådeliga och skändeliga yttranden öfver desse Konungens handlingar, så anser jag 1 §. i 5 Cap. MissgärningsBalken böra oförändrad förblifva. Men som å andra sidan icke nekas kan, att sådane omständigheter kunna förekomma, hvilka påkalla mildring i straff för brott af ifrågavarande beskaffenhet; ty föreslår jag, att, med upphäfvande af Kongl. Maj:ts Kungörelse och varning emot obehöriga och vrånga omdömen öfver Kongl. Maj:ts Författningar, af den 7 December 1787, följande tillägg vid ofvannämnde §. antagas: "Sker det obetänkt och af hastighet eller "förekomma andra mildrande skäl, såsom "att det Lagstridiga mera ligger i uttryc-"ken än i ämnet och i tanken, mera i fram-"ställningssättet än i åsyftningen:" straffes med fångelse å Fästning från tre till tio år, efter som brottet är till.

Hvaremot LagUtskottets öfrige Ledamöter beslutade det yttrande som Betänkandet N:o 48 utvisar. Utsupra

Ex Protocollo.

Joh. Jac. Kleman

N:o 49.

Ankom d. 21 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Riksens Stånder, angående Kongl. Förordningen den 1 Junii 1819, om sättet huru förfaras skall med sådane personers anhållande och tilltalande, hvilka begå förbrytelser i ett af de förenade Rikena Sverige och Norrige, samt derefter afvika till det andra.

Genom Nådig Skrifvelse af den 27 sistledne Februarii, har Kongl. Maj:t behagat gifva Riksens Ständer tillkänna: att, sedan Kongl. Maj:t uti Nådig Proposition af den 21 Maji 1818 till Rikets då församlade Ständer, afgifvit Förslag till en för Sverige och Norrige gemensam lag, innefattande föreskrifter huru förhållas borde, med sådane personer, hvilka begå brott i ett af dessa Riken, samt sedermera begifva sig till det andra, och Riksens Ständer uti Skrifvelse af d. 26 derpåföljande Junii, i underdånighet tillkännagifvit, att samma förslag blifvit af dem antagit, att såsom gällande Lag, till framdeles efterrättelse utfärdas, samt Riksens Ständer derefter, uppå af Kongl. Maj:t gjord framställning, att som möjligt vore, att, enär nämnde Förslag förelades det i Norrige då församlade StorThing, åtskillige modificationer

blefvo af StorThinget föreslagne; men att underrättelse derom ej kunde hinna att ankomma under Riksens Ständers sammanvaro, hvarigenom tillfälle saknades till beredning af nödige jemkningar emellan både Rikens Representanter; Kongl. Maj:t måtte ega, att, efter erhållen del af Norrska StorThingets svar, vidtaga de jemkningar, som Kongl. Maj:t kunde anse nödige, samt författning i ämnet utfärda, uti underdånig Skrifvelse af den 18 Julii samma år, till Kongl. Maj:t öfverlemnat, att meddela de rättelser, hvilka funnos lämpelige för ändamålet, och ledande till gemensam förmån för båda Rikenas invånare, under vilkor, att författningen vid nästa Riksmöte Riksens Ständer till ytterligare granskning och fastställande förelades; så har Kongl. Maj:t den 1 Junii 1819 låtit, i enlighet med den för Norrige den 11 förutgångne September fastställde Lag, Förordning i detta ämne här i Riket utfärda; och som densamme uti några omständigheter afviker från det af Riksens Ständer vid 1818 års Riksdag gillade Förslag; så ville Kongl. Maj:t, med anledning af Riksens Ständers ofvan åberopade Skrifvelse, nämnde förordning, som vid den Nådiga Skrifvelsen var bifogad, tillika med de uti Högsta Domstolen och StatsRådet förde Protocoll, vid granskning af det, till berörde förordning uppgjorde förslag till Riksens Ständer öfverlemna.

Lag-

LagUtskottet, till hvars utlåtande Kongl. Maj:ts förberörde Nådiga Skrifvelse med deri åberopade handlingar, genom Remiss från samtlige Respective RiksStånden blifvit öfverlemnad, har vid företagen noga jemnförelse emellan det af Riksens Ständer vid 1818 års Riksdag antagne Förslag och den af Kongl. Maj:t, under 1 Junii 1819, utfärdade Förordning, samt granskning af de uti denna sednare förekommande skiljaktigheter emot förslaget, icke funnit anledning, att deremot något anmärka, enär Förordningen endast deri afviker från förslaget, att vid 2 §. i afseende på en i Sverige varande medbrottslings skyldighet, att inställa sig vid den Domstol i Norrige, der hufvudbrottslingen är under tilltal, stadgandet att sådant borde ske *efter stämning* blifvit tillsatt: och att 6 §., som i förslaget föreskref, att en förbrytare, som vid det utlevereringen äskas, redan vore under tilltal, skulle före utlevereringen dömas, men straffet ej verkställas, utan slutligen bestämmas för alla förbrytelserne af det Rikes Domstol, hvarest det gröfsta brottet vore begånget, i förordningen finnes sålunda förändradt, att vederbörande Landshöfding i sådan händelse skall vara berättigad, att uppskjuta med utlevereringen intilldess Kongl. Maj:t föreskrifvit, om och när den borde ega rum.

Vid detta förhållande, och då de vidtagne förändringarne icke göra någon hufvudsaklig rubbning i de grunder, hvarpå

förslaget, som Riksens Höglofl. Ständer gillat, var bygdt, och de vidtagne råttelserne varit nödvåndige till befordrande af enhet i lagstiftningen och gemensam förmån för begge Rikenas invånare, har Utskottet på sådan grund ansett sig böra till Riksens Höglofl. Ständer vördsamligen hemställa, att ifrågavarande Förordning, af den 1 Junii 1819, må såsom ständig Lag antagas. Stockholm den 2 Maji 1823.

N:o 50.

Ankom d. 27 Maji 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags Fullmägtigen Anders Berntssons, från Bohus Län, Memorial, angående åläggande för Håradshöfdingarne, att wisa redo för Häradets andel af Sakeres Medel.

Uti Memorial som från Hederv. Bonde-Ståndet blifvit till Lag- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomi Utskottet öfverlemnadt, har Riksdags Fullmägtigen Anders Berntsson, under tillkännagifvande, att de i allmänna Lagen samt flere särskilda Författningar meddelde föreskrifter, angående redovisning, förvarande och användande af Häradets andel uti Sakeres Medel, icke blifva allmänt iakttagne, helst uti Anders Berntssons hemort någon redogörelse för desse medel, honom

vetterligt, aldrig egt rum, hemställt att, på det medlen måtte till behöriga ändamål varda använde, och Häradets invånare derom erhålla kännedom, Häradshöfdingarne borde, vid verkande vite, åläggas, att till visse af Häradsboerne utsedde Revisorer afgifva räkning å Häradets andel i Saköresmedlen; hvilken räkning derefter, åtföljd af Revisorernes anmärkningar, skulle till LandsContoiret insändas.

Rörande detta ämne, som Utskotten till öfvervägande förehaft, är, genom Kongl. Förordningen, den 6 Julii 1720, 5 §. af Landshöfdingeinstruction, den 4 November 1754, samt Kongl. Brefven, den 18 December 1752 och den 27 Maji 1801, stadgat, att Häradshöfdingar böra å SommarTingen för TingsAllmogen upplåsa och derefter till Landshöfdingen i Länet insända räkning öfver Häradets andel i SaköresMedlen för föregående året, hvarvid bifogas bevis af dem, som hafva sig uppdraget, att förvara nycklarne till Härads-kistan, angående det der i behåll varande belopp, samt att berörde medel, efter skriftvexling med Landshöfdingen i Länet och med dess tillåtelse, må till Häradets enskilda nytta användas.

Ehuru dessa föreskrifter synas böra göra tillfyllest, för det af Anders Berntsson åsyftade ändamål; måste dock Utskotten, med kännedom af förhållandet härutinnan i flere orter, vitsorda Anders Berntssons uppgift, att redovisning för ifrågavarande del

af SaköresMedel icke allmänt, i behörig ordning, lemnas; och denna olägenhet hafva Utskotten ansett kunna lämpligast afhjelpas, genom en mera bestämd föreskrift till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att vaka öfver de redan utfärdade författningarnes efterlefnad. — Utskotten hemställa derföre, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande måtte anbefallas, att noga tillse, det Häradshöfdingarne, å utsatt samt i Häraderne behörigen kungjord dag, under påstående SommarTing, må för TingsMenigheten upplåsa ordentligen författad räkning öfver Häradets andel uti föregående årets SaköresMedel, och densamma ofördröjligen derefter till vederbörande LandsContoirs granskning insända, tillika med de förslag till medlens användande för Häradets behof och nytta, som Häradsboerne ega framställa; hvarefter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle ega, att ej allenast öfver sådane förslag meddela beslut, utan ock tillhålla LandsContoiret, att vid berörde granskning noggrannt tillse, det icke några andre utgifter, än de i sådan ordning beslutade, få af Häradets enskilda lott i Sakören utgå; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsamligen öfverlemnas. Stockholm den 26 April 1823.

N:o 51.

Ankom den 27 Maji 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Betänkande, i anledning af väckt fråga, att Kongl. LagCommittéen måtte höras öfver alla Lagförslag, samt deraf föreslå Redactionen.

Hederv. Bondeståndet har, genom ProtocollsUtdrag af den 2 nästl. Februarii, till Utskottens gemensamma handläggning remitterat ett Memorial af RiksdagsFullmägtigen Carl Fredr. Berg ifrån Bohus Lån, deruti anföres, att en allmän klagan skall röjas deröfver, det särdeles de oeconomiska Lagarne äro felaktige, tillkomne liksom slumpvis, uti inbördes sammanhang, otydlige och derjemte så mångfaldige, att den enskilde mannen, hvarken kan förstå dem, eller skaffa sig en säker kännedom om deras tillvarelse, en kännedom, som skall saknas äfven hos Ämbetsmannen. Följderna häraf skola vara i högsta måtto menlige, den närmaste och svåraste likväl, att man fattar ovilja för Lagar, som man ej förstår, och hvilka mera synas vara en snara än ett värn. Riksdagsmannen åberopar, såsom exempel på en sådan ofullkomlig Lag, Författningen om Mått, Mål och Vigt; framställer såsom motsatts deraf de förklaringar, hvilka under första åren efter an-

tagandet af 1734 års Lag utkommo, härledande orsaken till de senares godhet, derifrån att de män, som författat Lagen, ännu lefde och gåfvo förklaringarne. Med desse märs bortgång anser Memorialets Författare Lagstiftnings-vetenskapen i Sverige hafva utgått, tills nu i sista tiderne, flere goda Lagar utkommit, hvaribland Förslaget till en ny CivilLag särskildt åberopas; af hvilken anledning föreslås, att Riksens Höglofl. Ständer ville hos Kongl. Maj:t framlägga deras underdåniga önskan, att den tillförordnade LagCommittéen måtte höras öfver alla LagFörslag, icke allenast i afseende på Civil-, Criminal- och KyrkoLag, utan jemväl öfver dem, som angå Oeconomien, Politien och Krigsväsendet, samt att nämnde Committé må ega, icke allenast att yttra sig öfver dylika förslag, i afseende på deras grunder och öfverensstämmelse med öfriga Lagstiftningen, utan äfven föreslå Redactionen; och stödjer Riksdagsmannen denna sin hemställan ytterligare på omöjligheten för de särskilde Ämbetsverk och Auctoriteter, hvilka, enligt förmodan, uppgifva Lagförslagen, att utgå från samma grundsattser, samt förstå ej allenast den särskilda frågan, utan äfven den öfriga Lagstiftningen, hvilket endast kan fordras af en Corporation, odeladt egnad åt slika värf.

Vid pröfningen af hvad sålunda blifvit föreslaget, har hos Utskotten kommit i öfvervägande, huruledes, då Regeringsformen ej mindre bestämmer gränsorne för

Kongl. Maj:ts och Riksens Ständers hvar för sig egande del i Lagstiftningen, än föreskrifver af hvilka Ämbetsmän Kongl. Maj:t, vid utfärdande af allmänna Författningar, eger inhemta råd och underrättelser, det icke synes lämpligt, att utöfver hvad sålunda finnes stadgadt, och i annan väg än den i Regeringsformens 87, 88 och 89 §§. föreskrifne, anvisa grunderne och sättet för utöfning, af den del utaf Lagstiftningen, som Kongl. Maj:t tillkommer, i hvilket afseende det jemväl torde kunna så mycket hellre finnas öfverflödigt, att ens till Kongl. Maj:t framföra någon önskan, som den sistförflutne tidens erfarenhet visat, att Kongl. Maj:t, vid frågor om förändring af allmän Civil- och CriminalLag, eller om sådane Författningar, som dermed stå i sammanhang, uppdragit, dels granskningen, dels utarbetningen deraf åt LagCommittéen, samt vid fråga om Oeconomiska författningar af större omfattning, till handläggning deraf förordnat särskilde Committéer af män med dertill nödige insigter, hvarigenom den i Memorialet yttrade önskan, i afseende på så väl sjelfva grunderne för författningarne, som vanligen äfven Redactionen deraf, redan kan anses uppfylld, allt efter hvad hvarje särskildt ärendes beskaffenhet fordrat och medgifvit. — I öfrigt och då LagCommittéen icke är permanent samt en ovilkorlig föreskrift, om dess framgena hörande öfver alla LagFörslag och befattning med Lagarnes redaction, skulle kunna föran-

leda till Committéens bibehållande och aflönande under längre tid, än för dess egentliga göromål erfordrades, ega Utskotten äfven häruti ett skäl, att icke tillstyrka bifall af den i Memorialet gjorda framställning; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers eget ompröfvande vördsamt öfverlemnas. Stockholm den 26 April 1823.

N:o 52.

Ankom den 27 Maji 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande, angående föreslagen jemkning i Stångsel-skyldigheten Byemän emellan, då Storskifte eller Enskifte för sig gått.

Hederv. BondeStåndet har, genom ProtocollsUtdrag af den 6 sistlidne Februarii, till OeconomiUtskottets särskilda handläggning öfverlemnat ett Memorial af RiksdagsFullmågtigen Olof Månsson från Blekinge Län, deruti, med fästadt afseende derpå, att icke sällan skall hända, der antingen laga kraft vunnet Storskifte, eller ock Enskifte i Byelag blifvit verkståldt, och allmän Landsväg, Härads- eller Socknevåg finnes anlagd igenom Byens egor, att vid fördelningen af egorne, desse komma att understundom genomstryka endast

en af Byemännens egoskifte, hvarigenom denna, så vida han vill hafva sina å ömse sidor om vägen tilldelde egor fredade måste på egen bekostnad uppföra stängsel, Riksdagsmannen hemställer, att en sådan förklaring af Kongl. Förordningen den 9 Februarii 1802, rörande Stängsel-skyldigheten, må meddelas, att der allmän Landsväg, Härads- eller Socknevåg finnes anlagd öfver Byens inegor, eller odlingsbar utmark, bör stängsel utmed slike vägar af Byens samfält upprättas och underhållas, äfven sedan Stor- och Enskifte derstädes för sig gått; och har RiksdagsFullmägtigen Eric Pehrsson från Elfsborgs Län härvid erinrat, att den föreslagne rättelsen i StängselStadgan äfven borde stråcka sig till By- eller Utfarts-vägar i allmänhet. Hvarförutan Hederv. BondeStåndet, den 17 i sistnämnde månad till gemensam åtgärd af Lag- och Oeconomi-Utskotten remitterat ett Memorial af RiksdagsFullmägtigen från Jönköpings Län, Anders Påhlsson, som, med instämmande uti hvad ofvan blifvit anfördt, rörande de olägenheter, hvilka vid Stor- och Enskiften skola inträffa, yrkar, att till framtida rättelse och grund för vederbörande Landtmätare, det tillägg uti StängselFörordningen måtte göras, att hvarje hemmansegare, i mån af hemmantalet, borde deltaga uti ofvannämnde stängsels uppförande och vidmagthållande, hvartill så mycket större skäl förekommer, som en hemmansegare ofta är nödsakad genom sina inegor drifva kreatu-

ren till bete i hagar och mark, då deremot en annan åbo, som erhållit både in- och utegor sammandragne, eller ock på ett förmånligare sätt lagde, icke får vidkännas de öfverklagade svårigheterne.

Härmed har Riksdagsfullmägtigen Carl Svenson till alla delar sig förenat.

Utskotten, som tagit denna fråga i öfvervägande, hafva väl insett den olägenhet, hvilken en jordegare kan få vidkännas, i de fall de remitterade Memorialen omförmäla; men som, genom gällande Författningar, rörande hvad vid Storskifte och Enskifte iakttagas bör, Förrättningsmannen och Gode Männen åligger att tillse, det hvarje hemmansegares rått vid egodelningen behörigen iakttages, så att en jordegare icke dervid får särskildt vidkännas någon olägenhet, utan en motsvarande oeconomisk fördel, och i händelse han skulle anse sig genom egodelningen på ett eller annat sått förnärmad, honom är öppet lemnadt, att deruti i behörig ordning söka rättelse; alltså och vid betraktande ej mindre af den rubbning uti redan fastställde Stor- och Enskiften samt dervid tråffade öfverenskommelser, som den föreslagne jemkningen i stängsel-skyldigheten skulle medföra, än ock af den betydliga kostnad, som igenom en ökad stängsel skulle förorsakas, i synnerhet på sådane ställen, der brist på stängsel-ämnen eger rum, hafva Utskotten funnit så mycket mindre skäl, att tillstyrka utfärdandet af ett allmänt stadgande i detta ämne, som

Utskotten, för sin del, ej inse någon ovilkorlig nödvändighet af en sådan stängsel å ömse sidor om vägen; men väl frukta, att vid inträffande snöfall och yrväder betydliga hinder skulle genom snösamlingar i dessa instängda vägar möta vägfarande; äfvensom snöskottningsbesvären måste derigenom i ansenlig mån försvåras. Dock varder detta vördsamligen hemstäldt Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning. Stockholm den 26 April 1823.

N:o 53.

Ankom d. 27 Maji 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande, i anledning af yrkad ändring uti nu gällande Författningar, rörande skyldigheten att deltaga i Stängsel omkring Skog och Skogsmark.

Genom ProtocollsUtdrag af den 17 nästl. Februarii, har Hederv. BondeStåndet till Utskotten remitterat ett af Riksdags-Fullmägtigen från Södermanland, Eric Larsson, till Hederv. Ståndet ingifvet Memorial, deruti Riksdagsmannen anmärker skadligheten deraf, att, då Hemmansegare, som hafva Skogsmarker, med stöd af Kongl.

Förordningen, den 9 Februarii 1802, omkring sådan mark yrka stängsel, är nästbelägne byalag eller granne skyldig, efter oförmedladt hemmantal, deruti deltaga; och åberopar Riksdagsmannen såsom stöd för denna sin mening, att Skogarne, som i allmänhet äro mycket medtagne, dels genom inträffade stormar, dels genom försäljning af Skogs effecter, under missvextår, erfordra den möjligaste sparsamma hushållning, helst betydligt deraf ändock åtgår till byggnad, reparationer, vedbrand och den öfriga nödiga gårdesgårds stängseln: att utan afseende på hvad förmån de sjelfve eller den by, hvars deltagande äskas, deraf ega, eller hvad tillgång till stängselvirke skogarne tillåta, ofta yrkas af nästbelägne byalag eller bygranne, att den ostängde Skogsmarken också skall inhägnas, då den eller de ega vitsord, som stånga vilja, enär skillnads-linien, hvarefter stängas skall, är under 3000 famnar, och då den är derutöfver, beror det väl på Domarens pröfning, om och hvad lindring vid deltagandet erhållas må, men icke destomindre måste hägnaden fullbordas, samt slutligen, att då all till åker tjenlig mark nu mera odlas, och skogstrakterne således merendels bestå af sandmo samt berg och stenbunden mark, hvars stängsel skall vara för vextligheten ödande, all den skog desse stenbundna trakter bära, som minst upptaga en mansålder till sin återvext, kunde användas till närvarande ock kommande tiders nödvåndiga

behof, så framt den icke, på den ensidiges vink, måste användas till stängsel omkring dess enskilda område; hemställande Riksdagsmannen, på dessa grunder, att, med ändring af Kongl. Förordningen den 9 Februarii 1802 samt Kongl. Kungörelsen den 6 Junii 1820, egare af den, vid skedd eller skeende delning, hemmanen tillhörige skog, utom rätta beteshagar, må från deltagande i den påbudne stängselskyldigheten varda frie, så vida ej godvillig förening dem emellan träffas kan.

Och har RiksdagsFullmägtigen Pehr Andersson, från Södermanland, härmed sig förenat.

Utskotten hafva förehaft ofvannämnde fråga till öfvervägande; och då Utskotten hårvid funnit, att alla nu gällande Författningar, rörande Stångselskyldigheten, utgå ifrån den grundsats, *att den eger vitsord som stänga vill*, igenom hvilket stadgande Lagstiftaren velat bereda utvägar för jordbrukaren, att, oberoende af sin grannes olika hushållningssätt, kunna antingen utföra nyttiga odlingsföretag, eller ock befordra trädplantering eller en förbättrad skogsvext, i hvilka båda fall han nödvändigt måste kunna påräkna, att utan hinder af angränsande hemmansegare och med dess biträde, bereda det hägn, som är ett hufvudsakligt vilkor för befrämjandet af hans afsigter; alltså och då tillämpningen af denna grundsatts jemväl eger rum i afseende på den stängsel, som i Memorialet omför-

mäles, hvars upprättande ofta kan vara lika nödigt och nyttigt, ehvad man afser en tryggad betestillgång, en underlåttad skogsvård, eller det tillfälle till odlingar, som äfven skogsmarkerne ofta erbjuda, anse Utskotten sig icke ega anledning, att tillstyrka någon förändring i hvad Förordningen i detta afseende innehåller. Hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsamt öfverlemnas. Stockholm den 26 April 1823.

N:o 54.

Ankom d. 27 Maji 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande, i anledning af yrkad förändring uti Regleringen af SnöskottningsBesvärET, samt ansvar för uraktlåten Snöplogning.

Hederv. BondeStåndet har till Utskottens handläggning remitterat tvänne Memorialer i detta ämne:

1:o A RiksdagsFullmägtigen ifrån Wester Norrlands Lån, *Johan Bengtsson*, som deruti anmärker, att Kongl. Förordningen, af den 13 September 1790, angående allmänna vägars underhållande vintertiden, gemenligen endast tillämpas å stora all-

männa Landsvägen, ehuru mindre vägar, såsom Härads- och Socknevägar samt By- och Kyrko-vägar äro lika angelägna att begagnas och att hållas uti farbart stånd; med afseende hvarå och då de åboer, hvilka bo på flera mils afstånd ifrån Landsvägen, utom underhållandet af ofvannämnde mindre vågar, äro skyldige att, i lika proportion med närmare boende, deltaga i betalningen till Snöploglaget, ehuru de förre, för deras mindre, men lika nödige, vågars plogning, hafva mångdubbelt mera besvär och kostnad, än ploglag, hvilka för några hundrade alnars plogning njuta betalning, föreslår Riksdagsmannen, det tillägg och den förklaring af 3 §. uti nämnde Förordning, att ploglagets betalning af Häradet eller Socknen må hädanefter så bestämmas, ej allenast efter Landsvägens längd och beskaffenhet, utan ock efter de närmare eller fjermare väghållnings skyldiges besvär af andra mindre vågars underhållande.

Härmed har Riksdagsmannen Lars Jansson från Westerås Län sig förenat, hvaremot RiksdagsFullmägtige Anders Sandsten, från Jönköpings Län, Johan Longberg, från Gefleborgs Län och Eric Påhlsson, från Elfsborgs Län, hvar för sig förklarat, att i deras hemorter vägdelningar skett, med hvilka de äro nöjde, och att de således icke åska någon förändring i hvad författningarne härom stadga.

2:o Af RiksdagsFullmägtigen, från Cal-

mare Lån, Anders Andersson, som yrkar, att enär hvarken Kongl. Förordningen, den 13 September 1790, angående allmänna vägarnes underhållande vintertiden eller någon annan Lag skall utstaka ansvar för underlåten snöplogning, en bestämd ansvars-lag måtte i detta hänseende stadgas.

Hvad således blifvit anfördt hafva Utskotten till pröfning förehaft, och då för all vägdelning, så väl sommar som vinter, den grund är stadgad, att den ena vågbållanden icke mer än den andra betungas, hvarmed otvifvelaktigt instämmer, att alla sådane vägar, som till allmänt underhållande äro indeldte, böra, i mån af den större eller mindre svårigheten att dem underhålla, i vägdelningen ingå och beräknas, utan att likväl en sådan beräkning kan ega rum för enskilde utfartsvägar från hemmanen; så och enär Kongl. Förordningen, den 13 September 1790, lemnar de hemman, hvilka, såsom aflägsne från allmänna vägarne, icke kunna med arbete deltaga uti deras underhållande vintertiden, tillfälle att afbörda detta onus, genom betalning i contant, hvilken äfven bör utgå lika af alla de hemman, med hvilka ett sådant förhållande inträffar; anse Utskotten några vidare stadganden i detta ämne, än de, som i berörde författningar innefattas, icke behöflige; äfvensom, och enär i afseende på den väckta frågan om ett bestämdt

stämdt ansvar för uraktlåten snöplogning, förekommer, att genom Kongl. Brefvet till samtlige Landshöfdingarne den 10 Maji 1815, redan finnes stadgadt, att den, som åsidosätter skyldigheten, att vid inträffande snöfall förrätta plogning och skottning, skall böta tre R:dr 16 sk., så torde någon ytterligare föreskrift åfven i denna del icke vara af nöden. Hvilket dock Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsamt underställes. Stockholm den 10 Maji 1823.

N:o 55.

Ankom den 27 Maji 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande, angående yrkad förklaring af Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810, angående skyldigheten för Ledamöter af Ridderskapet och Adeln samt PresteStåndet att för deras jord, hus, tomter i Städerne, deltaga i allmänna åliggande.

Uti Memorial, som under den 5 sistl. Martii af Vållofl. BorgareStåndet blifvit till Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten remitteradt, har Riksdags-Fullmägtigen från Söderköping, Herr Borg-

mästaren S. M. Th. Cederborg, andragit: att ehuru Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810, angående de förändringar och jemkningar uti RiksStåndens innehafvande och stadfästade privilegier, förmåner, rättigheter och friheter, hvarom RiksStånden sig emellan öfverenskommit, ibland annat tydligen stadgar, att BorgareStåndet eftergifvit den Ståndet, (icke vissa Ståders Borgerskap) tillkommande Lösningsrätt af Fastigheter i Stad, eller till Staden hörande hus och jord, emot förbindelse för egare af sådane Fastigheter att deltaga uti Skjutsningsbesvår, Inqvartering, Båtsmanshåll och öfrige Egendomen åtföljande afgifter, hafva likväl åtskillige till Städerne inflyttade Ledamöter af Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Högv. PresteStåndet undandragit sig, att för deras jord, hus och tomter sådane onera utgöra; äfvensom den tydning i allmänhet egt rum, att den Stads Borgerskap, som, med enskildt privilegium, icke styrkte sig hafva egt ofvanberörde Lösningsrätt, icke kommit i åtnjutande af den deremot svarande förmån af deltagande i allmänna åligganden; i anledning hvaraf blifvit hemställdt, om icke en sådan, emot Författningens mening och ändamål stridande tydning, som invecklat flere Städers Borgerskap i långvariga, obehagliga och kostsamma Rättegångar, bör föranleda till utfärdande af en, med åberopade Kongl. Kungörelses ordalydelse, instämmande förklaring i omförmåldte afseende.

Utskotten, som tagit denna fråga i öfvervägande, äro väl för egen del öfvertygade: att då 1810 års Concessioner af R. S. ingingos, åsigterne voro allmänna, och att, i följd deraf, de af Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Högv. PresteStåndet, emot Vällofl. BorgareStåndets eftergift af Lösningsrätten till Fastigheter i Stad, eller till Stad hörande hus och jord, åtagne motsvarande förbindelser, att för sina hus och tomter i Städerne deltaga i Skjutsningsbesvär, Inqvartering, Båtsmanshåll och öfrige Egendomen ålagde afgifter, haft afseende på alla Rikets Städer, utan undantag; men då motionen föranleder, att den häremot stridande tydning af Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810 egt rum, att de sålunda åtagne förbindelser endast ansetts gällande i de Städer, hvilka med privilegier kunnat styrka, att lösningsrätten dem förut tillhört; så hafva Utskotten ansett sig icke tillkomma, att den med motionen afsedde förklaring öfver rätta förståndet af Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810, meddela, utan att sådant ensamt tillhörer Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Högv. PresteStåndet, till hvilkas handläggning och beslut Utskotten alltså vördsamligen hemställa att denna fråga må öfverlemnas. Stockholm den 14 Maji 1823.

N:o 56.

Ankom den 27 Maji 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af Kongl. Stadgan om Jagt och Djurfång af den 13 April 1808, så vidt den angår skallgång till Rofdjurs utödande.

RiksdagsFullmägtigen Eric Larsson från Westerås Län har, uti till Hederv. BondeStåndet ingifvit, till Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten remitteradt, Memorial, andragit, huruledes Allmogen, utom den kostnad, som åtgår till luddring och vagthållning för rofdjurs utödande, uti de fleste orter får vidkännas ett ytterligare betungande genom de skallgångar, hvilka två eller tre gånger årligen anställas, hvarvid hvarje gång omkring sexhundrade dagsverken användas, utan att något hufvudsakligt till ändamålet uträttas, emedan oftast intet och högst två à tre rofdjur dödas, hvaremot oordningar merendels vid dessa tillfällen uppstå bland den församlade folkmängden; i anledning hvaraf Eric Larsson föreslagit, att Kongl. Stadgan om Jagt och Djurfång af den 13 April 1808 måtte, så vidt den angår Skallgång och Rofdjurs utödande, upphäfvas, samt till invånare i hvarje Län eller Hä-

rad öfverlemnas, att sjelfve öfverenskomma om de för ändamålet mest tjenlige medel.

Vid företagen pröfning häraf hafva Utskotten inhemtat, att Riksens Ständer under sistförflutne Riksmöte, i anledning af då väckt enahanda fråga, uti underdånig Skrifvelse, till Kongl. Maj:t hemställt, att, med ändring af de uti 3 Art. af JagtStadgan meddelda föreskrifter, sätten för rofdjurs utödande måtte få ankomma på de öfverenskommelser derom, som, efter locala förhållanden, kunde Härads- eller Socknevis af invånarne träffas eller varda af Lånens Styrelser dem till öfverläggning föreställde; dock att samma öfverenskommelser alltid borde till Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning och fastställelse öfverlemnas; men att Kongl. Maj:t, vid underdånig föredragning af Riksens Ständers berörde Skrifvelse den 2 December 1818, i nåder ansett det böra förbliva vid hvad tillförene i detta ämne vordet stadgadt.

Ehuru nu Utskotten, i anseende till de skäl, hvilka till Riksens Ständers ofvanberörde underdåniga hemställning blifvit andragne, hufvudsakligen delat lika åsigter, nemligen: att inrättandet af duk-jagttyg och uppförande af de hus, hvaruti de skola förvaras, för Lånens invånare medföra kännbar kostnad; att till Jagtplatsers upphuggning, Jagt-tygens transporterande och utläggning, bevakningen vid Jagtplat-

sen under jagningstiden, och för skallens förrättande, ett betydligt antal dagsverken årligen utgå och förspillas; att nyttan af skallen, efter hvad erfarenheten visat, icke svarat emot desse olägenheter, samt att i öfrigt hvar och en jordegare eller åbo, som åger boskap och kreatur, lärer vara angelägen att freda sig för den skada och förlust, som af rofdjur kan tillskyndas, hvartill flere, mindre kostsamma åtgärder, än de uti 3 Art. af JagtStadgan föreskrifne, finnas att använda, hafva Utskotten likväl, i anledning af Kongl Maj:ts ofvanåberopade Beslut, ansett det icke vara lämpligt, ytterligare tillstyrka upphäfvande af de uti förenämnde Artikel meddelde föreskrifter; men deremot trott sig ega anledning hemställa, att Riksens Höglofl. Ständer, uti underdånig skrifvelse, hos Kongl. Maj:t anhålla, att enär uti någon ort särskild öfverenskommelse träffas om andre än de uti 3 Art. af 1808 års JagtStadga föreskrifne åtgärder till skadedjurs utödande, och sådan öfverenskommelse, hvilken till Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning bör anmälas, skulle pröfvas fullkomligen leda till uppfyllande af ändamålet på ett för ortens innevånare mindre betungande och kostsamt sätt, densamma då måtte, utan hinder af hvad JagtStadgan i allmänhet föreskrifver, antagas och för den ortens innevånare till efterrättelse i Nåder fastställas, hvarigenom de skyldigheter JagtStadgan förut bestämt, för dem komma att upphöra; men berörde

Stadga uti öfrige orter lända till efterrättelse; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständer vördsamligen öfverlemnas. Stockholm den 14 Maji 1823.

N:o 57.

Ankom den 27 Maji 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs och EkonomiUtskotts Betänkande, i anledning af RiksdagsFullmägtigen Peter Anderssons Memorial, angående underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t, att de förslag, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förmodades hafva afgifvit, rörande Hemmans-klyfningar, måtte Riksens Ständer föreläggas.

Genom ProtocollsUtdrag den 11 sistl. Martii har Hederv. BondeStåndet till Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten remitterat ett af RiksdagsFullmägtigen Peter Andersson afgifvit så lydande Memorial:

"Vid 1815 års Riksdag anhöllo Riksens Ständer i underdånighet hos Kongl. Maj:t, att då hemmans-klyfning verkställdes, densamma måtte lämpas efter de för hvarje Lån förekommande särskilda omständigheter och förhållanden. Sedan den tiden

har Landshöfdingen i Hallands Län sammankallat Länets innevånare genom fullmägtige från hvarje Socken till vinnande af upplysning om den jordrymd, som i mån af jordrymdens beskaffenhet, erfordras för en åbo, att derå tarfveligen föda och kläda sig och hushåll, samt derjemte utgöra honom åliggande onera. Hvad sedermera, i följd häraf, blifvit uti denna vigtiga sak tillgjort, känner jag icke, men kan icke förmoda, att den alldeles råkat i glömska. Jag hemställer derföre till mine Hedervärde StåndsBröder, om de icke skulle vilja till Kongl. Maj:t ingå med underdånig anhållan, att så väl Landshöfdingens i Hallands Län förslag, som dem, hvilka öfrige Landshöfdingar i ämnet förmodligen afgifvit, måtte Riksens Ständer föreläggas; på det något bestämdt resultat deraf måtte vinnas och de jemkningar dervid göras, som kunna finnas nödige. Detta tror jag vara af behofvet påkalladt, som i sakens nu varande skick hemmans-klyfningar verkställas till den grad, att slutligen ingen åbo blifver besuten, och då han hvarken kan underhålla de sina eller till Kronan erlägga sina utskylder, nödgas öfvergifva hus och hem och blifva rof för det bittraste elände, hvars följder äro andras besvärande med tiggeri och brott, samt hemmanens totala vanhäfd och undergång."

Vid detta Memorials uppläsande i Hederv. BondeStåndet, har RiksdagsFullmägtigen Peter Bengtsson, från Hallands Län,

yttrat, det han ansåg förbud för hemmansegare, att klyfva deras jord i så många delar de för sig finna nyttigt och omständigheterne medgifva, vara stridande emot begreppet om egande rätt, hvadan Peter Anderssons förslag ogillas.

Ehuru Peter Anderssons Memorial egentligen endast tillstyrker en underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t, att Riksens Ständer måtte förelåggas de förslag, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förmodas hafva afgifvit, rörande gränsors bestämmande för hemmans klyfningar; men Motionären, såsom skäl för påskyndandet af åtgärders vidtagande i detta hänseende, åberopat de olägenheter, som för det närvarande skola uppkomma genom en för vida sträckt hemmans-klyfning, samt en annan Ledamot af det Hederv. BondeStåndet i anledning häraf förment, att en inskränkning i detta fall vore stridande emot begreppet om eganderätt; anse Utskotten det här icke vara ur vägen, att yttra, det Utskotten tro alla hinder för jordens delning mellan flere åboer, uti ett föga bebodt och odladt land vara skadliga, helst en sådan styckning, hvarigenom egen bostad och nyttig verkningskrets lemnas åt flere hushåll, som, för att vinna bergning å mindre lägenheter, tvingas att omtänksamt använda alla de fördelar natur och local erbjuda, säkrast bereder stigande befolkning, odling och välstånd; att deremot, Utskotten vetterligt, någon anledning till klagan öfver för vidt

sträckte hemmans-klyfningar i allmänhet icke finnas; samt att, om någon gång ett hemman skulle så styckas, att en eller annan åbo ej blefve besuten, rättelse härutinnan kan vid vederbörlig Domstol erhållas; i anledning hvaraf Utskotten, som äro förvissade, att desse, jemte flera andra skäl, emot inskränkning af hemmans-klyfning skola framställa sig vid granskning af de underrättelser Kongl. Maj:t i ämnet täckts infordra, förmoda, det Kongl. Maj:t icke torde finna för godt, att någon författning härom utfärda

I öfrigt och då Utskotten erhållit kännedom derom, att Kongl. Maj:t, i anledning af Riksens Ständers vid 1815 års Riksmöte yttrade önskan infordrat uppgifver och förslag, rörande detta ämne, af samtlige Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länen, deröfver KammarCollegium underdånigt utlåtande afgifvit, och att frågan för det närvarande beror på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, ansågo Utskotten sig icke böra tillstyrka den af Peter Andersson föreslagne åtgärd; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsamligen öfverlemnas. Stockholm den 10 Maji 1823.

N:o 58.

Ankom den 27 Maji 1823.

Riksens Höglofl Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande, i anledning af RiksdagsFullmägtigen J. J. Rutbergs, från Norrbottens Län, Memorial, rörande Nämndemäns Arfvoden för biträde vid Afvittrings- och SkattläggningsFörrättningar.

Uti Memorial, som Hederv. BondeStåndet under den 7 sistl. Martii till Lagsamt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten remitterat, har RiksdagsFullmägtigen J. J Rutberg, från Norrbottens Län, andragit, huruledes, med hemtad grund från SkattläggningsMethoderne, hvilka äro åldre än de gällande ReseReglementen och ExpeditionsTaxor, och följaktligen ännu längre än desse aflägse från vår tids myntvärden, Nämndemän, som biträda vid Afvittrings- och SkattläggningsFörrättningar, anses skyldige att åtnöjas med ett tractamente af åtta skillingar om dagen, utan ersättning för skjuts; och som användandet af Skattläggnings-methodernas Taxa icke skall kunna lagligen försvaras emot de allmänna stadganden, som om Nämndemäns aflöning för deras tjenstegöromål äro gifne; men sådant likväl sker, har Rutberg ansett säkrast vara, att, genom en fullständigare Lagstiftning, afhjelpa missförståndet, samt

alltså föreslagit, att Nämndemän för Afvittringar och Skattlåggningar må njuta enahanda resekostnads-ersättning och dagtractamente, som för andre förrättningar, eller skjuts efter en häst och 24 sk. om dagen.

Utskotten, som vid öfvervägande häraf dels inhemtat, att, enligt Kongl. Instructionen för AfvittringsRätten i Jemtland, den 8 Dec. 1820, hvarje Ledamot deraf under förvaltningen åtnjuter en R:dr om dagen, resekostnaden derunder begripen; hvilket tractamente Konungens Befallningshafvande till dem af allmänna medel anordnar, dels förmodat, att enahanda aflöning blifver fastställd för AfvittringsRättens Ledamöter uti den för Rikets öfrige norra Provinser förväntande AfvittringsStadga; hafva, i anledning häraf, och då det arfvode Nämndemän hittills åtnjutit med 8 sk. B:co om dagen för biträde vid Afvittringar och Skattlåggningar, icke kan anses utgöra en, i förhållande till nu varande penningevärde och pris på dagsverken svarande ersättning för deras tidsspillan och besvär vid dylika förrättningar, ansett skäligt att, med bifall till motionen, tillstyrka: att genom allmän Författning Nämndemän förklaras berättigade, att för biträde under Afvittrings- och SkattlåggningsFörrättningar, i likhet med hvad dem, enligt Författningarne, vid alla private förrättningar bestås, åtnjuta 24 sk. B:co om dagen, samt skjuts efter en häst; hvilket tractamente och skjuts Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter verificerad räk-

ning!, må ega att af allmänna medel till dem anordna.

Dock varder detta Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsamligen hemställdt. Stockholm den 10 Maji 1823.

N:o 59.

Ankom d. 72 Maji 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande, i anledning af RiksdagsFullmägtigen för Rasbo, Bålinge och Vaxala Härader i Upland, Eric Janssons Memorial, angående ändring uti 26 Cap. 1 §. ByggningaBalken.

RiksdagsFullmägtigen för Rasbo, Bålinge och Vaxala Härader i Upland, Eric Jansson har, uti Memorial, hvarmed RiksdagsFullmägtigen för Lagunda, Hagunda och Uleråkers Härader af samma Län, Anders Hansson, sig förenat, hvilket Hederv. BondeStåndet till Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten remitterat, andragit: att af Lagens Stadgande uti 26 Cap. 1 §. ByggningaBalken, att alla dagsverken, som till Kyrkors, med flere i nämnde Lagrum uppräknade allmänna Byggnaders uppförande och underhåll erfordras, skola ut-

göras af matlagen i Socknen, den största ojemnhet vid desse skyldigheters utgörande skall uppkomma; hvarföre och då, efter Eric Janssons tanka, den, som besitter ett större antal jord i en Församling, äfven borde bidraga med flere arbeten vid allmänna Byggnaders uppförande och underhåll, än den mindre jordegaren, emedan skyldigheterne böra råttas efter förmånernes olikhet, Eric Jansson föreslagit, att de dagsverken, som erfordras till Kyrkors och öfrige i 26 Cap. 1 §. ByggningaBalken uppräknade Byggnaders upprättande och underhållande måtte utgå i förhållande till hvarje hemmans storlek och att öfrige i hvarje Socken befintlige lägenheter böra, vid beräkning af berörde dagsverks-skyldighet, anses lika med ett åttondedels mantal.

Vid öfvervägande häraf, hafva Utskotten ansett någon annan, än den genom 26 Cap. 1 §. ByggningaBalken fastställde grund, för dagsverkens utgörande vid nybyggnad eller underhållande af Kyrka och dertill hörande i samma §. uppräknade Byggnader, nemligen matlagen inom Socknen, så mycket mindre skäligen böra antagas, som, enär byggnads- och underhålls-skyldigheten, åligger alla, hvilka inom Socknen bo, denna skyldighets utgörande, på sätt nu stadgadt är, säkrare befordrar alla Socknens invånares deltagande deruti, och följaktligen en jemnare fördelning dem emellan, än om hemmantalet såsom grund antoges, helst den följd häraf skulle uppkomma, att Tor-

pare med flere, utan egande rätt till grunden, å Landet bosatte personer, hvilka icke annorledes än genom dagsverken äro i tillfälle att uti Byggnads-skyldigheten deltaga, blefvo från denna skyldighet helt och hållet befriade; hvilket åter verkade till Församlingens hemmansegares så mycket kännbarare betungande, som desse särskildt skola, efter hemmantalen, anskaffa byggnadsvirke, utgöra körslor samt alla öfrige kostnader vid dylika Byggnader; och hafva Utskotten alltså saknat anledning, att tillstyrka den med motionen åsyftade Lagförändring; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsamligen hemställes. Stockholm den 10 Maji 1823.

N:o 60.

Ankom d. 27 Maji 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande, i anledning af yrkad befrielse för Nämndemän från skyldigheten att bitråda KronoBetjeningen vid allmänna Syner och Besigtningar.

Uti ett till Hederv. BondeStåndet ingifvet, till Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten remitteradt Memorial,

har RiksdagsFullmågtigen från Jönköpings Län, Johannes Larsson, anmärkt, att om Domaremagten skall vara sjelfständig, enligt dess inrättning, så bör den, så vidt möjligt är, fredas, från inflytande af verkställande magten; att denna princip bör vara lika gällande för alla grader, och följaktligen äfven för den yttersta, som utgöres af Nämnden, att organisation af Domstolar å Landet, förmodeligen haft för afsigt, att genom Ledamöter af Bönder, få nödige upplysningar och locala förhållanden, för hvilket ändamål en längre erfarenhet erfordras, än med ungdoms-år kan förenas, men att, efter nu gällande method, ingen äldre Bonde skall kunna vara Nämndeman, emedan han i denna egenskap skall stå under Krono- och JägeriBetjeningens befäl att biträda vid Vägsyner, KneckteTorpSyner, SkogsBesigtningar m. m., allt utan betalning, samt icke sällan skall hända, att Nämndemän sålunda ryckas från Domaren under Ting och andre förrättningar; hvarföre, till vinnande af rättelse härutinnan, Johannes Larsson föreslagit: att Nämndemän ej böra stå under något annat Befäl eller lydnad, än Domarens, hvaremot Fjerdingsmän, som vanligen blott tjena ett år, kunna ensamt disponeras af Krono- och JägeriBetjeningen, och om så nödigt anses, aflägga VärderingsmansEd för att biträda vid värderingar och syneförrättningar, hvarigenom den i Johannes Larssons tanka stora förmån skall vinnas,

nas, att Nämndemän kunna längre tid vara tjenstgörande, och således med större skicklighet uppfylla sin bestämmelse, samt vinna större anseende och förtroende, genom den erfarenhet en lång tjenstetid bereder; hvarvid RiksdagsFullmägtigen Anders Danielsson, från Elfsborgs Län, enligt Hederv. BondeStåndets ProtocollsUtdrag för den 7 sistl. Martii, anmärkt, att Nämndemän väl borde vara frie från deltagande i sådana göromål, som af Fjerdingsmän kunna utråttas; men att, i afseende på DomareÄmbetets eller Rättens uppdrag till Syner, värderingar och dylika förrättningar, det vore nödigt, att andre icke dem förrätta, än sådane, till hvilka folket har fullt förtroende.

Hvad sålunda till Utskottens utlåtande blifvit öfverlemnadt, hafva Utskotten öfvervägat; och då, i afseende på vederbörandes derunder beroende rätt och säkerhet, det är af lika vigt, att de vid VägSyner, KneckteTorpsSyner och SkogsBesigtningar biträdande, utgöras af män, hvilka ega allmänna förtroendet i orten, som vid alla andra Syner och förråttningar, der, enligt Lag och Författningar, Nämndemäns biträde af sådan anledning erfordras, samt ehuru de af Johannes Larsson ifrågaställde Syner och förrättningar af Krono- eller JägeriBetjente förrättas, de dervid biträdande Nämndemän, likväl icke kunna anses, ställde under dessas befäl, enär deras åtgärder ro

oberoende af de förres inflytande; så hafva Utskotten icke funnit skäl att tillstyrka bifall af motionen; hvilket dock till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsamligen hemställes. Stockholm den 14 Maji 1823.

N:o 61.

Ankom den 3 Junii 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande, i anledning af väckte motioner om afskaffande af all Expeditions-lösen samt om nedsättning dels i allmänhet dels i särskilde delar af nu gällande Taxa å Expeditions-lösen.

Rörande detta ämne hafva följande Memorialer blifvit till LagUtskottet remitterade, nemligen af Högv. PresteStåndet, Herr Professoren Bexells Memorial, af innehåll, att då rättvisan borde göras lika tillgänglig för alla medborgare, och Domaremakten icke vara förskansad inom former och afgifter, så att en viss förmögenhet fordrades, för att kunna anlita dess mellankomst, hvarigenom den fattige och förtryckte, för hvilkens försvar och upprättelse Lagarne till en stor del äro ämnade, skulle i det

närmaste vara utestängd ifrån åtnjutandet af deras beskydd, samt Staten på annat sätt borde besörja Domarens aflöning, än genom den fattiges aflägsnande från hans forum, hemställdes, *att den, i anseende till en tilltagande penningebrist, för den fattige Rättsökande nu mera alldeles odrägliga Expeditions-lösen måtte betydligt nedsättas eller aldra helst helt och hållet upphöra;* hvarigenom skulle vinnas både en ymnigare tillgång på rättvisa och en troligen icke obetydlig papperbesparing. Såsom vederläggning af det förmodade inkast, att rättegångarnes antal härigenom skulle omåttligen ökas, har Motionären vidare andragit, att Expeditions-lösen icke lärer kunna betraktas såsom en bestraffning för trätlystnaden, helst den då ej borde drabba äfven den nödtvungne Rättsökanden, utan förvandlas till böter, på det den oskyldige måtte få njuta sin oskuld till godo och den fattige icke behöfva, för sin fattigdoms skull, endast vädja till tålamodet och tigande böja sig under den förmögnares godtyckliga behandling. Med instämmande uti denna motion, har Herr Prosten Wikblad yrkat, att, i händelse ExpeditionsTaxan bibehålles, Domaren måtte förpligtas att, i afseende på sjelfva utskrifningen, noggrannt följa författningarne, så att icke vidare må inträffa hvad någon gång skall hafva skett, till betydlig tunga för Parter, nemligen att det som kunde och borde utskrifvas på ett eller två ark, genom stilens utdragning

upptagit ett mångdubbelt arktal. Och af Vällofl. BorgareStåndet, RiksdagsFullmägtigen för Uddevalla Stad, Herr M. Bagges Memorial, deruti hemställes, att då Kongl. Kungörelsen den 21 October 1817, förklarat KämnersRåtterne berättigade, att för derifrån utgående Expeditioner uppbära lika lösen, som vid HåradsRätterne, men genom ExpeditionsTaxan af den 15 Maji 1821, förstnämnde Råtters lösen kommit att vida understiga den, som blifvit bestämd för HäradsRätterne, KåmnersRätterne måtte förklaras berättigade att uppbära lika hög lösen, med den, som HåradsRätterne är vorden tillagd, och att denna råttighet må sträcka sig till RådstufvuRätterne i de Städer, der KåmnersRått ej finnes, för de mål, som i annat fall borde behandlas vid sistnämnde Rätt; att lösen för Gravations-bevis, och bevis, angående innehafvande Förmynderskap, såsom för dryg, måtte nedsättas till hålften mot hvad nu är bestämdt och för förstnämnde bevis aldrig öfverstiga fem R:dr; att deremot lösen för Fastebref vid RådstufvuRätterne borde uppsättas till det belopp, som för HäradsRätterne är fastställdt; och att lösen för Magistraternes Expeditioner, såsom tarfvande betydlig förhöjning, kunde utgå efter följande af Motionären föreslagna Taxa, nemligen:

Burbref för Grosshandlande i Stockholm och Götheborg - - R:dr 6, 32 sk.
För andre Handlande och Fabrikörer - - - - - — 5.

För Handtverkare och andre
Borgare - - - - - - — 4.

I första och andra klassens Städer en tredjedel mindre och i de öfrige Städerne hälften mot Stockholm. Certificater till Fribref och Algieriskt Sjöpass och verificationer å Mäklarebref, samt Folkpass, för hvardera af dessa Documenter:

För Fartyg till	25 Läster	- -	1.
—	50 D:o	- -	1: 24.
—	100 D:o	- -	2.
—	150 D:o	- -	3.
Deröfver		- - -	4.

Dock borde, utan afgift, utlemnas tryckta formulär till RedareEd och Skeppares afgifvande Specification, och lösen ej tagas för särskildte bevis öfver aflagd SjömansEd; att, i händelse SjöTullsRåtterne icke skulle komma att indragas, lösen dervid måtte beräknas som vid RådstufvuRätt i Stad der KämnersRätt ej år. Att, i likhet med hvad för Härads- och KämnersRåtter blifvit stadgadt, Parter måtte befrias från skyldigheten, att vid Rådstufvu-, Lagmans- och HofRätter utlösa Protocoll öfver afstådde mål, och Svarande ej varda ålagd, att lösa Protocoll, Utslag och Dom, derest de icke derom göra anhållan; att, då Motionären skall hafva erfarit, det en LagmansRätt låtit uti sårskildt Protocoll införa Parters Libeller och gensvar, hvilka derefter blifvit utskrifne och Rättsökande tillställde emot lösen, hvilket förmentes vara stridande emot den

RättegångsOrdning, som för LagmansRätterne är vorden stadgad, någon Författning kunde utfärdas, hvarigenom bemälde Rätter samt andra Ämbetsverk erinras om obehörigheten häraf, samt handlingars utskrifvande, då det ej uttryckligen begäres; och slutligen att den Part, som, för fattigdom, befrias från RevisionsSkillings nedsättande, borde undgå att erlägga lösen för bevis öfver fullgjorde præstanda för Protocoller och handlingar samt för Kongl. Maj:ts Nådiga Dom; i anledning af hvilken motion Herr Ullberg föreslagit, att, om ny ExpeditionsTaxa skulle komma att utfärdas, deruti äfven måtte bestämmas lösen för alla ifrån Kongl. Maj:ts CancelliExpeditioner utgående handlingar, samt i synnerhet för Fullmakter å Ämbeten och Tjenster, så väl af Kongl. Maj:t utfärdade, som ock för dem, som af allmänna Verk och Ämbetsmän meddelas; äfvensom Herr Bagge till dess förberörde Memorial gjort mundtliga tillägg, att rättigheten för Svarande och Förklarande Parter, att icke utlösa Utslag och Domar jemvål måtte sträcka sig till de beslut, som af Kongl. Maj:t och Dess Befallningshafvande meddelas, samt att lösen ej borde erläggas hvarken för återlemnade handlingar, när ett mål af ÖfverRätt återförvises, eller för de handlingar, som directe insändas till Kongl. Maj:t i Revisionsmål. Härförutan har Högl. Ridderskapet och Adeln till Allmänna Besvårs- och EkonomiUtskottet remitterat ett af Herr Friherre Nils von

Höpken ingifvet Memorial, deruti yttras, att ehuru Domare och Ämbetsverk, tid efter annan, blifvit beviljade tillökning uti dem tillkommande Expeditions-lösen, samt den senast genom ExpeditionsTaxan af den 15 Maji 1821, i synnerhet till förmån för Häradshöfdingarne i detta afseende fastställde förhöjning, hvilken i flera fall och särdeles ehvad Bouppteckningar angår, skall vara ganska kännbar, efter Motionärens förmenande icke varit af behofvet påkallad, skola likväl flera missbruk föröfvas för att än vidare öka dessa sportler, såsom, att oaktadt en köpare, som börjat lagfara med en inköpt fastighet, åter säljer densamma, efter det han erhållit ett eller annat uppbud, måste han likväl fullfölja lagfarten och utlösa Fastebref, att, med undantag af Härads- och LagmansRätterne, alla andre Domstolar icke till Parterne återställa dit ingifne original-handlingar annorlunda, än emot lösen för afskrifter, som i det stället af Domstolarne förvaras, utan annat ändamål, än att öka Betjeningens besvär och sportler samt fylla archiverne med onödige handlingar; och till förekommande häraf, samt för att bereda minskning uti den beskattning, som sålunda genom mångfaldiga onödiga sportel-afgifter skall betunga Rikets innevånare, har Herr Friherre von Höpken föreslagit, att Riksens Ständer borde hos Kongl. Maj:t i underdånighet enhålla, *det* 1821 *års ExpeditionsTaxa måtte närmare öfverses och modereras, och bestämdt förkla-*

rande meddelas, att enär egendom blifver under lagfarts-tiden å nyo försåld, någon fortfarande Lagfart och Fastebrefs utfärdande af Säljaren icke må äskas, samt att alla Parter må berättigade anses, att i de högre Instantierne återfå sina dit ingifne Originalhandlingar, utan att behöfva dem emot afskrifter utlösa, och ändtligen att någon formule kan varda fastställd för den gränslösa och i alla afseenden kostsamma godtyckliga utdragningen af bokstäfver, meningar och titulaturer m. m., som endast föröda papper och öka parternes kostnader.

Dessa dels till LagUtskottet och dels till EkonomiUtskottet remitterade, men, efter Utskottens omdöme, till deras gemensamma behandling hörande motioner, hafva Utskotten i ett sammanhang öfvervägat och dervid funnit, huruledes af Motionärerne blifvit föreslagit, att underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t borde af Riksens Ständer göras, dels om afskaffande af all Expeditions-lösen, dels att nedsättning i allmänhet måtte göras uti den senast eller år 1821 af Kongl. Maj:t utfärdade Expeditions-Taxa, och dels att ändring af visse deruti anmärkte stadganden borde ega rum och ytterligare föreskrifter i ämnet meddelas.

Hvad första frågan eller afskaffande af all Expeditions-lösen angår; så enär denna lösen för Domare, Ämbetsverk och Betjeningen derstädes af ålder utgjort en del, och, i flere fall, betydligaste delen af deras inkomster, hvilka icke kunna dem från-

tagas utan motsvarande ersättning, till anslående hvaraf, i och för kostnader, som vållas af enskildes rättegångar, Staten hvarken torde vidkännas ovillkorlig pligt eller för närvarande ega tillgångar, de der icke ens genom en viss stämpel-afgift å alla Expeditioner kunde till bestämdt belopp med säkerhet påråknas och beredas; alltså och då härvid jemväl tages i betragtande, att den lösen, som vid Domstolar eger rum, i de flesta fall bör drabba tappande Part, hvilken ålägges godtgöra sin vederparts rättegångskostnad, samt att den, hvars fattigdom är känd eller behörigen styrkt, njuter befrielse från lösens erläggande, anse Utskotten sig icke böra tillstyrka någon åtgärd i anledning af Herr Professoren Bexells i denna del yttrade önskan.

Beträffande dernäst den så väl af bemäldte Herr Professor, som af Herr Friherre von Höpken väckte fråga om nedsättning i allmänhet af nu gällande ExpeditionsTaxa; så hafva Utskotten trott sig finna, att dessa motioner endast afse den af Kongl. Maj:t, genom senast eller den 15 Maji 1821, utfärdade ExpeditionsTaxa, egentligen till förmån för HäradsHöfdingarne fastställde förhöjning i lösen. Härvid har det ej kunnat undfalla Utskottens uppmärksamhet, att, ehuru lösen vid HåradsRätterne tid efter annan blifvit ökad, lärer den, i anseende till förändradt myntvärde, nu ej vara högre än år 1800, då den likväl af Konung och Ständer ansågs otillräcklig; att, innan

1821 års ExpeditionsTaxa utkom, Fastebref och påskrift å Bouppteckningar, efter landssed, i de fleste orter betaldes discretionsvis, då beloppet oftast, efter Domarens anspråk och i mån af Partens välvilja, bestämdes; hvaremot nu, sedan en billig lösen är stadgad, en medelväg emellan hvad förut godtycket ofta väl högt fordrat och författningarne nog lågt medgifvit, någon förhöjning utöfver den fastställde lösen ej lärer sättas i fråga; att, äfven efter det lösen blifvit ökad, föga inkomst för HåradsHöfdingarne är att påräkna af den egentliga Domboken; och vid sådant förhållande anse Utskotten sig ej eller ega anledning, att tillstyrka någon underdånig hemställan af Riksens Ständer till Kongl. Maj:t om nedsättning i allmänhet af HåradsRätternes Expeditions-lösen.

Vid granskning af de särskildte fall, der ändring eller tillägg uti ExpeditionsTaxan blifvit i fråga satt, hafva Utskotten trott, det någon nedsättning i HåradsRätternes lösen för Gravationsbevis, och bevis angående innehafvande Förmynderskap desto mindre vore lämpelig, som meddelandet af dessa magtpåliggande intyg, för hvilkas noggrannhet HäradsHöfdingen stannar i vidsträckt ansvar, erfordrar ett uppmärksamt genomgående af flere års ofta vidlyftiga Protocoller.

I afseende åter på den händelse, att egendom säljes innan laga stånd derå för säljaren tillkommit, hafva Utskotten funnit, att då denne har sig ålagdt att styrka sin

åtkomst till den fastighet han föryttrar, bör för sådant ändamål Lagfarten för honom fortgå och han å egendomen taga 3:ne Uppbud, hvilket ock Utskotten ansett öfverensstämma med rätta meningen af 5 Cap. 1 §. JordaBalken; men enär någon vidare åtgärd i detta hänseende icke lärer erfordras, hafva Utskotten derjemte ansett det vara öfverflödigt och endast ledande till onödig kostnad, att för Säljaren utfärda Fastebref; äfvenledes böra, efter Utskottens omdöme, i likhet med hvad för Härads-Rätterne blifvit stadgadt, Parter vid alla Domstolar och Executorer undgå skyldighet, att lösa ProtocollsUtdrag öfver mål, som förfalla, så att någon Domstolens eller Executorns åtgärd dermed ej erfordras, hvaremot och då ett stadgande, som befriade Svarande och Förklarande Parter från åliggandet att lösa Dom och Utslag i andra fall än der sådan föreskrift redan är vorden meddelad, skulle åstadkomma för mycken rubbning uti Domstolars och ÄmbetsVerks på Lag och Författningar grundade löneinkomster, Utskotten, under åberopande af hvad de, angående tappande Parts skyldighet att ersätta vederpartens råttegångskostnad, här ofvanföre yttrat, ansett sig icke kunna med annat förord beledsaga Herr Bagges hårom gjorda framställning, än tillstyrkande, att då flere Parter föra gemensam talan, allenast ett exemplar af dom eller Utslag bör för dem utskrifvas.

Vidare hafva Utskotten, i anledning af

Herr Bagges förslag, att Parter, som för fattigdom äro befriade från Revisions-skillings nedsättande, äfven må njuta förskoning från all lösen af Handlingar och Dom, ansett något vidare stadgande i detta ämne, än Expeditions-Taxan innehåller, angående dylik befrielse för den, hvars fattigdom är styrkt eller annars kunnig, icke böra meddelas; deremot torde, på sätt Herr Ullberg föreslagit, beräkningsgrunden för lösen af alla Ämbeten och Tjenster böra bestämmas, och, jemte lösen för alla från Kongl Maj:ts StatsExpeditioner utgående handlingar i ExpeditionsTaxan införas.

Till förekommande af lösens obehöriga stegrande genom dragen stil, torde, såsom tillägg till hvad härom förut är vordet stadgadt, ett visst antal stafvelser å hvarje rad kunna bestämmas; i hvilket afseende Utskotten föreslå att uti Expeditioner, som emot lösen utlemnas, böra minst Sju stafvelser beräknas för hvarje rad, men enär, beträffande Herr Friherre von Höpkens i öfrigt gjorde anmärkningar, dels att till Domstolarne ingifne Originalhandlingar icke annorlunda än emot lösen för afskrifter kunna återfås, dels ock att öfverflödig Titulatur i Expeditioner skall användas, säkerhet och ordning fordra, att vid Domstolar, der, enligt antaget arbetssätt, ingifne skrifter och handlingar ej i Protocollerne afskrifvas, de i Original eller bestyrkte afskrifter i Archiverne förvaras, samt något närmare bestämmande eller inskränkning i

afseende på Titulaturs användande, än Kongl. Kungörelsen den 23 November 1819 innehåller, ej lärer kunna föreskrifvas, hafva Utskotten ansett dessa anmärkningar icke påkalla någon Riksens Ständers vidare uppmärksamhet.

I anledning af Herr Bagges hemställan, att KämnersRätterne måtte tilläggas lika lösen med HäradsRätterne och förhöjning beviljas uti Magistraternes och SjöTullsRätternes lösen, samt uti lösen för Fastebref vid RådstufvuRätterne, hafva Utskotten, vid betraktande deraf, att den genom 1821 års ExpeditionsTaxa beviljade tillökning i lösen hufvudsakligast afsett Förbättring uti Häradshöfdingarnes inkomster, trott sig böra tillstyrka, att Riksens Ständer uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, i sammanhang med de önskningar, hvartill förenämnde memorialer i öfrigt kunna föranleda, anhålla om öfverseende af berörde Expeditions Taxa, dervid Kongl. Maj:t i Nåder torde tillse om och i hvad mån, det emellan HäradsRätterne och öfrige Domstolar samt ÄmbetsVerk förut varande förhållande i afseende på Expeditions-lösen bör, genom jemnkning i grunderne för samma lösens utgörande, varda återställdt.

Slutligen och hvad angår Herr Bagges anmärkning emot det Expeditions-sätt, som af en LagmansRätt skall vara nyttjadt; så enär berörde förfarande, så vida Parter, utan föranledande af egen begäran, blifvit trugade att lösa afskrift af skriftvexlingen, in-

nefattar ett missbruk, hvaruti rättelse genom klagan å vederbörlig ort kunnat vinnas, tro Utskotten denna anmärkning icke vara af den beskaffenhet, att Riksens Ständer i anledning deraf böra någon åtgärd vidtaga.

Detta, tillika med en Ledamots skiljaktiga, uti bifogade ProtocollsUtdrag uptagne mening, varder till Riksens Höglofl. Ständers pröfning vördsamligen öfverlemnadt. Stockholm den 10 Maji 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Riksens Höglofl. Ständers Lag samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotts Plenum den 14 *Maji* 1823.

S. D. Emot det utlåtande, som innefattas uti Utskottens Betänkande, i anledning af väckte motioner om afskaffande af all expeditionslösen samt om nedsättning, dels i allmänhet, dels i serskilde delar af nu gällande Taxa å Expeditionslösen, inlemnade Herr Arvidsson ett så lydande skrifteligt anförande:

"Enär egande rätt, förvärfvad genom sådane fång, som Lagen gillar, utgör det väsentligaste vilkoret för Lagfarts erhållande, hälst denna Actus i annor händelse ej får meddelas, anser jag deraf böra följa, att då den egande-rätt, i grund hvaraf Lagfart för någon person blifvit börjad men ej hunnit fullbordas, upphörer, äfven Lagfar-

ten skall i sin fortgång afstadna. Ur detta skål anser jag den som sållt eller afhåndt sig en fastighet, antingen innan han derå förskaffat sig första uppbudet eller ock sedermera under Lagfartens fortgång, icke rättvisligen kunna ålåggas hvarken att, i förra håndelsen söka Lagfart, eller, i sednare fallet, låta en sådan för sig fortsättas till dess slut; i synnerhet som det förekommer mig lika olämpligt att en fastighet skall uppbjudas och fastebref derå utfårdas för en person, hvilken ej är egare dertill, som det synes mig obilligt att en sådan person skall betungas med de ofta nog betydliga kostnader, dessa formaliteter medföra; och detta olämpliga, detta obilliga, som jag föreställt mig, blir ånnu mårkbarare och påtagligare när en och samma fastighet på lika tid uppbjudes för flere köpare och särskildte Fastebref för dem utfårdas, ehuru blott en enda är egare, hviket ganska ofta måste inträffa, emedan det lika ofta håndder att en fastighet går i åtskillige köp på så korrt tid, att de fleste af köparne icke ens medhinna att under sin ego förskaffa sig första uppbudet. I öfrigt instämmer jag i Höglofl. Utskottens menning." Ut Supra.

Ex Protocollo.

Joh. Jac. Kleman

N:o 62.

Ankom den 4 Junii 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotts Betänkande, i anledning af RiksdagsFullmägtige Pehr Pehrssons, Jöns Pehrssons, och Herr CommerceRådet B. H. Santessons motioner, i afseende på ny Lagstiftning, angående Stängselskyldigheten.

Till Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten har Hedervärda Bonde Ståndet remitterat 2:ne särskilde Memorialer, hvari Riksdagsmännen Pehr Pehrsson från Blekinge Län och Jöns Pehrsson från Malmöhus Län anhållit; *den förre*: att som nu gällande StängselFörfattningar skola vara olämplige, men Kongl. LagCommittéens Förslag på goda skäl grundadt, Utskotten måtte, med hänsigt till LagCommittéens Förslag jemte Landets behof, utarbeta en ny Lag till bestämmande, huru med Stängseln, Byar och Grannar emellan, hädanefter skall förfaras; och *den sednare* eller Jöns Pehrsson: att 5:te Cap. Byggninga-Balken jemte alla öfriga om hägnads-skyldigheten gifne Stadganden måtte upphäfvas, och i stället, till efterlefnad antagas Kongl. LagCommittéens besagde Förslag, likväl med uteslutande af deruti uppställde

tvisters

föreskrifter i afseende på stämningstid och tvisters pröfning, såsom sammanhängande med LagCommittéens öfriga förslag i RåttegångsBalken; varande det första Memorialet understödt af RiksdagsFullmägtigen Anders Sandstén; hvilket åter, så väl som det sednare, blifvit af en annan BondeStåndets Ledamot, Nils Månsson bestridt, under förklarande, det han ansåge någon bättre grund för ifrågavarande skyldighets fördelning, än den i Författningarne fastställde, ej kunna uppfinnas, helst om den föreslagne förändringen antages, en mindre hemmansdel då skulle komma att ansvara till lika betydlig hågnad, som större eller flere angränsande hemman tillsammans.

Hårförutan är, efter Remiss från Vållofl. Borgare Ståndet till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet särskildt öfverlemnad en af RiksdagsFullmägtigen från Götheborg, Herr Commerce Rådet Santesson, väckt Motion, deri han, under tillkännagifvande, att bland de förbåttrade Lagar man i landet skall länge hafva efterlångtat, i följd af LagCommitéens arbete och förslag, vore en ny StängselFörfattning, sökt visa, å ena sidan, att nu gällande Stadganden skola både i allmänhet och enskildt hånseende vara orättvisa och skadliga deruti, att den åligger stänga för mera, som för mera ligger, samt att beskaffenheten eller gamla naturen af egor skall bestämma, hvilkendera grannen det tillkommer att stänga, men å an-

dra sidan, att den enkla föreskriften, att all stångsel grannar emellan, af hvad beskaffenhet eller areal marken må, eller till hvad hemmantal den hörer, skall utgöras till hälften hvardera, vore ej allenast i verkställigheten rättvist och redigt, utan skulle äfven förekomna tvister, leda till ömsesidiga mest förmånliga öfverenskommelser om Rågångs-sättningar, Enskiften och concentrerande af egorne för hvarje hemmansdel samt medföra en allmän och betydlig skogsbesparing; i grund hvaraf, och i öfrigt under åberopande af LagCommittéens framlagde motioner för dess förslag i ämnet, Herr Commerce-Rådet äskadt, att detsamma genast måtte blifva till gällande Lag antaget; och har allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet anmodat LagUtskottet, att i handläggning af denna motion deltaga.

Hvad sålunda förekommit, hafva Utskotten tagit i öfvervägande; och emedan den hufvudgrund för Hägnadsskyldigheten, som Kongl. LagCommittéen uppställdt, den nemligen, att hvar som annan med egor möter, skall i stängseln dem emellan taga hälften, utan afseende på jordens beskaffenhet, större rymd eller hemmantal, finnes, efter Utskottens tanka, ej vara så lämplig, som vederbör, der mindre Hemmantal gränsar till ett större eller Byalag, hvarest enskifte icke pågått, samt de större hemman och byar, som hittills hunnit blifva enskiftade, äro, enligt hvad Utskotten hafva sig bekant, vida färre än de öf-

rige, hvarest samfällighet i egornes begagnande eger rum; ty anse Utskotten den sökta Lagförändringen icke verkande till så allmänt råttsenlige och gagnande följder, att vid närvarande förhållanden, någon rubbning bör göras i nu gällande Stängselstadganden, de der genom mångårig tillvarelse hos de flere jordbrukare beredt den vana i efterlefnaden, och vunnit det förtroende i afseende på billigheten i deras grund, att de icke utan synnerliga betänkligheter kunna häfvas, helst derigenom den ena Medborgaren skulle tillskyndas en lika så kännbar kostnad, som den andre vederfores en opåräknad minskning i åliggandet; hvarföre ock Utskotten tro sig sakna skälig anledning, att tillstyrka bifall till förevarande motioner.

Detta yttrande varder dock vördsamt underståldt Riksens Höglofl. Ståndens pröfning; äfvensom de Ledamöters meningar, hvilka ej instämt med pluraliteten, i särskildt ProtocollsUtdrag, bifogas. Stockholm den 10 Maj 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Riksens Höglofl. Ståndens Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotts Plenum den 14 Maji 1823.

S. D. Vid förnyad föredragning af Utskottens sammansatta Beredningsförslag till Betänkande i afseende på en ny Lagstiftning rörande Stång-

selskyldigheten, inlemnades ett af Herr Danckwardt, i Beredningen, afgifvet yttrande, deruti Herr Grefve Wachtmeister instämt, af följande innehåll:

"Så länge landet i allmänhet varit fördeladt emellan mindre och större samfälligheter, har Lagens stadgande i 5 Cap. 2 §. ByggningaBalken, om Hägnadsskyldighet, mera öfverensstämt med billighet och rättvisa än nu för tiden, då samfälligheterne börjat att skiljas mellan de enskildte delegarne och Byarne att mer och mer förvandlas till sårskildte gårdar. Likväl har det gällande stängselsättet, efter hemmantal, äfven i afseende på råskillnader emellan särskildte byar vid många tillfällen varit obilligt, såsom när jordrymden å andra sidan alldeles icke svarat mot hemmantalet, och den ena byn med ganska obetydlig del af sina egor, gränsat till en annan bys hufvudsakligaste egomassa. Dessa förluster eller fördelar hafva dock delats å ömse sidor af flere grannar och ett lika öde har derigenom drabbat delegare inom samma hemman eller by. Men helt annorlunda förhåller det sig med hägnaden inom en bys samfällighet. I detta afseende stadgar 6 §. uti 1802 års Stängselförordning, att grannarne stånga sig emellan uti skilnadslinierne efter inegornas delningsgrund. Det beror således helt och hållet på skifternas utläggning och på beskaffenheten af deras former äfvensom på delningsgrunden för lotterne å ömse sidor, huru stängseldelningen i allmänhet utfaller

för byelaget, och i detta afseende får jag vitsorda och åberopa de exempel och uträkningar, hvilka innefattas uti Bilagorne till Herr Santessons Memorial. Det är väl ostridigt, att förstnämnde händelsen eller skifternes former äfven har inflytande på stängselbeloppet, om man antar den grund för hägnad, att dela den till hälften emellan tillstötande grannar, men den medför alltid mindre olikheter och hvarje hemmansegare har derigenom en aldrig till grunden obillig skyldighet, att freda sin jord emot grannens förfång, i lika förhållande som denne behöfver freda sin för grannens; då deremot, efter nu gällande Stängselförordning, en liten hemmanslott, omgifven helt och hållet af större egovälden, har snart sagdt ingen stängselskyldighet. Der en hel by på en gång undergått Enskifte hafva, till följe af Enskiftesförordningens medgifvande, understundom öfverenskommelser blifvit träffade, hvilka undanröjt de största obilligheterna; men det ligger oftast i Landtmätarnes och Gode mäns händer, att medverka till dessa beslut, hvilka mängden af delegare icke förmår att bedöma, och hvarom sedan rättegångar fullföljas. Så uppstå tid efter annan stängseldelningar stridande emot lagen, just derföre att Lagen såsom obillig icke vill af Delegare eller Ämbetsmän tillämpas.

I byar åter der Enskiftes-utbrytningar tid efter annan ega rum, visa sig ännu större svårigheter genom nu gällande delnings-

sätt. För de lotter, hvilka blifvit utbrutne uppgöres stängseldelning; men denna måste åter förändras i alla de linier, hvilka stöta till Stortkiftesjorden, så snart nya Enskiftesdelningar uppstå och andre egovälden utlåggas till Enskifteslotterne, och de händelser kunna inträffa, der enskiftade hemman tvänne gånger nödgas betala Landtmätare för Stängseldelningar, och de vid Storskifte förblifvandes kostnader för samma ändamål förnyas hvarje gång ny utbrytning eger rum inom byelaget. Alla dessa oredor, hvilka i den mån tilltaga, som Skiftesverket fortgår och landets odling tillväxer, kunna icke afhjelpas på annat sätt, än genom hägnadsskyldighetens bestämmande till hälften, först emellan angränsande byars och derefter emellan tillstötande egovälden inom samma by; då är delningssättet i de fleste fall det billigaste och alltid det enklaste. — Det påkallar ingen Ämbetsmannaåtgärd, utan kan af grannarne sjelfva uppgöras: det förekommer de snart sagdt oundvikliga rättegångar, hvilka måste uppstå genom tillämpning af nu gällande stadganden, och verkar icke litet på sjelfva skiftesfrågorne, enär det ofta visat sig, att skiftesläggning, vid inträffade delningar, blifvit föremål för rättegång, hufvudsakligen för de följder densamma haft på stängselskyldigheten, hvilkens uträkning, efter nu gällande grunder, varit svår att för delegarne på förhand, vid granskningen af skifterne, uppgöra; men deremot genom delning till hälften genast faller i ögonen.

På en del af dessa anförde och flere andre skäl, hvilka jag jemväl får åberopa, har LagCommittéen uti motiverne till 4 Cap. af förslaget till ByggningaBalken tillstyrkt det nya stadgande, angående stångselskyldighet att dela den till hälften: och då, efter min tanka, någon fråga aldrig kan uppstå vid antagandet af den nya Lagen om förkastande af den hittills godkända princip, att den eger vitsord som stänga vill, ehvad svårigheter också under tiden kunna, på särskilde orter, genom skogsbrist möta för hägnads upprättande, helst hågen allt mer och mer i sednare tider hos Svenska Jordbrukaren utbildat sig, att känna sig sjelfständig inom sitt område, och vårt lands omvexlande beskaffenhet af odlingsbar jord samt olåndige betesmarker, anvisat folket, likasom Lagstiftaren, behofvet af gemensamt biträde för att kunna begagna gemensamma fördelar, så måste LagCommittéens förenämnde tillstyrkande icke ensamt anses såsom en utveckling af en i tillämpningen billigare rättsgrund, utan såsom ett förslag till Lag, den der förr eller sednare, i förening med civila Lagen, efter all sannolikhet till efterlefnad fastställes: och det torde icke derföre böra undfalla uppmärksamheten, att olägenheterne af den verkan införandet måste ega på redan förrättade delningar i samma mån öka sig, som med antagandet fördröjes, skiftesverket under tiden fortgår, samt hägnader och deras fördelning upprättas.

Det är af denna ytterligare anledning jag tror mig böra tillstyrka bifall till H:r Santessons och Riksdagsmannen Pehr Pehrsons motioner, och antagandet af Lag-Committéens förslag, hvilket, omarbetadt i åtskilliga mindre omständigheter, de der hafva afseende på föreslagne grunder, i andra Capitlet af samma Balk, efter min tanka bör, såsom en ny förändrad Stängselförordning, utfärdas med tillägg af det stadgande, att redan verkställde stångseldelningar, ehvad de blifvit lagligen fastställde eller icke, måge, på någon delegares begäran, efter desse nya grunder rättas, och hägnaderne å nyo indelas, samt hemmansegarne emottaga, till framtida underhållande, det nya öfverskottet, utan att vara förbundne till ersättning af den mera gärdesgård, som, emot förra delningen, kan på dem belöpa, och af grannar tillsläppes, i annor händelse, än såvida hägnader utgöres af för längre tider beståndande och vid anläggningen kostsamma stenmurar eller varagtiga jordvallar, för hvilka ersättning bör, vid skeende gärdesgårds liqvid, bestämmas, och från det hemman, som tillträder sådant annat hemmans öfverskott, ersättas det afträdande, genom fördelning och utgörande under 10 års tid, af det uppskattade värdet."

Hr Grefve Posse anförde: "att enär en ny civillag är under utarbetande, hade Utskotten, i afvagtan deraf, enligt Grefvens tanke, icke bordt för närvarande tillstyrka någon förändring i nu gällande stängsel-

författningar, och reserverade Hr Grefven sig alltså emot ofvannämnde Betänkande, hvilket Utskottens samtlige öfrige Ledamöter deremot biföllo, så som det under N:o 62 finnes upptaget. Ut supra.

Ex Protocollo
Joh. Jac. Kleman.

N:o 63.

Ankom den 3 Junii 1823.

Betänkande, i anledning af Vice Talemannen och RiksdagsFullmägtigen Jon Jonssons, från Blekingen, Memorial, att frågor om Hemmansklyfningar och besutenhet, må från LagmansRätt, lika med andre Tvistemål, i vanlig besvärsväg få fullföljas.

Vice Talemannen uti Hedervärda BondeStåndet under innevarande Riksmöte, RiksdagsFullmägtigen Jon Jonsson, från Blekingen, har uti ett af nämnde Stånd till LagUtskottet remitteradt Memorial, yrkat den ändring uti Kongl. Förordningen den 30:de Junii 1747 och Kongl. Förklaringen deröfver den 24 Januarii 1751, att frågor, angående Hemmansklyfningar och besutenhet, måtte lika med alle andre tvistemål, få uti vanlig Råttegångsväg, från LagmansRätt fullföljas uti HofRätt och vidare till Kongl.

Maj:t; då, efter Jon Jonssons tanka, frågan huruvida en person må blifva bibehållen vid en del af den jord, der han är född, och i hvars förbättrande han deltagit, vore af vida större vigt, än en tvist om en obetydlig lägenhet eller ett blott Accessorium till samma jord; och han, i förra fallet måste åtnöjas med LagmansRåttens dom; men i det sednare eger öppet, att draga saken, om än aldrig så obetydlig, under HofRättens och Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning, hvilket olika förhållande, skall innefatta en orimlighet.

Detta har LagUtskottet tagit i öfvervägande; och emedan det är en för Lagstiftningen godkänd grundsats, att hvar och en Part må ega, att uti Underdomstolarnes Utslag och Domar, i stadgad ordning hos ÖfverDomaren söka ändring och rättelse, och sin talan jemvål hos Kongl. Maj:t slutligen fullfölja, samt något skäl, hvarföre denna Rättegångsförmån skall förnekas Part, som med LagmansRätts dom, i fråga om Hemmansklyfning å Skattejord, icke åtnöjes, efter LagUtskottets tanka icke förefinnes, enär i detta, såsom i alla andra fall, der klagan öfver LagmansRåtts dom eger rum, vinnande Parten, genom den i Lag stadgade skyldighet för den klagande, att ställa Borgen för kostnad och skada, är försäkrad, att komma i åtnjutande af all den upprättelse och ersättning, för det lidande honom genom långre tidsutdrägt med rättegångars afslutande kan tillskyndas, och hvartill han,

i händelse saken obefogadt blifvit fullföljd och oskäligen uppehållen af Öfver-Domaren, kan pröfvas berättigad; ty har LagUtskottet för sin del funnit skäligt, tillstyrka, att med ändring uti hvad Kongl. Förklaringen den 24 Januarii 1751 i detta afseende föreskrifver, det stadgande må meddelas: att uti LagmansRätts Dom uti mål, angående Hemmansklyfning å Skattejord, hädanefter ändring må sökas på sätt och i den ordning 7 och 10 §§. uti 25 Cap. Rätteg.Balken föreskrifver; hvilket dock, tillika med 2:ne Ledamöters särskilda mening, till Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsamligen hemställes. Stockholm den 13 Maji 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 13 Maji 1823.

S. D. Föredrogs: — — — — —

2:o Vice Talemannen John Johnssons, af Hederv. BondeStåndet remitterade Memorial om upphåfvande af Kongl. Förordningen den 30 Junii 1747 och Kongl. Förklaringen den 24 Januarii 1751, angående Rättegångssättet i frågor om hemmansklyfning, till hvilken motion Utskottets fleste Ledamöter tillstyrkte bifall, på sätt Betänkandet under N:o 63, utvisar; hvaremot Herr Lagmannen Björkenstam yttrade, att

då Riksens Höglofl. Ständer, vid snart förestående pröfning af det nya Lagförslaget, komma att afgöra huruvida LagmansRätterne böra bibehållas eller indragas, ansåg Herr Lagmannen den af Vice Talemannen John Johnsson nu väckte fråga lämpeligast böra i sammanhang dermed pröfvas; och fann Herr Lagmannen således ej skäl att för det närvarande tillstyrka någon ändring uti ofvanberörde, på goda grunder, tillkomne Författningar.

I detta yttrande instämde Herr Häradshöfdingen Ribbing. Ut Supra

Ex Protocollo.

Joh. Jac. Kleman

N:o 64.

Ankom den 4 Junii 1823.

Betänkande, i anledning af Herr Professor Fröbergs Memorial, angående Expeditionssättet af Kongl. Maj:ts Nådiga Resolutioner i Besvärsmål.

Herr Professor Fröberg, har uti ett till Högv. PresteStåndet ingifvet, till LagUtskottet remitteradt Memorial, rörande Expeditionssättet af Kongl. Maj:ts Nådiga Resolu-

tioner, exempelvis anmärkt, huruledes det blifvit en vana och antagen praxis, inom Konungens EcclesiastikExpedition, att icke underrätta Vederbörande Authoriteter, såsom Consistorierne om utgången af ett öfverklagadt mål, som på dem berott, eller till verkställighet beror, förr än Parterne anmält sig till utlösen af de för dem särskildt utskrifne Exemplar af Resolutionen; derigenom händt, att Consistorierne icke förr än efter 5 till och med 9 Månader efter Utslagets Datum, kunnat gå i författning med målets vidare befordrande till slut: att då Consistorierne icke på så lång tid kunnat vidtaga någon åtgärd till ett Förslags completterande, både de vid förslaget bundne, och den derifrån uteslutne, eller derpå möjligen genom besvären uppförde, förlorat en dyrbar tid, som kunnat hafva på deras öfriga befordringsrätt och aspecter menlig inflytelse: att då en Kongl. Resolution om ny ansökningstid, som alltid skall räknas från Resolutionens Datum, icke kommit Consistorierne tillhanda förr, än den nya ansökningstiden redan varit förfluten, en ny, ganska lång tidsutdrägt, förorsakats: att genom dylikt uppskof med underrättelse om utgången af mål, som berott på HofRätts pröfning, äfven händt, att en i Brottmålsväg anklagad Prestman, halfva till hela året, sedan han både de Jure och de Facto blifvit dömd sitt Ämbete förlustig, likafullt fortfarit i Ämbetets utöfning, och, som ansökning om Nåd hos Kongl. Maj:t icke

kunnat honom förvägras, än ytterligare till allmän förargelse fortsatt att bestrida alla PresteÄmbetets functioner: samt att nyligen den besynnerlighet inträffat, att en Kyrkoherde, tillsatt genom val, sedan undersökning och skriftvexling fortgått 2:ne år, omsider 3:ne månader efter det han blifvit död och begrafven, förklarats för lagligen vald Pastor, hvarefter den vanliga Besvärstiden till Kongl. Maj:t måst afvagtas, utan att Consistorium ändock om sakens skick erhållit underrättelse; och har Herr Professoren med anledning häraf, och på det en hufvudsaklig brist i Lagskipningen måtte afhjelpas, föreslagit att Vederbörande Expeditioner och Domstolar borde, genast efter Utslags afkunnande, eller meddelandet af en Nådig Resolution, derom underrätta Vederbörande Authoriteter och Consistorier.

LagUtskottet har väl vid öfvervägande häraf, lika med Motionairen funnit angelägenheten deraf, att Consistorierne erhålla tidig och officiel underrättelse, om utgången af de mål, hvilka antingen af Consistorierne förut handlagde, i Besvärsväg hos Kongl. Maj:t i underdånighet fullföljas, eller i vanlig Rättegångsväg vid Domstolarne behandlas, och i bägge fallen kunna fordra Consistoriernes slutliga verkställighetsåtgärd; men Utskottet har äfven haft tillfälle inhemta, att nu mera, jemvål uti Kongl. Maj:ts EcclesiastikExpedition skall iagttagas, hvad uti Justitiæ och öfrige Stats-Expeditionerne varit öfligt, att Consistori-

erne, likasom andre myndigheter lemnas del af alla Kongl. Maj:ts Beslut, som föranleda något iagttagande af desse myndigheter, så framt detsamma ej innefattar en Förmån tillagd enskild Part, utan att sådant rörer 3:dje Mans rätt, då den Kongl. Resolutionen vanligen föreskrifver, att den stadgade åtgärden bör vidtagas på Vederbörandes anmälan, hvarförutan hvar och en myndighet, hvars förklaring eller utlåtande i något mål af Kongl. Maj:t varit infordradt, erhåller ett Exemplar af Utslaget.

Enär i öfrigt uti frågor vid UnderDomstolarne, som röra Consistorierne, Consistorii Ombud alltid äro närvarande, hvilka vanligen uti förordnanderne hafva sig ålagdt, att till Consistorierne inberätta förloppet, ther icke målen äro af den beskaffenhet, att Protocoller och Utslag ovillkorligen till Consistorierne skola utskrifvas; samt i händelse mål i HofRätt fullföljes, Consistorium eger att antingen sjelf deri deltaga eller begära AdvocatFiscals-Åmbetets biträde, och i bägge fallen, äfvensom då thyförutan Consistorii utlåtande eller HofRättens Utslag stadgar något, som af Consistorium bör iagttagas, Consistorium erhåller del af Utslaget; så har LagUtskottet för det med motionen åsyftade ändamål, ansett något vidare icke erfordras, än om Kongl. Maj:t skulle täckas genom författning, till ovilkorlig efterlefnad anbefalla Dess Justitiæ och StatsExpeditioner den praxis, som i ofvananförde måtto redan skall vara vidtagen; hvarom Ut-

skottet alltså tillstyrker, att Riksens Höglofl. Ständer hos Kongl. Maj:t uti underdånig skrifvelse anhålla; dock hemställes detta vördsamligen Riksens Höglofl. Ständers vidare beprövvande. Stockholm den 9:de Maji 1823.

N:o 65.

Ankom d. 3 Junii 1823.

Betänkande, i anledning af Herrar Limnelii och Lefflers Memorialer, om ändring uti 12 §. af Kongl. Förordn. den 13 Julii 1818, angående Inteckning i fast Egendom.

Uti sårskildte till Vällofl. BorgareStåndet ingifne Memorialer, hafva Riksdags-Fullmågtigarne Herrar N. Limnelius och Erik M. Leffler andragit, huruledes Stadgandet uti 12 §. af Kongl. Förordn. angående Inteckning i fast Egendom, af den 13 Julii 1818: "*Ej må Inteckning beviljas i Hus, annan Byggnad och Vattenverk, hvarmed ständig rätt till grunden ej är förenad,*" så vidt detta stadgande af StadsDomstolarne och sårdeles Stockholms RådstufvuRätt blifvit tillämpadt på sådane Egendomar i Städerne, hvilka befinnas å så kallad ofri grund,

skall

skall ofördelagtigt verka emot eganderätten och medföra en mångd betydliga olägenheter, ej mindre för egarne till sådane fastigheter, än äfven för andre, som till dylika fastighetsegare stå i vissa förhållanden. Dessa Egendomar, ehuru ständig rätt till grunden med dem icke är förenad, hafva likväl alla förflutna tider likasom all annan på fri grund belägen fast egendom gått man och man emellan uti arf och igenom köp, hvarmed i laglig väg lagfart skett; och om än Fastebref å berörde Egendomar icke utfärdats, utan endast uppbudsbevis blifvit meddelade, har likväl innehafvarens rätt dertill ansetts så tryggad och utan fråga att, alltintill 1818 års Förordning utkom, Inteckning deri för hans skuld blifvit, utan någon af egaren till grunden någonsin gjord anmärkning, meddelad, hålst den ofria grunden icke kan från Innehafvaren till Staden återfalla, i annor händelse, än om innehafvaren försummar inbetalning till Stadens Cassa af bestämde årliga Tomtöre-afgifter, hvilken försummelse, om än den någongång skulle inträffa, icke skall vara att befara, enår egaren, uti nedlagde betydliga kostnader å de på Tomterne uppförde Byggnader, äger ett vigtigt intresse, att genom inbetalning af den mindre betydliga Tomtöre-afgiften, åt sig bevara säkerheten af Tomtens besittning. Ägarne af sådane fastigheter skulle i öfrigt, om ifrågavarande stadgande bibehålles, dels äfventyra upp-

sägelse af förut intecknade Lån, dels vid inträffande dödsfall blifva stängde från all utväg, att med penningar, om sådane i Sterbhuset saknas, skilja från hvarannan Arfvingarne för hvartheras del i Fastigheten; äfvensom att, vid infallande behof af penningar till nödvändiga betydliga reparationer, kunna, emot Inteckning, dertill förskaffa sig lån.

På desse med flere anförde skäl har alltså blifvit yrkadt: af Herr Limnelius, att den Förklaring och ändring af 12 §. uti 1818 års Förordning måtte meddelas, att Inteckning må kunna gifvas uti Egendomar, belägne i Stad på ofri grund, samt af Herr Leffler, att så väl för detta ändamål, som till afhjelpande af den stora förlägenhet, som äfven å vissa ställen å Landet skall genom ifrågavarande §:s lydelse uppkommit, hela första Mom. deraf måtte alldeles utgå, eller, om det ej kan bifallas, åtminstone orden: *å Landet* deruti tilläggas.

LagUtskottet, till hvars handläggning dessa Memorialer, deruti de fleste af Vållofl. BorgareStåndets Ledamöter instämt, blifvit remitterade, har, vid granskning deraf, inhemtat: att Riksens Ständers LagUtskott, uti dess vid sistförflutne Riksdag afgifne Betänkande rörande Förslag till ny Inteckningslag, uttryckeligen förklarat: att af innehållet i den föreslagne 12 §., hvaruti Utskottet egentligen synes hafva afsett Hus, Vattenverk eller annan Byggnad *å Landet*, hvilkas innehafvare icke hafva ständig rätt

till grunden, hvarå de äro uppförde, den tankan icke borde kunna föranledas, att Hus å ofria Tomter i Ståderne ej borde såsom fast gods anses, då skyldigheten att erlägga en årlig Tomtöre-afgift för egarne medförer en så ständig rätt till grunden, att de ej annorledes kunna ifrån den skiljas, än genom det lösen för husen till dem betalas. Detta förklarande har icke allenast LagUtskottet, uti dess, i anledning af återremiss af Betänkandet, till Riksens Ständer afgifne utlåtande, ytterligare upprepat, utan äfven Riksens Ständer, uti deras med förslaget till InteckningsLagen, till Kongl. Maj:t aflåtne underdåniga Skrifvelse framstält; men enär detta förklarande icke kommit att inflyta uti den af LagUtskottet föreslagna samt af Riksens Ständer antagne Redaction af 12 §., har samma Redaction oförändradt blifvit bibehållen uti Kongl. Maj:ts sedermera den 13 Julii 1818, utfärdade Förordning om Inteckning i fast Egendom.

Enär nu erfarenheten visat att Författningens otydlighet i denna del föranledt den, emot Lagstiftarens mening, stridande tillämpning, att StadsDomstol funnits, som ansett sig böra vägra att meddela Inteckning uti de på ofria grunder i Städerne uppförde hus och byggnader, derigenom dessas innehafvare tillskyndats märklig skada, förlust och hinder i eganderätten, har LagUtskottet, med bifall till de i detta ämne väckte motioner, ansett sig böra föreslå utfärdandet af en Förklaring af 1 Mom. i 12

§:n af Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818, att det uti detta Moment meddelade Förbud mot Inteckning i Hus, annan Byggnad eller VattenVerk, hvarmed ständig rätt till grunden ej är förenad, icke må lämpas på sådane å ofri grund i Städerne belägne Hus och Byggnader, hvars innehafvare för besittningen af Tomten erlägga en viss årlig Tomtöre-afgift, och på grund deraf icke kunna derifrån skiljas med mindre, att lösen för Husen till dem betalas.

Sedan Utskottet sålunda tillstyrkt den förklaring af 12 §. i InteckningsLagen, som Utskottet anser vara med Lagstiftarens mening öfverensstämmande, återstår för Utskottet, att yttra sig öfver den del af Herr Lefflers motion, hvari han yrkar att hela 1 Mom. af §:n måtte försvinna, hvarigenom han åsyftar att alla Hus, Byggnader och VattenVerk, så i Staden som på Landet, å annor mans grund, utan undantag må få intecknas till kraft och verkan äfven i Tomten, för så lång tid som Besittningsrätten innehafves.

Ett sådant stadgande skulle, efter Utskottets tanka, strida mot begreppet af den ständighet och oföränderlighet, som alltid ansetts utgöra hufvudegenskapen af fast Egendom, och orsaken, hvarföre dess pantsättning kan med full säkerhet ske, endast genom Inteckning, och utan det öfverlåtande, som för lös pant är nödigt; vid betragtande hvaraf, och då i händelse hvarje den minsta å annans grund uppförde Bygg-

nad på Landet finge intecknas, det blefve en omöjlighet, att hålla den reda på meddelade Inteckningar, som för utgifvande af Gravations-bevis är nödigt, anser Utskottet sig icke kunna tillstyrka bifall till hvad Herr Leffler i denna del yrkat; hvilket dock tillika med en Ledamots särskilda mening till Riksens Höglofl. Ständers vidare beprö fvande vördsamligen öfverlemnas. Stockholm den 9:de Maji 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 28 April 1823.

S. D. Föredrogs Herrar N. Limnelii och E. M. Lefflers af Vällofl. BorgareStåndet remitterade, den 13:de sistl. Februarii på bordet lagde, Memorialer, angående ändring i 12:te §. uti Kongl. Förordningen den 13:de Julii 1818, om Inteckning uti fast Egendom, tillika med yttrande i ämnet af flere Vällofl. BorgareStåndets Ledamöter.

Till dessa motioner tillstyrkte Utskottet bifall, på sätt Betänkandet N:o 65 utvisar.

Ifrån detta beslut, var likväl Herr Borgmästaren Hjertström skiljaktig och yttrade: att då Städerne kunna återtaga ofrie Tomter, då Tomtören icke i behörig ordning derföre betalas och Fastebref ej få meddelas å sådane lägenheter; hvaremot det beror på egaren, att, genom Friskillings erläggande, förvärfva sig full och ständig egan-

derätt till dylik Tomt; ansåg Herr Borgmästaren sig icke ega skäl, att tillstyrka den af Utskottet föreslagne Lagförändring, deraf den följd skulle uppstå, att Inteckning kunde beviljas uti Fastighet i Stad, dermed ständig rätt till grunden ej är förenad och hvarigenom egare af frie och ofrie Tomter i detta afseende sattes i lika författning. Ut Supra.

Ex Protocollo.

Joh. Jac. Kleman

N:o 66.

Ankom den 3 Junii 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags-Fullmägtigerne J. J. Rutbergs, och Herr Nils Limnelii Memorialer, angående dels ändring uti 13 §. af Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818, om Inteckning i fast Egendom, dels tillägg till samma författning.

Genom ProtocollsUtdrag af den 11 sistl. Martii, har Hederv. BondeStåndet till LagUtskottet remitterat ett Memorial af RiksdagsFullmägtigen från Norrbottens Län J. J. Rutberg, hvaruti, med hämtad anledning af Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818, angående Inteckning i Fast Egendom, Rut-

berg sökt fästa uppmärksamheten derå, att om någon upplånar penningar och utfäster att derföre lemna Inteckning, men genast derefter försäljer den Egendom som skulle intecknas, innan tillfälle ännu varit för Långifvaren att Inteckning begåra, emedan Ting å Landet eller Rådstufvudag i Staden ej ännu inträffat, eller ock om den Egendom, i hvilken vid Lånets upptagande inteckning lofvas, redan då är, honom ovetande, af Låntagaren såld, ehuru ingen lagfart blifvit börjad, och således allt tillfälle saknas, att af offenteliga handlingar blifva om försäljningen underrättad, Inteckningen icke skall kunna vinnas, emedan Egendomen, hvari den sökes, vid ansökningstiden upphört att egas af Gäldenären, hvarigenom Långifvaren blifver bedragen, men köparen i begge fallen skall vara tryggad emot all gravation i Egendomen, så framt han inom 3:ne månader i Staden, eller å nästa Ting efter Sex Månader å Landet, söker uppbud, dermed all verkan af den sökte och beviljade Inteckningen förmenas böra försvinna; hvilka olägenheter Rutberg ansett kunna afhjelpas genom stadgande: att all inteckning, som sökes innan uppbud blifvit begärdt, skall ega samma verkan, som om Egendomen ännu icke blifvit såld af den Gäldenär, hvars skuld är i fråga att intecknas; genom hvilket stadgande köparens rätt icke skall förnärmas, emedan hans köp, ännu ej eger offentlighet, så länge det icke blifvit uppbudit, samt en icke offentelig handling

icke kan verka på tredje mans rätt, som derom saknar kännedom.

Hårförutan har Rutberg, såsom en betydlig brist uti Förordningen om Inteckning, anmärkt: att Gravationer i fast Egendom kunna gälla, utan att vara intecknade; att gamla och nya FideiCommissFörfattningar kunna framdragas när som hälst, då Domstolarne äro nödsakade på dem göra afseende, när de på sin höjd varit bevakade såsom Testamenten, och det således kan hända, att ett FideiCommissBref, förut okändt, framkommer förr eller sednare af innehåll, att en Egendomsherre med varm hand till sin ättling öfverlemnat den eller den fastigheten under FideiCommiss-vilkor, och Domstolen icke kan undandraga sig att låta detta Bref gälla, emedan det aldrig behöft, till vinnande af laglig kraft, uppvisas och bevakas såsom Testamente, då det icke haft egenskap deraf; hvaraf följden blifver, att Inteckningar, som redan äro beviljade, måste stå tillbaka för ett dylikt undanhållet Document, emedan detsamma bestyrker, att Gäldenären, hvars skuld är intecknad, icke varit fastighetens egare då inteckningen söktes. Och då följakteligen trängande nöd skall påkalla att Lagens ofullständighet härutinnan afhjelpes, har Rutberg vidare föreslagit det stadgande: att ingen slags rätt till en fastighet, vare sig i följd af Skuldfordran, Testamente, Arf, Arrende, fördel eller så kalladt undantag, förlåning, med ett ord, ingen slags rätt till

anspråk på Egendomens värde, dess afkomst eller besittande, må gälla till förfång af Inteckningshafvares rätt, utan att vara behörigen intecknad med samma formaliteter, som för gälds intecknande äro föreskrifne; dock att de Gravationer, som redan kunna finnas, af hvad natur som hälst, icke må genom denna Lag hafva förlorat någon kraft, så framt deras intecknande sker, inom viss förelagd tid, hvilken kunde bestämmas till natt och år från den dag Lagen kungjordes.

Sedermera har LagUtskottet, genom Remiss från Vålloft. BorgareStåndet, fått emottaga ett Memorial af RiksdagsFullmägtigen Herr Nils Limnelius; hvaruti, under enahanda åsigter, som sednare delen af Rutbergs förberörde Memorial innefattar, yrkas, att så snart eganderåtta till fast Egendom, på ett eller annat sätt inskränkes, den person, hvars framtida rätt på beståndet deraf beror, skall inom viss tid, hvartill föreslås Sex Månader, hos Domstolen i den Ort, der fastigheten år belägen, uppvisa afhandlingen i Original, att uti InteckningsProtocollet antecknas, och hvart 10:de år förnyas, samt att om sådane öfverenskommelser träffas vid Domstolen skall Domaren opåmind och utan betalning sådant i InteckningsProtocollet anmärka, eller om fastigheten år belägen under annan Domstol, antingen sjelf gifva denne kunskap derom, eller ock föreskrifva den part, hvars fördel af Afhandlingens bestånd beror, att

genast, och sedan hvart 10:de år, göra anmälan på vederbörligt ställe, vid äfventyr för den försummelige att få skylla sig sjelf för de Gravationer, som under tiden, genom Domarens ovetenhet, kunde meddelas; hvilket stadgande likväl icke ansetts lämpligt i afseende på FideiCommisser, då en FideiCommissarie, som ville se FideiCommissNaturen upphöra, funne fördel i förtigandet, i hvilket fall viten för uppvisandet af dylika afhandlingar kunde föreläggas, och, till Controll, Domare ålåggas, att inom den 1 Maji hvarje år, till Konungens Befallningshafvande inberåtta, om och hvilken åsidosatt sitt så beskaffade åliggande, på det åtalan kunde anställas och den tredskande genom högre viten tillhållas att uppfylla denna skyldighet; och borde, så i detta som andra fall, ligga på Domarens ansvar, om han, utan att genomse InteckningsProtocollerne, beviljade en Inteckning, som lagligen icke kunde äga rum.

Desse begge Memorialer hafva alltså hos LagUtskottet till pröfning förekommit; hvarvid Utskottet, hvad förra delen af RiksdagsFullmägtigen Rutbergs Memorial angår inhåmtat, att något vidare stadgande än det som innefattas uti 13 §. af Kongl. Förordningen, angående Inteckning i fast Egendom den 13 Julii 1818 icke af behofvet påkallas, enär af berörde stadgande tydligen följer: att derest någon, som på ett eller annat sätt förvärfvat eganderätt till fastighet, underlåter att densamma medelst upp-

bud och Lagfart hos Domstolen befästa, Inteckning under tiden kan, för förre egarens skuld i samma fastighet, meddelas, utan att dess gällande kraft förminskas deraf, att vid sedermera sökt uppbud upplyses att fastigheten, då Inteckningen medgafs eller beviljades, icke var Gäldenären tillhörig, i hvilket fall långifvaren således icke, i afseende på Inteckningssäkerheten, något äfventyrar, och sednare Fastighetsegaren får skylla sig sjelf som sig ej bättre föresett, hälst han till sin säkerhet antingen kan innehålla Köpeskillingen intill dess uppbud erhållits, eller ock för hvad han derförinnan betalar, af säljaren fordra nöjaktig Borgen.

Beträffande åter Rutbergs och Herr Limnelii gemensamma yrkande: att eganderätt till fastighet, på hvad sätt den än må vara förvärfvad, eller anspråk på fastighets värde, dess afkastning eller besittande, icke må gälla till förfång af Inteckningshafvares rätt, utan att vara behörigen intecknad; så enär uppå Långifvarens egen omtanka och försigtighet ankomma bör, att genom GravationsBevis och åtkomsthandlingar göra sig försåkrad om Gäldenärs eganderätt till den fastighetspant som erbjudes, och den säkerhet den kan medföra, innan Lån utlemnas; hvartill kommer, att vid uppbuds meddelande, Domaren åligger infordra förre FastighetsEgarens åtkomsthandlingar, hvarigenom dess rättighet att sälja eller öfverlåta fastigheten, skall bestyrkas; så har Utskottet ansett det föreslagne stadgandet

icke vara af behofvet påkalladt, och således icke kunnat detsamma tillstyrka.

Detta hemställes dock vördsamligen tillika med en Ledamots särskilda mening, Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 9 Maji 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 9:de Maji 1823.

S. D. Till Justering uppläste Betänkandet N:o 66 rörande RiksdagsFullmägtigen J. J. Rutbergs och Herr N. Limnelii Memorialer om ändring af 13 §. i InteckningsLagen, hvilket Betänkande af Utskottets fleste Ledamöter godkändes; hvaremot Herr Grefven och Ordförande förmälde sig vara af särskild mening och uppläste följande:

InteckningsLagen, uti 13 §. stadgar, att i händelse köpare försummar taga Uppbud inom tre Månader i Staden, och, å Landet, sist vid det Ting, som infaller näst efter sex Månader sedan köpet skedde, skall han vara underkastad den påföljd, att om då, det vill säga, vid det denne fatalietid förlupit, eller framdeles, innan Uppbud är sökt, någon förre egarens Borgenär i behörig ordning anmäler sig om Inteckning i fastigheten, skall han den erhålla. Af detta stadgande följer, enligt min tanka, otvunget och endast såvida köparen iagtta-

ger den honom föreskrifne tid för Uppbuds tagande äro de Inteckningar utan kraft, som, på grund af klara förskrifningar, deri Inteckning medgifven är, och på grund af den bestämda kännedom om Gäldenärens eganderätt till Egendomen, som Rätten trott sig ega, eller annars i laglig ordning kunna befinnas vara i Egendomen beviljade emellan den dag, då köpet skedde, och den, då första Uppbudet meddeldes; men ehuru denna tolkning otvifvelaktigt lemnar rum för de olägenheter Motionairen öfverklagat, anser likväl jag det till deras afhjelpande nu gjorde förslaget icke böra antagas, såsom inskränkande den fria egande- och dispositionsrätt hvar och en genom ett köp förvärfvar, oberoende af alla andra Gravationer, än dem, som redan före köpet vidlådade Egendomen. — Dessutom hyser jag den öfvertygelse, att den som, i hopp om framdeles erhållande Inteckning och i förlitande på Gäldenärens löfte derom, till denne utlemnar penningar, dervid anförtror sig endast åt den credit Gäldenären hos honom eger, och icke, genom utlemnandet eller ens genom Gäldenärens löfte, förvärfvar någon rättighet, att af Lagen vid den sålunda endast utlofvande säkerheten bibehållas framför andra, som, innan denna säkerhet blifvit i laglig ordning befästad, på af Lagen godkändt sätt, möjligen kunna hafva förvärfvat Egendomen. På desse skäl tillstyrker jag afslag å Rutbergs Memorial i denna del.

Herr Häradshöfdingen Ribbing yttrade att han var ense med Utskottet, men trodde att den af Utskottet antagne tolkning af 13 §. InteckningsLagen, som varit underkastad olika tydning, borde genom utfärdande förklaring, komma till allmänketens kännedom. Ut Supra.

Ex Protocollo

Joh. Jac. Kleman.

N:o 67.

Ankom den 3 Junii 1823.

Betänkande, i anledning af Herr G. Marks von Würtenbergs Memorial angående yrkad ändring uti 23 § af Kongl. Förordn. den 13 Julii 1818, om Inteckning i fast Egendom.

Uti ett af Höglofl. Ridderskapet och Adeln till LagUtskottet remitteradt Memorial, har Herr G. Marks von Würtenberg anmärkt, att föreskriften uti 23 §. af Kongl. Förordningen den 14 Julii 1818, angående Inteckning i fast Egendom, skall föranleda åtskillige olägenheter, så väl för den enskilde medborgaren som för allmänna Cassor och Privata EmbetsVerk, vid sökande af Intecknings förnyelse, derigenom att, då Borgenär har sitt hemvist på annan ort än der den Intecknade Fastigheten

år belägen, Intecknings-handlingen icke får uppvisas vid annan Domstol, än der InteckningsProtocoll föras, deruti handlingen bör intagas. Herr Marks von Würtenberg har ansett den förut genom 1798 års Concursstadga Borgenår lemnade rättighet, att vid någon Domstol i den ort han bodde, i afseende på Intecknings förnyelse eller dödande originale skuldförbindelsen uppvisa och påteckna låta, samt bevis deröfver ingifva till Domstolen, hvarest Inteckningen begärdes; hvilket vore så gildt som om hufvudskriften der uppteddes, vara lika förenlig med allmän säkerhet, som för Inteckningshafvaren mindre kostsam, än den 1818 års Förordning utvisar; hälst utom Stockholm ofta fordras flere dagsresor, kostnad och betydlig tidsspillan, för att vid RådstufvuRätt eller HäradsTing få ett skuldebref i förenämnde ändamål påtecknadt jemte särskildt ProtocollsUtdrag deröfver, samt, hvad Stockholm angår, motionairen åberopat egen erfarenhet, att Expeditionerne, rörande Bankens Intecknings-förnyelser fordrat en mycket långre tid hos Stockholms RådhusRätt, än då sådane Expeditioner före år 1818 emanerade från Stadens KämnärsRätt; på grund hvaraf följande förklaring och redaction af 23 §. uti 1818 års Kongl. Förordning blifvit föreslagen:

"Då Inteckning förnyas skall, uppvise Borgenär inför Rätten den Intecknade handlingen i hufvudskrift och skrifve Domaren

Inteckningsförnyelsen derå. Är Fordringsägares hemvist utom det Hårad eller den Stad, der den Egendom ligger, hvari Inteckning skett, må han inför *någon* Domstol i den ort han bor uppvisa förskrifningen och påteckna låta; och varde om Inteckningsuppvisande till förnyelse, Postposition, relax eller dödande, Betyg deröfver af Domaren å OriginalHandlingen antecknadt; sedan gifve Borgenär bevis härom in till den Domstol, som inteckningen beviljat, inom den tid som i 21 §. sågs, och vare detta så gildt, som om handlingen der företedd varit."

Vid granskning häraf, har LagUtskottet funnit, att stadgandet om införande uti InteckningsProtocollet af den Handling, hvarå Inteckningsförnyande sökes, otvifvelagtigt haft till föremål att åt så väl Borgenärer som Gäldenärer bereda den ömsesidiga Controll och säkerhet, som vinnes genom Domstolarnes skyldighet, att, inom korrt förelagd tid till vederbörande HofRätt insända nämnde Protocoll; och ehuru genom detta stadgande fordringsägare äro betagne rättigheten, att i ändamål af Inteckningsförnyande få uppvisa sine OriginalHandlingar inför KåmnärsRätt, vid Urtima TingsRätts sammanträden eller annan der InteckningsProtocoll icke föres, anser likväl LagUtskottet denna inskränkning uti fritt val af Domstol, och de olägenheter Motionairen för öfrigt anfört,

icke,

icke, vid betragtande af ofvannämnde ökade säkerhet, föranleda till ändring af ifrågavarande lagstadgande, håldst, då Inteckningsförnyelsen får sökas inom 10:de året från dess meddelande, en omtänksam fordringsegare har allt nödigt rådrum att, efter bequämlighet, infinna sig vid en sådan Domstol, som, enligt denna §., kan meddela Bevis om Inteckningens handlingens uppvisande, i ändamål af Inteckningens förnyelse vid annan Rätt.

Detta hemställes dock vördsamligen Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning. Stockholm den 9 Maji 1823.

N:o 68.

Ankom d. 3 Junii 1823.

Betänkande, i anledning af Herr Ehrenborgs, Casper, samt RiksdagsFullmägtigarne Herrar Winbladhs och Huldbergs Memorialer, angående föreslagen ändring uti 24 §. af Kongl. Förordningen, den 13 Julii 1818, angående Inteckning i fast Egendom.

Uti sårskildte, dels till Höglofl. Ridderskapet och Adeln, af Herr Ehrenborg, Casper, dels till Vållofl. BorgareStåndet, af Herrar P. Winbladh och P. U. Huldberg

ingifne, till LagUtskottet remitterade Memorialer, har uppmärksamhet blifvit fästad på de olägenheter det stadgande medförer, att skuldebref skall i hufvudskrift för Rätten uppvisas, innan Inteckning får dödas. En köpare, som inropat en fastighet, då den antingen efter föregången utmätning å Executive Auction blifvit försåld, eller efter af egaren sökt Cession, af Borgenärerne på enahanda sätt föryttrad, bör väl, ehvad den såldts under värdet af Inteckningarne eller icke, hållas Egendomen gravationsfri tillhanda så fort inropssumman blifvit betald, håldst till följe af sakens natur, klubbeslaget dödade alla de Inteckningar, hvilka icke kunde af köpesumman godtgöras; men så länge 24 §. uti Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818, angående Inteckning i fast Egendom, är oförändrad deri, att Inteckning ej får dödas, innan Original skuldebrefvet är för rätten uppvist, skall å en sådan Egendom ej kunna erhållas ett Gravationsbevis, fritt från de sednare Inteckningarne, häldst dessas Innehafvare, ehuru de ingen laglig rätt till Egendomen nu mera ega, likväl hafva deras rätt qvarstående emot gäldenären till hans person och hans öfrige varande eller blifvande tillgångar, och således icke kunna vara skyldige att från sig lemna deras innehafvande intecknade skuldsedlar, eller äro förpligtade att desamma för Inteckningens dödande, hos Domstolen uppvisa; hvarjemte den olägenhet äfven häraf uppkom-

mer, att tredje man kan på god tro emottaga en sådan, de jure, dödad Inteckning, och jemvål erhålla Gravationsbevis, att Inteckningen ännu är i full kraft.

Till afhjelpande af dessa olägenheter har alltså blifvit föreslaget, af Herr Ehrenborg, ett sådant tillägg till 24 §. af Inteckning's-Förordningen: "Då fast Egendom blifver i Concours eller å UtmätningsAuction försålld, och köparen behörigen styrker att Auctionen vunnit laga kraft, samt att han köpeskillingen erlagdt, varda alla Inteckningar i den fastighet dödade, ändock, att de skulle öfverstiga det belopp, som köpeskillingen utgör;" samt vidare: "Att Konungens Befallningshafvande må åligga, att å alla skuldsedlar, som vid Utmätnings-Auction, eller deraf följande Liqvidation företes, teckna om och i hvad mån Innehafvaren blifvit af Köpeskillingen godtgjord; samt att Domaren, då Inteckning's dödande ej sker på grund af infriadt och företedt skuldebref, bör kungöra sådant i tidningarne." —

Herr Huldberg har föreslagit, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande måtte, sedan Auctionen vunnit laga kraft, till Domaren aflemna betyg öfver alla de Inteckningar som förfallit; hvarefter Domaren skulle ex Nobili Officio döda dem; och Herr Winbladh har hemställdt att LagUtskottet måtte inkomma med det förslag till Lagförändring, som kan befrämja ändamålet.

Desse Memorialer, har LagUtskottet

öfvervågat, och anser för sin del det vara ostridigt, att en köpare, som å UtmåtningsAuction eller vid offenteligt utrop i Concours, inropar fastighet, ovillkorligen är beråttigad, att, så fort han inbetalt köpeskillingen, erhålla Fastigheten Gravationsfri, hvaraf följer, att hvarje i Egendomen varande Inteckning, som ej genom köpeskillingen blifver betald, från samma stund förlorat all vidare Inteckningsrätt i Egendomen. — LagUtskottet instämmer äfven med Motionairerna i fråga om de olägenheter, som de uppgifvit såsom följder af stadgandet, att skuldsedel ej får dödas, förr än den i Original för Domstolen uppvises, och LagUtskottet anser en del af dessa olägenheter vara af den vigt, att de påkalla Riksens Ständers åtgärd till deras afhjelpande.

Vid öfverläggning om det förslag LagUtskottet i sådant afseende bordt tillstyrka, har väl Utskottet funnit, att stadgandet om skuldsedels uppvisande i hufvudskrift, vid fråga om Inteckning dödande, bör i allmänhet bibehållas, såsom nödigt till förekommande af undersleif; men med afseende å de sårskilde omståndigheter, som uti nu varande fall förekomma, har Utskottet trott sig kunna, med afvikande från denna allmänna grundsatts, tillstyrka, att vid de af motionairerne omförmälde händelser, de Inteckningar må utan uppvisande i hufvudskrift dödas, som köparen med behörigt Ämbetsmannabetyg kan styrka haf-

va förfallit derigenom, att Auctionssumman understigit beloppet af Inteckningarne; dock har Utskottet, såsom ett ytterligare försigtighetsmått emot bedrägeri, trott sig härvid böra föreslå Kungörelse i Tidningarne, med underrättelse att sådan ansökning skett. På detta sätt anser Utskottet den stora olägenheten för en köpare, att i vissa fall ej kunna få bevis, att hans Egendom är Gravationsfri, ehuru den icke är med någon, laglig rätt medförande, Inteckning, besvärad, kunna afhjelpas, utan att tredje man derigenom förnärmas; men ehuru Utskottet, lika med motionairerne, insett de förluster, som möjeligen kan vållas enskildte derigenom, att de på god tro kunna såsom god betalning emottaga skuldsedlar, som, ehuru försedde med behörig Domstols betyg om deras intecknande i Gäldenärens Egendom, likvål ingen rätt till Egendomen medföra, har Utskottet likvål icke trott sig böra tillstyrka något stadgande till afhjelpande af denna olägenhet, enär hvarken det af Herr Ehrenborg föreslagne eller något annat, Utskottet vetterligt, sätt kan densamma fullkomligen afhjelpa, utan torde det åt enskilda omtankan böra öfverlemnas, att genom iagttagande af nödig försigtighet freda sig för de förluster, som af en bedragare i detta fall möjeligen kan tillskyndas; hvarvid Utskottet tror sig böra nämna, att denna varning mot emottagande af redan dödad inteckning, som Herr Ehrenborg ansett böra

lemnas allmänheten genom Kungörelse i Tidningarne, om de Inteckningar, hvilka, såsom genom Auctionens utgång förfallne, sedermera blifvit dödade, lika säkert torde komma allmänheten tillhanda genom kungörandet af sjelfva ansökningen om Inteckningens dödande, på sätt Utskottet här ofvan föreslagit. Utskottet tror sig äfven, vid Herr Ehrenborgs förslag om åläggande för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att å alla skuldsedlar, som vid UtmätningsAuction, eller deraf följande liqvidation förestes, teckna, om och i hvad mån Innehafvaren blifvit af köpeskillingen godtgjord, böra göra den anmärkning, att jemte det ett sådant stadgande, alldeles icke verkar till förekommande af underslef med Inteckningar i Egendom, hvilken, i följd af Concours, försäljes, detsamma jemväl, icke ens i afseende på UtmåtningsAuctioner, uppfyller det åsyftade ändamålet, enär någon skyldighet icke finnes för Inteckningshafvaren i utmätt fastighet föreskrifven, att vid utmåtningstillfället uppvisa Original-skuldsedlarne, och en sådan skyldighet vid Liqvidations-tillfället, så mycket mindre kan med någon till det åsyftade ändamålet verkande påföljd för underlåtenheten, ega rum för samtelige Inteckningshafvare, som de, hvilka genom utgången vid Auction redan blifvit underrättade, att de af köpeskillingen ingenting erhålla, hvarken af något hopp om utdelning lockas att dem uppvisa, eller kunna med förlust af vidare rätt till betal-

ning dertill tvingas, enär de, ehuru deras Inteckningsrätt är försvunnen, icke destomindre hafva en med Auctionens utgång ingen gemenskap egande rätt, att hålla sig till Gäldenärens öfriga Egendom, och de dessutom, om de med uppvisandet vilja tredskas, endast behöfva föregifva, att de öfverlåtit skuldsedlen på annor man.

På grund af hvad nu blifvit anfört, får Utskottet, med anledning af ofvanupptagne motioner, för Riksens Höglofl. Ständer föreslå följande tillägg vid 24 §. af InteckningsLagen:

"Köpare till fastighet, hvilken antingen å UtmätningsAuction eller under Concours af Borgenärer genom offenteligt utrop försåld är, att så snart Auctions-förrättningen vunnit laga kraft, eller, i händelse af klander, fastställd blifvit, samt köpesumman är inbetald, af Auctions-förrättaren så derom, som i hvad mån köpesumman till gäldande af de uti Fastigheten intecknade fordringar, varit tillräcklig, och Inteckningshafvarne emellan blifvit fördelad, erhålla bevis. Köparen anmäle sig med detta, jemte Gravationsbetyg hos Domstolen i den Ort, der fastigheten är belägen, och Domstolen ege, att genom anslag å Rättens dörr, och Kungörelse 3:ne gånger uti allmänna Tidningarne kalla och förelägga Inteckningshafvarne, att, i Stad inom en månad, och å Landet vid nästa Ting, efter den dag kungörelsen i Tidningarne sidsta gången finnes införd, hos Domstolen anmäla, huruvida,

emot Inteckningarnes dödande, kan vara något att påminna; och ehvad Inteckningshafvarne då begagna rättigheten att varda hörde eller icke, må Domaren, utan hinder deraf, att OriginalInteckningsHandlingarne icke uppvisas, angående Inteckningarnes dödande, sig utlåta."

Detta tillika med 2:ne Ledamöters särskilda mening hemställes dock Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsamligen. Stockholm den 9 Maji 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 28 April 1823.

S. D. Föredrogs Herrar C. Ehrenborgs af Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt P. Winbladhs och P. U. Huldbergs af Väll. lofl. BorgareStåndet remitterade, på Bordet lagde Memorial, om ändring och tillägg uti 24 §. Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818, angående Inteckning i fast Egendom, i ändamål, så väl att bereda möjlighet för en köpare af Fastighet, som blifvit såld å UtmätningsAuction eller af Borgenårer i gäldbundet Bo, att få döda de Inteckningar, hvilka icke genom köpeskillingen blifva infriade, som ock att förekomma de olägenheter, som kunna uppstå derigenom, att sådane de jure förfallne, men icke de facto dödade Inteckningar icke varda, såsom full kraft egande, å annan man transporterade,

Efter öfverläggning i ämnet tillstyrkte Utskottets fleste Ledamöter det yttrande, som innefattas uti Betänkandet N:o 68.

Herr Häradshöfdingen Ribbing deremot yttrade följande skiljaktiga mening:

"Sedan intecknad Fastighet blifvit för Concoursmassas räkning eller eljest utmätningsvis försåld samt köpeskilling erlagd, är i och med detsamma alla Inteckningsegares rätt förflyttad ur Fastigheten i köpeskillingen; om rätt till hvilken senare, frågor dem emellan väl kunna uppstå, men icke om Fastigheten; emedan en Inteckning ej kan innefatta dubbel säkerhet både i Egendomen och dess värde; och när Pant sålunda uppfyllt sitt ändamål och i Contant sig realiserat, inser jag icke grund eller ändamål i, att förelägga Inteckningshafvare viss tid att bevaka sin rätt i afseende på någon slags åtgärd med Parten, hvilken ensamt tillhörer köparen, sedan köpeskilling derföre blifvit till fullo betald och qvitterad; deremot kan tidsutdrägt med Intecknings dödande hafva ganska menliga följder för köparen, hvilken det ofta är omöjligt att både handla och betala, om han ej skyndsamt kan skaffa Inteckning i ograverad Fastighet. Och emedan bedrägerier så mycket möjligt är borde förekommas, och i sin mån till detta goda ändamål bidrager, att anteckning om förhållandet sker å intecknade Skuldsedlar, hvilkas gäldande berott eller beror på utredning i Concours eller UtmätningsLiqvidation, hvarigenom

förekommes, att en sådan Inteckning af tredje man kan anses medföra större säkerhet, än den verkligen eger; så tillstyrker jag ej allenast bifall till hvad Herr Ehrenborgs härom gjorde Lagförslag innehåller, utan äfven att Konungens Befallningshafvande, Utrednings- Gode män och Sysslomän i Concours må åligga, att å alla skuldsedlar, som vid UtmätningsAuction för gemensam eller massas räkning, deraf följande Liqvidation eller annan utredning företes, teckna om och i hvad mån afbetalning skett; samt att Domare, då Intecknings dödande ej sker på grund af infriadt och företedt Skuldebref, bör kungöra sådant i allmänna Tidningarne.

I senare delen af detta yttrande instämde Herr Borgmästaren Cederborg. Ut Supra.

Ex Protocollo.

Joh. Jac. Kleman

N:o 69.

Ankom den 3 Junii 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags-Fullmägtigens för Stockholms Stad Herr Nils Linnelii Memorial, om upphäfvande af 25:te §. uti Kongl. Förordningen den 13:de Julii 1818 angående Inteckning i fast Egendom.

Vällofl. BorgareStåndet har till Lag-Utskottet remitterat ett Memorial af Riks-

dagsFullmägtigen för Stockholm Herr Nils Limnelius; hvaruti yrkas, att 25:te §. uti Kongl. Förordningen den 13:de Julii 1818, angående Inteckning i fast Egendom, som stadgar: "*utan hinder af skedd inteckning må de jäf Gäldenären sedan gör emot den Intecknade fordran, pröfvas, der ej Inteckningen är grundad på hans eget erkännande inför Rätta, eller jäfven förut pröfvade varit,*" måtte helt och hållet försvinna, håldst detta stadgande, efter Herr Limnelii förmenande, skall tillintetgöra all säkerhet uti Inteckning och tillika vara onödigt, enär en Domare icke kan och icke får bevilja Inteckning i annat fall, än att den antingen uti Skuldebrefvet, inför Rätten eller godkände vittnen, är medgifven, Gäldenären lemnat en med honom communicerad ansökning om Inteckning obesvarad, eller ock, att efter Gäldenärens svar, frågan blifvit af Domaren pröfvad.

Denna motion har LagUtskottet öfvervägat, och ansett ifrågasatte Stadgande egentligen hafva afseende på de fall, då, enligt 3 och 7 §. §. uti ofvanåberopade Kongl. Förordning, Rätten, antingen utan Gäldenärs hörande eger bevilja Inteckning, eller ock fastställer sådan säkerhet, då Gäldenär uteblifvit med svar å utsatt tid, och Borgenär styrkt, att Rättens beslut honom rätteligen kungjordt varit, och således icke kunna lämpas till de händelser, då Gäldenär inför Rätten erkänt giltigheten af en fordran, hvilket erkännande sedan icke kan

ryggas, eller då han emot fordringen anmält jäf, som redan blifvit pröfvadt och således icke kan vidare pröfning underkastas; och som frågan, om en fordrans giltighet i begge förstnämnde fall, är alldeles oberoende af Inteckningsrätten och måste lagligen pröfvas, utan afseende på den senare, hvars fortfarande verkan deremot af en sådan pröfning beror, samt ehuru Gäldenären eger besvära sig öfver Inteckning för en ogiltig fordran, försummelsen deraf destomindre bör medföra förlust af rättigheten, att få jäf emot fordringen lagligen pröfvade, som om de funnos lagligen grundade, Inteckningsrätten förfaller, icke för någon olaglighet vid dess fastställelse, utan för sjelfva fordringens ogiltighet; alltså har Utskottet icke funnit skäl, att tillstyrka bifall till motionen, utan ansett stadgandet uti 13:de §. af ifrågavarande Kongl. Förordning, såsom bygdt på rättsgrund, böra bibehållas; hvilket dock Riksens Höglofl. Ständers vidare pröfning vördsammeligen hemställes. Stockholm den 9 Maji 1823.

N:o 70.

Ankom den 3 Junii 1823.

Betänkande, i anledning af Riksdags-Fullmägtigen för Lindes och Ramsbergs Bergslagers Härad, Eric Nils-

son Cederborgs Memorial, angående föreslagen ändring uti Författningen om Inteckning i jord och fast Egendom å Landet.

RiksdagsFullmägtigen för Lindes och Ramsbergs Bergslagers Härad, Eric Nilsson Cederborg, har uti Memorial, som Hederv. BondeStåndet till LagUtskottet remitterat, framställt det Förslag till ändring uti Författningarne, rörande Intecknings beviljande uti jord och fast Egendom å Landet: att, då Inteckning sökes hos en Gäldenär, som eger flere särskilde Fastigheter, hvilka icke af ålder utgjort en sammanslagen Egendom, summan må varda med Fordringsegarens minne fördelad, och bestämd för huru stor andel deraf hvarje Egendom kommer att häfta.

Då det härigenom blifver en Långifvares rättighet, att i Skuldebrefvet eller InteckningsAnsökningen hafva utredt, uti hvilka Fastigheter han förmodar sig för sin fordran ega bästa säkerhet, och huru stor andel han å hvarje ställe anser lämplig, hvarförutan en sådan, genom Inteckning försäkrad fordran icke skall böra belasta på en gång flere särskilde Egendomar; så har Cederborg förment det föreslagne Stadgandet vara högst gagneligt, ej mindre för Gäldenären, som då möjligen kan afyttra en del Egendomar, med bibehållande af återstoden; än ock för Fordringsegare, hvilka derigenom vinna större lätthet att kunna

utsöka sine Fordringar, utan att för utbekommande deraf nödgas tvinga en, med flere Inteckningar besvärad egare af flere Fastigheter, att på en gång försälja dem allesammans, hvarigenom Concours ej sällan blefve en obehaglig följd.

Vid öfvervägande häraf, har det icke undfallit LagUtskottets uppmärksamhet, att Inteckning, som i flere Fastigheter gemensamt för ett och samma Lån meddelas, utan att dervid tillika bestämmes, för huru stor andel i gälden hvarje Fastighet skall häfta, medförer flere olägenheter, i synnerhet i den händelse, att sednare Inteckningar blifvit i någon af desse Fastigheter meddelade. Desse olägenheter träffa ej mindre Gäldenären, än äfven Fordringsegaren sjelf, och de personer för öfrigt, som innehafva de sentidare Inteckningar, enär vid bristande godvillig betalning och Lånets utsökande i laglig väg, alla Fastigheterne, utan afseende på den mer eller mindre tillgång enderas försäljning kunde lemna, måste på en gång försäljas, så snart Fordringsegaren sådant yrkar, eller någon af Inteckningshafvarne ej under annat vilkor vill medgifva Lånets fördelande till visst belopp på hvarje af de intecknade Fastigheterne. Den olägenhet förekommer äfven, att, i händelse Gäldenären, utan att vara lagsökt, skulle finna med sin fördel förenligt, att försälja någon af de sålunda graverade Fastigheterne, kan densamma svårligen ställas köparen ograverad tillhanda, enär, uppå hvar och

en af Inteckningshafvaren ankommer, att samtycka den nälde Egendomens frigifvande från Inteckningen, eller att göra ett sådant frigifvande, blott genom sitt bestridande, omöjligt.

LagUtskottet, som tror desse olägenheter icke möjligen på annat sätt kunna fullkomligen förebyggas, än genom ett stadgande, som förbjöde Intecknings meddelande i flere särskilde Fastigheter för en och samma fordran, har likvål ansett sig icke böra tillstyrka ett sådant stadgande, enär detsamma skulle inskränka hvarje enskilds rättighet, att fritt disponera sin Egendom, och dertill kommer, att rättigheten äfven skulle betagas Låntagaren, att, i händelse hans Fordringsegare funne en honom redan meddeld Intecknings-säkerhet icke vara nöjaktig och på sådan grund återfordrade Lånet, genom bifall till ytterligare Inteckning i annan Fastighet fylla säkerheten och betinga sig bibehållande af Lånet; äfvensom det ifrågavarande stadgandet skulle betaga en Långifvare, att en sådan ytterligare säkerket sig förskaffa.

På desse skäl, och då det för närvarande icke är Låntagare och Fordringsegare betaget, att, vid Inteckningens tagande, efter öfverenskommelse, på hvarje af de Intecknade Fastigheterne fördela, en viss del af skulden, afstyrker Utskottet vidare afseende å RiksdagsFullmägtigen Cederborgs motion; hvilket dock, tillika med en Ledamots särskilda mening, Riksens Höglofl.

Ständers vidare pröfning vördsamligen hemställes. Stockholm den 9:de Maji 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Riksens Höglofl. Ständers LagUtskott den 2 Maji 1823.

S. D. Föredrogs och upplästes: — —

2:o RiksdagsFullmägtigen för Lindes och Ramsbergs Bergslagers Härad, Eric Nilsson Cederborgs, af Hederv. BondeStåndet remitterade, den 25:te sistledne Februarii på Bordet lagde Memorial, angående den yrkade ändring uti Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818 om Inteckning i fast Egendom: att, då Inteckning sökes hos en Gäldenär, som eger flere sårskilde fastigheter, hvilka icke af ålder utgjort en sammanslagen egendom, summan må varda, med fordringsegarens minne, fördelad, och bestämd för huru stort belopp hvarje sådan Egendom kommer att häfta.

På de skäl, hvilka uti Betänkandet N:o 70 finnes upptagne, ansåg Utskottet sig icke böra tillstyrka bifall af denna motion; hvaremot Herr Häradshöfdingen Ribbing yttrade denna skiljagtiga mening:

"Vid beviljande af *Inteckning* i flere åtskiljde lägenheter för en summa, anser jag vara af ganska stor vigt, att hvarje med sårskildt jordbok-nummer upptagen fastighet till bestämdt belopp påföres den del af

hela

hela summan hvarföre den häftar. Vid hvilket bestämmande taxeringsvärdet, antingen det nuvarande, eller för något visst af de förflutne åren kunde ligga till grund, Inteckningstagare och gifvare dock öppet lemnat, att på annat sätt, som dem godt syntes, derom reglera. Från sådane separerade Inteckningar böra likväl undantagas Egendomar, hvilka, under ett sambruk, innefatta flere hemman eller lägenheter, utan att vara med sårskildt åbyggnad försedde, BruksEgendomar; då sjelfva Bruket intecknas, hvilket icke kan bestå utan de till kolning och andra tjenstbarheter underlagde hemman och rättigheter, samt fastighet med tillhörande vattenverk, domfäste fisken och andra härligheter, hvartill eganderätten icke bör vara delad, och således icke eller separerad Inteckning beviljas. Sedan desse undantag äro gjorde, inser jag icke att någon olägenhet kan följa af proportionel repartition af Inteckningssumman, hvaremot ganska betydliga fördelar tillskyndas icke allenast den skuldsatte säljaren, som behöfver att frånskilja ett med hufvudegendomen på en gång intecknadt hemman, och dervid kan till bestämdt belopp uppgifva dess gravation, utan äfven köparen, som med visshet kan veta sin skuld och den afbörda.

Orsaken hvarföre det nu är så svårt att få lån emot Inteckning i Landtegendom, är, att, vid bristande betalning, en Inteck-

ningsegare ej kan göra sin lagliga rätt gällande förr än efter en ansenlig tids utdrägt, härrörande just från de gemensamma, outredde Inteckningarne, som orsaka vidlyftiga RetaxeringsProcesser, värderingar, tvister i anledning af Pantehafvarens olika intresse att i klump eller styckevis försälja egendomen, hvilket förra försäljningssätt ofta orsakar både att köpeskillingen blir mindre och svårare att indrifva, än då den är delad på flere händer, och dylika sådane hinder. Mig synes att man bör fullfölja den i Inteckningslagen redan antagne grundsats, att Inteckning endast får ske för bestämdt belopp — detta belopp är, på sätt redan blifvit anfördt, enligt nu varande Författning, blott så länge bestämdt, som alla de gemensamt intecknade lägenheterne äro uti en och samma hand.

För min del anser jag således Riksdagsmannen Cederborgs förslag för godt och tillstyrker dess antagande." Ut Supra.

Ex Protocollo.

Joh. Jac. Kleman.

N:o 71.

Ankom den 4 Junii 1823.

Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUt-

skotts Betänkande, angående yrkad förändring uti skyldigheten till vägarnes underhållande.

Högv. PresteStåndet har genom ProtocollsUtdrag, den 15:de nästlidne Februarii till Utskottens gemensamma handläggning remitterat ett Memorial af Herr Prosten Hallström, som, med fästadt afseende på de besvär, hvilka genom de allmänna vågarnes underhållande tillskyndas jordbruket, och den jemkning, som i detta hänseende borde ega rum, dervid anmärker: att Bruk och Qvarnar äro derifrån uttryckligen fritagne, oaktadt de i så betydlig mån draga fördel af en god communication, och genom sin vidsträckta rörelse göra det särdeles kännbart för Landtmannen, att hålla vägarne i farbart stånd: att, då vägrödjningsskyldigheten, enligt Herr Prostens tanka, aldrig borde öfvergå till en indirect penningeskatt, billigheten synes fordra, att de Hemman, som å öar äro belägne, hvarifrån ingen farled leder, ifrån väghållningsbesväret befriades, hvaremot dem borde tillkomma, att behörigen vidmagthålla utprickningen vid segelleder: att vägrödjningen är en hemmantalet åtföljande skyldighet, så att ett Hemman af ringa omfång och afkastning erhåller lika stor väglott, som ett annat af mångdubbelt värde, rörelse och afsättning, hvilket missförhållande Herr Prosten förmenar kunna afhjelpas genom vägdelningens förrättande efter hemmansvärdet: att det

betydliga afstånd, som understundom befinnes emellan vägalottsegerens hemman, och det vägstycke honom åligger att underhålla, ofta i aflägsne Socknar, gör vägrödjningsbesväret för en sådan Hemmansegare synnerligen tryckande, särdeles å sönderklufne hemmansdeler, och i allmänhet vid de mindre väglagningar, som efter häftiga regnskurar erfordras i backiga trakter: att principen för vägarnes underhållande Häradsvis vore i hög grad menlig, både genom den ojemnhet i bördor, som den förorsakar, och de hinder, hvilka derigenom läggas i vägen för communicationens befordran, medelst nya vågars anläggande, enär i synnerhet uti södra delen af Sverige, svårligen någon ny våg kunde upptagas, hvaraf ett litet Härad skulle draga väsendtliga fördelar, men deremot endast några få Socknar deraf vara intresserade, då de öfrige ofelbart skulle undandraga sig att deruti deltaga, och icke erkänna, att densamma hörde till classen af nödige Håradsvägar; i anledning af hvilket allt Memorialets Författare föreslår:

1:o Att Bruk och skattlagde Qvarnar skola uti vägrödjningsskyldigheten deltaga.

2:o Att öboer deremot, som sakna all utfartsväg, skola derifrån befrias.

3:o Att grunden så väl för Hemmans, som Bruks och Qvarnars deltagande deri, blifver deras uppskattningsvärde.

4:o Att det må öfverlåtas åt Församlingens innevånare, att å Sockenstämma af-

göra, hvilka vägar skola såsom allmänna anses och af dem samfäldt underhållas, samt att de sålunda ingångne föreningar skola, så ofta Församlingen det fordrar, och åtmindstone hvarje tjugonde år justeras, och efter förekommande anledningar jemkas och förbättras.

Uti detta yttrande har Herr Prosten Doctor Fellenius instämt, isynnerhet hvad angeck Bruk och Qvarnar, hvilka Herr Doctorn, för deras egen nytta, förmenat icke böra vara från vägbyggnadsskyldigheten befriade.

Härförutan har Hederv. BondeStåndet till Utskotten öfverlemnat ett Memorial af RiksdagsFullmägtigen, från Örebro Län, Bengt Nilsson, som fäster uppmärksamheten derpå, att Bruksegare, oaktadt de ostridigt ega de flesta och tyngsta foror att transportera, icke destomindre äro helt och hållet ifrån väg- och brobyggnadsskyldigheten befriade, hvadan Riksdagsmannen, efter framställningen af de flerfalldiga besvär och olägenheter väghållningsskyldige, särdeles i senare tider, skola fått vidkännas, hemställer, att en billig fördelning af vägarne inom Riket måtte verkställas, dervid icke allenast jordegare, utan äfven Bruksegare af alla classer, samt egare af Qvarnar, Sågverk och andra Verk och Inrättningar, som draga fördel af vågarne, borde uti underhållskostnaderna deltaga.

Uti detta Memorial hafva flere af Hederv. BondeStåndets medlemmar instämt,

och i anledning deraf meddelat särskildta yttranden.

Hvad sålunda blifvit anfördt och föreslaget hafva Utskotten tagit i öfvervägande; och hvad först angår det gjorda yrkandet, att Bruk och Qvarnar, samt andre dylika Inrättningar, böra deltaga i vårhållningsskyldigheten, så hafva Utskottens Ledamöter, i afseende på denna fråga, varit af skiljaktige meningar så att, efter anställd votering, tvänne Stånd stadnat emot två, hvilka särskilda meningar således, enligt RiksdagsOrdningens föreskrift, såsom alternativer, här nedan framställas.

1:o Hafva Höglofl. Ridderskapets och Adelns samt Vällofl. BorgareStåndets Ledamöter varit af den tanka, att, ehuru, å ena sidan, skäl skulle kunna hemtas till ett sådant deltagande, dels ifrån dessa Lägenheters förmånlighet, som ofta är jemförlig med Hemmans, dels derifrån, att äfven vägarne i och för körslor till och ifrån nämnde Lägenheter ofta begagnas; förekommer likväl deremot, å den andra, att desamma redan ifrån ålder varit ifrån nämnde skyldighet befriade, att denna förmån dessutom är Bruk och Qvarnar uttryckeligen försåkrad genom Kongl. Resolutionen på Allmogens Besvär, den 20:de November 1789 och Kongl. Brefvet den 29 October 1793, samt att ifrågavarande Lägenheter, igenom en sådan befrielse, erhållit ett ökadt värde, hvilket vid arfskiften eller köpe-afhandlingar otvifvelaktigt kommit i beräkning; hvadan

desse Ledamöter ansågo sig så mycket mindre böra tillstyrka en rubbning uti samma friheter, som denna ej utan förnärmande af eganderätten kan verkställas, innan utvägar hunnit beredas till lämplig ersättning för den bortmistade fördelen, hvartill kommer, att någon varaktig bestämmelsegrund för Qvarnar, Bruk eller dylika inrättningars deltagande i väghållningsbesväret icke står att vinna, enär desammas fortfarande och bestånd till en stor del beror af conjuncturen eller tillfälliga omständigheter, häldst det icke sällan händer, att en egare, då inrättningen kommit att förfalla, eller af eldsvåda eller vattenflöd blifvit förstörd, icke finner någon fördel för sig, att vidare iståndsätta och drifva densamma.

2:o Hafva Högv. PresteStåndets och Hederv. BondeStåndets Ledamöter förenat sig om den mening: att som eganderätten icke kunde anses förnärmad genom ifrågavarande Lägenheters deltagande i väghållningsbesväret, enär de friheter, som de i detta hänseende åtnjuta, ej blifvit dem annorlunda, än på obestämd tid förunnade; alltså och då i öfrigt egare af Bruk och Qvarnar samt andra dylika lägenheter draga lika stor, om ej större nytta af vågarnes begagnande, än nu varande väghållningsskyldige, i anseende till de många tunga foror och körslor, som i och för berörde verk anställas, funno samma Ledamöter äfven häruti en ökad anledning till det tillstyrkande, att Riksens Höglofl. Ständer ville

hos Kongl. Maj:t i underdånighet hemställa, att, med upphäfvande af de Författningar, hvarpå nämnde Lägenheters ifrågaställde friheter sig grunda, deras egare måtte förpligtas, att i väghållningsbesväret deltaga, hvarvid deras rösträttighet vid Prestval torde tjena till grund, för utgörandet af denna skyldighet.

Beträffande åter visse Öboers befrielse ifrån förenämnde skyldighet, så ega Utskotten sig bekant, att flere större Öar, hvilka äro på längre afstånd ifrån fasta landet belägne, och hafva betydligare vägar inom sitt eget område att underhålla, icke äro med någon väghållningsskyldighet på fasta landet besvärade, då deremot andre, som åro genom ett mindre farvatten skiljde ifrån närmaste land, och derföre genom en tätare communication oftare begagna vägarne på fasta landet, på sådan grund, äfven i sin mån, billigtvis deltaga i deras underhållande; och då, vid ett sådant förevetande, enligt Utskottens tanka, något allmänt stadgande icke kan i förenämnde hänseende ega rum, hafva Utskotten, med afstyrkande till den gjorda motionen äfven i denna del, ansett någon tjenligare åtgärd härvid icke kunna vidtagas, än att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i likhet med hvad hittills skett, efter särskild pröfning af olika locala förhållanden, i möjligaste måtto lämpa väghållningsbesväret för Öboer efter de grunder, som med rättvisa och billighet äro öfverensstämmande.

I afseende på den väckta frågan, att väghållningsskyldigheten icke borde, efter hemmanstalet, utan efter hemmansvärdet utgöras; hafva Utskotten tagit i betraktande, huruledes, då detta värde med hvarje års olika taxering är underkastadt förändring, grunderne för väghållningen skulle å samma mån undergå rubbning, och derigenom föranleda ej mindre oreda och ökade svårigheter vid deras tillämpning, än äfven ständiga tvister vägalottsegare emellan; och då hårtill kommer, att i afseende på denna förändring en redan fastställd och beräknad skyldighet, jemväl torde kunna lämpas ett sådant förnärmande af eganderätten, som i frågan om Bruk och Qvarnar ofvanföre blifvit anmärkt, hafva Utskotten funnit sig icke böra understödja hvad i denna omständighet blifvit föreslaget.

Vidkommande slutligen det gjorda förslaget, att hvarje Församlings Invånare skulle å Sockenstämma afgöra, hvilka vägar borde anses såsom allmänna, och af dem samfäldt underhållas, så förekommer häremot, att, i sådant fall, någon enhet i besluten om vägarnes underhållande svårligen skulle kunna vinnas, enär vid bedömandet af en vägs nödvändighet, som går igenom stora Socknar eller Härader, den ena Socknens Invånare kunde anse densamma nyttig, och på sådan grund besluta dess underhållande, då deremot en annan församling, med afseende å derigenom vunnen lättnad i väghållningsbesväret, och den min-

dre fördel, de af vägen kunna draga, möjligen torde finna den öfverflödig, och derföre helt och hållet försumma eller undandraga sig dess vidmagthållande, hvaraf skulle följa, att en och samma väg blefve till en del hållen i stånd, men till en annan del måste förr eller sednare blifva alldeles obrukbar; och anse Utskotten, af sådan orsak, sig icke eller kunna hemställa om bifall till det yrkande, som i detta hänseende blifvit framstäldt. Då Utskotten i öfrigt anse de i Kongl. Resolutionen uppå Ridderskapets och Adelns Besvår, den 8:de Januarii 1735, för vägdelningar stadgade och ännu gällande grunder, under närvarande förhållanden, vara de lämpligaste, så väl med afseende å deras verkställbarhet, som den möjligaste likhet i väghållningsskyldighetens utgörande, hafva Utskotten trott sig icke böra deruti tillstyrka någon förändring. Hvilket dock, jemte ProtocollsUtdrag, innefattande flere Ledamöters särskildta yttranden, till Riksens Höglofl. Ständers egen pröfning vördsamt öfverlemnas. Stockholm den 26 Maji 1823.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Riksens Höglofl. Ständers Lag- samt Allmänna Besvårs- och Ekonomi-Utskott den 10 Maji 1823.

S. D. Upplästes följande på bordet hvilande förslag till Betänkander, nemligen:

— — — — — —

5:o Angående yrkad ändring uti skyldigheten till vägarnes underhållande.

I detta ämne yttrade sig:

Herr Prosten Hallström: I anledning af de flere betänkligheter, som inom Höglofl. Utskottens sammansatta Beredning förekommit emot de af mig föreslagne förändringar i allmänna vägbyggnadsskyldigheten, anhåller jag att nu närmare få framlägga mina åsigter af saken.

Det har icke varit mig obekant, att Bruk och Qvarnar ifrån äldre tider tillbaka undgått tungan af vägrödjningsskyldigheten och jemvål år 1786 blifvit, genom Kongl. Maj:ts nådiga Förordning, uttryckligen derifrån frikallade. Men af denna kännedom hafva icke inom mig uppstått minsta betänkligheter vid motionens andragande, då jag trott det vara ingen förment, att vid Riksmöte väcka fråga om förändringar i gällande Författningar och uråldriga vanor. Mindre hade jag derföre väntat, att Höglofl. Utskottens sammansatta Beredning skulle, i spetsen för sina motskäl hafva anbragt ofvanberörde facta, liksom vore en förändring i hvad under föregående tidehvarf varit öfligt för nårvarande fall icke tillåtelig, och blotta tankan derpå — en orättvisa.

Eganderättens helgd, som dernäst åberopas, för att åt Bruk och Qvarnar förvara den frihet de åtnjuta, är jemvål af mig aktad, och fjerran från min intention har det ej mindre varit, att föranleda till minsta förnårmande af denna heliga rätt. Men utan tvifvel råder emellan Höglofl. Bered-

ningens Herrar Ledamöter och mig en skiljagtighet i begrepp, hvaraf åter härflyter ett stridigt omdöme. Min tanka är, att eganderätt icke sträcker sig till annat än hvad jag verkeligen kan sägas ega, och att, följagtligen man icke, vid denna frågas afgörande, ingår på eganderättens gebiet, som är och bör vara fridlyst. Jag eger nemligen, i juridisk mening och egenteligen att tala, allenast ett ting, som synbart och verkligt framställer sig i det yttre, såsom en redbarhet. Friheter och förmåner deremot äro af en helt annan natur; de kunna icke såsom redbarheter framvisas, och utgöra derföre, efter allmänna språkbruket, icke eller någon egendom. Efter vår tids erfarenhet ingår härjemte i eganderåttens begrepp en föregången act af öfverlåtelse, hvarigenom tinget kommer för evårdelig tid ur en i en annan mans ego; men en sådan öfverlåtelse för evärdeliga tider torde icke vara att förefinnas i någon af de Kongl. Författningar, som bit höra. Vill man emedlertid under eganderättens helgd skydda Bruks och Qvarnars ifrågavarande frihet, så bör, på enahanda grund, hvar och en förmån, som, i stöd af Lag och Författningar tillkommit den enskilde, njuta samma skydd och försvar såsom välfången egendom. Följden skall då häraf blifva den för framtiden ganska märkliga, att œconomiska Författningar i allmänhet skola aldrig kunna undergå minsta rubbning, emedan denna rubbning säkerligen innebär för någon enskild en för-